

МІНІСТЕРСТВО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ,
БУДІВНИЦТВА ТА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА
УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ПРОЕКТУВАННЯ МІСТ «ДІПРОМІСТО» ІМЕНІ Ю.М.БІЛОКОНЯ

Державні ліцензії
Топографо-геодезичні, картографічні роботи – Серія АВ № 547484 від 03.08.2010 р.
Проведення робіт із землеустрою - Серія АГ № 583330 від 19.04.2011 р.
Пожежна сигналізація та інші – Серія АГ № 595095 від 20.05.2011 р.

EN ISO 9001:2008
Регістраційний номер:
01.467.804

КОД ДК 021:2015-71410000-5 ПОСЛУГИ В СФЕРІ МІСТОБУДУВАННЯ
(ВИДАТКИ РОЗВИТКУ- РОЗРОБЛЕННЯ ГЕНЕРАЛЬНОГО ПЛАНУ М. МИКОЛАЄВА; РОЗРОБЛЕННЯ
ІСТОРИКО-АРХІТЕКТУРНОГО ОПОРНОГО ПЛАНУ М. МИКОЛАЄВА З ВИЗНАЧЕННЯМ МЕЖ І РЕЖИМІВ
ВИКОРИСТАННЯ ЗОН ОХОРОНИ ПАМ'ЯТОК ТА ІСТОРИЧНИХ АРЕАЛІВ, РОЗРОБЛЕННЯ РОЗДІЛУ
ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНИХ ЗАХОДІВ ЦЗ; РОЗРОБЛЕННЯ РОЗДІЛУ «ОХОРОНА
НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА» В ОБ'ЄЗІ ЗВІТУ
ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ПЛАН М. МИКОЛАЇВ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Замовник: Департамент архітектури та містобудування Миколаївської міської ради
Договір: №536-01-2018 від 29.11.2018

Директор інституту	І.І. Шпилевський
В.о. начальника АПУ, начальник відділу НМЗМП	А.О. Економов
Начальник АПМ-5, керівник комплексу робіт	Т.В. Губенко
Головний архітектор проекту	Д.В. Купрієнко
Головний еколог проекту	М.В. Зеркаль
Головний інженер проекту	Л.Г. Безкоровайна
Головний економіст проекту	І.Г. Волобой

Київ – 2019р.

СКЛАД ПРОЕКТУ

№ з/п	Найменування матеріалів	На чому виконано	Масштаб	Номери креслень чи томів проектної документації
<i>I. Графічні матеріали генерального плану</i>				
1.	Схема розташування населеного пункту в системі розселення	папір	1:50000	Арх. № 191937
2.	План існуючого використання території	папір	1:10000	Арх. № 191938
3.	Схема існуючих планувальних обмежень	папір	1:10000	Арх. № 191939
4.	Модель перспективного розвитку населеного пункту	папір	б/м	Арх. № 191940
5.	Генеральний план (основне креслення)	папір	1:10000	Арх. № 191941
6.	Схема проектних планувальних обмежень	папір	1:10000	Арх. № 191942
7.	Схема магістральної вулично-дорожньої мережі	папір	1:10000	Арх. № 191943
8.	Схема міського та зовнішнього транспорту	папір	1:10000	Арх. № 191944
9.	Схема інженерного обладнання території (каналізація)	папір	1:10000	Арх. № 191945
10.	Схема інженерного обладнання території (теплопостачання та газопостачання)	папір	1:10000	Арх. № 191946
11.	Схема інженерного обладнання території (електропостачання)	папір	1:10000	Арх. № 191947
12.	Схема інженерної підготовки та захисту території	папір	1:10000	Арх. № 191948
<i>II. Текстові матеріали генерального плану</i>				
13	Пояснювальна записка	книга	-	Арх. № 92065
14	Основні положення генерального плану	брошура	-	Арх. № 92066
<i>III. Розділ «Інженерно-технічні заходи цивільного захисту»</i>				
<i>Графічні матеріали</i>				
15	Креслення «Інженерно-технічні заходи цивільного захисту на особливий період»	папір	1:10000	Інв. № 027150
16	Схема розміщення захисних споруд на особливий період	папір	1:20000	Інв. № 027163
17	Креслення «Інженерно-технічні заходи цивільного захисту на мирний час»	папір	1:10000	Інв. № 027151
18	Схема розміщення захисних споруд на мирний час	папір	1:20000	Інв. № 027164
<i>Текстові матеріали</i>				
19	Розділ «Інженерно-технічні заходи цивільного захисту на особливий період»	книга	книга	Інв. № 027152

№ з/п	Найменування матеріалів	На чому виконано	Масштаб	Номери креслень чи томів проектної документації
20	Розділ «Інженерно-технічні заходи цивільного захисту на мирний час»	книга	книга	Інв. № 027153
<i>IV. Довідкові матеріали</i>				
21	Довідкові графічні матеріали	Тека з кресленнями	-	Інв. № 027154
22	Довідкові текстові матеріали	брошура	-	Інв. № 027155

ЗМІСТ

Вступ	6
I. АНАЛІТИЧНА ЧАСТИНА.....	11
1. Аналіз реалізації діючого генерального плану	12
2. Природні умови та інженерно-будівельна оцінка території.....	17
2.1. Місцезнаходження, рельєф.....	17
2.2. Клімат.....	17
2.3. Геологічна будова	20
2.4. Гідрогеологічні умови	20
2.5. Гідрологічні умови.....	22
2.6. Ґрунтовий покрив.....	23
2.7. Інженерно-будівельна оцінка території.....	24
3. Аналіз сучасного стану.....	32
3.1. Місто Миколаїв в системі розселення	32
3.2. Історична довідка	32
3.3. Аналіз демографічної ситуації.....	46
3.4. Сучасний стан господарського комплексу міста. Зайнятість населення	51
3.5. Житловий фонд	69
3.6. Сучасний стан об'єктів обслуговування.....	69
3.7. Планувальна структура	71
3.8. Використання території.....	72
3.9. Транспортна інфраструктура	72
3.10. Інженерна інфраструктура	91
3.10.1. Водопостачання.....	91
3.10.2. Каналізація.....	94
3.10.3. Санітарна очистка територій	98
3.10.4. Електропостачання	99
3.10.5. Теплопостачання	99
3.10.6. Газопостачання.....	100
3.10.7. Мережі зв'язку	101
3.11. Інженерна підготовка та захист території	101
3.11.1. Гідротехнічні заходи.....	101
3.11.2. Дощова каналізація	103
4. Проблеми і переваги містобудівного розвитку міста.....	104
II. ОБҐРУНТУВАННЯ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	106
1. Прогноз демографічного розвитку міста.....	107
1.1. Попередні зауваження	107
1.2. Прогноз народжуваності	109
1.3. Прогноз смертності та тривалості життя.....	110
1.4. Прогноз міграцій населення.....	111
1.5. Прогноз чисельності та статеві-вікового складу населення	111
2. Перспективна чисельність та структура трудових ресурсів міста.....	113
3. Концепція перспективного розвитку господарського комплексу міста.....	116
4. Житлове будівництво	143
5. Територіальний розвиток. Проектне використання території.....	147
6. Архітектурно-планувальна організація території.....	157
6.1. Функціональне зонування території	157
6.2. Планувальна структура міста	170

6.3. Система центрів	171
6.4. Збереження та охорона культурної спадщини	173
7. Система соціальної інфраструктури	188
8. Протипожежні заходи.....	213
9. Озеленені території.....	217
10. Транспортна інфраструктура	230
11. Інженерна інфраструктура	247
11.1 Водопостачання.....	247
11.2 Каналізація.....	252
11.3 Санітарна очистка територій	255
11.4 Електропостачання	258
11.5 Теплопостачання.....	261
11.6 Газопостачання.....	263
11.7. Мережі зв'язку	265
11.7.1 Телефонний зв'язок	265
11.7.2. Проводове мовлення.....	269
11.7.3. Телебачення.....	269
12. Інженерна підготовка і захист території.....	270
12.1. Гідротехнічні заходи.....	270
12.2. Дощова каналізація	280
13. Території спільних інтересів м. Миколаїв та суміжних територіальних громад.....	283
14. Стратегічна перспектива розвитку населеного пункту	288
15. Заходи з реалізації генерального плану	290
16. Основні показники	293
ДОДАТКИ	297

Вступ

Містобудівна документація «Розроблення генерального плану м. Миколаєва; розроблення історико-архітектурного опорного плану м. Миколаєва з визначенням меж і режимів використання зон охорони пам'яток та історичних ареалів, розроблення розділу інженерно-технічних заходів ЦЗ» виконано ДП Український державний науково-дослідний інститут проектування міст «ДІПРОМІСТО» імені Ю.М. Білоконя на замовлення Департаменту архітектури та містобудування Миколаївської міської ради згідно договору від 29.11.2018 №536-01-2018 відповідно до «Технічного завдання на Розроблення генерального плану м. Миколаєва; розроблення історико-архітектурного опорного плану м. Миколаєва з визначенням меж і режимів використання зон охорони пам'яток та історичних ареалів, розроблення розділу інженерно-технічних заходів ЦЗ» (Код ДК 021:2015-71410000-5 послуги в сфері містобудування).

Підставою для проектування є рішення Миколаївської міської ради від 09.11.2018 р. № 46/2 «Про внесення змін до програми економічного і соціального розвитку м. Миколаїв на 2018-2020 роки».

Згідно технічного завдання, погодженого начальником Департаменту архітектури та містобудування Миколаївської міської ради, у рамках договору розроблені:

- Генеральний план м. Миколаїв.
- Історико-архітектурний опорний план м. Миколаїв з визначенням меж і режимів використання зон охорони пам'яток та історичних ареалів.
- Розділи інженерно-технічних заходів цивільного захисту на особливий період та мирний час.
- Розділ «Охорона навколишнього природного середовища в обсязі звіту про стратегічну екологічну оцінку».

Містобудівна документація розроблена з урахуванням державних вимог, інтересів територіальної громади та додаткових пропозицій міської ради м. Миколаїв.

Генеральний план міста є основним видом містобудівної документації на місцевому рівні, призначеної для обґрунтування довгострокової стратегії планування та забудови території населеного пункту.

Згідно чинного законодавства та завдання на проектування генеральний план містить принципів рішення щодо функціонального призначення території міста, розміщення об'єктів державного та загальноміського значення, організації вулично-дорожньої мережі і дорожнього руху, інженерного обладнання, інженерної підготовки і благоустрою, захисту території від небезпечних природних і техногенних процесів, охорони навколишнього середовища та історико-культурної спадщини.

Під час розроблення генерального плану м. Миколаїв враховано:

- Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 р. №3038-VI із змінами;
- Закон України «Про Генеральну схему планування території України» від 7.02.2002 р. № 3059-III;
- Закон України «Про внесення змін до статті 8 Закону України «Про автомобільні дороги» щодо класифікації автомобільних доріг загального користування» від 20.12. 2011 р. № 4203-VI;
- Закон України «Про туризм» від 15.09.1995 р. №325/95-ВР (із змінами);
- Закон України «Про Концепцію сталого розвитку населених пунктів» від 28.12.1998 р. №2349;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 26 липня 2001 р. № 878 «Про затвердження Списку історичних населених місць України»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2006 р. № 496 «Про затвердження Програми розвитку національної мережі міжнародних транспортних коридорів в Україні на 2006-2010 роки»;
- Постанова КМ України «Перелік автомобільних доріг загального користування державного значення» від 16 вересня 2015 року № 712 (зі змінами);
- Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III (із змінами).

За обсягом та змістом генеральний план відповідає діючому законодавству України у галузі містобудування та вимогам Державних будівельних норм:

- ДБН Б.1.1-15:2012 «Склад та зміст генерального плану населеного пункту»;
- ДБН Б.2.2-12:2018 «Планування і забудова територій»;
- ДБН В.1.2-4-2019 «Інженерно-технічні заходи цивільного захисту»;
- ДБН Б.1.1-5-2007 «Склад, зміст, порядок розроблення, погодження та затвердження розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у містобудівній документації»;
- ДСТУ-Н Б Б.1.1.-19:2013 «Настанова з виконання розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у містобудівній документації на мирний час»;
- ДСТУ-Н Б Б.1.1.-20:2013 «Настанова з виконання розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у містобудівній документації на особливий період»;
- «Настанова із застосування нормативних документів з питань планування території», рішення НТР від 16 червня 2011 р. № 161;
- ДБН В.3.2-1-2004. Реставраційні, консерваційні та ремонтні роботи на пам'ятках культурної спадщини;

- ДБН Б.2.2-3: 2012. «Склад та зміст історико-архітектурного опорного плану населеного пункту»;
- ДСТУ Б Б.2.2-10:2016. «Склад та зміст науково-проектної документації щодо визначення меж і режимів використання зон охорони пам'яток архітектури та містобудування»;
- ДБН А.2.2-14-2016. «Склад та зміст науково-проектної документації на реставрацію пам'яток архітектури та містобудування».

Під час виконання роботи використані наступні матеріали:

- Стратегія розвитку Миколаївської області на період до 2027 року;
- Стратегія розвитку Миколаєва на 2016-2021 роки;
- Програма економічного і соціального розвитку м. Миколаїв на 2018-2020 роки;
- Галузеві програми: «Освіта», «Охорона здоров'я», «Питна вода», програма реформування та розвитку житлово-комунального господарства м. Миколаїв;
- затверджена містобудівна документація:
 - Схема планування території Миколаївської області (Державне Підприємство Український державний науково-дослідний інститут проектування міст «ДІПРОМІСТО» імені Ю.М. Білоконя, м. Київ, 2017 р.);
 - Генеральний план м. Миколаїв (Державне Підприємство Український державний науково-дослідний інститут проектування міст «ДІПРОМІСТО» імені Ю.М. Білоконя, м. Київ, 2007 р.);
- Нормативно-грошова оцінка земель міста Миколаїв (Державне Підприємство Український державний науково-дослідний інститут проектування міст «ДІПРОМІСТО» імені Ю.М. Білоконя, м. Київ, 2008 р.);
- розроблені детальні плани території:
 - ДПТ багатоповерхової житлової забудови 8-го мікрорайону в Корабельному районі м. Миколаїв (КП ГПВ АПБ, м. Миколаїв);
 - ДПТ мікрорайону «Північний» (ТОВ «Архдизайн», м. Миколаїв);
 - ДПТ мікрорайону «ЛІСКИ-2» (ТОВ «Архдизайн», м. Миколаїв);
 - ДПТ обмеженої вулицями: Лазурною, 60-років СРСР, Генерала Карпенка, Нікольською, В. Морською та береговою лінією р. Південний Буг (ТОВ «Архдизайн», м. Миколаїв);
 - ДПТ частини мікрорайону «Балабанівка» у Корабельному районі м. Миколаєва (КП ГПВ АПБ, м. Миколаїв);
 - ДПТ обмеженою вулицями: Херсонське шосе, Скульптора Ізмалкова, Генерала Свиридова та 7 Повздовжньою в Інгульському районі м. Миколаїв (ТОВ «Земюрцентр», м. Миколаїв);

- ДПТ мікрорайону «Богоявленський» у Корабельному районі м. Миколаєва (ТОВ ПВІ «Миколаїввагропроект», м. Миколаїв);
- інформація комунальних підприємств: МКП «Миколаївводоканал», ОКП «Миколаївоблтеплоенерго», КП «Миколаївелектротранс», КП ММР «Миколаївпастрас»;
- інформація управлінь та відділів Миколаївської міської ради.

Проект розроблений з використанням ГІС-технологій Arc GIS на цифровій основі М 1:2000, виконаний ТзОВ «Аналітика» (м. Вінниця, 2019р.).

Аналіз відомостей про стан навколишнього природного середовища та пропозиції щодо охорони навколишнього природного середовища, подолання та запобігання впливу проявів негативних природно-техногенних факторів для поліпшення життєвого середовища наведено в Розділі «Охорона навколишнього природного середовища» (звіт про стратегічну екологічну оцінку документу державного планування – генерального плану м. Миколаїв). Звіт про стратегічну екологічну оцінку проекту державного планування виконується згідно вимог Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» та входить до складу комплексу робіт.

Вихідні дані для проектування надані замовником станом на 01.01.2018 р.

Згідно технічного завдання основні показники генерального плану визначені на етап 15-20 років (01.01.2041р.). Строк дії генерального плану не обмежується.

В роботі враховані державні вимоги, надані Миколаївською обласною державною адміністрацією (лист від 25.07.2019 р. № 32870/05-29/3-19).

В рамках договору наведені довідкові текстові та графічні матеріали, що містять відомості з обмеженим доступом. Згідно п.5.6 ДБН Б.1.1-15:2012 «Склад та зміст генерального плану населеного пункту» ці матеріали виготовлені окремими кресленнями та томом у встановленому порядку.

Проект виконаний в архітектурно-планувальній майстерні №5 (начальник – лауреат Державної премії України в галузі архітектури Губенко Т. В.) за участю спеціалістів інженерно-планувального відділу (начальник – Головань О. В.) у складі:

Посада	Підпис	П.І.Б.
<i>Архітектурно-планувальна організація території, транспортна інфраструктура</i>		
Начальник АПМ, лауреат Державної премії України в галузі архітектури		Губенко Т.В.
Головний архітектор проекту		Купрієнко Д.В.
Головний інженер проекту		Безкоровайна Л. Г.
Головний інженер проектів		Шаповалов О.О.
<i>Економічна частина</i>		
Головний економіст проекту		Волобой І.Г
Головний фахівець		Тваровська К.В.
Керівник групи		Мельник М.В.
Провідний інженер		Козіна Н.П.

Посада	Підпис	П.І.Б.
<i>Інженерна інфраструктура та захист території</i>		
<i>Природні умови та ресурси. Інженерно-будівельна оцінка території</i>		
<i>Стан навколишнього середовища</i>		
Головний еколог проекту		Зеркаль М.В.
<i>Водопостачання та каналізація</i>		
Головний фахівець		Ліговська В. О.
<i>Електропостачання</i>		
Головний фахівець		Лобур Ю.В.
<i>Теплопостачання та газопостачання</i>		
Головний фахівець		Срібний О. В.
<i>Інженерна підготовка та захист території.</i>		
<i>Дощова каналізація. Санітарне очищення</i>		
Головний інженер проекту		Безкоровайна Л. Г.
Керівник групи		Герашенко О. М.

Робота є авторським твором, що використовується згідно зі ст. 17 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» за призначенням.

Під час тиражуванні твору обов'язковим є посилання на автора-розробника. Забороняється використання авторського твору, яке пов'язане із його змінами, що може призвести до порушення авторського права.

I. АНАЛІТИЧНА ЧАСТИНА

1. Аналіз реалізації діючого генерального плану

Генеральний план міста Миколаїв був розроблений ДП «ДПРОМІСТО» у 2007 році і затверджений рішенням Миколаївської міської ради від 18.06.2009р. №35.

Діючий генеральний план розраховувався на період до 2031 року.

З огляду на те, що період реалізації (01.01.2031р.) не було досягнуто у розділі були проаналізовані тенденції реалізації генерального плану.

Генеральним планом передбачалось, що чисельність населення складе 505,0 тис. осіб, фактично на 01.01.2018р. вона склала 486,3 тис. осіб, що дещо нижче ніж намічалось.

Особливості демографічного розвитку, загальноекономічна ситуація та трансформаційні зміни в економічній та соціальній сферах вплинули і на структуру зайнятості.

Кількість зайнятих за генеральним планом пропонувалась на рівні 285,0 тис. осіб. Фактично ж кількість зайнятих в усіх сферах економічної діяльності склала 178,2 тис. осіб.

Зменшилась і чисельність зайнятих в промисловості – 36,8 тис. осіб замість 55,0 тис. осіб за генеральним планом, не досягла запланованих показників кількість зайнятих на транспорті та зв'язку. Зменшення обсягів будівництва призвело до скорочення будівельників.

На сьогодні, як і намічалось генеральним планом, провідною галуззю промисловості є машинобудування в тому числі суднобудування і судноремонт, але запланованих показників (33,0%) вона не досягла, натомість легка промисловість та виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів практично досягли намічених показників.

Запланованих значень не досяг і показник житлового фонду. Генеральним планом передбачалось, що житловий фонд міста складе 16,2 млн. м² загальної площі. За період реалізації генерального плану він не змінився, і на сьогодні складає 10,6 млн. м² загальної площі. Це відбулось в наслідок того, що за останні роки в місті знизилися темпи житлового будівництва.

Генеральним планом передбачалося здійснювати житлове будівництво переважно багатоповерховими житловими будинками (60,0 %).

В зв'язку із змінами у житловій політиці, що сталися протягом періоду реалізації генерального плану, відбулися зміни у структурі житлового будівництва.

Фактично будівництво садибного житлового фонду відбувалось дещо випереджаючими темпами.

Обсяги вибуття житлового фонду практично співпали з передбаченими генеральним планом, але причиною вибуття здебільше було переобладнання житлових приміщень під нежитлові.

Оскільки обсяги житлового будівництва не досягли запроектованих, житлова забезпеченість склала 21,8 м²/особу проти 32,1 м²/особу за генеральним планом.

Будівництво об'єктів соціальної сфери за період реалізації генерального плану здійснювалось в недостатніх обсягах. Будувалися насамперед торгівельно-розважальні об'єкти. Внаслідок диспропорцій, що сталися у ринковій економіці протягом останніх років, виявилася тенденція значного зростання рівня забезпеченості населення підприємствами торгівлі, громадського харчування та ринками. Більш повільними темпами зростає забезпеченість закладами соціальної сфери, культури та спорту. В останні роки відбувалося скорочення мережі підприємств побутового обслуговування, дитячих дошкільних закладів, закладів культури за рахунок переспеціалізації цих приміщень для інших потреб.

Планування та забудова

За час дії попереднього генерального плану м. Миколаїв, відбувався лише незначний розвиток існуючих основних функціональних зон міста, рішення генерального плану міста майже не були реалізовані, оскільки етап реалізації не був досягнутим.

Перспективний розвиток сельбищної зони передбачався в північному та південному напрямках, частково освоєння в західній частині міста.

Розвиток сельбищної зони в південній частині міста шляхом розміщення нової житлової забудови на території, яка вже роздана під садибну забудову, що вже розпочалася, а також розвиток сельбищної зони на правому березі Південного Бугу, шляхом розміщення нової садибної забудови у районі Варварівки вздовж Одеського шосе і в південній частині Великої Коренихи. Значна кількість ділянок була надана на територіях, які передбачались генеральним планом під дачні та садівницькі товариства.

Генеральним планом передбачалось упорядкування забудови усієї сельбищної зони міста, зокрема, винос за її межі ряду промислово-складських і комунальних об'єктів, а також ліквідація деяких з них. Ряд кварталів в р-ні вул. Заводська передбачались під реконструкцію в громадську забудову. В м-ні Темвод передбачалась трансформація виробничих території під громадську забудову. Значна кількість території резервувалась під житлову забудову, зокрема під розміщення житла для військовослужбовців.

Пропонувався частковий перенос залізничної станції Миколаїв-Вантажний у складі пасажирського ремонтного залізничного депо Миколаїв та пункту підготовки залізничних вагонів під завантаження в район залізничної станції Миколаїв - пасажирський (Східний промрайон).

Генеральним планом передбачався значний територіальний розвиток промислової зони міста за рахунок включення до її складу нових вільних від забудови територій, розташованих в східній частині міста – Східна промзона, резервувались території для розвитку промислово-портової зони в південній частині міста по вул. Айвазовського. Надавалися пропозиції щодо перспективного розвитку виробничої зони в р-ні вул. Доктора Самойловича. На відповідній

території рішенням Миколаївської міської ради Від 17 липня 2018р. № 40/10 передбачалось створення *індустріального парку «Енергія»* та затвердження концепції його розвитку.

Реалізація рішень в основному були в частині реалізації розділу невідкладних заходів генерального плану щодо розроблення детальних планів на перспективні ділянки будівництва, деякі з ДПТ були затверджені. Зокрема детальними планами рішення діючого генерального плану дещо уточнювались в частині комбінування різних типів житлової забудови.

Пропозиції щодо розвитку ландшафтно-рекреаційних територій не були реалізовані, зокрема на Аляудському півострові, який розглядається як об'єкт спеціального призначення.

Транспортна інфраструктура

Були реалізовані наступні рішення генерального плану:

- досягнення загального рівні автомобілізації на рівні 280 автомобілів на 1000 мешканців;
- кількість АЗС становить 75 одиниць.

Частково реалізовано рішення щодо відновлення пасажирського руху по р. Південний Буг у напрямку до Вознесенська та Очакова з реконструкцією належної інфраструктури.

Не реалізовані наступні рішення:

- створення мережі магістралей з безперервним рухом;
- будівництво мостових переходів через річки Південний Буг та Інгул;
- будівництво транспортної розв'язки в різних рівнях на перетині вулиць Героїв України та Київського шосе (на місці існуючої саморегульованої розв'язки);
- будівництво транспортної розв'язки в різних рівнях на перетині вулиць Одеське шосе та Веселинівська;
- влаштування легкої автоматизованої транспортної системи (ЛАТС) – типу «РАДАН».

Інженерна інфраструктура

Водопостачання

Рішеннями генерального плану м. Миколаїв було намічено збільшення потреби у воді питної якості до 257,34 тис. м³/добу, технічної якості – 82,63 тис. м³/добу. На даний час подача питної води у місто складає 98,72 тис. м³/добу.

З проектних рішень попереднього генерального плану частково здійснено будівництво нових та заміна аварійних водопровідних мереж.

Каналізація

Генеральним планом передбачалося збільшення потужності системи каналізації до 271,00 тис. м³/добу. На даний час потужність каналізаційних очисних споруд складає 104,00 тис. м³/добу.

Частково виконано реконструкцію будівлі решіток, піскоуловлювачів та приймальної камери на очисних спорудах; частково здійснено будівництво нових та заміна аварійних каналізаційних мереж.

Теплопостачання

Генеральним планом було намічено прокладання 14,0 км теплових мереж, сумарний тепловий потік становитиме 2070 МВт.

На даний час зазначені проектні рішення реалізовано в обсязі необхідних потреб міста, шляхом будівництва котелень та прокладання теплових мереж.

Газопостачання

Рішеннями генерального плану передбачалось: розмір споживання газу 969,62 млн.м³/рік, будівництво 24 ГРП (ШРП) та прокладання 23,0 км газопроводів високого та середнього тиску.

На теперішній час зазначені проектні рішення реалізовано в обсязі необхідних потреб міста, шляхом будівництва ГРП (ШРП) та прокладання газопроводів високого, середнього та низького тиску.

Санітарна очистка території

Рішенням попереднього генплану м. Миколаїв передбачалося впровадження системи роздільного збору ТПВ, рекультивация існуючого полігону, будівництво регіонального підприємства по переробці твердих побутових відходів. На сьогодні система роздільного збору ТПВ поволі впроваджується, потребує вдосконалення; існуючий полігон експлуатується, підприємство з перероблення ТПВ не побудовано.

Електропостачання

При розробці попереднього генерального плану в розділі «Електропостачання» були надані рекомендації щодо розвитку та удосконалення системи електропостачання міста.

Нижче, у таблиці 1.1, наведено перелік рекомендацій та ступінь їх виконання.

Таблиця 1.1

Рекомендації	Реалізація
Побудувати ЛЕП від проектної ПС «Каховська» до ПС «Миколаївська».	Не виконано
Побудувати лінію В від ПС „Миколаївська” у розріз до існуючої ПЛ ПС «Центральна» - ПС «Жовтнева»	Виконано
Провести реконструкцію на ПС «Центральна» зі збільшенням потужності трансформаторів	Не виконано
Будівництво лінії від ПС «Миколаївська» у розріз існуючої ПЛ «Центральна-Жовтнева»	Не виконано
Провести реконструкцію на ПС «Темвод» зі збільшенням потужності одного з трансформаторів	Не виконано

Рекомендації	Реалізація
У північному районі міста побудувати ПС «Проектна-1» з двома трансформаторами. Живлення здійснити відгалуженням від ЛЕП ПС «Трихати» – ПС «Темвод», із заходом на підстанцію ЛЕП ПС «Матвіївка» – ПС «Гор»	Не виконано
Побудувати ПС «Сонячна»	Не виконано
Побудувати ПС «Проектна-2»	Не виконано
Побудувати ПС «Намив» з двома трансформаторами	Не виконано
Побудувати ПС «Зелене господарство» з двома трансформаторами	Виконано частково, ПС «ім.Ягодіна»

Інженерна підготовка території

Гідротехнічні заходи

Попереднім генеральним планом намічалось виконати цілий ряд заходів з інженерної підготовки та захисту території міста, а саме: захист від затоплення і підтоплення – 2518 га, протиерозійні заходи – 65 га; відновлення та розчистка Жовтневого водосховища, берегоукріплення – 38,9 км; з влаштуванням набережної -3,5 км; влаштування та благоустрій пляжів - 49,4 га.

Із вищеперерахованих загальноміських гідротехнічних заходів з інженерної підготовки території частково виконано лише деякі з них, а саме: розчистка невеликих ділянок акваторії біля зон рекреації (пляжів); частково виконувалися заходи по захисту від підтоплення та затоплення шляхом влаштування дренажу та підсипки (намиву) на масиві «Ліски»; території портового господарства (316,83 га) та інші ділянки (орієнтовно – 307,08 га); протиерозійні заходи на окремих ділянках (частково - озеленення скверів та внутрішньо квартальної нової забудови), а також проведено благоустрій існуючих міських пляжів –17,7 га.

По виконанню гідротехнічних заходів з інженерної підготовки та захисту території видно, що забудова здебільшого виконувалась садибного типу, а тому загальноміські заходи не всі були реалізовані.

Дощова каналізація

Рішенням попереднього генплану передбачалась заміна існуючих водовідвідних споруд (у вигляді каналів, канав, водопропускних труб) по вулицям Чигрина, Гречишнікова, Петровського, 6-й Воєнній, Морській, Маршала Малиновського на закриті дощові колектори.

На випусках дощової каналізації передбачалося влаштування очисних споруд.

На сьогоднішній день канали повністю не замінені, а очисні споруди дощової каналізації не побудовані.

2. Природні умови та інженерно-будівельна оцінка території

2.1. Місцезоположення, рельєф

Територія міста Миколаєва знаходиться у південній частині Миколаївської області в районі злиття русел річок Інгул, Південний Буг та акваторії Бузького лиману. Від столиці України м. Києва Миколаїв розташований на відстані 472 км шосейними дорогами та 587 км залізницею.

Територія населеного пункту займає площу близько 260 км², поділена на 4 мікрорайони: Центральний, Заводський, Інгульський та Корабельний.

Згідно фізико-географічного районування територія міста знаходиться у межах Бузько-Дніпровської низовинної області середньо степової підзони степової посушливої дуже теплої зони.

У геоморфологічному відношенні місто розташоване у межах алювіальних терасованих річкових долин на півостровах (Варварівка, Аляуди, Соляні, Ракетне). Схили річок та лиману часто високі, обривисті, пересічені виположеними балками.

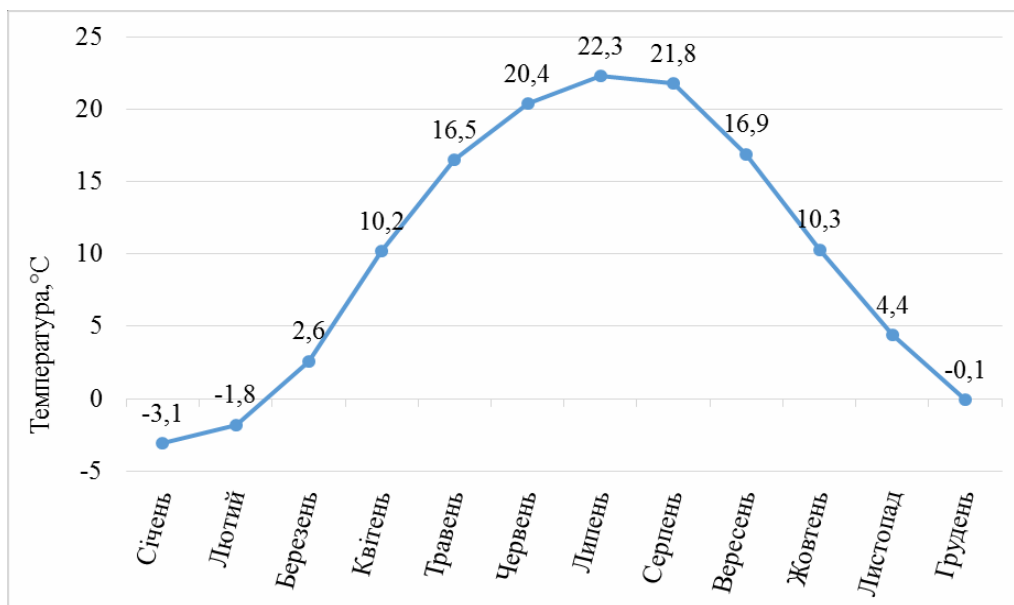
Максимальні відмітки поверхні спостерігаються на вододілах в південно-східній та північній частинах (до 59,0-65,0 м), мінімальні – уріз води р. Південний Буг (0,0 м). Загальний ухил поверхні має південний напрямок.

В умовах, що склалися, фактор морфології рельєфу має суттєве естетичне значення у просторово-планувальній організації міста.

2.2. Клімат

На життєдіяльність мешканців міста та комфортність перебування гостей суттєвий вплив мають кліматичні умови. Формування клімату підпорядковане цілому ряду чинників, серед яких чільне місце займає географічне розташування міста. Географічне положення визначає величину притоку сонячної радіації. Характеристика кліматичних умов, основних метеорологічних показників, необхідних для обґрунтування й прийняття планувальних рішень наведена за даними багаторічних спостережень по метеостанції «Миколаїв» (52 мБС).

Клімат помірно-континентальний з м'якою малосніжною зимою та жарким посушливим літом. Середньорічні температури: літня – +21,1°C, зимова – -2°C. Динаміка зміни температури протягом року наведена на рисунку нижче.

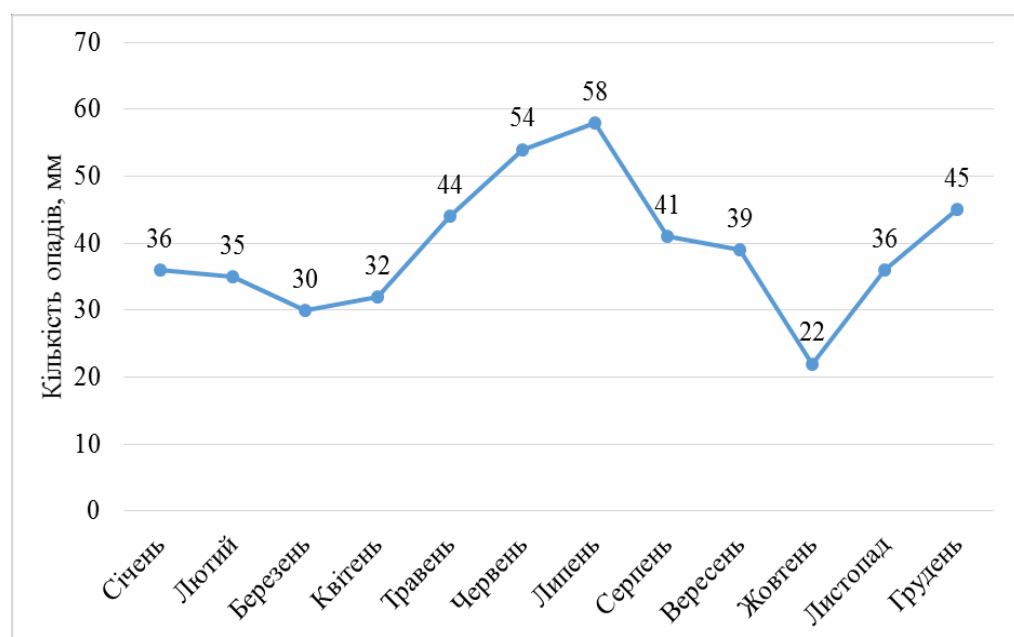
Найнижча середньомісячна температура повітря в січні ($-12,8^{\circ}\text{C}$) зафіксована в 1838р., найвища ($3,6^{\circ}\text{C}$) – в 1895р.

Найнижча середньомісячна температура в липні ($18,9^{\circ}\text{C}$) спостерігалась у 1832р., найвища ($27,1^{\circ}\text{C}$) – в 1936р.

Абсолютний мінімум температури повітря ($-29,7^{\circ}\text{C}$) зафіксовано 10 січня 1940р., абсолютний максимум ($40,1^{\circ}\text{C}$) – 3 серпня 1998р.

Востанні 100–120 років температура повітря в Миколаєві, так само як і в цілому на Землі, має тенденцію до підвищення. Протягом цього періоду середньорічна температура повітря підвищилася приблизно на $1,0^{\circ}\text{C}$.

У середньому за рік у Миколаєві випадає близько 470 мм атмосферних опадів, найменше – в жовтні, найбільше – у липні.

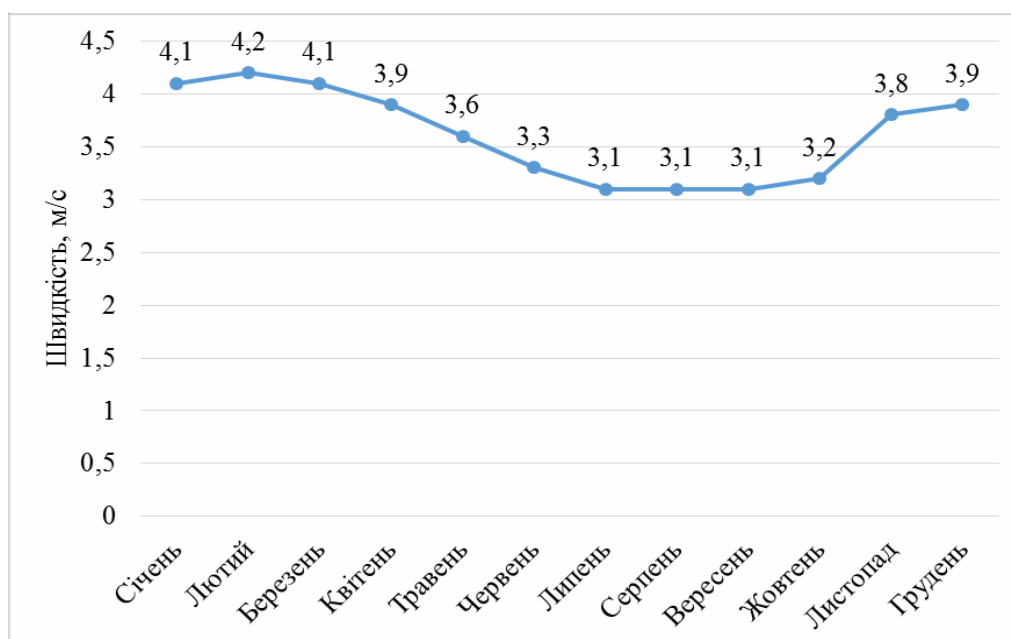

Мінімальна річна кількість опадів (230мм) спостерігалась у 1896р., максимальна (743мм)–в 1955р. Максимальну добову кількість опадів(144мм) зафіксовано 30 червня 1955р. У середньому за рік у місті спостерігається 118 днів з опадами; найменше їх (6) у серпні, найбільше (14) – у грудні. Щороку в Миколаєві утворюється сніговий покрив, проте його висота незначна.

На території міста майже постійно тримається вітряна погода. Часто, особливо навесні, на території Миколаєва спостерігаються суховії та пилові бурі, що супроводжуються значним зниженням вологості повітря.

Найбільша швидкість вітру – в лютому, найменша – у липні–вересні. У січні вона в середньому становить 4,1 м/с, у липні –3,1 м/с.

Несприятливі атмосферні явища (кількість днів за рік):

середня/максимальна):

тумани	60/79
заметілі	6/20
грози	29/37
град	1,5/6
пилові бурі	8,8/26

На основі комплексного аналізу кліматичних параметрів та згідно архітектурно-будівельного кліматичного районування території України територія міста віднесена до II-го архітектурно-будівельного району (Південно-східного) з відповідними вимогами містобудівного характеру (відповідно ДСТУ-Н Б В.1.1-27:2010 «Будівельна кліматологія»). Кліматичні особливості території є сприятливими для проживання та відпочинку населення.

2.3. Геологічна будова

У геоструктурному відношенні проєктована територія приурочена до центральної частини Південноукраїнської моноклінали, що характеризується поступальним зануренням кристалічних порід у бік Чорноморської глибоководної западини.

Геологічна будова території сформована складним комплексом докембрійських кристалічних утворень з мезо-кайнозойськими продуктами їх вивітрювання і потужною товщею шарів осадових порід крейдової, палеогенової та четвертинної систем, що залягають моноклінально з поступовим зростанням потужності в бік Чорного моря по мірі занурення кристалічних порід.

Четвертинні відклади частково представлені верхньоантропогеновими елювіально-делювіальними відкладами, що літологічно є лесами та лесовидними породами. На переважній частині території, в долинах річок, переважають алювіальні відклади заплав та надзаплавних терас, здебільшого представлені пісками та супісками.

Аналіз геологічних умов показав, що ендегенні процеси не мають широкого розвитку на території, а несприятливі фактори визначені, в основному, інтенсивністю протікання екзогенних процесів.

2.4. Гідрогеологічні умови

Територія міста розташована в межах Причорноморського артезіанського басейну, складність геологічної будови якого пояснюється різноманітністю літологічного складу осадових порід. Невитриманість відкладів у розрізі і часте чергування водовмісних і водонепроникних порід зумовило утворення великої кількості ізольованих водоносних горизонтів. Основні водоносні горизонти розвинені в осадових породах крейдової,

палеогенової, неогенової і антропогенової систем. Для підземних вод басейну характерна мінливість їх мінералізації – значне поширення солонуватих і солоних вод. Зона прісних вод на території басейну не має суцільного поширення.

Відповідно до геологічної будови в межах міста сформувались водоносні горизонти і комплекси:

- горизонт в сучасних відкладах заплави і днищ балок;
- комплекс в мотичних, сарматських і понтичних відкладах.

Найбільше поширення в місті мають води сарматського горизонту, а також води четвертинних відкладів.

Основний водоносний горизонт для водозабезпечення міста – горизонт верхньосарматських відкладів. Водомісткими породами є вапняки, що залягають на глибинах 30,0-70,0 м, максимум - до 110,0 м. Водоносний горизонт напірний з дебітами свердловин 1,4-6,6 л/с, мінералізація вод 0,1-4,9 г/л. За хімічним складом вода є хлоридно-сульфатна натрієво-магнієва. В санітарному відношенні вода здорова за наявності захищеності водоупорним шаром відкладів. В місцях неглибокого залягання або відсутності захисного шару відкладів води можуть зазнавати забруднення з поверхні. Горизонт має гідравлічний зв'язок з поверхневими водами Бузького лиману та глибшим мотичним горизонтом. Живлення горизонту відбувається, в основному, за рахунок атмосферних опадів.

Інші водоносні горизонти практичного значення для водопостачання міста не мають з причин малодобітності, засоленості, забрудненості. Рекомендувати їх можна лише для технічного водопостачання.

Прогнозні ресурси та експлуатаційні запаси підземних вод у межах м. Миколаїв та прилеглих територій

№ з/п	Назва адміністративної одиниці	Площа, тис. км	Прогнозні ресурси підземних вод, тис.м ³ /добу					Модуль, тис.м ³ /добу/км	
			Всього			у тому числі ЕЗПВ		ПРПВ	ЕЗПВ
			Мінералізація, г/дм						
			до 1,5	1,5-3,0	до 3,0	до 1,5	>1,5		
1.	Вітовський район та м. Миколаїв	1,6	21,95	13,65	35,60	2,34	8,67	22,25	6,88
2.	Миколаївський район	1,5	45,90	4,60	50,50			33,67	4,67
3.	Новоодеський район	1,3	50,92	7,38	58,30	21,60		44,85	16,62

2.5. Гідрологічні умови

Територія міста (відповідно гідрологічного районування) відноситься до Причорноморської області надзвичайно низької водності. Однак, місцезрештування і геоморфологічні особливості території визначили її досить складні гідрологічні умови.

Поверхневі води представлені ріками Південний Буг, Інгул та Бузьким лиманом, який утворився в результаті затоплення морем гирла Південного Бугу (вважається, що р. Південний Буг закінчується і переходить у лиман в районі гирла р. Інгулу).

В межах міста розташовані штучні водойми та ставки (р-н Північний). Протяжність річок в межах міста становить: р. Південний Буг – 39 км, р. Інгул – 15 км. Середня ширина лиману 2,0 км, максимальна – до 9,0 км. Зона мілин в лимані досягає 35% всієї акваторії.

Сьогодні річка Південний Буг являє собою широку долину з низькими, вкритими очеретом заболоченими берегами з рельєфом, сформованим зсувними та ерозійними процесами, замуленим дном та широким розповсюдженням водоростей. В межах міста ширина русла коливається від 1,5 до 2,5 км. Середня глибина річки становить місцями – до 1 м, в районі проведення днопоглиблювальних робіт – до 2,65 м.

Живлення річки Південний Буг відбувається за рахунок талих вод у весняний і зимовий періоди та дощових опадів в літній. Підземний стік в басейні незначний. Річка характеризується значними припливами з моря (у районі Миколаєва, до 40 см). Пік весняної повені сягає максимального значення в другій половині березня. Літньо-осіння межень встановлюється в середині травня на початку червня. Найменші рівні спостерігаються в липні-серпні, на пригирловій ділянці — в вересні-жовтні.

Південний Буг замерзає у другій половині грудня, хоча бувають роки, коли річка не замерзає зовсім. Льодостав малостійкий, середня товщина льоду змінюється від 15,0 до 35,0 см, максимальна сягає 80,0 см. Скресання річки проходить в другій половині березня в верхній течії та в першій половині березня в нижній і середній течії.

Нижнє русло Південного Бугу характеризується уповільненням течії. Поблизу м. Миколаїв, де річка закінчується і починається Бузький лиман, течія може змінюватися на протилежну, що спостерігається при вітрах, спрямованих з півдня на північ. При таких умовах з Бузького лиману в пониззя річки проникають солоні води. При нагонах солоні води досягають іноді Нової Одеси, а надходження разом з ними сірководню викликає задуху всього живого в річці, що не змогло уникнути цієї зони. Найчастіше таким явищам передують тривалий штиль.

Бузький лиман з глибинами від 0,6 до 13,0 метрів. Правий берег крутий, обривистий висотою до 40 м. Характерним для лиману є наявність згінно-нагінних явищ, що виникають під впливом вітру: при південних вітрах (нагони) спостерігається підйом рівня до 0,5-1,0 м; при північних (згони) рівень знижується до 0,3-0,4 м нижче рівня нуля. В період весняного паводку ріки і лиман представляють одну акваторію, розрахункові відмітки 1% і 10% забезпечення якої

становлять відповідно 0,90 м і 0,56 м (за даними інституту «Укрдіпроводгосп»). В проєкті для визначення лінії затоплення території прийнята відмітка 1%забезпечення – 0,9 м. В навігаційний період лиман використовується для морського судноплавства.

Ріка Інгул в межах міста має дуже звивисте і нерозгалужене русло з двома затоками (в районі Водопою і Капустиної Балки). Ширина русла змінюється від 100,0 м (в районі Аляудського мосту) до 740,0 м (перед затокою в Капустину Балку), глибина річки – від 2,0 до 10,0 м з найбільшими значеннями в пригирловій частині русла, де постійно проводиться днопоглиблення. Живлення річки - за рахунок талих вод у весняний і зимовий періоди та дощових опадів в літній.

Проектне рішення розглядає дані водотоки як основну складову екологічного каркасу міста. Система інженерних заходів передбачає їх розчистку і благоустрій з можливістю локального рекреаційного використання. Організація та ландшафтне упорядкування прибережних захисних смуг буде сприяти організації водно-зеленої зони міста.

2.6. Ґрунтовий покрив

Ґрунтовий покрив характеризується відносною різноманітністю, що обумовлене розмірами території міста та її геоморфологічними особливостями і представлений чорноземами південними і темно-каштановими солонцюватими ґрунтами, характерними для південно-степової зони. Товщина гумусового горизонту повнопрофільних ґрунтів становить (для чорноземів і темно-каштанових) до 50 см. На крутосхилах ґрунти зазнають ерозії, тому вони малогумусні або мають змитий гумусовий горизонт.

В заплавах річок на піщаних та піщано-глинистих відкладах сформувались гідроморфні типи ґрунтів: дернові, лучні, лучно-болотні та болотні. Нормально зволожені відмінності характеризуються більшою від зональних ґрунтів родючістю завдяки товщому (до 90 см) гумусовому горизонту та наявності в ньому природного зволоження.

На піщаних терасах рік сформувались дернові слабозвинуті ґрунти, місцями чорноземи на пісках.

Місцеві ґрунти мають різний рівень гідролітичної кислотності. Найнижчий відзначений у ґрунтах насаджень, розміщених поблизу проїзної частини вулиць, причому з віддаленням від цих місць її питома вага зростає. Висока кислотність ґрунтів впливають на загальну доступність поживних речовин, а отже, і на розвиток деревної рослинності. Наприклад, рН практично у всіх ґрунтах насаджень, які прилягають до міських автомагістралей, перебуває в межах 7,0-8,0 і належить до сильно-лужної групи. Кислі ґрунти зустрічаються тільки у парках з природними ґрунтами. Висока кислотність ґрунтів, як і їх алкалізація, впливають на загальну доступність поживних речовин, а отже, і на розвиток деревної рослинності.

Окрім того, повсюдно спостерігається переущільнення ґрунтів у міських насадженнях, що насамперед веде до зменшення шпаруватості і погіршення водного режиму. На витоптаних

ділянках водопроникність верхнього шару в 3-4 рази нижча, ніж у природних непорушених ґрунтах.

2.7. Інженерно-будівельна оцінка території

Відповідно схеми інженерно-геологічного районування України, територія Миколаєва розташована у межах Чорноморської западини і відноситься до категорії підвищеної складності інженерно-геологічного освоєння території (особливо це стосується правобережної частини населеного пункту).

Територія відноситься до сейсмічно активних зон, про що свідчать Карти загального сейсмічного районування території України (згідно ДБН В.1.1-12:2014 «Будівництво в сейсмічних районах України», де відображені величини сейсмічності, які необхідно враховувати:

- відповідно карти «А», що застосовується при проектуванні будівель і споруд класу наслідків (відповідальності) СС1 згідно з ДБН В.1.2-14, а також класу наслідків (відповідальності) СС2 - для будівель заввишки до 73,5м – 5-бальна зона;

- відповідно карти «В», що застосовується при проектуванні будівель і споруд класу наслідків (відповідальності) СС2 згідно з ДБН В.1.2-14 - для будівель заввишки від 73,5м до 100м, а так само об'єктів, які належать до потенційно небезпечних, але не ідентифікуються як об'єкти підвищеної небезпеки відповідно до ЗУ «Про об'єкти підвищеної небезпеки», територія району відноситься до 6-бальної сейсмічної зони;

- відповідно карти «С», що застосовується при проектуванні будівель і споруд класу наслідків (відповідності) СС3 згідно з ДБН В.1.2-14 необхідно враховувати 7-бальну сейсмічність території.

Ґрунти лівобережної частини території міста відносяться до не просадних, у той час як правобережні території характеризуються розповсюдженням лесів 2II типу ґрунтових умов за просіданням (> 5 см) .

До переліку небезпечних процесів, найбільш розвинутих в межах даного міста, відносяться: підтоплення і продовження розвитку процесів підняття ґрунтових вод, локальне заболочення, а також ерозійні процеси.

Забудова територій, експлуатація будівель та споруд, інших комплексів і об'єктів практично скрізь супроводжується накопиченням вологи в ґрунті та підвищенням рівня ґрунтових вод, що призводить до порушення природної рівноваги у водному балансі та негативно позначається на стані довкілля, соціально-економічних умовах життєдіяльності на цих територіях. У межах підтоплених територій виділяються ділянки, де склалися несприятливі, а інколи й небезпечні для життя людей умови (зсуви, просадки, деформація споруд, будівель, підземних мереж, вимокання зелених насаджень, заболочування, повторне засолення ґрунтів). Серед причин підтоплення територій міста переважають: зміни умов формування поверхневого

стоку;підняття рівня ґрунтових вод;засипання природних дренажів (ярів, балок);недостатня увага до розвитку зливової каналізації;створення зон намівного ґрунту;втрати води з водоносних мереж і комунікацій житлово-комунального і промислового призначення та інше. На сьогоднішній день в місті Миколаєві найбільш загрозна ситуація з підтопленням територій складається:

Район міста	Підтоплені території	Площа, км ²	Стисла характеристика постраждалих у зоні підтоплення
Центральний район	Тернівка (вулиці: Молодіжна, Аерофлотська, В'язова, Софіївська, Варненська, Слов'янська, Цілинна, Новоросійська, Левського, Пушкіна, Західна, Ветеранів, Східна, Володимира Станка) Провулки: Воєнний, Мирний, Торговий, Дружний, Топольний)	2,0	700 приватних домоволодінь, 2128 мешканців
Корабельний район	Кульбакіне (вулиці: Знаменська, Райдужна, Вокзальна)	0,8	120 приватних домоволодінь, 500 мешканців; 12 багатоповерхових будинків, 2500 мешканців, 542 учнів та шкільного персоналу
	Житловий масив по вул. Клецова балка – вул. Фонтанної до вул. Степової до пр. Богоявленського	0,14	420 приватних домоволодінь, 1340 мешканців
	Житловий масив по вул. Торговій, вул. Янтарній, вул. Ольшанців, вул. академіка Патона в межах вулиць Рильського та Леваневського	0,6	80 приватних домоволодінь, 279 мешканців
	Широка балка, північно-східна частина приватного сектору	0,2	204 приватних домоволодінь, 707 мешканців
	Південно-західна частина житлового масиву Широка Балка (вулиця Прибузька, провулки: Братський, Широкий, Павлова, 1-й та 5-й Прибузький)	0,35	253 приватних домоволодінь, 510 мешканців
	Парк «Богоявленський»	0,25	
Інгульський район	Селище Горького	0,26	147 приватних домоволодінь, 1546 мешканців.
	Старий Водопій		2 приватних будинки

Район міста	Підтоплені території	Площа, км ²	Стисла характеристика постраждалих у зоні підтоплення
	Житловий масив по провулку Троїцькому - 2	0,045	11 приватних домоволодінь, 40 мешканців
Заводський район	Ліски (від проспекту Центрального до річки Південний Буг)	7,5	350 приватних домоволодінь, 1200 мешканців
	Залізничне селище	0,05	
	Робітниче селище Ялти		

Окрім того, на території міста фіксується також сезонне підтоплення територій навесні в період інтенсивного сніготанення та протягом року внаслідок випадіння надмірної кількості атмосферних опадів. Надходження до понижених ділянок у межах плато зливових та ґрунтових вод з прилеглих територій призводить до проявів процесів підтоплення, а також утворення так званих «дощових ям».

Варто зауважити, що територія міста відноситься до зони потенційного карсту. До того ж, створення техногенного водоносного горизонту підземних вод зумовило значні зміни в лесових ґрунтах - відбувається їх набрякання, зменшення міцності та перетворення у пливуни з подальшим осіданням та ризиком зсувів. В різних районах міста спостерігаються локальні провальні деформації ґрунтів, які класифікуються як небезпечні в інженерно-геологічному відношенні «псевдокарстові» прояви.

На лівобережній частині Бузького лиману активізувалися абразійні та зсувні явища:

- у Центральному районі – на ділянці берегової смуги в районі «Соляни», берегова лінія по вул. Берегова;
- у Заводському районі – на ділянці берегової смуги в районі Намив, берегова лінія по вул. Лазурна;
- у Корабельному районі - між маяками «Костянтинівський» та «Нижній Сіверсів» спостерігається часткове руйнування берегу шляхом обвалів та осипів ґрунту.

В результаті аналізу комплексу природних та інженерно-геологічних умов дана інженерно-будівельна оцінка території міста за ступенем сприятливості під забудову:

- території сприятливі для будівництва займають значну територію міста і представлені схилами терас та ділянками плато. Ухили поверхні до 8 %. Основами фундаментів слугують лесовидні супіски і суглинки, піски, галечники, глини.

- території малосприятливі для будівництва займають підтоплені території з підвищеним заляганням ґрунтових вод. Окрім того, до даної категорії можна віднести схилі ділянки плато з ухилами поверхні від 8 до 15%. Під час інженерно-будівельного освоєння ці території

потребують проведення додаткових вишукувань щодо необхідності інженерної підготовки і проведення гідротехнічних заходів (гідроізоляція фундаментів, раціональне вертикальне планування).

- території несприятливі для будівництва, що потребують складної інженерної підготовки приурочені до ділянок крутосхилів (ухили поверхні більше 15 %). До даної категорії відноситься також території заплави, що частково заболочена і затоплюється паводковими водами. Окрім того, на території міста наявні техногенно порушені ділянки поверхні, котрі потребують рекультивації та містобудівного впорядкування.

Варто зауважити, що ряд територій зазнали сильних антропогенних змін. На вершинах схилів здійснювали видобування піску, що призвело до значної зміни ландшафту. Саме такі девастровані ландшафти потребують рекультивації, а в майбутньому можуть стати об'єктами зелених зон.

Варто зауважити, що у межах міста та на його околицях знаходяться розвідані поклади корисних копалин.

Перелік родовищ корисних копалин у межах м. Миколаєва та прилеглих територій (до 15 км)

№ з/п	Найменування родовища	Розташування	Запаси по категоріях А+В+С ₁ і С ₂ на дату затвердження, в тис.м ³	Відомча приналежність	Спец дозвіл №, дата, термін дії	Залишок по категоріях А+В+С ₁ і С ₂ в тис. м ³	Примітки
Вітовський район							
1	Південно-Бузьке <i>пісок</i>	15 км на південний-захід від з.ст. Кульбакіне	11401	ПрАТ «Нікстром»	Спецдозвіл №296 30.06.1995-2034	11360,39	Розробляється
2	Балабанівське <i>пісок, сировина для будівельних розчинів</i> 1. Ділянка Центральна (частина запасів) кар'єр №2 2. Ділянка Південна 3. Ділянка Центральна (кар'єр №1)	2,0 км на південний захід від с. Балабанівка	9280,9	Державний фонд родовищ	-	3999,9	Не розробляється
3	Мішковське <i>суглинок, цегельна сировина</i> Ділянка Центральна Ділянка Мішковська	Пд околиця с. Мішково-Погорілове	5745 279 5466	Державний фонд родовищ		4050 279 3771	Не розробляється Не розробляється
4	Калинівське <i>Цегельна сировина суглинок</i>	1,5 км на північ від с. Калинівка	1248	Державний фонд родовищ	-	1248	Не розробляється

№ з/п	Найменування родовища	Розташування	Запаси по категоріях А+В+С ₁ і С ₂ на дату затвердження, в тис.м ³	Відомча приналежність	Спец дозвіл №, дата, термін дії	Залишок по категоріях А+В+С ₁ і С ₂ в тис. м ³	Примітки
5	Калинківське пісок	Вітовський район, 20,0 км на ПнСх від м. Миколаїв	9285	Державний фонд родовищ	-	9285	Не розробляється
Миколаївський район							
1	Григорівське сировина цементна: суглинок, глина, вапняк Ділянки розвідки 1949, 958р.	смт. Ольшанське, південно-західна околиця с. Тернувате	122291 Ох.ціл.957	ПАТ «Дікергофф Цемент Україна»	Спецдозвіл № 405 26.12.1995- 03.11.2034	21038,04 Ох.ціл.957 31639 842	Розробляється
2	Ново-Григорівське сировина цементна: суглинки, глини, вапняки	смт. Ольшанське	53427 С ₂ -55769	Державний фонд родовищ	-	53427 С ₂ -55769	Не розробляється
3	Іванівське камінь пиляний, вапняк	0,8 км на захід від с. Іванівка	574	Державний фонд родовищ	-	574	Не розробляється
4	Новогригорівське камінь пиляний, вапняк	західна околиця с. Ново-Григорівка	5618 С ₂ - 6827	ДП «Санта-Петрівка»	-	5248,73 С ₂ - 6827	Розробляється
5	Нечаянське 2 камінь пиляний, вапняк	0,4 км на захід від с. Нечаяне	1083	Державний фонд родовищ	-	1078	Не розробляється
6	Тернуватське камінь пиляний, вапняк	7,0 км на північний захід від з.ст. Трихати	3965	Державний фонд родовищ	-	3382	Не розробляється
7	Миколаївське комплексне: глина керамічна, пісок	1,5 км на північний схід від с. Крива Балка	900	Державний фонд родовищ	-	900	Не розробляється
8	Миколаївське комплексне: пісок, глина керамзитова	1,5 км на північний схід від с. Крива Балка	4430	Державний фонд родовищ	-	3975	Не розробляється

№ з/п	Найменування родовища	Розташування	Запаси по категоріях А+В+С ₁ і С ₂ на дату затвердження, в тис.м ³	Відомча приналежність	Спец дозвіл №, дата, термін дії	Залишок по категоріях А+В+С ₁ і С ₂ в тис. м ³	Примітки
9	Трихатське пісок	3,5 км на південь від з.ст. Трихати	9063	Державний фонд родовищ	-	2650	Не розробляється
10	Веснянівське пісок	3,0 км на південь від с. Весняне	850	Державний фонд родовищ	-	850	Не розробляється
11	Кам'янобалківське пісок	в 0,5 км на Пн-Зх від с. Кам'яна Балка	1613 С ₂ -1790	ПП «Кряж»	-	1455,88	Розробляється
12	Сливинське пісок, суглинок, цегельна сировина Ділянка №1 суглинок Ділянка №2 пісок	0,6 км на північ від с. Слівіно, 14,0 км від м. Миколаїв	729 94	Державний фонд родовищ	-	170,55 За балансові - 15 88	Не розробляється
13	Нечаянське суглинок, цегельна сировина	4,0 км на схід від с. Нечаяне	1349	Державний фонд родовищ	-	1349	Не розробляється
14	Петрівське суглинок, цегельна сировина	західна околиця с. Петрівка, 20,0 км на захід від м. Миколаїв	835	Дочірнє підприємство «Санта-Петрівка»		596,21	Розробляється
15	Петрівське-цегельна сировина, суглинок, глина, пісок Ділянка Південна Ділянка Північна	східна околиця с. Петрівка	16000 15548 452	Державний фонд родовищ	-	8000 7548 452	Не розробляється

№ з/п	Найменування родовища	Розташування	Запаси по категоріях А+В+С ₁ і С ₂ на дату затвердження, в тис.м ³	Відомча приналежність	Спец дозвіл №, дата, термін дії	Залишок по категоріях А+В+С ₁ і С ₂ в тис. м ³	Примітки
16	Тернуватське <i>цегельна сировина, глина пісок</i>	північна околиця с. Тернувате	317	Державний фонд родовищ	-	317	Не розробляється
17	Веснянівське <i>цегельна сировина, суглинок</i>	2,5 км на південь від смт Весняне	706	Державний фонд родовищ	-	706	Не розробляється
Новоодеський район							
8	Матвіївське – 1 <i>пісок</i>	10,0 км на північ від м. Миколаїв	14936	Державний фонд родовищ	-	7576	Не розробляється

3. Аналіз сучасного стану

3.1. Місто Миколаїв в системі розселення

Системи розселення – це територіально зосереджені міські і сільські населені пункти, що об'єднанні розвинутими територіально-виробничими, трудовими, соціально – культурними зв'язками, інженерно-транспортною інфраструктурою, взаємодоповнюючою економічною базою, оздоровчо-рекреаційним комплексом, спільністю використання суміжних територій і тяжіють до міста – системоформуючого центру.

З метою удосконалення системи розселення, їх містобудівної доцільності, створення умов для сталого розвитку населених міст і забезпечення гарантованих державою соціальних стандартів, а також з урахуванням адміністративно-територіального устрою, Генеральною схемою планування території України, що затверджена Законом України «Про генеральну схему планування території України» (7 лютого 2002 р. № 3059 - III) було визначено, що Миколаївська область входить до Одеської міжобласної системи розселення (центр м. Одеса).

Згідно Схеми планування Миколаївської області м. Миколаїв є центром регіональної, локальної та місцевої систем розселення. Населення Миколаївської регіональної системи розселення (РСР) на 01.01.2018р. складало 1141,3 тис. осіб. Територія Миколаївської області становить 24,6 тис. км². Щільність населення РСР становить 46,4 осіб на 1 км².

До складу локальної системи розселення (ЛСР) включаються: міста обласного значення Миколаїв та Очаків, а також Березанський, Вітовський, Миколаївський, Новоодеський, Очаківський, Снігурівський райони. Населення Миколаївської локальної системи розселення (ЛСР) на 01.01.2018р. складало 691,7 тис. осіб. Територія Миколаївської ЛСР складає 8,8 тис. км². Щільність населення ЛСР становить 78,6 осіб на 1 км².

Чисельність населення Миколаївської районної (місцевої) системи розселення (МСР) на 01.01.2018р. складала 30,0 тис. осіб, з якого 3,7 тис. осіб – міське населення і 26,3 тис. осіб – сільське. Загальна площа Миколаївської МСР – 1,4 тис. км². Щільність населення МСР становить 21,4 осіб на 1 км².

3.2. Історична довідка

На історичний розвиток території, де згодом буде засновано місто, суттєвий вплив справляв географічний фактор – як місце розташування, так і ландшафтні умови.

Територія, на якій розташовується нині Миколаїв, була заселена з давніх часів. Лише на території сучасного мікрорайону Жовтневе та в його окрузі (Корабельний район м. Миколаєва) зафіксовано 1 городище, 4 поселення, 30 стоянок та окремих місцезнаходжень від часів енеоліту-бронзи до античного періоду. Також в околицях Жовтневого наявні 1 ґрунтовий могильник античного часу та 8 курганів. У межах сучасного Миколаєва зафіксовано близько 70

пам'яток археології (кургани, могильники, поселення), що охоплюють проміжок часу від III тис. до н.е. до IV ст. н.е. Серед них особливе значення має городище доби фінального бронзового віку «Дикий Сад» (кін. XIII-XI ст. до н.е.), яке розташоване в межах сучасного Центрального району міста.

На Генеральній карті України 1649 р., створеній відомим військовим інженером та картографом Гійомом Левассером де Бопланом, місце розташування сучасного Корабельного району м. Миколаєва позначено як «Winaradna Kricza» (Виноградна Криниця). Згодом позначення «Winaradna Kricza» (Виноградна Криниця) на місці розташування сучасного Миколаєва простежується на більшості карт XVII-XVIII ст., що, зрештою, можна пояснити тим, що більшість з них мали за взірць карту Боплана.

У першій половині XVIII ст. Російська імперія розпочинає боротьбу за вихід до Чорного моря, першим етапом якої стала російсько-турецька війна 1735-1739 рр. Успішно тривали військові дії на морі: в 1736 р. було проведено Кінбурнську, а у 1737 р. – Очаківську кампанії.

У другій половині XVIII ст. Російська імперія здійснювала активну військову та політичну діяльність, спрямовану на зміцнення своїх позицій у басейні Чорного моря, через який відкривався шлях до Середземного моря – в Південну й Західну Європу.

За умовами Кючук-Кайнарджийського мирного договору 1774 р., який став результатом російсько-турецької війни 1768-1774 рр., до Російської імперії відійшли Азов, Керч, Єнікале та територія між Дніпром і Бугом, фортеця Кінбурн. Російським торговельним судам дозволялось плавати Чорним морем. Кримське ханство отримало незалежність, а Дніпро-Бузький лиман та фортеця Очаків залишались під владою Османської імперії.

Після приєднання згаданих вище земель до Російської імперії, остання почала укріплювати свій новий кордон: серед інших, на Миколаївському півострові орієнтовно в 1774 р. був зведений земляний редут, який отримав назву Новогригоріївської фортеці. Ймовірно, саме згадане укріплення як «старий редут» відображене на плані міста 1832 р. в районі вулиць Шевченка, Адмірала Макарова, Малої Морської та Шнеєрсона.

Після включення Кримського ханства до складу Російської імперії у 1783 р., вже 1784 р. було здійснено першу спробу цивільної колонізації Миколаївського півострова. Петербурзькому купцю Францу Яковичу-Андрійовичу Фабре, який виявив бажання стати херсонським поміщиком, було відмежовано 1500 десятин землі при річці Буг та гирлі р. Інгул (фактично весь Миколаївський півострів, ще й з околицею). Фабре збудував тут три садиби: на Виноградній косі біля джерела розташовувався господарський будинок з млином та крупорушками, на Спаському мисі – хліборобська частина (тік, кілька сараїв, землянка та 90 колін жита), а біля перевозу, через який проходила дорога від Станіслава до Ольвіополя – заїжджий двір, кузня та шинок. Місцевість отримала назву «Фабєрова дача».

Слід зазначити, що саме в цей час Г. Потьомкін доручив М. Фалєєву пошук нового місця для корабельної верфі, оскільки зрозумів недоліки місця, на якому майже на десять років раніше були засновані місто Херсон та херсонська верф. До найбільш значних недоліків можна віднести далеке розташування херсонської верфі від моря – щоб дійти до Лиману, кораблям доводилось проходити близько 30 верст гирлом Дніпра, при цьому щорічно в гирлі ріки утворювались піщані мілини – бари, тому кораблі з Херсона до Лиману доводилось переводити за допомогою камелів (парних понтонів), що було дорого та довго. Окрім цього, навколо Херсона розташовувалось багато островів та плавнів, порослих очеретом, – своєрідний розсадник шкідливих випаровувань та хвороб, а щовесни внаслідок повнів затоплювалась частина міста та Адміралтейства.

Восени 1788 р. розпочалось будівництво верфі під керівництвом інженер-поручика І.Соколова, який складав плани будівель та елінгів, а також безпосередньо очолював будівельні роботи. Початково вона в писемних джерелах називалась «Нова верф», «Верф на Інгулі», «Усть-Інгул», а подекуди і «Адміралтейство», хоча на той час до будівництва жодного судна ще й не приступали.

В той же час, восени 1788 р., на території селища Вітовка, яке розташовувалось в 12 верстах на південь від Миколаївського півострова, були закладені військовий шпиталь та казарми, а на річці Інгул розпочато зведення верфі. В 1790 р. Вітовка була перейменована на Богоявленськ, а проекти церкви, будинків для О.В.Браницької і Г.Потьомкіна, фонтанів, гранітної купальні були розроблені знаним архітектором І.Старовим. За наказом Г.Потьомкіна у тому ж році в Богоявленську була заснована «школа землеробства» на чолі з професором Лівановим – для навчання сільському господарству місцевих жителів.

Офіційною датою заснування Миколаєва вважається 1788 р., коли 6 грудня цього року російські війська на чолі з Г. Потьомкіним штурмом захопили Очаків. Саме на честь цієї події, що відбулась у день Св. Миколая Миріклійського, Г. Потьомкін назвав верф в гирлі Інгула містом Миколаєвом – принаймні, це одна з гіпотез щодо походження назви міста. В будь-якому разі, найменування міста, що тільки почало зводитись, відбулось вже в 1789 р. У вересні цього ж року інженером І.І. Князєвим був складений перший план Миколаєва. Відповідно до цього плану, в центрі повинно було розміститись Адміралтейство і верф (з укріпленнями), а також інші необхідні для будівництва і оснащення суден служби та споруди. На захід від центральної частини планувалось розмістити цивільне, а на сході – військові передмістя. Тобто місто початково планувалось як придаток до верфі і у наступні періоди позиціонування Миколаєва як міста корабелів, перш за усе військових, буде суттєво впливати на його історичний розвиток.

Подальше розпланування міста та проектування багатьох будівель і споруд були доручені відомому російському архітектору, професору І.Є. Старову, який до цього здійснив

розпланування Катеринослава (сучасне м. Дніпро), частини м. Санкт-Петербург та інших міст Російської імперії. Так, вважається, що саме за його проектом була розпланована головна – Магістратська, Соборна – площа міста і споруджені на ній знакові для Миколаєва будівлі – магістрату, торгових лавок, собору св. Григорія. Неподалік на набережній з'явився морський клуб, т.з. «Молдаванка». Будівництво велось (зокрема, собору) під керівництвом архітектора В. Ванрезанта. Завдяки розташуванню на узвишші та розміщенню крупних, виразних в архітектурному відношенні громадських будівель, згадана площа на довгі роки перетворилась на адміністративний центр, стала важливим просторово-композиційним елементом міста, який визначав його панорами і силуети відображені та багатьох полотнах кін. XVIII – поч. XIX ст.

Варто зазначити, що початкові плани зазнали суттєвих корегувань, зокрема протягом 1794-1797 рр., - в результаті адміралтейство було зведено без укріплень, а місто отримало компактну структуру і лише перелом сіток кварталів вздовж вул. Садової нагадує про початкові плани. Ймовірно, найбільш суттєві корективи до плану міста, внесені в 1794-1795 рр., були опрацьовані групою морських офіцерів під керівництвом того ж І.І.Князева.

У 1790 р. було вирішено адміралтейство перевести з Херсона до Миколаєва, а в Херсоні залишити лише склади та будівництво легких суден. В 1790 р. до Миколаївського адміралтейства були приписані селища Воскресенськ, Богоявленськ, Калинівка, Знам'янка, Покровськ та Богданівка - вони мали забезпечувати верфь майстровими. У цьому ж році Миколаїв отримав статус міста, щоправда заштатного. В серпні 1790 р. було спущено на воду перше судно, збудоване на Миколаївській верфі, – 46-гарматний фрегат «Святий Миколай».

На той час (станом на 1791 р.) в Миколаєві нараховувалось 26 дворів, 147 жителів (105 чоловіків та 42 жінки) та 1200 десятин під садибами. У 1792 р. в місті була 1 церква, 4 громадських будівлі, 100 казарм, 13 магазинів, 158 кам'яних та дерев'яних будинків, 209 мазанок, 61 землянка, 149 крамничок, 23 погребі та 1566 жителів. Станом на 1794 р. у Миколаєві вже діяли три церкви – Святого Григорія Великая Вірменії, св. Миколая (грецька) та католицька. До цього часу на центральній площі вже була зведена будівля магістрату, Грецьких торговельних рядів, а Кам'яні лавки не тільки встигли до цього часу збудувати, але й передати для потреб флоту (далі вони в джерелах називаються Портовим будинком; на цьому місці нині розташовується будівля міськвиконкому). У 1792-1793 рр. на місці переправи через р. Інгул було споруджено дерев'яний наплавний міст.

В 1794 р. до Миколаєва перевели кадетський корпус, який був ліквідований у 1798 р. з заснуванням натомість штурманського училища і при ньому – училища корабельної архітектури. Протягом 1795 р. до міста переїхало все Чорноморське Адміралтейське правління. Миколаїв був приписаний до Херсонського повіту Вознесенського намісництва. В 1796 р. до

Миколаєва були переведені адміралтейські майстерні та засновано казенну друкарню морського відомства.

Зокрема, в 1794 р. містянам та морякам були виділені землі під сади та городи (на південь від Херсонської вулиці). В тому ж році була споруджена римо-католицька церква на вул. Молдаванській, було закінчено будівництво соборної церкви на честь св. Григорія. В 1795 р. було запроваджено градоначальство та проведено першу ревізію Миколаєва. В 1797 р. запроваджено міське положення та скликана дума. В 1800 р. у Миколаєві була відкрита Чорноморська медична управа.

У жовтні 1802 р. Новоросійську губернію було розділено на Миколаївську, Катеринославську та Таврійську. Миколаїв отримав статус губернського міста новоствореної однойменної губернії, у місті було відкрито Губернське правління та присутні місця, проте урядовим указом від 15 травня 1803 р. Губернське правління було переведене до Херсона, а Миколаївська губернія перейменована на Херсонську.

Слід зазначити, що при оголошенні Миколаєва містом, йому не було відмежовано жодної десятини землі, на відміну від Херсону, який отримав близько 40000 дес. землі. В Миколаєві та навколо нього всі землі були визнані або адміралтейськими, або казенними. Внаслідок клопотань Головного командира Чорноморського флоту маркіза де-Траверсе, Миколаєву було відмежовано «дві чотириверстні пропорції землі». Як зазначено в межовій книзі, Миколаєву було виділено 17337 десятин 560 сажнів. Внаслідок межування 1812 р. до міського вигону було включено Ліски, Спаське з прилеглими землями та правий берег Інгулу з землями поселення Тернівка.

У 1803 р. було запроваджено Депо карт, яке мало займатися гідрографічною службою. При ньому було створено Кабінет старожитностей, типографію і літографію, чудову бібліотеку. До Кабінету старожитностей звозились знахідки, виявлені на землях Морського відомства (зокрема з Ольвії-Парутиного, яке почали обстежувати і досліджувати ще з 1780-х рр.). Він вважається одним з перших музеїв на території України. У тому ж 1803 р. була запроваджена реміснича управа і затверджений перший герб Миколаєва.

В 1805 р. замість дерев'яного наплавного Інгульського моста було споруджено понтонний, а в наступному році в Миколаєві затверджено Сирітський суд. У 1804-1805 рр. в Адміралтействі було споруджено компасну майстерню, яка стала першим підприємством точної механіки і оптики в місті. В 1809 р. було відроджено будівництво суден на Миколаївській верфі, призупинене у сер. 1790-х рр., – протягом кількох років було збудовано 6 суден різного класу.

З 1810 р. у Миколаєві почала розвиватися приватна внутрішня торгівля. Вона здійснювалася російськими суднами, які мали право на ведення зовнішньої торгівлі і швартувалися на Воєнній пристані в гирлі Інгулу.

Станом на січень 1812 р. в Миколаєві нараховувалось 1010 кам'яних та 358 дерев'яних обивательських будинків, 79 лавок: 57 кам'яних та 22 дерев'яних. Також у Миколаєві було 4 горілчаних та 3 винних заводи, штурманське, артилерійське, флотське училища, будівля міської управи, збудована в 1810 р.

Призначений у 1816 р. на посаду командира Чорноморського флоту та військового губернатора Миколаєва адмірал О.С. Грейг підняв клопотання перед сенатом щодо виключення з території міських земель на користь адміралтейства правого берега Інгулу (287 десятин) та Лісків із Спаським (737 десятин). Сенат задовольнив клопотання адмірала Грейга, внаслідок чого із складу міських земель було відчужено 956 десятин на користь Воскресенська, 1668 десятин на користь Богоявленська та 1024 десятин (Ліски, Спаське, правий берег Інгулу) на користь адміралтейства (узбережжя вздовж Інгулу і Південного Бугу практично повністю відійшло до Морського відомства, міські землі були оточені адміралтейськими по периметру). Замість відчужених від міста земель рішенням сенату Миколаєву відшкодовувались рівноцінні території за рахунок вільних казенних земель, яких, як з'ясувалось пізніше, біля Миколаєва не було.

Станом на 1817 р., на початку діяльності О.Грейга на посаді командира Чорноморського флоту та військового губернатора Миколаєва, в місті було 4 кам'яні православні та 1 старообрядницька церкви, католицький храм, 1 дерев'яний єврейський молитовний дім, 1010 кам'яних та 358 дерев'яних будинків, 99 казенних споруд та 4 громадські будівлі, нараховувалось 3285 жителів.

Під час губернаторства адмірала О.С. Грейга в Миколаєві виник перший банк, який видавав позики лише миколаївським купцям, що спонукало промисловців і купців переселятися до міста, розвивати різні галузі підприємництва, потрібні як для міста, так і для суднобудування. Окрім того, було відкрито лікарню, богадільню, комерційну пристань (в районі Попової балки, де з часом буде розбудовано порт) та інші різноманітні громадські установи. Зокрема, значну увагу було приділено питанням освіти: в 1826 р. було відкрито Училище для доньок нижчих чинів Морського відомства (для нього зведена будівля за проектом арх. К. Акройда, яка до цього часу залишається однією зі знакових споруд міста); у 1833 р. – трикласне повітове училище на вул. Нікольській. Збільшилась бібліотека Депо карт та збагатилася колекція Кабінету старожитностей. У 1832 р. було відкрито портовий архів (Архів Чорноморського флоту), який поклав початок архівній справі в Миколаєві.

В 1820-х рр. було зведено муровану стіну на сході Миколаївського півострова від р. Південний Буг до р. Інгул, яка захищала мешканців міста від грабіжників, а також виконувала функцію карантинної (що невдовзі стало у нагоді під час епідемії чуми у кін. 1820-х рр.). Збудовані цегляна, черепична та фаянсові фабрики, механічний млин, при якому вироблялись сукно та фланель. За розпорядженням О.С. Грейга в місті було засновано Базарну площу з розташованими на ній кам'яними м'ясними лавками. Згодом, також за розпорядженням О. Грейга, для жителів Військової та Робітничої слобідок був заснований окремий Військовий ринок.

В центральній частині міста, на узбережній території, яка раніше використовувалась як смітник, у 1826 р. було розплановано і засаджено деревами і квітниками бульвар (нині Флотський бульвар). Адмірал також поклав початок озелененню Обсерваторної гірки. Рекреаційні зони зробили більш комфортним життя мешканців міста, розташованого у спекотній посушливій степовій зоні, покращили екологічну ситуацію, оскільки пилові бурі з піщаного Обсерваторного пагорбу суттєво ускладнювали життя миколаївців. О.Грейг також був ініціатором прокладання першого водогону в Миколаєві – т.з. Спаського самотечного водогону (хоча плани забезпечення мешканців міста питною водою створювались ще за його попередників).

У 1821-1827 рр. на Спаському кургані було зведено Морську астрономічну обсерваторію (за проектом Ф.Вунша). З початку її діяльності і протягом багатьох років спостереження на ній вів астроном К.Х. Кнорре. Починаючи з 1831 р., обсерваторія здійснювала метеорологічні спостереження.

У 1824 р. адміралтейство з Херсона, який втратив своє значення, було переведено до Миколаєва - він стає центром військового губернаторства. В цьому ж році в Миколаєві був збудований архітектурний ансамбль з трьох споруд, який отримав назву Будинок флагманів та капітанів.

За часів О.Грейга архітектурно-просторова композиція міста збагатилась ще низкою знакових архітектурних споруд (окрім тих, про які вже згадувалось вище) – домінант та акцентів: у 1832 р. в районі Слобідки було розпочато будівництво мусульманської мечеті, в 1817 р. – закінчено спорудження Свято-Миколаївської церкви, в 1830 р. – зведено Свято-Олексієвську церкву при Морському острозі, в 1819-1822 рр. - синагогу. Як бачимо, адмірал був людиною різнобічних здібностей, широкого кола інтересів і широких поглядів, не скутий релігійними чи національними упередженнями.

Станом на 1825 р. в Миколаєві проживало 10821 чоловіків та 4941 жінок, було 113 купців, у місті нараховувалось 1100 кам'яних будинків та 753 дерев'яних, 6 церков, 4 навчальних заклади, 2 богадільні, 14 заводів та фабрик, 109 лавок та крамничок, 44 питних

заклади, 4 бані, 58 садів. У 1826 р. був збудований телеграф, що поєднав Миколаїв, Очаків та Голу Пристань.

Зі зростанням кількості населення міста, освітніх, медичних та інших громадських закладів, збільшувалась і сельбищна площа міста. На середину 1830-х рр. її південною межею була вулиця Погранична, щоправда, забудова південніше вул. Херсонська була ще нечисленна, з'явилась забудова на захід від вул. Артилерійська, продовжила освоюватись територія міста, розбита відповідно до планів кін. XVIII – поч. XIX ст.

В 1835 р. М.Лазарев затвердив перелік найменування вулиць. Цей проект був створений ще на поч. 1820-х рр., але так і не був впроваджений в життя. Тож, нарешті, в 1835 р. вулиці Миколаєва отримали власні назви. Тоді ж було затверджено і поділ міста на райони – «частини»: Городову (від вул. Артилерійської до вул. Садової), Адміралтейську (від вул. Садової до вул. 6-ї Слобідської) і Херсонську – з часом Воєнну Слобідку (від 6-ї Слобідської до 10-ї Воєнної). У тому ж 1835 р. були побудовані нові «Красні ряди» на Торговій площі (на місці старих, обвітшалих).

У 1843 р. було відкрито Міське однокласне училище, згодом реорганізоване у прогімназію. В 1848 р. відкрилось регулярне пароплавне сполучення між Миколаєвом і Одесою (з заходом до Очакова), Миколаєвом та Херсоном.

За часів перебування на посаді головного командира Чорноморського флоту та губернатора Миколаєва і Севастополя М.Лазарева в Миколаєві було зведено кілька знакових споруд: у 1838 р. споруджена стіна навколо Адміралтейства з в'їзними брамами, у 1848-1852 рр. – Лютеранська кірха, 1840-1841 рр. – комплекс казарм флотського екіпажу.

У 1861 р. Миколаїв був поділений на три частини: Одеську – від західної переправи через Буг до Соборної церкви; Московську – від Соборної церкви до триповерхових казарм напроти Адміралтейства; Адміралтейську – від згаданих казарм до міської стіни.

З середини XIX ст. розпочинається новий етап у історичному та містобудівному розвитку Миколаєва, що пов'язано з кількома обставинами. Перша і найголовніша з них – загальні перетворення в Російській імперії. Грунтовні зміни в розвитку Миколаєва, як і всієї держави, почали відбуватися у 1860-х рр. і були пов'язані з комплексом реформ, ініційованих імператором Олександром II. Вони були запроваджені з метою модернізації усіх сфер життя держави, перетворення відсталої аграрної країни на промислово-аграрну, розчищення шляху для розвитку капіталізму. Друга обставина мала суб'єктивний характер – діяльність віце-адмірала Б.О. фон Глазенапа, який у 1860 р. був призначений Головним командиром Чорноморського флоту і портів та воєнним губернатором Миколаєва. Саме він розробив програму відродження і розвитку міста, визначивши кілька напрямків: розширення внутрішньої

торгівлі, відкриття зарубіжної торгівлі, розвиток народної освіти, розвиток шляхів сполучення як з іншими регіонами Російської імперії, так і з зовнішнім світом.

Станом на 1863 р. в Миколаєві мешкало близько 54000 жителів, на території міста та його 5 передмість нараховувалось 132 казенних кам'яних та 1 дерев'яний будинок, 3 кам'яних громадських та 2977 приватних будинків, 2803 напівземлянки (разом – 5916). Учбові заклади міста були представлені штурманською та гардемаринською ротами, флотським училищем для юнг, училищем для дочок нижніх військових чинів, повітовим училищем, чоловічим та жіночим приходськими училищами, 1 чоловічим та 2 жіночими пансіонами, 3 приходськими жіночими школами, школою при лютеранській церкві. Окрім цього, в Миколаєві діяли: жіноче благодійне товариство для допомоги бідним, міська лікарня, богодільня та морський шпиталь, міська тюрма та острог, обсерваторія, 4 бібліотеки, гідрографічне депо. В місті нараховувалось 200 лавок та 99 інших торговельних закладів, 75 погребів, 3 аптеки, 43 шинка, 11 готелів та 16 заїжджих дворів. На території Миколаєва та його передмість також розташовувалось 9 салганів, 5 свічково-сальних, 1 мильний та 3 черепичних заводи, 2 фабрики з вироблення вати, 1 виробництво з промивання вовни, 3 парові млини, 78 вітряків та 2 топчака.

В 1862 р. вийшов урядовий указ про відкриття Комерційного порту для заходу іноземних суден, а міста – для приїзду та проживання тут іноземних громадян. В районі Попової балки спочатку було відкрито нову пристань з двома причалами, з чого поступово і виріс торговельний порт. Через неї вивозились закордон збіжжя, худоба, залізна руда, а завозились імпорتنі товари. Почали з'являтися нові промислові підприємства. Найбільш значне в цей період – Миколаївський ракетний завод на Дальній Слобідці – друге подібне підприємство у Російській імперії. Завод виготовляв бойові і освітлювальні ракети для армії, сигнальні та рятувальні – для флоту тощо. У 1867 р. було засновано Акціонерне товариство по будівництву залізниці Знам'янка – Миколаїв. Поступово почало розвиватися комерційне суднобудування та судноплавство: невеликі судна будувалися безпосередньо на березі поруч із Поповою балкою та на Інгулі вище за течією за Адміралтейством.

Станом на 1868 р. місту належало 17379 десятин 2039 сажнів землі, на якій, окрім міста, розташовувались приписані до Миколаєва хутори: Водопій на лівому березі Інгулу, Аверін, Кулиб'якін, Мешков та Погорелов на лівому березі Бугу. Населення згаданих хуторів складало близько 1750 осіб. Окрім згаданих хуторів, до міста також були приписані та підзвітні Миколаївському військовому губернатору шість населених пунктів: Богоявленськ, Покровське (воно-ж Копані), Воскресенськ, Калинівка, Березнеговате та Висунь.

Станом на 1868 р. населення Миколаєва складало 47262 жителя (25190 чоловіків та 22072 жінок). На цей час місто поділялось на чотири частини: Одеську – від західної переправи через р. Буг до Соборної вулиці; Московську – від Соборної до Садової вулиці; 1-у

Адміралтейську – від Садової вулиці до Військового базару та кладовища; 2-у Адміралтейську – від Військового базару до Ракетного закладу (промислового виробництва ракет). У місті було вісім площ: Плац-парадна, Соборна, Привозна, Сінна, Гімназична, Адміралтейська, Шпитальна та Військова. Вулиць поздовжніх, орієнтованих зі сходу на захід, – 42, перпендикулярних, орієнтованих з півночі на південь, – 39. Зі всіх вулиць в місті були вимощені лише дві: Адміральська та Соборна. Також лише частини двох згаданих вище вулиць освітлювались в нічний час ліхтарями з фотоженивими (гасовими) лампами.

До озелених місць відпочинку громадян належали: бульвар в північній частині міста, закладений за часів губернаторства адмірала О.С.Грейга, сад та оранжерея при будинку Головного командира Чорноморського флоту, сад біля Арсеналу, фруктовий сад біля т. з. «Сухого Фонтану», гай біля обсерваторії та урочище Спаське – одне з найкращих місць для заміських гулянь. В місті було 6 пристаней: на р. Буг розташовувались комерційна, дерев'яна пристань (біля Попової балки), Спаська, казенна кам'яна пристань, дерев'яна пристань Російського товариства пароплавства і торгівлі та дерев'яна Міська пристань біля Бузького мосту; на р. Інгул розміщувались дерев'яні Адміральська та технічна пристані. Через річки були споруджені два мости: Бузький наплавний та Інгульський понтонний.

В місті нараховувалось 10 православних храмів: Адміралтейський собор ім. Св. Великомученика Григорія, церква Св. Рівноапостольних Царів Костянтина та Олени на Адміральській вулиці, церква Різдва Богородиці (купецька, на Різдвяній вулиці), церква Святого Миколи (грецька, на Німецькій вулиці), Богородицька Всіх Скорботних Радості (новокупецька, на Сінній площі), церква Святого Олексія (на території острогу), церква Всіх Святих (на кладовищі), Покровська церква (гімназична, в будівлі чоловічої гімназії), храм Св. Захарія і Єлизавети (в будівлі шпиталю) та полкова церква (на перетині вул. Херсонської і Бульварної). На вул. Малій Морській розташовувалась старообрядницька (єдиновірницька) церква, а в передмісті, на хуторі Водопій – Свято-Духівський молитовний будинок. Окрім згаданих вище церков, на території Миколаєва розташовувався римо-католицький костел Св. Йосипа (на Молдавській вул.), лютеранська церква (на Адміральській вул.), єврейська синагога (на Чернігівській вул.), караїмська кенасса (на Різдвяній вул.), татарська мечеть (на Військовому ринку).

До найбільш значних споруд Миколаєва належав комплекс Адміралтейства, розташований на обох берегах Інгулу та обнесений стіною з обробленого каменю. До складу згаданого комплексу входили: гауптвахта, магазини (склади), ливарний завод з розташованим перед ним басейном, павільйон, в якому розміщувались моделі всіх суден, збудованих на Миколаївській верфі. Вздовж лівого берега Інгулу розташовувались різноманітні майстерні та великий кран, який використовувався для встановлення на судна щогл, гармат та ін. Вздовж

лівого берега знаходились також величезна споруда канатного заводу (довжиною 250 сажнів (близько 530 м)) та лісопильний завод.

Економічний поступ та соціально-економічний розвиток Миколаєва у цей період знайшли своє відображення в містобудівному розвитку та зміні архітектурного образу міста. Зі зростанням населення забудова почала поширюватися у південному напрямку, в бік Пісків та на захід півострова, про що свідчать плани 1860, 1873, 1880, 1884 та 1890 рр. Якщо на період 1830-х рр. південною межею сельбищної території була вулиця Погранична, то у 1860-1890-х рр. на південь від неї з'явилося продовження вул. Соборної, Піщані вулиці, Інвалідна, Новосельська, Торгова, Ліскова, Нова, Богородична, Левандівська, Бузька тощо. Місто остаточно поділилось на житлову, промислово-господарську та дачну зони. Поступово південний берег півострова забудовувався заводами, фабриками, портовими спорудами. Кілька пристаней з'явилося і в Спаську. Колишні землі Морського відомства в Лісках і вздовж західного берега лиману були віддані під дачі заможним громадянам (відповідно до урядового указу 1874 р.). Так з'явилась дачна забудова вздовж Бузького лиману від Спаська до Волового двора і дещо скромніша – у Спасо-Вокзального шосе. Зі сходу місто залишалось обмеженим Міською стіною, яка проходила по вузькому перешийку півострова.

В кін. XIX – на поч. XX ст. на якісно новий рівень перейшла забудова міста, покращився його благоустрій і взагалі побутові умови миколаївців. У цей час вздовж головних вулиць міста були зведені капітальні будівлі, як житлового, так і громадського призначення. Акцентами у забудові стали Маріїнська та Олександрівська гімназії, будівлі банків, нова будівля міської управи (споруджена на місці більш давньої, що згоріла), комплекс лікарні Кінегсберга, театр, бібліотека, готелі тощо. Серед знакових культових споруд, зведених у той час – новий римокатолицький костел (1890-і рр.), церква Касперівської ікони Божої Матері (поч. XX ст.), Хоральна синагога (1880-і рр.). У 1873 р. на Соборній площі було встановлено перший у місті пам'ятник – адміралу О.С.Грейгу який так багато зробив для його розбудови та процвітання.

Миколаївський порт активно розвивався, чому сприяло відкриття у 1873 р. залізничного сполучення між Миколаєвом та Харковом, а у 1907 р. – між Миколаєвом та Херсоном. У 1879 р. була прокладена залізнична гілка від товарної станції до Комерційного порту, яка пов'язала два основних транспортних вузла, чим суттєво покращила логістику. Глазенапівська вулиця, подовжена у південному напрямку, зв'язала залізничний вокзал, що розташовувався на півдні Миколаївського півострова, з центральною частиною міста. Щорічно Миколаївський порт відвідувало близько 400-500 суден, які вивозили залізну та марганцеву руду, а також зерно та інші товари сільського господарства. В 1893 р. в Комерційному порту було побудовано потужний елеватор. У 1888-1889 рр. була споруджена Варварівська хлібна пристань.

Наприкінці XIX ст. Миколаїв стає великим промисловим центром Півдня України: в місті діяли завод сільськогосподарських машин братів Донських (заснований у 1894 р.), чавуноливарний завод Петриківського, парові млини та ін. Важливим чинником для економічного розвитку міста стала відмова Росії у 1870 р. від виконання Паризького договору та відновлення воєнного суднобудування і Чорноморського флоту.

Протягом другої половини XIX – поч. XX ст. суттєво збільшилось населення міста: якщо в 1863 р. у Миколаєві нараховувалось близько 47 тис. мешканців, у 1897 р. – близько 92 тис., то на початок 1915 р. кількість населення міста перевищувала 117 тис. осіб.

У 1895 р. з Миколаєва до Севастополя було переведено управління Чорноморським флотом, тож з цього часу місто перестало бути центром Чорноморського флоту, при цьому його значення як одного з головніших центрів суднобудування в Російській імперії зростало, оскільки тут засновувалися і розбудовувалися нові підприємства цієї галузі.

В 1895 р. розпочалося будівництво двох заводів: перший належав «Анонімному товариству корабельних верфей, майстерень і плавилень у м. Миколаєві», заснованому Делуа і Франсуа в Брюсселі, другий – «Товариству механічного виробництва в Південній Росії». З часом перший почали називати Французьким через переважно французькомовний управлінський персонал або «Наваль», другий – «Чорноморським заводом». У 1896 р. відбулося відкриття Чорноморського заводу, в 1897 р. розпочав роботу «Наваль». Ці потужні багатопрофільні підприємства спричинили великий приток робочої сили до міста, воно різко зросло як за кількістю населення, так і за площею. В 1908 р. згадані заводи були об'єднані в єдине багатопрофільне підприємство, на якому виготовлявся широкий спектр продукції: лінійні кораблі, міноносці, підводні човни, артилерійські знаряддя, парові котли і машини, дизелі, залізничні вагони різних видів, мости і взагалі майже усе, що можна виробляти з металу.

В 1900 р. було ліквідовано посаду воєнного губернатора Миколаєва, місто перейшло на цивільне управління і ним управляли градоначальники. Станом на 1902 р. в Миколаєві було 61 підприємство, на яких працювало 4728 робітників.

Влітку 1914 р. розпочалася перша світова війна яка підірвала економіку Миколаєва. У березні 1917 р., після лютневої буржуазно-демократичної революції в Петрограді, Тимчасовий уряд Росії ліквідує органи царської влади, замість повітових справників призначає своїх чиновників – повітових комісарів. В січні 1920 р. у Миколаєві остаточно була встановлена радянська влада.

Наслідками боротьби за владу та інтервенції у місті та повіті протягом 1918-1920 рр. були суттєве скорочення населення. Економіка була зруйнована, більшість підприємств не працювали (хоча серйозних руйнувань у цей період не зазнали), головним чином через відсутність сировини та палива. Різко скоротилося виробництво сільгосппродукції. Одним з

перших кроків радянської влади невдовзі після її встановлення була націоналізація промислових підприємств, крамниць, майстерень, житлових будинків, а також церковного майна. У лютому 1920 р. усі суднобудівельні заводи за рішенням ВРНГ були об'єднані в єдиний «Трест морського суднобудування» («Тремсуд»). Після встановлення більшовицької влади почалося активне адміністративно-територіальне реформування. Миколаїв став губернським центром Херсонської губернії, у грудні 1920 р. перейменованої на Миколаївську. В жовтні 1922 р. Миколаївська губернія влилась до Одеської, а Миколаїв став повітовим центром. У 1923-1930 рр., в ході чергової адміністративно-територіальної реформи, місто стало центром Миколаївської округи.

У 1926 р. Південний машинобудівний трест, до якого були включені всі суднобудівні заводи, звів перші т.з. «юмтівські» будинки для своїх робітників – на Спаському узвозі та вул. Кур'єрській. Це були перші будівлі у місті, вирішені у стилі конструктивізму. В 1927 р. на місці колишньої Вавилової Левади (перетин вул. Соборної та Пограничної) розпочала роботу перша радянська робітнича поліклініка. В тому ж році розпочалось будівництво потужної теплоцентралі (вона також буде споруджена у стилі конструктивізм неподалік від заводу ЧСЗ, пров. Суднобудівний), а на базі миловарного заводу Кенігсберга була заснована шкляно-парфюмерна фабрика «Астра». У 1928 р. на місці Спаського адміралтейства почалось будівництво першого гуртожитку для робітників заводу ім. Андре Марті (так після перейменування називався завод «Наваль»). Так було покладено початок новому мікрорайону «Сухий фонтан».

Навесні 1929 р. на заводі «Россуд», перейменованому на завод ім. 61 комунара, відбулась закладка двох нафтоналивних суден – «Мосрада» і «Азербайджан». У тому ж році на заводі ім. Андре Марті спустили на воду третій нафтовоз, а у 1931 р. на тому ж підприємстві було закінчено будівництво четвертого нафтоналивного танкера «Союз водників СРСР».

Надалі виробництво на суднобудівних заводах розвивалось: на них освоїли будівництво усіх типів військових суден, зокрема, перед війною був закладений перший радянський чорноморський лінійний корабель. Почалось будівництво плавучих ремонтних доків. На поч. 1930-х рр. на заводі ім. Андре Марті була освоєна техніка зварювання металевих конструкцій і в 1934 р. було споруджено перший підводний човен з цільнозвареним корпусом – так була відкрита ера зварювального суднобудування. На тому ж заводі у передвоєнні роки були збудовані перші льодоколи – «Лазар Каганович» (згодом перейменований на «Адмірал Лазарєв», 1939 р.) та «Анастас Мікоян» (1941 р.).

Окрім суднобудування, розвивались і інші види промисловості, переважно важкої. Так, завод «Рало і молот» у 1932 р. почав випуск дворядних бурякозбиральних комбайнів, а з 1933 р.

налагодив виробництво складної дорожньобудівельної техніки: грейдерів, скреперів, бульдозерів тощо.

Найбільш масштабною спорудою Миколаєва міжвоєнної доби став елеватор, споруджений у 1926-1930 рр. в порту. Доцільність його зведення також очевидна: у цей період Миколаївський порт став потужною перевалочною базою, у т.ч. з вивезення збіжжя за кордон, не зважаючи на проблеми з продовольством, які у цей час мали місце в самому Радянському Союзі.

В 1930-х рр. в Радянському Союзі відбувся черговий етап адміністративно-територіальних реформ. Внаслідок чого в 1932 р. Миколаїв став районним центром Одеської області (до 1937 р.). У 1937 р. була утворена Миколаївська область і, відповідно, місто отримало статус обласного центру.

На початку 1940-х рр. населення міста становило близько 180 тис. осіб.

З початком німецько-радянської війни вже у 20-х числах червня 1941 р. Миколаїв систематично піддавався бомбардуванням ворожої авіації, перш за все стратегічні об'єкти: порт, залізничний вокзал, суднобудівні заводи і бензосховища. Враховуючи швидке просування військ вермахту, в другій половині липня розпочалась евакуація заводського обладнання, недобудованих суден, фахівців. Все, що не встигли евакуювати, разом з корпусами заводів було підірвано Червоною армією при відступі. 16 серпня 1941 р. місто було окуповане гітлерівськими військами. Воно стало центром Миколаївського генерального округу, підпорядкованого рейхскомісаріату «Україна». В травні 1943 р. округи Миколаїв-ленд та Миколаїв-штадт були об'єднані в округ Миколаїв.

Миколаїв було звільнено від гітлерівський військ 28 березня 1944 р. Варто зазначити, що під час відступу окупаційні війська завдали місту значних, але точкових руйнувань: були підірвані усі будівлі на Соборній площі міста – таким чином гітлерівці закінчили справу, розпочату радянською владою у 1930-х рр., а саме знищення ансамблю центральної площі міста, створеного за проектом відомого російського архітектора І.Є.Старова, спалили значну частину вул. Радянської (Соборної), підпалили або підірвали більшість громадських споруд міста.

Відбудова міста та відродження промислових підприємств стала найважливішою справою в наступні півтора-два десятиріччя, яка розпочалась майже відразу після його звільнення. Вже в квітні 1944 р. у щойно звільненому місті почав працювати завод ім. 61 комунара. В 1947 р. почалось будівництво суднобудівного заводу «Океан», який розпочав роботу в 1952 р. Майже одночасно з ним в Миколаєві був заснований ще один завод – Південнотурбінний, призначений для виготовлення турбін для суден (введений в експлуатацію в 1958 р., він став одним з найбільших у світі проєктантів і виробників сучасної газотурбінної

техніки). До 1948 р. були повністю відновлені всі суднобудівні заводи, почалось будівництво кораблів та суден.

На 60-70-і рр. XX ст. припадає інтенсифікація політики індустріалізації, яка почала запроваджуватись у 1930-х і до якої повернулись у післявоєнні роки. Миколаїв був закритим містом, найбільшою військовою верф'ю Радянського Союзу. Саме тут створювались ракетні крейсери, важкі авіанесучі крейсери і авіаносці. В 1980 р. було введено в експлуатацію найбільше в Україні і одне з найбільших в Європі підприємств кольорової металургії – Миколаївський глиноземний завод. Окрім того, в Миколаєві діяло секретне підприємство міністерства радіопромисловості – Південне виробничо-технічне підприємство, що спеціалізувалось на створенні радіокомплексів з управління космічними супутниками і апаратами. В 1970-х рр. усі суднобудівні заводи Миколаєва зазнали реконструкції та розширення.

Також у цей період відбулось суттєве розширення території міста: до його меж увійшли колишні навколишні селища.

За останні 20-25 років, з часу здобуття Україною незалежності, суттєвих змін у розпланувальній структурі та архітектурно-просторовій композиції історичної частини м. Миколаєва не відбулося. У цілому період після здобуття Україною незалежності для соціально-економічного розвитку міста є неоднозначним. Значним ударом по економіці міста стала зупинка виробництва більшості промислових підприємств – жертвами економічного колапсу стали всі великі підприємства міста. Це позбавило місто сталого і надійного економічного підґрунтя для розвитку, особливо з огляду на те, що з самого початку існування міста і протягом усієї його історії основою економіки Миколаєва було суднобудування (і в радянський період тяжіння до монопрофільного характеру економіки лише посилилось).

3.3. Аналіз демографічної ситуації

Динаміка чисельності та вікова структура населення

На 01.01.2018р. населення м. Миколаїв становило 486,3 тис. осіб. Чисельність наявного населення в Миколаєві з дати перепису 2001 р. до початку 2018 р. знизилася на 5,4% тоді як людність Миколаївської області скоротилася на 9,8%. Зменшення чисельності населення міста зумовлене виключно природним убутком (переважанням числа померлих над числом народжених), тоді як міграційне сальдо за більшість років після останнього перепису було додатним.

Хоча вікова структура населення Миколаївської області майже точно відповідає віковій структурі континентальної частини України, населення Миколаєва помітно вирізняється зниженою часткою дітей до 16 років і підвищеною питомою вагою інших вікових груп (таблиця. 3.3.1).

Контури статево-вікової піраміди населення Миколаєва доволі подібні до обрисів аналогічної діаграми для населення континентальної частини України (рис. 1), проте мають вужчу нижню частину через низьку народжуваність (про що йтиметься далі) та порівняно широку частину, що відповідає когортам народжених у середині 1980-х (стосовно чого є певні сумніви, але прояснити їх можна буде лише після отримання результатів перепису населення).

Таблиця 3.3.1.

Питома вага укрупнених вікових груп населення на початок 2018 р. (%)

Вік	Континентальна частина України	Миколаївська область		
		все населення	в т.ч. міське	в т.ч. м. Миколаїв
До 16 років	16.3	16.5	15.6	14.3
16–59	60.8	60.7	61.2	61.7
60 і старше	22.9	22.8	23.2	24.0
<i>Разом</i>	<i>100</i>			<i>100</i>
в т.ч.:				
Жінки 15–49 років	23.7	23.5	24.0	24.5

Джерело: обчислено за даними Держстату України

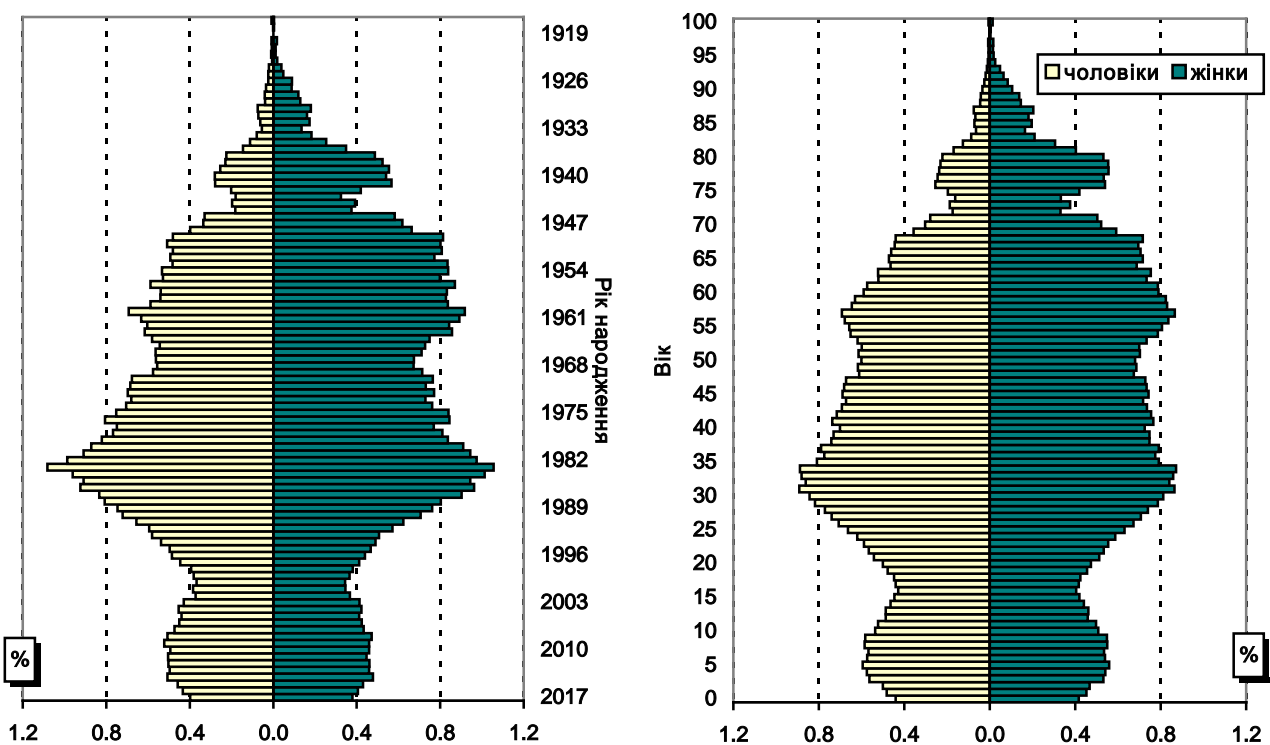

Рисунок 1. Статево-вікові піраміди населення м. Миколаїв (ліворуч) та континентальної частини України на початок 2018 р.

Джерело: побудовано за даними Держстату України

Народжуваність

Загальні коефіцієнти народжуваності в Миколаєві помітно нижчі за обласні показники (рис. 2), що властиво міському населенню. Зважаючи на порівняно високу частку жінок у репродуктивному віці та відмінну вікову структуру населення в місті (табл. 3.3.1), загальні

коефіцієнти не досить коректно віддзеркалюють реальну ситуацію. Більш придатними для аналізу є повікові коефіцієнти народжуваності та показник сумарної народжуваності.

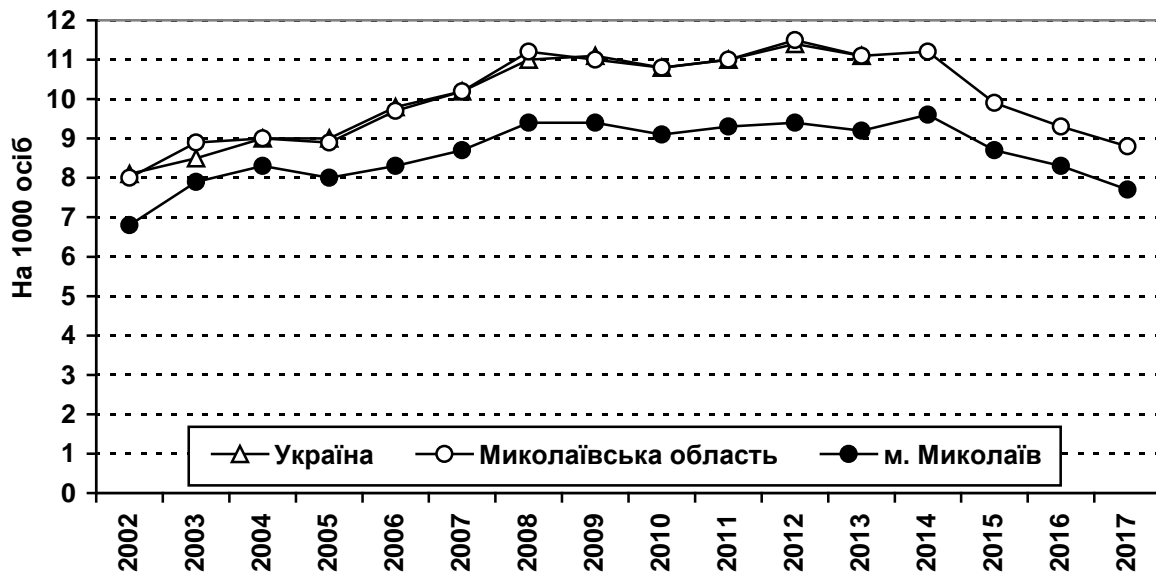

Рисунок 2. Загальні коефіцієнти народжуваності в Україні, Миколаївській області та м. Миколаїв

Джерело: за даними Держстату України. За 2014–2017 рр. дані не наведені через їх територіальну незіставність.

Враховуючи особливості вікового розподілу жінок Миколаєва, можна сказати, що народжуваність у місті справді низька. Зокрема, в 2017 р. показник сумарної народжуваності тут становив близько 1.10–1.11 дитини на жінку в середньому (рис. 3).

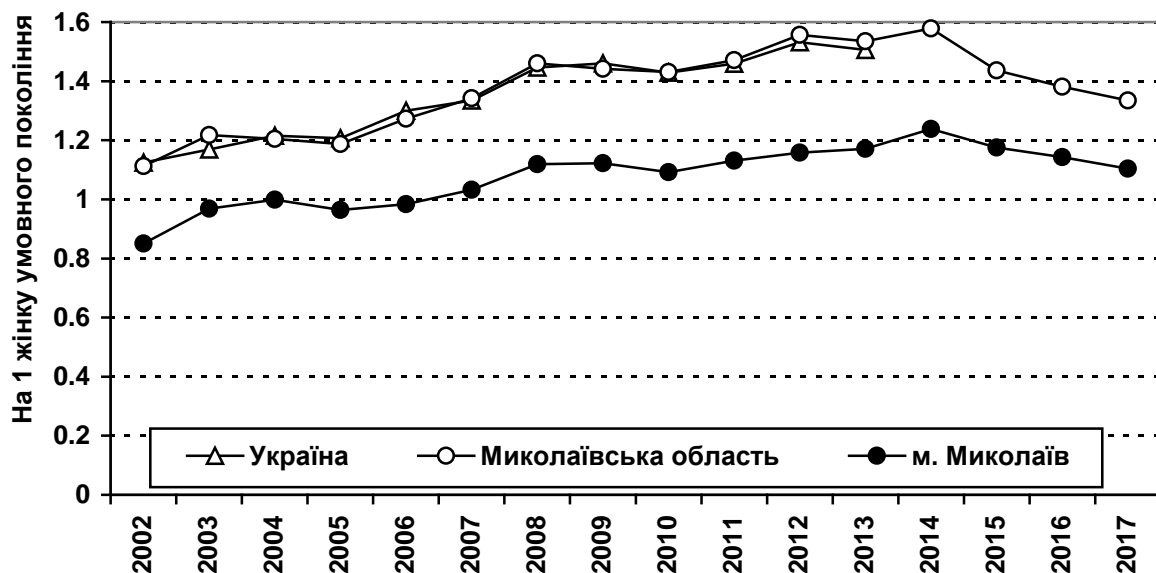

Рисунок 3. Показник сумарної народжуваності в Україні, Миколаївській області та м. Миколаїв

Джерело: обчислено за даними Держстату України. За 2014–2017 рр. дані не наведені через їх територіальну незіставність

Як і в інших країнах, в Україні та Миколаївській області зокрема відбувається старіння материнства – зростання середнього віку матері при народженні дитини, причиною чого є відкладання або перенесення жінками дітонародження на більш пізній період свого життя. Великі міста йдуть в авангарді цього процесу. Так, у Миколаєві середній вік матері при народженні дитини зріс із 25,9 року в 2002 р. до 27,8 року в 2017 р. Цей показник по області в цілому змінився за цей період із 24,9 до 26,9 року. Відповідним чином змінилися коефіцієнти народжуваності за віком матері – до 25 років народжуваність знизилася, натомість зросла серед старших жінок (рис. 4).

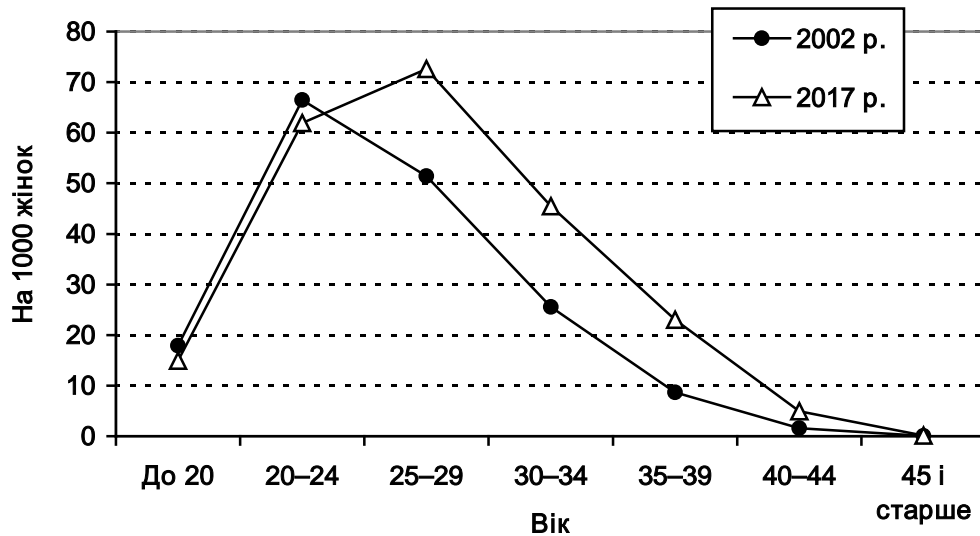

Рисунок 4. Коефіцієнти народжуваності за віком матері в м. Миколаєві
Джерело: обчислено за даними Держстату України.

Смертність і природний приріст населення

Загальні коефіцієнти смертності в Миколаєві нижчі за відповідні показники по Миколаївській області (рис. 5), що зумовлено нижчим рівнем смертності. Так, якщо порівняти ймовірності смерті за віком у Миколаєві та Миколаївській області (рис. 6), то видно, що в майже всіх вікових групах смертність у місті нижча, ніж по області в цілому. Це зумовлює більш високу тривалість життя міських мешканців.

Так, у 2017 р. очікувана тривалість життя населення в Миколаєві становила 68.6 року (із 95% довірчим інтервалом 67.8–69.1 року) для чоловіків та 77.6 року (із 95% довірчим інтервалом 76.9–78.1 року) для жінок. В той час як по області показники були на рік менше: 67.6 та 76.6 року (з довірчими інтервалами 67.0–68.2 та 76.1–77.0 року) для чоловіків і жінок відповідно.

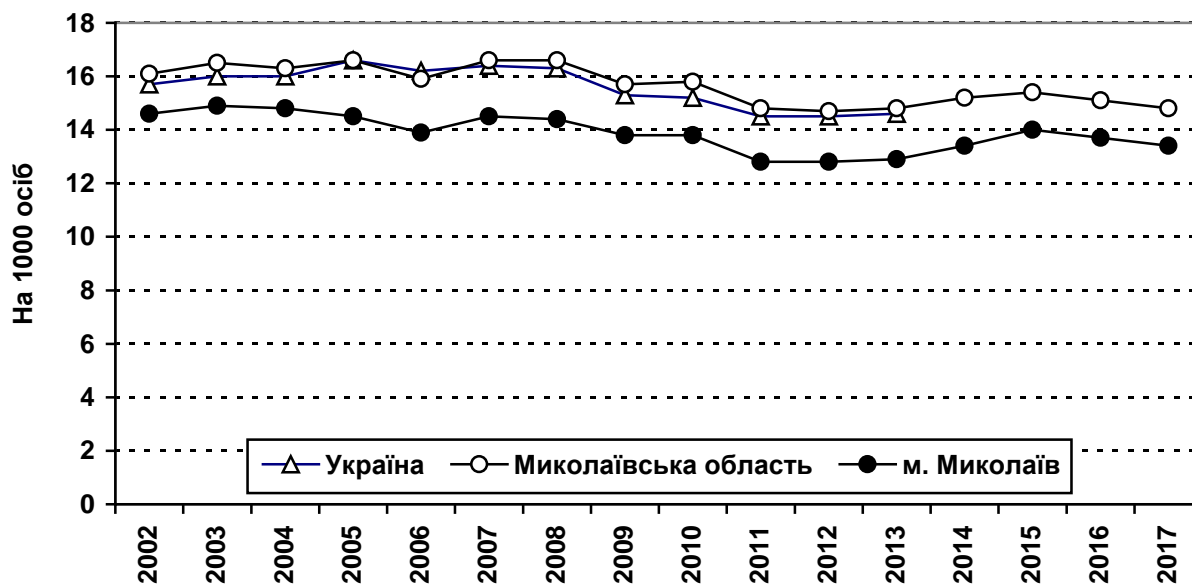

Рисунок 5. Загальні коефіцієнти смертності в Україні, Миколаївській області та м. Миколаїв

Джерело: за даними Держстату України. За 2014–2017 рр. дані не наведені через їх територіальну незіставність.

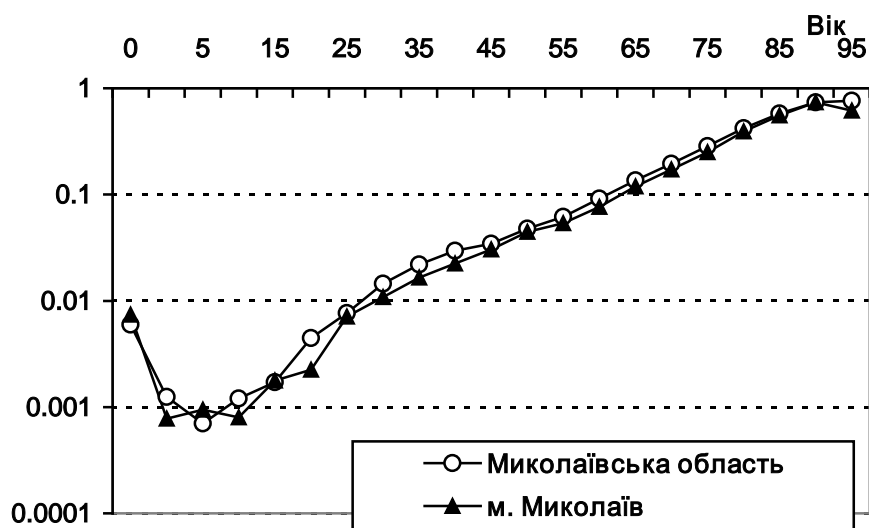

Рисунок 6. Ймовірність смерті в Миколаївській області та м. Миколаїв за віком у 2017 р. (обидві статі, логарифмічна шкала)

Джерело: обчислено за даними Держстату України.

Оскільки загальні коефіцієнти як народжуваності (рис. 2) так і смертності (рис. 5) в Миколаєві нижчі за обласні, то загальні коефіцієнти природного приросту мають тенденцію до зближення (рис. 7).

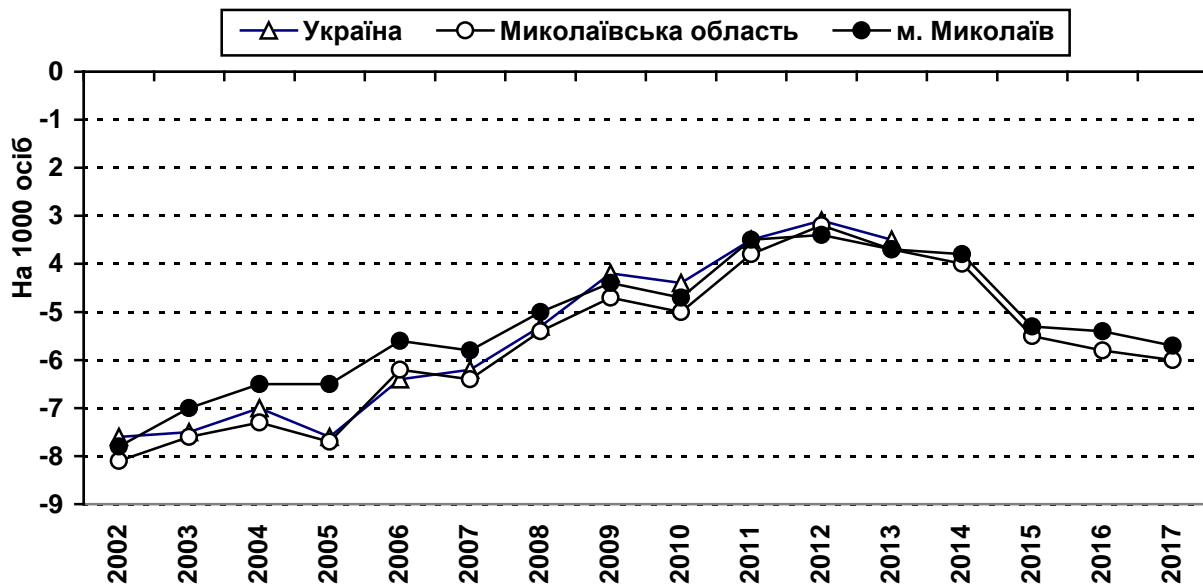

Рисунок 7. Загальні коефіцієнти природного приросту в Україні, Миколаївській області та м. Миколаїв

Джерело: за даними Держстату України. За 2014–2017 рр. дані не наведені через їх територіальну незіставність.

3.4. Сучасний стан господарського комплексу міста. Зайнятість населення

Миколаїв – обласний центр, який має сприятливе економіко-географічне розташування на перетині потужних транспортно-комунікаційних магістралей, що сприяє зв'язкам з міжнародним співтовариством; це один з найважливіших багатофункціональних економічних, наукових, культурно-освітніх міст України.

Миколаїв потужний промисловий та інтермодальний транспортний вузол, що концентрує на території міста чотири морські та річковий порти, залізничний вузол, аеродром та автомобільні магістралі. Це місто з унікальною структурою промисловості, де поруч з базовою галуззю – машинобудуванням функціонує найпотужніший в Україні та Європі комплекс кольорової металургії – глиноземний завод, розвинена харчова промисловість, що базується на переробці сільськогосподарської продукції.

Промисловість є основою господарського комплексу міста і його виробничої сфери та має визначальний вплив на розвиток промислового виробництва області та України.

Чисельність зайнятих у промисловості на початок 2018 р. становила 36,8 тис. осіб або 20,7% загальної кількості зайнятих у господарському комплексі міста.

Із загального обсягу реалізованої промислової продукції за 2017р. (16306,7 млн. грн.) 59,2% належить переробній промисловості (9663,3 млн. грн.).

В **переробній промисловості** прогресивними є виробництво харчових продуктів і напоїв, на долю якого припадає 30,7% обсягу реалізованої продукції переробної промисловості, машинобудування (без ремонту транспортних засобів) – 28,7%; виробництво іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування – 15,3%.

Таблиця 3.4.1

Обсяг реалізованої промислової продукції за видами діяльності

	Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг), тис.грн	У відсотках
Промисловість	16306742,9	100
Переробна промисловість	9663258,1	59,2
Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	2967348,8	18,2
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	214503,5	1,3
Виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічна діяльність	782421,3	4,8
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	128958,9	0,8
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	2921,3	0,02
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	776562,9	4,8
Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	537663,6	3,3
Машинобудування, крім ремонту і монтажу машин і устаткування	2777955,6	17,0
Виробництво меблів, іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	1474922,2	9,0
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	6324086,9	38,8
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	319397,9	2,0

У загальній кількості підприємств міста питома вага малих підприємств складає близько 96%. Малими підприємствами за 2017 р. було реалізовано продукції на 20506,2 тис.грн., що становило близько 24,4% загального обсягу реалізованої продукції по місту. Чисельність зайнятих на малих підприємствах – 22,1 тис. осіб. (12,4% чисельності зайнятих по місту).

Промисловість міста представлена підприємствами переробної промисловості (машинобудування, металургійне виробництво, виробництво харчових продуктів і напоїв, текстильне виробництво і виробництво одягу, виробництво хімічних речовин і хімічної продукції, виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічна діяльність, виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції та інші), а також

постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря та водопостачання; каналізація, поводження з відходами.

Машинобудування є базовою галуззю промисловості Миколаєва вже більше двох століть з часів заснування міста, яка відіграє ключову роль в економіці міста і являється основною експортною галуззю, зберігаючи інвестиційну привабливість.

Середня кількість зайнятих у машинобудуванні складає 19,8 тис. чол., або 53,8% зайнятих у промисловості.

Ця галузь представлена різними видами виробництва і основними підприємствами міста:

Виробництво електронної апаратури та електричного устаткування представлене:

ТОВ науково-виробнича фірма «ЮОалекс дизайн ЛТД», яка займається досліджуванням і впровадженням новітніх технологій, виробництвом систем навігації, технічних систем безпеки, ІТ аутсорсинг, промислових систем управління і збору даних, охоронно-пожежних сигналізацій, антитерористичного обладнання;

ПАТ «Інгул» - одне з провідних підприємств в Україні з розробки та випуску трансформаторів малої та середньої потужності, дроселів фільтрів для загальнопромислової та спеціальної радіоелектронної апаратури, стрічкових кручених магнітопроводів, продукцію для підстанцій і електростанцій. На підприємстві випускається близько трьох тисяч типоміналів продукції;

ТОВ «Електрім 2000» - виробляє щитове устаткування;

ТОВ «Онікс» - виробництво електродвигунів малої та середньої потужності типу ОКА.../56Р..., виготовлення виробів з термопластичних матеріалів; виготовлення пресформ, литформ і штампів; точне лиття деталей з алюмінієвих сплавів; виготовлення метисних виробів; ремонт и перемотка синхронних двигунів потужністю до 90 кВт.; машини пральні ємністю до 10 кг сухої білизни неавтоматичні;

ТДВ «Миколаївське підприємство «ЕРА» - виробництво електрообладнання і виконання електромонтажних робіт на суднах всіх типів. Установка електрообладнання, прокладання кабелю, пусконаладжувальні роботи систем автоматики, енергетики і зв'язку.

ТОВ «Політехпром» є виробником електродвигунів, складної побутової техніки, деревообробного обладнання, а також екологічно чистого палива – паливних брикетів і полін, а також обладнання для їх виготовлення, пральних машини, лиття виробів із пластмас (вага виробу до 4 кг), точне лиття під тиском із сплавів алюмінію, метизів.

ДП «Аміті – Трейд» – виробляє випрямлячі зварювальні, апарати зварювальні інверторні, агрегати й апарати зварювальні, апаратура керування зварювальними процесами, установки металургійні різні, апаратура пускова, автомати зварювальні.

Виробництво машин та устаткування представлено такими основними підприємствами:

Найпотужнішим серед підприємств цієї галузі є ДП Науково-виробничий комплекс газотурбобудування «Зоря»-Машпроект» – розробник і виробник газових турбін морського і загальнопромислового використання (підприємство забезпечує понад 90% державного виробництва газових турбін). Підприємство входить до складу ДК «УкрОборонПром» та складається з Центру науково-дослідних конструкторських робіт «Машпроект» і серійного виробництва «Зоря». Підприємство проектує та виготовляє газові турбіни для морських кораблів і судів, для електроенергетики та газотранспортних магістралей. Виготовляє газотурбінну техніку високої якості, що дає можливість виробляти електроенергію екологічним способом, забезпечувати споживачів екологічно чистим паливом, використовуючи газотранспортні системи, застосовувати сучасні газотурбінні установки на військових кораблях і цивільних судах.

ТОВ «Елеваторпромсервіс» виробляє обладнання для підприємств по зберігання і переробці зерна для більше як 1900 елеваторів, комбінатів хлібопродуктів, хлібоприймальних підприємств. Виготовлені підприємством автомобілерозвантажувачі, пробовідбірники, норії, транспортери, ваги електронні автомобільні та залізничні експлуатують всі портові елеватори Півдня України.

ПАТ «Завод «Екватор» є виробником спеціального кліматичного обладнання - кондиціонерів, вентиляторів, теплообмінників, холодильного обладнання, повітряної арматури та ін для різних галузей. Основу номенклатури продукції становить обладнання для потреб флоту, призначене для встановлення на морських судах і кораблях всіх класів і призначень, річкових суднах, морських нафтогазовидобувних платформах, берегових об'єктах.

ПАТ «Миколаївський завод мастильного та фільтруючого обладнання» - це сучасне промислове підприємство, що веде власні розробки і володіє технологіями в області мастильного та фільтруючого обладнання, що має потужну виробничу базу та фахівців найвищого рівня. Тут виготовляються майже всі існуючі мастильні пристрої - від найпростішого кулькового запобіжного клапана до повністю автоматизованої мастильної системи. Продукція підприємства: системи мастильні, нагнітальні обладнання систем змащення, дозуючі пристрої, прилади контролю і управління, фільтруюче устаткування, фільтруючі елементи, устаткування очищення та заправки, клапани й з'єднання.

Виробництво транспортних засобів та устаткування.

Суднобудування та судноремонт - є основою цієї галузі і пріоритетним напрямком розвитку, яке представлено підприємствами:

ДП «Миколаївський суднобудівний завод» («Суднобудівний завод ім.61 комунара») входить до складу ДК «УкрОборонПром». Підприємство розташоване на території більше 140 га та займається будівництвом і ремонтом суден. Технічні можливості підприємства дозволяють будувати конкурентоспроможні на світовому ринку судна будь яких типів дедвейтом 28 тис.т. На підприємстві будуються військові (броньований артилерійський катер, швидкохідний патрульний катер, багатоцільовий швидкохідний корвет, багатоцільовий корвет) та цивільні судна (транспортні рефрижератори), здійснюється ремонт судів і кораблів, виготовляються металоконструкції та вироби машинобудування. Проте на підприємстві є проблеми заборгованості з виплати заробітної плати працівникам.

Суднобудівний судноремонтний завод «НІБУЛОН», який було створено на базі Миколаївського суднобудівного заводу «Лиман» у 2012 році з метою забезпечення ремонту, технічного обстеження одиниць флоту компанії з довжиною суден до 150 м, а також зведення технологічної лінії з будівництва суден тоннажністю до 5 тис. тон – для подальшого розвитку логістики компанії. У 2017 році на заводі «НІБУЛОН» було збудовано і спущено на воду унікальне самохідне надпотужне днопоглиблювальне судно проекту СДС-15 із символічною назвою «Миколаївець», яке у листопаді 2017 року успішно провело в реальних умовах експериментальні роботи з поглиблення скелястого дна на одному з порогів Дніпра в районі м. Кам'янське Дніпропетровської області.

Чорноморська яхтова верф (Black Sea Yachts shipyard) спеціалізується на будівництві парусно-моторних і моторних яхт, а також різних суден спеціального призначення.

Через нестабільну економічну та політичну ситуацію в Україні та через військові дії на сході країни з українського ринку пішли практично всі іноземні замовники, що згубно відобразилось на роботі підприємств галузі. ДАХК «Чорноморський суднобудівний завод» не проводить активної господарської діяльності. Проте, технологічний потенціал та напрацьований досвід підприємств формують передумови для подальшого їх розвитку. ПАТ «Миколаївський суднобудівний завод «ОКЕАН» було визнано банкрутом, але в 2018 році він відновив роботу, ТОВ Суднобудівна судноремонтна компанія «Миколаївська верф» в минулому році отримала замовлення від голландської суднобудівної компанії на виробництво танкера-хімовозу.

На сьогоднішній день важливу роль відіграє *Виробництво військових транспортних засобів* ДП «Миколаївський бронетанковий завод» (входить до складу ДК «УкрОборонПром»), який займається виготовленням та модернізацією легко броньованої колісної техніки і виконує замовлення з відновлення й ремонту бронетехніки Збройних Сил України.

Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів.

Чисельність зайнятих в цій галузі – 1,0 тис.осіб, 2,7% загальної кількості зайнятості у промисловості міста.

Найпотужнішим підприємством галузі міста був ТОВ «Миколаївський глиноземний завод» (із змінами статистичного обліку починаючи з 01.01.2016 дані ТОВ «Миколаївський глиноземний завод» враховуються в показниках області).

Ця галузь представлена окремими підприємствами по обробці металу, виробництву різноманітних металевих виробів тощо: ТОВ завод «Промстан» – спеціалізується на проектуванні, монтажу БМЗ, виробництві профілів типу Z і C, виробництві профнастилу та його комплектуючих, проектуванні і виробництві прокатного устаткування, виробництві профілів для теплиць. ПрАТ «Експериментально-механічний завод» - виробництво металевих резервуарів, цистерн та контейнерів, ТОВ «Металбуд» - листи профільовані (оробрені) в холодну з нелегованої сталі, конструкції, виготовлені з листового матеріалу панелі, що складаються з двох стінок, виготовлені з гофрованого (ребристого) тонкого листа з ізоляційним наповнювачем; ТОВ «Техногаз» - опалювальне обладнання; ТОВ «Юг елеватор», ВАТ завод «Металіст» та інші.

Виробництво харчових продуктів займає провідне місце у промисловості міста.

За обсягом реалізованої промислової продукції (2967,3 млн. грн.), ця галузь займає перше місце в переробній промисловості на яку припадає 30,7%, а у загальному обсязі реалізованої продукції промисловості – 18,2%.

Кількість зайнятих на підприємствах харчової промисловості становить 4,0 тис. осіб, що дорівнює 10,9% загальної кількості зайнятості у промисловості міста.

Продукція галузі експортується у різні країни. Це в основному молоко, молочні продукти, напої алкогольні та безалкогольні, тощо.

Галузь представляють підприємства з *виробництва м'яса та м'ясних продуктів* – ТОВ «Міг-Трейд», ПП Продовольча компанія «Золотий телянок»; ТОВ «СВЛ-Миколаїв»; СТ «Терновський переробний комбінат» та інші приватні підприємства;

Переробка та консервування риби - ТОВ «Рибоконсервний завод "Південний»;

Виробництво олії та тваринних жирів – ТОВ «Екотранс», ТОВ «СП Укрсоя» та інші;

Виробництво молочних продуктів – ПАТ «Лакталіс-Миколаїв» входить до міжнародної групи Lactalis (Франція), світового лідера з виробництва сирів та молочних продуктів. Продукція реалізується під торговими марками President, Galbani, Дольче, Лактонія, Lactel, Фанні, Societe; ПАТ «Миколаївмолпром», ПП Фірма «Шисхол» виробляє більше 70 найменувань морозива та інші;

Виробництво хліба, хлібобулочних і борошняних виробів і кондитерських виробів – ПАТ «Миколаївський комбінат хлібопродуктів», ТОВ «Миколаївський хлібзавод №1», ТОВ «Лакомка», ТОВ «Альпі-Україна» є виробництво кондитерських виробів – шоколадних, шоколадно-вафельних цукерок, вафель та карамелі під торговою маркою «Альпі»; ТОВ «Терновський хлібзавод», Пекарня ТОВ фірма «Рокча», ТОВ «Добрий смак», ТОВ «Агро-Юг-Сервіс» та інші;

Виробництво напоїв – ПАТ «Сан Інбев Україна» – виробництво пива і безалкогольних напоїв, входить до міжнародного пивоварного концерну Anheuser-Busch InBev (Бельгія). Концерн є виробником міжнародних брендів Budweiser, Corona, Stella Artois, Pilsner Urquell, Miller; ТОВ «Сандора».

Виробництво інших харчових продуктів – ТОВ СП «НІБУЛОН» - це найбільший вітчизняний сільгосптоваровиробник, інвестор і експортер, один з лідерів вітчизняного аграрного ринку. Основна стратегічна задача підприємства - замкнутий цикл, починаючи від виробництва продукції та її переробки, до реалізації кінцевому споживачеві, у тому числі закордонного, тобто досягти вертикальної інтеграції в сільському господарстві. Компанія має переважувальні термінали і комплекси з приймання, зберігання і відвантаження зернових та олійних культур.

BUNGE UKRAINE (ДП «Сантрейд») – українська філія міжнародної організації Bunge (штаб-квартира - Уайт-Плейнс, Нью-Йорк) займається закупівлею, продажем, переробкою, а також зберіганням зернових культур

Текстильне виробництво та виробництво одягу в місті представлена підприємствами, які спеціалізуються на виробництві текстилю, одягу та взуття.

Підприємствами галузі у 2017 р. було реалізовано продукції на 214,5млн. грн., що складає 1,3% в загальному обсязі реалізованої промислової продукції по місту та 2,2% в загальному обсязі переробної промисловості. Кількість зайнятих на підприємствах галузі складає 0,5 тис. чол., що дорівнює 1,4% загальної кількості зайнятих у промисловості міста.

Основними підприємствами є:

ТОВ Швейна фабрика «Текстиль-2000», яке виробляє постільну білизну;

ТОВ «НИКОТЕКС» - виробництво нетканих виробів;

ТОВ фірма «Аура» – виробництво панчіх, шкарпеток та трикотажних виробів;

ТОВ фірма «Ангела» - виробник якісної, елегантною і комфортною жіночої білизни, співпрацює з відомими закордонними брендами;

ТОВ «Кіфа» – відомий виробник купальних костюмів та трикотажних виробів на українському та зарубіжному ринку, співпрацює з зарубіжними виробниками.

Виробництвом одягу, в т.ч. верхнього займаються швейні майстерні ТОВ «Земал» і ТОВ «ВО Сандера»;

ТОВ «Миколаїв Стиль Шуз» - взуттєве виробництво.

Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції; виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів

У 2017 р. підприємствами галузі реалізовано продукції на 131,9 млн. грн., що складає 0,8% загального обсягу реалізованої промислової продукції.

Кількість зайнятих на підприємствах галузі складає 0,3 тис. чол. (0,8% загальної кількості зайнятих у промисловості).

Основні підприємства галузі:

ТОВ «Озон» – які займаються *виробництвом промислових газів* (азот і кисень).

ТОВ «Амальгама Люкс» - виробництво парфумних і косметичних засобів;

ТОВ «Роскосметика» - виробництво ефірних олій.

ТОВ «Миколаївський біопаливний завод» з виробництва пелет з лузги соняшника - виробництво інших основних органічних хімічних речовин. Інвестором виступила ТОВ «Українська біопаливна компанія».

Виробництвом основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів (солі четвертинні та гідроксиди амонію, лецитини та інші фосфоаміноліпіди) займається КП «Фармацевтична фабрика»;

Виробництво гумових і пластмасових виробів та іншої неметалевої мінеральної продукції

Підприємствами галузі у 2017 р. реалізовано продукції на 776,6 млн. грн., що складає 4,8% загального обсягу реалізованої промислової продукції.

Чисельність зайнятих на підприємствах галузі складає 0,8 тис. чол., або 2,2% кількості зайнятих у промисловості міста.

Підприємствами галузі виготовляється: бутлі, пляшки, флакони, фляги та вироби подібні для транспортування або пакування продукції; вікна та їх рами, двері та їх коробки і пороги, з пластмас; плити, листи, плівка, фольга, стрічки; вироби багат шарові ізолюючі зі скла; блоки та цегла з цементу, бетону або каменю штучного для будівництва; елементи конструкцій збірні для будівництва з цементу, бетону або каменю штучного; розчини бетонні; листи, панелі, плити та подібні вироби, з цементу з волокнами целюлози або подібних волокнистих сумішей; суміші асфальтові для дорожнього покриття.

Основні підприємства галузі:

ТОВ «Вікра» - виробництво будівельних виробів із пластмас, ТОВ «КРОМАГ» - виробництво інших виробів із пластмас;

ТОВ «АКЗ» - виробництво вапна та гіпсових сумішей;

ТОВ «Миколаївський завод залізобетонних виробів» і ТОВ «Миколаївський домобудівельний комбінат» - виготовлення виробів із бетону для будівництва;

ТОВ «ЕСТА ЛТД» - серійне виробництво виробів з композиційних матеріалів. Річний обсяг виробництва сягає 50 тонн армованого пластику в готових виробів. Лопати для вітротурбін, для промислових вентиляторів, робочі колеса й дифузори для градирень, катери, яхти. Байдарки, каное, катамарани, радіо прозорі укриття для антен, гірки.

Інші підприємства галузі виробляють цеглу керамічну невогнетривку будівельну - ТОВ «Миколаївський завод будівельної кераміки».

Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка; виробництво паперу та паперових виробів та поліграфічна діяльність.

Підприємствами галузі у 2017 р. реалізовано продукції на 782,4 млн. грн. (4,8% в загальному обсязі реалізованої промислової продукції).

Загальна чисельність зайнятих на підприємствах галузі становить 0,4 тис. чол. (1,1% загальної кількості зайнятих у промисловості).

На підприємствах галузі виробляється: двері та їх коробки і пороги, з деревини; гранули та брикети з пресованої або агломерованої деревини; папір і картон гофровані; коробки та ящики, з паперу або картону гофрованих; журнали реєстраційні, книги бухгалтерські, книги бланків, ордерів та квитанцій з паперу чи картону; бланки і формуляри ділові; етикетки та ярлики; газети, журнали і видання періодичні; календарі усіх видів.

Галузь представлена невеликими за чисельністю і різними за формою власності підприємствами:

Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини: ТОВ «Ай-Сі-Ел Україна», ТОВ «Компанія Ніквуд», ТОВ «Родос»;

Виробництво паперу та паперових виробів: Миколаївське учбово-виробниче підприємство Українського товариства сліпих (УТОС), ТОВ «Лентакс-ЮГ»,

Поліграфічна діяльність, тиражування записаної інформації: КП «Миколаївська обласна друкарня» та інші.

Виробництво меблів, іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування

Підприємствами галузі у 2017 р. реалізовано продукції на 1474,9 млн. грн., що складає 9,0% в загальному обсязі реалізованої промислової продукції, при кількості зайнятих 0,2 тис. осіб, або 0,5% загальної кількості зайнятих у промисловості.

Виробництвом меблів займаються підприємства: Велика сучасна компанія ТОВ «Виробничо-торгова фірма «Велам» - виробник матраців, нетканих матеріалів, і спальних аксесуарів: подушок, ковдр, спальних мішків, на матрацників; ПП «ТК-Ренесанс», ТОВ

«Культмеблі», ВК «Пальміра», Миколаївське учбово-виробниче підприємство Українського товариства глухих тощо;

Виробництво іншої продукції: Миколаївське державне експериментальне протезно-ортопедичне підприємство, яке займається виробництвом медичних і стоматологічних інструментів і матеріалів;

Підприємства з ремонту і технічному обслуговуванню машин і устаткування: ТОВ «Сервісний центр Металург», Державне південне виробничо-технічне підприємство, ДП «Миколаївський авіаремонтний завод «Нарп», ТОВ «Миколаївський тепловозремонтний завод».

Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря;

Водопостачання; каналізація, поводження з відходами

Ця сфера економічної діяльності має потужний потенціал і 40% за обсягом реалізованої промислової продукції (6643,5 млн. грн). Підприємства цього виду діяльності відносяться до сфери комунальних послуг і виконують важливу задачу – забезпечення безперебійного водо-, газо- та тепlopостачання споживачам, а також сталого електропостачання у Миколаєві.

Кількість зайнятих у галузі складає 9,8 тис. осіб, або 26,6% загальної кількості зайнятих у промисловості міста.

Цей вид діяльності представлено підприємствами:

ПрАТ «Миколаївська ТЕЦ» здійснює виробництво теплової та електричної енергії в заданих об'ємах;

Тепlopостачанням займаються ОКП «Миколаївоблтеплоенерго» та ПАТ «Миколаївська теплоелектроцентрально»;

ПАТ «Миколаївобленерго» розподілення електроенергії;

Газопостачання забезпечує ПАТ по газопостачанню та газифікації «Миколаївгаз» ТОВ «Миколаївгаз збут» та ПАТ «Укртрансгаз» філія УМГ «Харківтрансгаз» Миколаївське лінійне виробниче управління магістральних газопроводів (КС «Мар'ївка»);

Водопостачанням та водовідведенням займається МКП «Миколаївводоканал»,

КП «Миколаївкомунтранс» - оброблення та видалення безпечних відходів, ТОВ «Південьнафтозбут» - відновлення відсортованих відходів.

Таблиця 3.4.2

Структура зайнятих за видами промислової діяльності на 01.01. 2018 р.

	Кількість зайнятих, тис. осіб	У відсотках
Промисловість	36,8	100,0
Переробна промисловість	27,0	73,4

	Кількість зайнятих, тис. осіб	У відсотках
Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	4,0	10,9
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	0,5	1,4
Виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічна діяльність	0,4	1,1
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції. Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	0,3	0,8
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	0,8	2,2
Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	1,0	2,7
Машинобудування, в т.ч. суднобудування і судноремонт	19,8	53,8
Виробництво меблів, іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	0,2	0,5
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря; Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	9,8	26,6

Ситуація в реальному секторі економіки країни характеризувалася наявністю як позитивних, так і негативних тенденцій. Негативні ділові очікування, збільшення вартості енергоресурсів, зростання ціни на сировину, матеріали, товари, збереження складних умов здійснення зовнішньоекономічної діяльності, складність отримання кредитних ресурсів, – усі ці та інші процеси продовжують негативно впливати на фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання, на їх зовнішньоекономічну діяльність. Зазначені вище негативні чинники суттєво вплинули на результати діяльності основних підприємств промислового комплексу міста Миколаїв (в першу чергу машинобудівної галузі). За даними головного управління статистики у Миколаївській області частка промислових підприємств, які одержали збиток - 27%.

Промисловість Миколаєва є пріоритетним видом економічної діяльності для інвестування, що обумовлює створення сучасних інноваційних технологій.

За даними головного управління статистики у Миколаївській області, обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) внесених в економіку міста з початку інвестування, станом на 01.04.2018 року склав 140,9 млн. дол. США.

Обсяг залучених прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в промисловість міста на 31 грудня 2017 р. становив 19,3 млн. дол. США (14,6% від загального обсягу в економіку міста), та порівняно з початком 2017р. зменшився на 5,3% (на 9,1 млн. дол. США). Інвестиції надійшли із 43 країн світу.

На підприємствах з виробництва харчових продуктів акумульовано 13,1 млн. дол. США іноземних інвестицій (67,9% загального обсягу прямих інвестицій в промисловості), з металургійного виробництва – 2,3 млн. дол. США (12,2%).

Обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) у розрахунку на одну особу населення міста на 31 грудня 2017р. становив 273 дол. США.

Основною причиною зменшення обсягу надходження іноземних інвестицій є девальвація національної валюти в наслідок чого відбулося зменшення вартості акціонерного капіталу в перерахунку на іноземну валюту відбулося скорочення обсягу прямих іноземних інвестицій, залучених в економіку міста, нестабільна політична ситуація в державі.

Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність; інформація та телекомунікації є однією з важливих сфер економіки, яка обумовлює стратегічне та пріоритетне значення для розвитку регіону і виступає одним із найважливіших факторів інтеграційних процесів, що веде до активізації міжнародних відносин і відповідає як зовнішнім, так і внутрішнім економічним інтересам України.

На підприємствах цих галузей на початок 2018 р. було зайнято 16,9 тис. осіб, що становить 9,5% зайнятих в господарському комплексі міста.

Транспорт. Потенційно привабливі умови сприяли розвитку транспортного (інтермодального) вузла:

- привабливе географічне положення (вихід до Чорного моря, що зумовлює розвиток портового господарства, морського транспорту державного та міжнародного значення. Вплив та значущість цього фактору має зростати у зв'язку з проходженням по території області мережі міжнародних транспортних коридорів);
- потужна багатогалузева виробнича база;
- розгалужена транспортна система, до складу якої входить автомобільний, залізничний, водний (морський, річковий), авіаційний транспорт;
- потужне морське портове господарство, що обумовлює стратегічне значення для розвитку економіки та інші.

При цьому є фактори, які стримують розвиток транспортної галузі:

- недостатні обсяги інвестицій;
- технічний стан залізниць і автошляхів, який потребує модернізації і реконструкції;
- залізничне сполучення знаходиться поза магістральним вузлом;

- аеропорт виконує лише кілька регулярних рейсів;
- високі податки за перевезення вантажів через Бузько-Дніпровсько-лиманський канал, що значно знижує конкурентоспроможність штормо захищених портів Миколаєва у порівнянні з портами Одеської області тощо.

Водний транспорт та портове господарство. Миколаїв є розвиненим портовим містом не лише області, а і усїєї України. Порти Миколаєва посїдають важливе місце в інфраструктурї міста, здїйснюють навігацію цїлорїчно. Кожний з портів Миколаєва має свої специфічнї особливостї та можливостї обробки вантажів. Портове господарство займається перевантаженням і зберїганням таких вантажів: металопродукція, технїчні засоби, тарно-штучнї вантажї, зерновї культури, наливнї (нафтопродукти, маляса, рїзноманїтнї масла), навалочнї (вугїлля, залїзородна сировина, окатишї, фосфорити та їн.) тощо.

В мїстї функціонують:

- **ДП «Миколаївський морський торговельний порт»**, який Бузько-Дніпровсько-лиманським каналом з'єднується з Чорним морем та входить до трїйки найбільших українських портів за обсягами переробки вантажів. Порт виконує перевалку експортно-їмпортних і транзитних вантажів таких як: металопродукція, лїсоматерїали, пересувнї технїчні засоби та наливнї і навалочнї вантажї (вугїлля, руди рїзнї, чавун, зерновї, нафтоналивнї, олії, патока, трїска, продукція глибокої заморозки). Порт включений до списку підприємств, що мають стратегїчне значення для економїки України.

Територія порту – 97,3 га, акваторія порту – 224,5 га.

Причальна лїнія морського порту складає 3,8 км (20 причалів) з максимальними глибинами до 11,2 метрїв. До порту примикає залїзниця та автомобїльна дорога, що проходять безпосередньо через мїську частину Миколаєва. Вантажообїг морського порту в 2018 роцї склав 29,1 млн. тонн. Пропускна спроможнїсть термїналів порту сягає 29,6 млн. тонн/рїк.

Миколаївська філія ДП «АМПУ» (Адмїністрація Миколаївського морського порту)

Адмїністрація морських портів України (АМПУ) — одне з найбільших державних підприємств, що має стратегїчне значення для економїки і безпеки України.

АМПУ створена в 2013 роцї в результатї реформи морської галузї України для управлїння державним майном в морських портах країни і його ефективного використання, створення механїзмів для залучення їнвестицій в портову інфраструктуру для її розвитку і стабїльної роботи бїзнесу. Серед їнших завдань Адмїністрації — підтримка паспортних глибин акваторїй портів, забезпечення безпеки мореплавства та їн.

АМПУ входить в сферу управлїння Мїністерства інфраструктури України і об'єднує українськї морськї порти та їншї інфраструктурнї елементи, одночасно сприяючи розвитку і конкурентоспроможностї кожного з них. Структура підприємства складається з центрального

офісу в Києві і головного представництва в Одесі, філій «Дельта-Лоцман» та «Днопоглиблювальний флот», а також 13 філій в морських портах України:

- *Спеціалізований морський порт «Октябрьск»* згідно з Постановою КМУ від 25.01.2017р. №46 перейменовано на **Спеціалізований морський порт «Ольвія»**. Порт належить до групи портів Північно-Західного Причорномор'я і розташований на лівому березі Дніпро-Бузького лиману. Навігаційний період триває цілий рік. Підхід суден в порт здійснюється по Бузько-Дніпровсько-лиманському каналу (БДЛК). Відповідно до правил плавання по каналу, глибини і довжина причальної лінії дозволяють приймати судна завдовжки до 230 метрів, шириною до 32,5 м, дедвейтом до 80 тис. тонн. Проектні глибини біля причалів становлять від 9,75 м до 11,5 м, але прохідна глибина БДЛК в 10,3 м обмежує можливості підприємства щодо прийому суден.

ДП «Стивідорна компанія «Ольвія» - державне підприємство, що веде стивідорну діяльність на території морського порту Ольвія. Територія підприємства зарахована до земель транспорту для обслуговування порту та складає 178,8 га. Для зберігання вантажів передбачено 277,2 тис. кв. м відкритих складських площадок та 41,1 тис. кв. м критих складів (з них ~19 тис. кв. м – дальні тилові склади). Вся складська інфраструктура забезпечена автомобільними та залізничними під'їзними шляхами. Вантажі надходять через залізничну станцію «Жовтнева» Одеської залізниці. Встановлена паспортна переробна спроможність ДП «СК «Ольвія» - 2 570 тис. тонн сухих вантажів на рік (техніка, метали, контейнери, обладнання тощо).

Портовий флот забезпечує проведення швартовних робіт в акваторії порту.

- **Дочірнє підприємство «Миколаївський річковий порт» АСК «Укррічфлот»** знаходиться на річці Південний Буг в географічно зручному місці. Порт сьогодні - це добре оснащене сучасне підприємство, має вантажні причали довжиною понад 1000 погонних метрів, розгалужену залізничну вітку. Для переробки вантажів в порту є порталні та плавучі дизель-електричні крани вантажністю від 5 до 16 тонн, трактори, авто- та електронавантажувачі. Порт приймає судна до 140 м довжиною з осадкою 4,5 м біля причалу, відпрацьована також технологія навантажування великотоннажних суден з осадкою до 9 м на рейді за допомогою плавучих кранів. Порт має буксирний флот, вантажний самохідний та несамохідний флот загальною вантажністю до 30 тис. тонн.

В порту проводиться переробка таких вантажів як метал, ліс, вугілля, кокс, металобрухт, залізнорудний концентрат, хімічні добрива, продукція сільського господарства (зерно, насіння, тощо). В рік порт переробляє понад один мільйон тонн вантажів, а наявний парк перевантажувальної техніки дозволяє збільшити об'єм переробки вантажів в 3-5 рази.

Спільно з фірмою "Агроекспорт" в порту створено комплекс з переробки зерна, який складається з 5 критих складів та 2 критих пунктів вивантаження вагонів, транспортерної лінії

по доставці зерна на причал. В цьому році планується переробка до півмільйона тонн зерна. В порту надаються послуги по агентуванню та експедируванню вантажів, комплексному обслуговуванню флоту (бункеровка прісною водою, зняття фекальних та підсланевих вод, харчових відходів, заправка паливно-мастильними матеріалами).

Навігація в порту триває цілий рік, вантажі переробляються цілодобово, включаючи вихідні та святкові дні.

До складу пасажирського терміналу порту входить річковий вокзал, розрахований на 300 пасажирів.

ТОВ Морський спеціалізований порт «НІКА-ТЕРА» - це сучасний висококомеханізований диверсифікований порт, який є одним з лідерів в регіоні з надання широкого спектру стивідорних послуг з перевалки, зберігання, підготовки та відправки різних вантажів (мінеральні добрива, наливні, зернові та інші сипучі вантажі). ТОВ МСП «НІКА-ТЕРА» розташований на лівому березі Бузького лиману в 34 милях від моря. У порт веде Бузько-Дніпровсько-лиманський канал, що дозволяє проводити судна з оголошеною осадкою до 10,3 м в будь-який час доби протягом року без припинення навігації взимку. У льодових умовах провідка суден здійснюється караванами.

Порт оснащений 7 причалами загальною довжиною близько 1600 метрів. Територія – 49,0 га. У портовий термінал входять чотири спеціалізовані комплексу (вантажних району): зерновий комплекс, комплекс з перевалки добрив, комплекс з перевалки сипучих вантажів відкритого зберігання і комплекс з перевалки наливних вантажів. Територія терміналу межує із залізничною станцією «Жовтнева». Компанія в 2018 році збільшила вантажообіг в порівнянні з 2017 роком на 40%, за станом на 10 квітня 2019 року здійснило перевалку понад 2 млн. тонн вантажів.

Компанія входить в Group DF, яка об'єднує азотний, титановий, портовий, газовий, аграрний і медійний бізнеси

Судноплавна компанія ТОВ СП «НІБУЛОН» активно переорієнтовує свої вантажні потоки на водний транспорт, щорічно збільшуючи обсяги перевезень внутрішніми водними шляхами. У найближчі роки логістика компанії практично повністю буде переорієнтована на водний транспорт. Запланована частка до 10 %, що припадає на автомобільні перевезення, – це переміщення продукції з елеваторів на перевантажувальні термінали, які розташовані на річках. З цією метою «НІБУЛОН» сформував найсучасніший в Україні автопарк вантажного транспорту, що дозволить підвищити ефективність не тільки автомобільної, але і річкової логістики вантажних перевезень компанії. У 2017 році компанія збільшила власний автопарк за рахунок придбання 60 нових тягачів – автомобілі Volvo, Mercedes і Scania. Саме вони мають з'єднати річкові термінали компанії з сільгосптоваровиробниками в радіусі 80-100 км. У

2017/18 маркетинговому році судноплавна компанія «НІБУЛОН» транспортувала внутрішніми водними шляхами країни 2,5 млн. тонн вантажів, розвантаживши таким чином дороги на понад 108 тис. вантажівок.

Компанія відновила судноплавство по Південному Бугу. За минулий (2018) календарний рік від початку навігації судноплавна компанія ТОВ СП «НІБУЛОН» виконала 660 рейсів, транспортувавши внутрішніми водними шляхами понад 2,8 млн. тонн, що перевищує показник попереднього року на 24 %. Зокрема Дніпром було перевезено понад 1,9 млн. тонн вантажів та близько 600 тис. тонн Південним Бугом, що відповідно на 24 та 37 % більше, аніж у 2017 році, 300 тис. тонн – надання послуг та перевезення по БДЛК на зовнішній рейд.

На сьогодні флот компанії складає 71 судно. Завдання нашої компанії на найближчі роки – збудувати флот, який буде складатися зі 100 суден, щоб транспортувати 4 млн. тонн зерна річками на рік.

Окрім того, «НІБУЛОН» серйозно націлений і на сегмент пасажирських річкових перевезень сучасними суднами. Компанія повернула моду на водні пасажирські перевезення.

Водний транспорт знову став популярним та улюбленим серед пасажирів. Так, під час сезону пасажирських перевезень 2018 було перевезено близько 24 тис. людей, із них більше 13 тис. за маршрутом Миколаїв – Кінбурнська коса – Очаків.

Сьогодні «НІБУЛОН» інвестує в проведення днопоглиблювальних робіт на Дніпрі і самостійно, без підтримки держави та спеціалізованих організацій, підтримує рівень глибин у своїх операційних акваторіях. Проведення днопоглиблювальних робіт сприятиме не лише підвищенню продуктивності технологічного процесу, а й поліпшенню екологічного стану навколо власних підприємств компанії.

Складське господарство Миколаєва представлено терміналами, які функціонують на території портів, транспортно-складськими комплексами:

ТОВ «Евері» - це один з найсучасніших в Україні та Європі морських терміналів з перевалки наливних вантажів (олії рослинної та м'яси бурякової), на якому впроваджено інтегровану систему менеджменту якості на основі міжнародних стандартів ISO.

ТОВ «Миколаївське підприємство «Термінал-Укрхарчозбутсировина» - Торгівля та послуги щодо закупівлі, приймання, складування, зберігання, відвантаження та транспортування вантажів.

ТОВ «ДР. БУШМЕЄР ІНСПЕКШН УКРАЇНА» - Послуги у сфері транспортного оброблення вантажів та інших допоміжних послуг у галузі транспорту, а саме: відбирання проб вантажу; формування композитних проб; контроль ваги вантажу; визначення кількості вантажу, який відвантажується на судно; опломбування; перевірка цілісності опломбувань на вантажних

автомобілях та на залізничних вагонах, що надходять на термінал; присутність під час завантаження та розвантаження вантажу; зберігання проб вантажу.

Миколаївський портовий елеватор ДПЗКУ, який здійснює експортно-імпорتنі операції з зерновими та олійними культурами (пшениця, ячмінь, соняшник, рапс).

Перевантажувальний зерновий термінал ТОВ СП «НБУЛОН» здійснює прийом, зберігання, очищення і сушіння 7 різних культур.

Зерновий термінал Грінтур-Екс призначений для перевалки практично всіх зернових культур.

Автомобільний транспорт відіграє важливу роль у міжміських перевезеннях. Через місто проходять міжнародні автомобільні дороги за напрямком транспортних коридорів:

- Євроазіатський із проходженням по Україні: Одеса-Миколаїв-Херсон-Джанкой-Керч;
- ЧЕС із проходженням по Україні: Рені-Ізмаїл-Одеса-Миколаїв-Херсон-Мелітополь-Бердянськ-Маріуполь-Новоазовськ.

Залізничний транспорт. Залізничний вузол в Миколаєві включає вантажні станції: Миколаїв-вантажний, Жовтнева, Кульбакіне, Прибузька, Горіхівка, парк-станція «Миколаїв-рудний»

Залізничний вузол Миколаїв пов'язаний з великими вузловими станціями України: Знам'янка (з виходом на Київ, Харків, Дніпропетровськ); Жмеринка (з виходом на залізничну лінію Коваль-Люблін-Варшава-Гданськ); Херсон (з виходом на Донецьк).

Всі лінії, що проходять по Миколаєву, забезпечують в основному транзитні перевезення, місцева робота їх незначна. За розмірами руху поїздів найбільш напруженими є Миколаїв-Херсон, Миколаїв-Долинське, Миколаїв-Колосівка.

Авіаційний транспорт – представлений:

- міжнародним аеропортом «Миколаїв». Пропускна спроможність аеровокзального комплексу – до 400 пасажирів за годину. Знаходиться аеропорт «Миколаїв» за межами міста;
- аеродромом «Кульбакіне», який призначений для зберігання, обслуговування та виконання польотів в простих та складних метеорологічних умовах. Аеродром спроможний прийняти до 20-30 літаків, залежно від типу

Інші види діяльності транспорту представлені управліннями підприємств трубопровідного транспорту (Миколаївське управління магістральних аміакопроводів ДП «Укрхімтрансміак», Миколаївське управління магістральних газопроводів), діяльністю транспортних та туристичних агентств тощо.

Миколаїв – визнаний центр *вищої освіти і науки*. Щорічно навчальні заклади міста випускають спеціалістів вищої кваліфікації. Серед цих ВНЗ такі відомі в Україні та за кордоном, як Національний університет кораблебудування ім. адмірала Макарова (готує

фахівців сучасних суднобудівних спеціальностей, дипломи університету визнаються у США, Німеччині та ін.), Миколаївський національний університет ім. В.О. Сухомлинського, Миколаївський національний аграрний університет, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, вищий навчальний заклад «Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка», приватний вищий навчальний заклад «Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика», «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв», Національний університет «Одеська юридична академія», вищий навчальний заклад «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна».

Зайнятість населення

Кількість зайнятих працівників м. Миколаїв за основними видами економічної діяльності на 01.01.2018 року склав 178,2 тис. осіб. Розподіл працівників за основними видами економічної діяльності наведено в таблиці 3.4.3

Таблиця 3.4.3

Кількість зайнятих працівників за видами економічної діяльності

Сфери та галузі господарського комплексу	На 01.01.2018р.	
	тис. осіб	%
I. Виробнича сфера	69,2	38,8
в тому числі:		
промисловість	36,8	20,7
будівництво	11,8	6,6
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	16,9	9,5
сільське, лісове та рибне господарство	3,7	2,1
II. Невиробнича сфера	109,0	61,2
в тому числі:		
фінансова та страхова діяльність	2,0	1,1
оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	38,4	21,5
Тимчасове розміщення та організація харчування	4,0	2,2
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	14,4	8,1
освіта	14,5	8,1
операції з нерухомим майном, діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування; професійна, наукова та технічна діяльність	10,9	6,1
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	2,9	1,6
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	18,7	10,5
Інформація і телекомунікації	2,3	1,3
Надання інших видів послуг	1,0	0,5
Всього	178,2	100,0

На початок 2018 року в місті зареєстровано 2,2 тисячі безробітних.

3.5. Житловий фонд

Житловий фонд м. Миколаїв на 01.01.2018р. складав 10,6 млн. м² загальної площі житлових приміщень, з якого 7,6 млн. м² (71,7%) – це багатоквартирний житловий фонд і 3,0 млн. м² (28,3%) - приватний сектор (таблиця 3.5.1).

Середній розмір квартири у багатоквартирній забудові становить 47,2 м², садибного будинку 78,7 м².

Житлова забезпеченість у середньому на одного жителя міста складала 21,8 м².

Таблиця 3.5.1

Поверховість	Існуючий стан (на 1.01.2018р.)		
	Житловий фонд		Населення (тис. осіб.)
	Загальна площа, (млн. м ²)	Кількість квартир, будинків (тис. од.)	
Багатоквартирна забудова			
- малоповерхова	0,7	14,9	32,4
- середньоповерхова	2,4	50,3	110,6
- багатоповерхова	4,5	95,7	208,3
Всього	7,6	160,9	351,3
Одноквартирна (садибна) забудова			
1-2 поверхи	3,0	38,1	135,0
Разом	10,6	199,0	486,3

На сьогодні в м. Миколаїв близько 1,4 млн.м² (13% від загальної площі житлового фонду) знаходиться в санітарно – захисних зонах від промислових, комунальних та інших об'єктів, в тому числі садибний житловий фонд складає близько 130 тис. м², багатоквартирний – близько 1,3 млн. м², в ньому мешкає близько 66 тис. осіб. Крім того, в межах СЗЗ заходиться 5 закладів дошкільної освіти та 13 закладів загальної середньої освіти.

3.6. Сучасний стан об'єктів обслуговування

Місто Миколаїв характеризується достатнім рівнем соціальної сфери.

У місті функціонує 73 заклади дошкільної освіти міської комунальної власності, 1 спеціальний навчально-виховний комплекс для дітей зі зниженим зором (дошкільне відділення – 137 дітей, шкільне відділення – 176 учнів), 70 загальноосвітніх навчальних закладів, у тому числі: загальноосвітні школи – 54, гімназії – 5, ліцеї – 5, колегіум – 1, спеціалізовані школи - 3, вечірні школи – 2. Професійну освіту забезпечують Миколаївський муніципальний академічний коледж (88 учнів) та 12 професійно-технічних навчальних закладів (4617 учнів). Освітні послуги щодо розвитку творчої особистості дитини надають 7 позашкільних навчальних закладів (далі - ПНЗ) та Миколаївський будинок вчителя.

Мешканці Миколаєва отримують медичну допомогу у 20 закладах охорони здоров'я. Мережа закладів охорони здоров'я міста складається з 3 міських лікарень, лікарні швидкої медичної допомоги, дитячої лікарні, 3 пологових будинків (загальний ліжковий фонд – 1700 ліжок), також з 7 центрів первинної медико-санітарної допомоги, міськтубдиспансеру, 2 дитячих поліклінік, стоматологічної поліклініки та комунальної установи МІА центру медичної статистики.

Мережа закладів культури і мистецтва в місті Миколаєві забезпечує цілісний комплекс закладів та установ: 5 будинків культури та 4 палаци культури, 10 початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (шкіл естетичного виховання для дітей, 2 централізовані бібліотечні системи для дітей та для дорослих (37 закладів), бюджетна установа культурно-ігровий комплекс «Дитяче містечко «Казка», комунальне підприємство «Миколаївські парки», комунальна установа Миколаївський зоопарк, муніципальний театр-студія естрадної пісні для дітей, юнацтва та молоді. У м. Миколаєві функціонують 6 дитячих музичних шкіл, 3 дитячі школи мистецтв та дитяча художня школа.

Торгівельна площа підприємств торгівлі становить 133716 м².

Рівень забезпеченості основними установами та закладами обслуговування наведено у таблиці 3.6.1.

Таблиця 3.6.1

Рівень забезпеченості основними установами та закладами обслуговування

№ з/п	Найменування установ та закладів обслуговування	Одиниця виміру	Існуючий стан	Забезпеченість на 1000 мешканців	Нормативна величина на 1000 осіб	%% від нормативних показників
1.	Заклади дошкільної освіти	місце	11675	24,0	35,9	66,9
2.	Заклади загальної середньої освіти	місце	45387	93,3	106,0	88,0
3.	Клубні заклади і центри культури та дозвілля	місце	4719	9,7	35	27,7
4.	Бібліотеки	тис. одиниць збереження	3294,1	6,8	4	170,0
5.	Магазини продовольчих та непродовольчих товарів	м ² торгової площі	133716	275	237	116,0
6.	Стаціонари усіх типів	ліжок	5163	10,6	9,5	111,6
7.	Заклади первинної та вторинної медичної допомоги	відв./зміну	3402	7,0	14	50,0
8.	Готелі	місце	1765	3,6	4,8	75,6

3.7. Планувальна структура

Територіальний розвиток міста Миколаєва обмежується як природними так і штучними перешкодами територіального розвитку, зокрема водними поверхнями р. Південний Буг та р. Інгул, Бузького лиману, територіями об'єктів природно-заповідного фонду, інженерно-геологічними факторами; територіями магістральної залізниці та під'їзних шляхів до виробничих зон міста, наявністю значних за площею виробничих та територій спеціального призначення, об'єктів повітряного транспорту. Подальший територіальний розвиток житлової забудови можливий тільки у південному та північному напрямках, але з певними обмеженнями по висоті забудови, та частково в західній частині міста.

Місто витягнуте з півночі на південь, некомпактне, планувальна структура розчленована. Система центрів: лінійно-вузлова, громадські центри формуються переважно вздовж основних магістралей міста.

Тип планувальної системи міста визначається системою транспортних магістралей і є комбінованою. Зокрема в трасуванні вуличної мережі переважає традиційна прямокутна система, яка в цілому не носить характеру жорсткої геометричної схеми, а враховує конкретні умови рельєфу і типологічні особливості розпланування окремих районів міста.

Загальноміський центр формується компактно, локалізуючись в кварталах міста вздовж вул. Соборна та вул. Садова, Центрального проспекту та поєднує в собі кілька функцій, зокрема: адміністративну, культурну, освітню, комерційну.

В центральній частині міста (південніше Центрального проспекту, ближче Центральної промислової зони) прослідковується функціональна неоднорідність забудови, внаслідок чого відбувається черезсмужне зонування, в т.ч. з виробничими об'єктами. В історичному центрі присутні квартали із застарілим або аварійним житловим фондом, забудова центральної частини міста характеризується змішаною житловою забудовою різних типів та громадською забудовою.

Житлову забудову представлено кварталами садибної, блокованої, малоповерхової забудови (2-3 поверхів) та багатоквартирної житлової забудови (5-9 поверхів). Частково зустрічається забудова вище 9 поверхів, зокрема в нових житлових комплексах.

Території виробничих, складських та комунальних підприємств розосереджені в різних частинах міста. Найбільша промислова зона розміщується в центральній, східній, південній частинах міста. Значна кількість виробничих територій розташовані в прибережних територіях.

Значну частину територій займають садові та дачні товариства.

Водно-зелений каркас населеного пункту складають прибережні території річок Південний Буг, Інгул, Бузький лиман, об'єкти зеленого господарства, об'єкти природно-заповідного фонду.

3.8. Використання територій

Площа міста згідно даних відділу Держгеокадастру у Миколаївському районі (Довідка структури земель м. Миколаїв на 01.01.2018р.) складає 25282,6 га. Житлова забудова складає 21,7 % від території міста. Значний відсоток складають водні поверхні (30,1%), території сільськогосподарського призначення (11,4%), спецтериторії (8,7%), виробничі території (6,2 %), ландшафтно-рекреаційні та озеленені території (6,8%).

Нижче, в таблиці 3.8.1, наведено сучасне використання територій.

Таблиця 3.8.1

Сучасне використання територій міста

Показники	га	%
1. Житлова забудова, всього, у тому числі:	5479,0	21,7
- багатоквартирна	862,0	3,4
- садибна	4617,0	18,3
2. Громадська забудова	763,0	3,0
3. Виробнича забудова	1576,0	6,2
4. Комунально - складська забудова	640,0	2,5
6.Території транспортної інфраструктури, всього, у тому числі:	1164,0	4,6
- вулично-дорожньої мережі	610,0	2,4
- зовнішнього транспорту	554,0	2,2
7. Ландшафтно-рекреаційні та озеленені території загального користування, всього, у тому числі:	1725,0	6,8
- озеленені території загального користування	713,0	2,8
з них, території природно-заповідного фонду	129,5	0,5
- дач та садівницьких кооперативів	741,0	2,9
- озеленені території	271,0	1,1
8.Території природно-заповідного фонду	1031,0	4,1
9. Спецтериторії	2175,0	8,7
10. Території сільськогосподарського призначення	2884,4	11,4
11. Водні поверхні	7617,2	30,1
12. Інші території	228,0	0,9
Територія в межах населеного пункту	25282,6	100,0

3.9. Транспортна інфраструктура

Автомобільні дороги

Місто Миколаїв знаходиться на перетині трас автомобільних доріг державного та місцевого значення. Більшість трас даних доріг проходить в межах міста по існуючій магістральній мережі, що створює додаткове навантаження від транзитного транспорту та негативно впливає на екологічну складову.

Основною дорогою, що проходить через місто, є автомобільна дорога міжнародного значення М – 14 сполученням Одеса – Мелітополь – Новоазовськ (на Таганрог). В межах міста, траса даної дороги проходить по двом існуючим мостовим переходам та по вул. Велика Морська. На підходах до міста, автомобільна дорога М – 14 має проїзну частину, що відповідає

параметрам II технічної категорії. Середньодобова інтенсивність руху транспорту становить приблизно 10000 приведених одиниць в обох напрямках.

Нижче, в таблиці 3.9.1, наведений перелік всіх автомобільних доріг державного і місцевого значення, що підходять до м. Миколаїв.

Таблиця 3.9.1

№ з/п	Індекс дороги	Значення дороги	Маршрут проходження дороги	Технічна категорія проїзної частини
1	М - 14	Міжнародна	Одеса – Мелітополь – Новоазовськ (на Таганрог)	II
2	Н – 11	Національна	Дніпро-Миколаїв (через Кривий Ріг)	I, II
3	Н – 14	Національна	Олександрівка - Кропивницький - Миколаїв	II, III
4	Н – 24	Національна	Благовіщенське - Миколаїв (через м. Вознесенськ)	I-III
5	Р – 55	Регіональна	Одеса - Вознесенськ - Новий Буг	II, III
6	T-15-03	Територіальна	Обхід м. Нової Одеси	II
7	T-15-04	Територіальна	Первомайськ - Новоукраїнка	III
8	T-15-06	Територіальна	Миколаїв - Доманівка - Берізки	II, III
9	T-15-07	Територіальна	Миколаїв - Парутине - Очаків - база відпочинку “Чорноморка”	III, IV
10	T-15-08	Територіальна	Калинівка - Снігурівка	III
11	T-15-10	Територіальна	/Н-24/ - Арбузинка - Єланець - Нова Одеса	III
12	T-15-13	Територіальна	Нечаяне - Очаків	III, IV
13	T-15-15	Територіальна	Федорівка - Рибаківка - база відпочинку “Лугове”	III, IV
14	O151402	Обласна	а/д (Веселинове-Покровка-ад(Миколаїв-Берізки))-Шостаківська річкова пристань	IV
15	O151403	Обласна	а/д (Веселинове-Покровка-а/д (Миколаїв-Берізки))-залізн.ст.Ясна Зоря	III
16	O151404	Обласна	а/д (Веселинове-Покровка-а/д (Миколаїв-Берізки))-Ковалівський меморіал	IV
17	O151405	Обласна	а/д(Веселинове-Покровка-а/д (Миколаїв-Берізки))-Трихати	IV
18	O151406	Обласна	а/д (Миколаїв-Берізки)-Зелений Гай - Ковалівка	IV
19	O151407	Обласна	Корчине-Новоюр'ївка-Ольшанське	IV
20	O151408	Обласна	а/д (Одеса-Новоазовськ)-Комсомольське	IV
21	O151409	Обласна	а/д (Одеса-Новоазовськ)-Крива Балка	IV
22	O151410	Обласна	а/д (Одеса-Новоазовськ)-Петрівка-Зелений Яр	IV
23	O151411	Обласна	Зелене-Безводне-Жовтневе	IV

№ з/п	Індекси дороги	Значення дороги	Маршрут проходження дороги	Технічна категорія проїзної частини
24	O151412	Обласна	а/д (Миколаїв-Очаків)-Мала Корениха	IV
25	O151413	Обласна	а/д (Миколаїв-Очаків)-Мала Корениха-Радсад	IV
26	O151414	Обласна	а/д (Миколаїв-Берізки)-Петрово-Солониха	IV
27	C151401	Районна	а/д (Веселинове-(Миколаїв-Берізки))-Сува Балка	IV
28	C151402	Районна	а/д (Веселинове-(Миколаїв-Берізки))-Андріївка	IV
29	C151403	Районна	а/д (Миколаїв-Берізки)-Новоселівка-Трихатське	IV
30	C151404	Районна	а/д (Миколаїв-Берізки)-Червоне Поле	IV
31	C151405	Районна	а/д (Одеса-Новоазовськ)-Радгоспне	IV
32	C151406	Районна	а/д (Одеса-Новоазовськ)-Сеньчине	IV
33	C151407	Районна	Нечаяне-Лук'янівка	IV
34	C151408	Районна	а/д (Велика Корениха-Кам'янка)-Шурине	IV
35	C151409	Районна	а/д (Миколаїв-Очаків)-Новобогданівка	IV
36	C151410	Районна	а/д (Зелене-Жовтневе)-Новомихайлівка	IV
37	C151411	Районна	Кір'яківка-Кам'яна Балка	IV

Як видно з таблиці 3.9.1, практично всі автомобільні дороги мають категорію проїзної частини, що відповідає значенню дороги. Виключення становить проїзна частина автомобільної дороги М – 14 сполученням Одеса – Мелітополь – Новоазовськ (на Таганрог), яка відповідає параметрам II категорії.

Перевезення пасажирів автомобільним транспортом у зовнішньому сполученні здійснюється з території двох автовокзалів (далі - АВ-1 та АВ-2).

Зовнішній автомобільний транспорт

В місті Миколаїв на даний момент функціонують автостанції, перелік та основні характеристики яких приведено в таблиці, яка представлена нижче.

Таблиця 3.9.2

Назва автостанція	Адреса автостанція	Клас автостанції	Номер свідоцтва	Термін дії свідоцтва
АС «Миколаївський міжміський автовокзал»	м. Миколаїв, пр. Богоявленський, 21	I	Свідоцтво № 0295	05.07.17- 04.07.22

АС «Миколаївський приміський автовокзал»	м. Миколаїв, пр. Центральний, 26-Б	I	Свідоцтво № 0258	26.05.17-25.05.22
АС Оріон	м. Миколаїв, вул. Малко-Тернівська, 96	III	Свідоцтво № 0466	25.09.18-24.09.23
АС «Дачна»	м. Миколаїв, в ул. Чкалова, 8-В	III	Свідоцтво № 0119	20.01.17-19.01.22
АС «Південна»	м. Миколаїв, вул. Погранична, 167/7, пр-т Богоявленський, 8/7	III	Свідоцтво № 0296	05.07.17-04.07.22

Інформація щодо кількості перевезених пасажирів представляє собою комерційну таємницю та не була наданою при розробці генерального плану.

Внутрішньо міський транспорт

В межах міста пасажирів перевозяться трамвайними, тролейбусними, автобусними та мікроавтобусними маршрутами. Майже вся сельбищна та виробнича територія міста забезпечена нормативною пішохідною доступністю до ліній руху громадського транспорту. Нижче наведено характеристику роботи всіх видів громадського транспорту.

Трамвай

В місті функціонують п'ять трамвайних маршрутів, перелік яких представлено в таблиці, що наведено нижче.

Таблиця 3.9.3

№ маршруту	Найменування маршрутів	Довжина (км)	Кількість рухомого складу	Інтервал руху в години пік од.	Експлуатаційна швидкість Км\год
1	Широка Балка-Яхт-клуб	22,81	13	10-11	11,28
3	10 Воєнна-ЧСЗ	13,27	6	14-15	10,19
6	Промзона-Ц.ринок	21,47	12	5-15	12,14
7	Широка Балка-Ц.ринок	18,90	3	37-60	11,70
10	Промзона – м/н Широка балка	16,5	3	17-23	10,98
11	10 Воєнна-Ц. ринок	17,10	3	40-60	10,64

Зберігання та обслуговування рухомого складу, що працює на трамвайних маршрутах здійснюється на трамвайному депо №1, яке знаходиться за адресою м. Миколаїв, вул. Андрєєва-Палагнюка, 17. Площа депо становить 4,3143 га, депо має ремонтну базу для проведення технічного обслуговування та ремонту рухомого складу.

Протяжність трамвайної контактної мережі в однібічному обчисленні становить 69,631 км, а протяжність ліній руху трамваю по осі вулиці становить 39 км. Щільність мережі руху

складає 0,3 км/км². Маршрутний коефіцієнт руху трамвая становить 1,78, що говорить про недостатню розгалуженість мережі трамвайних маршрутів.

Проходження ліній руху трамвая показана на графічних матеріалах генерального плану.

Тролейбус

Перевезення пасажирів в місті здійснюються на шістьох троллейбусних маршрутах. Перелік троллейбусних маршрутів з основними характеристиками представлено в таблиці, що наведено в таблиці 3.9.4.

Таблиця 3.9.4

№ маршруту	Найменування маршрутів	Довжина (км)	Кількість Рухомого складу	Інтервал руху в години пік од.	Експлуатаційна швидкість Км\год
2	Залізничний вокзал Миколаїв пасажирський-Намив	27,20	20	9-10	14,55
4	Залізничний вокзал груз.-Намив	13,00	2	30-31	12,13
5	Будівельників-Намив	21,20	1	80-100	14,62
6	М-н Північний-Сиваш. Дивіз.	19,50	9	8-9	14,73
7	М-н Північний-Намив	25,10	5	26-27	14,28
9	М-н Північний-Залізничний вокзал пас.	30,50	8	23-24	15,26

Всього на троллейбусних маршрутах працює 45 одиниці рухомого складу. Рухомий склад, який працює на маршрутах, зберігається та обслуговується на території троллейбусного депо, що розташовано за адресою м. Миколаїв, вул. Будівельників 1. Площа депо становить 4,9348 га, депо має ремонтну базу для проведення технічного обслуговування та ремонту рухомого складу.

Протяжність троллейбусної контактної мережі в однібічному обчисленні становить 57,947 км, а протяжність ліній руху троллейбусу по осі вулиці становить 26 км. Щільність мережі руху складає 0,2 км/км². Проходження ліній руху троллейбусу показано на графічних матеріалах генерального плану.

За 2018 рік маршрутами електротранспорту Миколаєва скористалися 49,8 млн. чоловік, що на 29% більше в порівнянні з 2014 роком. Рухомість населення на електротранспорті Миколаєва становила 100,6 поїздок на одного мешканця за рік.

Автобус

Лінії руху автобусу проходять по основним магістральним вулицям міста. В місті налічується 34 автобусних маршрутів, на яких працюють здебільшого автобуси з середньою місткістю (18-27 місць для сидіння). Загальна протяжність ліній руху автобусу по осі вулиці

становить 166,2 км, а щільність мережі руху автобусу становить 1,2 км/км². Нижче, в таблиці 3.9.5, наведений перелік всіх автобусних маршрутів, які обслуговують населення Миколаєва.

Таблиця 3.9.5

№ маршруту	Найменування маршруту	Довжина маршруту, км (в обороті)	Кількість автобусів на маршруті	Середньодобовий інтервал руху	Кількість перевезених пасажирів за 2018 рік, тис. пасажирів
ТОВ ЕТАЛОНАВТО					
1	Мкр. Північний – ПАТ «Миколаївський суднобудівний завод «Океан»	26	22	15	1098,2
62	Мкр. Намив – «Тансаміак»	18,2	15	20	697,5
МПП «ТФТ»					
8	Ст. Миколаїв – мкр. Намив	14	42	30	184,5
12	Вул. Погранична – завод «Океан»	13,4	18	30	79,7
13	Агротехніка – сан. «Дубки»	16,6	41	30	180,5
16	мкр. Намив – вул. Космонавтів, 71	13,6	46	30	201,9
20	ДП НВКГ «Зоря» - Машпроект» - мкр. Намив	13,3	31	30	135,3
30	мкр. Намив – сан. «Дубки»	18,4	1	30	4,5
31	мкр. Намив – сан. «Дубки»	20,7	42	30	184,1
32	сан. «Дубки» - «Миколаївський суднобудівний завод «Океан»	17,0	13	30	57,3
33	Вул. Каботажний спуск - кладовище	17,4	1	30	4,7
44	мкр. Намив – вул. Набережна	6,8	25	30	127,8
88	Вул. Новозаводська – мкр. Намив	13,8	30	30	135,9
ПП «МІС»					
18	ТОВ МСП «НІКА-ТЕРА» - вул. Гагаріна	9,8	10	20	-
53	Центральний ринок – Завод «Океан»	20,5	20	15	-

№ маршруту	Найменування маршруту	Довжина маршруту, км (в обороті)	Кількість автобусів на маршруті	Середньодобовий інтервал руху	Кількість перевезених пасажирів за 2018 рік, тис. пасажирів
ПП «Авто-Віола плюс»					
2	«Р. Урочище» - супермаркет «Фокстрот»	21,5	20	45	2425,1
21	Ст. Миколаїв-пасажирський – мкр. Намив	15,1	30	20	5256,3
26	Мкр. Північний-Кульбакіне	24,2	15	40	1313,0
29	Мкр. Намив - Кульбакіне	21,5	25	45	3284,0
43	БК «Будівельників» - вул. Троїцька	17,5	40	30	5254,7
50	Ст. Миколаїв-пасажирський – пр.. Богоявленський	12,7	25	35	1684,1
87	Ш. Балка – мкр. Північний	22,2	15	45	1313,5
ТОВ «Приватавтолюкс»					
51	Ст. Миколаїв-пасажирський – мкр. Тернівка	19,1	15	20	855,0
63	Університет В.О. Сухомлинського – кладовище (в/ч)	7,0	2	45	75,0
81	мкр. Намив – «Р. Урочище»	15,1	3	30	195,0
82	«Р. Урочище» - ТОВ ВТФ «Велам»	17,0	28	10	2065,0
89	Вул. Казарського – ст. Миколаїв Вантажний	17,0	37	5	2495,0
90	Вул. Троїцька (Авторінок) – Миколаївський муніципальний колегіум ім. В.Д. Чайки	9,7	2	30	85,0
ПП «ПіК»					
9	Вул. Морехідна – пл. Перемоги	11	10	40	8152,0
10	Вул. Морехідна – Кульбакіне	12,6	10	35	8152,1

№ маршруту	Найменування маршруту	Довжина маршруту, км (в обороті)	Кількість автобусів на маршруті	Середньодобовий інтервал руху	Кількість перевезених пасажирів за 2018 рік, тис. пасажирів
17	Вул. Лесі Українки – вул. Менделєєва	11,4	15	25	1211,6
34	мкр. Намив – вул. Казарського	22,0	15	40	1313,4
52	Вул. В. Морська – завод «Океан»	23,2	25	30	2188,0
91	Балабашівка (кладовище) – НУК ім. адмірала Макарова	22,5	20	35	1751,5

Загальна протяжність автобусних маршрутів в місті Миколаєві становить 561,8 км, маршрутний коефіцієнт складає:

$$K = \frac{561,8}{166,2} = 3,4, \text{ що відповідає нормативним вимогам.}$$

На міських автобусних маршрутах міста працює 709 одиниць рухомого складу. Нижче, в таблиці 3.9.6, наведений перелік підприємств-перевізників, які здійснюють міські автобусні пасажирські перевезення у місті.

Таблиця 3.9.6

Підприємство-перевізник	Адреса	Кількість ремонтних майстерень, одиниць	Кількість місць для зберігання, одиниць	Орієнтовна ємність місць зберігання, машиномісць
ПП "Авто Віола плюс"	54046, м. Миколаїв, вул. Софіївська, 1	2	7	1230
ПП "ПІК"	54046, м. Миколаїв, вул. Софіївська, 1			
ТОВ "Приватавтолюкс"	54046, м. Миколаїв, вул. Електронна, 19-А	1	4	200
МПП "ТФТ"	54046, м. Миколаїв, вул. Лазурна, 2/2	-	3	280
ПП "МІС"	54046, м. Миколаїв, вул. Лазурна, 2/2	1	2	80
ТОВ "Еталонавто"	м. Миколаїв, вул. Пушкінська, 9-а	1	3	85

За 2018 рік автобусами та автобусами, що працюють в режимі маршрутного таксі було перевезено 52,1млн. пасажирів, рухомість населення на автобусних маршрутах становила 105,4 поїздки на одного мешканця за рік.

Всього громадським транспортом в 2018 році було перевезено 101,9 млн. пасажирів. Загальна рухомість населення на громадському транспорті становить 205,9 поїздок на одного мешканця за рік. Протяжність мережі громадського транспорту по осі вулиці становить 170 км, а загальна щільність мережі громадського транспорту становить 1,3 км/км².

Повітряний транспорт

З північної боку від міста Миколаїв розташовано міжнародний аеропорт «Миколаїв». Площа самого аеродрому становить 293,8 га, а площа підсобного господарства складає 38,4 га. На його території функціонує одна злітно-посадкова смуга з розмірами 2555*44 метра, що дає можливість приймати майже всі моделі середньо магістральних літаків, зокрема Boeing 737-300, Boeing 737-400, Boeing 737-500, Boeing 737-600, Boeing 737-700 та інші, AirbusA320-100/-200, AirbusA321-100/-200 та інші схожі за характеристиками літаки.

На території аеропорту розташовано склад паливно-мастильних матеріалів, який має площу 4 га, має власну огорожу, обвалування. Ємність складу: 4 тис. м³, проте він на сьогоднішній день не використовується.

На даний момент з аеропорту здійснюється регулярні рейси сполученням Миколаїв – Анталія, Миколаїв – Шарм-ель-Шейх. Дані рейси здійснюються один раз на тиждень. Також здійснюються чартерні рейси як в межах України, так і за кордон. Інформація по кількості відправлених пасажирів за 2018 рік відсутня.

Залізничний транспорт

Магістральні залізничні лінії, які утворюють Миколаївський вузол не електрифіковані, нижче, в таблиці 3.9.7, наведено характеристику залізниці, яка проходить поблизу міста Миколаїв.

Таблиця 3.9.7

№ з/п	Напрямок	Одноколіїний, км	в т.ч. двоколіїний, км
1	Долинська – Миколаїв	139,9	47,3
2	Миколаїв – Миколаїв-Вантажний	9,6	-
3	Колосівка – Миколаїв	101,6	-
4	Херсон – блок пост 230 км	6,3	-
5	Снігурівка – Миколаїв	58,1	-
6	Миколаїв – Херсон	13,1	-
7	Кульбакіне – Жовтнева	16	-
8	Апостолове – Снігурівка	32	-
9	Снігурівка – Херсон	26,4	-
10	Нововесела – Снігурівка	24,2	-

Як видно з таблиці, яка приведена вище, майже всі ділянки залізниці поблизу Миколаєва мають одну колію на перегонах, виключення становить ділянка залізниці Долинська – Миколаїв.

Інтенсивність руху поїздів по ділянкам залізничного вузла міста Миколаїв приведено в таблиці, яка представлена нижче.

Таблиця 3.9.8

№ з/п	Дільниці	Станції дільниці	Кількість вантажних поїздів	Пасажирські поїзди
1	Миколаїв – Миколаїв-Вантажний	Миколаїв Миколаїв-Вантажний	29	16
2	Херсон – Миколаїв	Кульбакіне Котлярове		
3	Миколаїв – Колосівка	Мішкове Трихати Тернівка Баловне Ясна Зоря Новокатеринівка Зелений Гай Первенець	7	4
4	Апостолове – Миколаїв	Кульбакіне 44 км Засілля Снігурівка Туркули Калініндорф Березнегувате	6	4
5	Миколаїв – Долинська	Миколаїв Горохівка Грейгове Лоцкине Явкіне Горожене Новополтавка Новий Буг Добровільський Казанка Новоданилівка	41	10

Найбільший обсяг руху поїздів спостерігається на ділянках Миколаїв-Миколаїв (вантажний) та Миколаїв – Долинське, інтенсивність руху поїздів на даних ділянках становить 45 та 51 пари поїздів в середньому за добу. Найбільше через Миколаївський залізничний вузол проходять вантажні поїзди, що обумовлюється розвитком в місті портового господарства.

Нижче, в таблиці 3.9.9, наведено обсяги відправлень вантажів по станціям Миколаївської області.

Таблиця 3.9.9

№ з/п	Станція примикання	Загальний вантажообіг, ваг.	Навантажено, ваг.	Вивантажено, ваг.
1	Новополтавка	3	0	3
2	Новий Буг	54	0	54
3	Кульбакіне	132	62	70
4	Явкіне	510	85	425
5	Котлярове	137	58	79
6	Горохівка	1310	17	1293
7	Снігурівка	958	132	826
8	Казанка	326	179	147
9	Миколаїв	2581	221	2360
10	Засілля	510	167	434
11	Баловне	3697	1786	1911
12	Ясна Зоря	11327	5917	5410
Всього		21545	8624	12921

Головною станцією Миколаївського залізничного вузла за обсягами вантажної роботи є станція Миколаїв-Вантажний. *Станція Миколаїв-Вантажний* – позакласна вантажна; основне призначення станції – обслуговування місцевої вантажної роботи обласного центру Миколаїв.

В межах міста розташований пасажирський вокзал «Миколаїв». Розрахункова місткість вокзалу I-го класу «Миколаїв» становить 1000 пасажирів. Залізничний вокзал міста Миколаєва та колійне господарство міста знаходиться на балансі Одеської залізниці.

Прийом та відправлення пасажирських і приміських поїздів здійснюється на чотирьох приймально-відправних коліях. Окрім того є три платформи для посадки-висадки пасажирів.

За 2018 рік було відправлено 753336 пасажирів, з яких було відправлено:

- прямого сполучення – 511979 осіб в тому числі по вокзалу Миколаїв 487619 осіб;
- місцевого сполучення – 145724 осіб в тому числі по вокзалу Миколаїв 117316 осіб;
- приміського сполучення – 229365 осіб, в тому числі по вокзалу Миколаїв 148401 осіб.

У порівнянні з 2014 роком обсяг пасажирських перевезень скоротився на 15 %.

Магістральна мережа

Здебільшого магістральна мережа в місті сформована по прямокутній та радіальній схемі. Прямокутна схема представлена в центральній частині міста, а елементи радіальної системи більш представлені в периферійній частині міста.

Незважаючи на планове здійснення забудови міста, є низка факторів, які в значній мірі негативно вплинули на формування його планувальної структури: розчленованість міста на частини річками Південний Буг та Інгул, наявність значних за площею промислових зон, багаточисельних залізничних магістральних і під'їзних колій, великої кількості переїздів, ускладненого рельєфу місцевості, розгалуженої мережі високовольтних ліній електропередачі. Сукупність вищезазначених факторів ускладнювали розвиток транспортної інфраструктури міста та організацію транспортних зв'язків в ньому.

Магістральні вулиці в місті поділяються на магістральні вулиці загальноміського та районного значення.

Магістральні вулиці загальноміського значення

Магістральні вулиці загальноміського значення забезпечують транспортні зв'язки районів міста та вихід на зовнішню мережу доріг.

Нижче, в таблиці 3.9.10, наведені характеристики основних магістральних вулиць загальноміського значення.

Таблиця 3.9.10

№	Назва вулиці	Протяжність вулиці, км	Ширина проїзної частини, м	Ширина тротуару з кожної сторони, м	Ширина в межах червоних ліній, м
1	Центральний проспект	5,9	2*9-12	3-4	63
2	Велика Морська (ділянка від вул. Пушкінська до мостового переходу)	1,5	10,5	3	67,5
3	Пушкінська	2,3	12,15	3	33
4	Веселівська	3,2	12,15	3	54
5	Одеське шосе	2,7	9,17	3	25-42
6	Проспект Героїв України	4,0	12	2	63-95
7	295-ї Стрілецької дивізії	1,7	7	2	24
8	Троїцька	4,2	14	1,5-3	40-63
9	Проспект Богоявленський	14,6	12-15	1,5-4	50-90
10	Херсонське шосе	3,4	10;15;17	2,3,4	33-53

Як видно з таблиці, більшість магістральних вулиць загальноміського значення мають ширину проїзної частини нижче за нормативну (відповідно до проектного населення). Ширина в межах червоних ліній більшості магістральних вулиць, відповідає нормативним вимогам.

Загальна протяжність магістральних вулиць загальноміського значення становить 124,6 км, а щільність магістральної мережі складає 0,9 км/км².

Магістральні вулиці районного значення

Магістральні вулиці районного значення забезпечують транспортний зв'язок між житловими районами, житловими та промисловими районами, громадськими центрами, а також забезпечують зв'язок між магістральними вулицями загальноміського значення.

Основними магістральними вулицями районного значення є вулиці:

- Велика Морська (на ділянці між вулицями Пушкінська та 9-та Воєнна). Ширина проїзної частини 8-10,5 метрів, ширина тротуару 2-3 метри.
- Нікольська. Ширина проїзної частини становить 8,5-12 метрів, ширина тротуару складає 2-3 метри.
- Космонавтів. Проїзна частина має ширину 14-18 метрів, ширина тротуару становить 3-4 метри з кожного боку вулиці.

Загальна протяжність магістральних вулиць районного значення становить 119,4 км, а щільність мережі магістральних вулиць районного значення – 0,9 км/км².

Загальна протяжність магістральних вулиць становить 244,0 км, а загальна щільність мережі магістральних вулиць складає 1,8 км/км².

В місті функціонують два підземні переходи:

- підземний перехід, по Центральному проспекту поблизу приміської автостанції (за наявною інформацією технічний стан основних несучих елементів задовільний).
- підземний перехід на проспекті Героїв України поблизу паркової зони. Перехід використовується незначною кількістю пасажирів. Більшість несучих елементів мають незадовільний технічний стан.

В межах міста відсутні транспортні розв'язки в різних рівнях. На даний момент поблизу місті існує одна транспортна розв'язка в різних рівнях на продовженні Одеського шосе.

На найбільш завантажених перехрестях використовуються саморегульовані транспортні розв'язки або переїзд здійснюється за допомогою світлофорного регулювання. Штучні споруди транспорту представлені мостовими переходами та шляхопроводами над залізницею. Нижче, в таблиці 3.9.11, наведений перелік основних мостових переходів та шляхопроводів над залізницею.

Таблиця 3.9.11

№ з/п	Назва	Рік вводу в експлуатацію	Технічний стан
1	Міст через ріку Південний Буг	1964	Незадовільний. Потрібен капремонт
2	Міст через ріку Інгул	1980	Незадовільний. Потрібен капремонт
3	Пішохідний міст через р. Інгул		Незадовільний. Потрібен капремонт
4	Шляхопровід у Широкій Балці (Богоявленський проспект)	1973	Потрібен капремонт

В місті функціонують три мостових переходи через річку Інгул. Інформація щодо їх характеристик та технічного стану відсутня.

Місця розташування шляхопроводів на перетині магістральної мережі із залізницею показано на графічних матеріалах. Інформація щодо їх габаритів та технічного стану відсутня.

На сьогоднішній день в місті функціонують магістральні вулиці з однобічним рухом. Здебільшого однобічний рух організований в центральній частині міста. Це обумовлене тим, що магістральні вулиці влаштовані за прямокутною схемою. Нижче, в таблиці 3.9.12, наведено перелік всіх вулиць, на яких впроваджено однобічний рух транспортних засобів.

Таблиця 3.9.12

№	Вулиця, на якій впроваджено однобічний рух	Напрямок однобічного руху	Ділянка вулиці з однобічним рухом
1	Нікольська	На захід	Від вул. Садової до вул. Велика Морська
2	Спаська	На схід	Ділянка між вулицями Наваринська та Садова
3	Велика Морська	На схід	На ділянці між вулицями Садової та Наваринської
4	Наваринська	На південь, північ	Односторонній рух по даній вулиці влаштований в напрямку на північ на ділянці між вулицями Велика Морська та Адміральська та на південь між вулицями Велика морська та проспектом Центральний.
5	Фалєєвська	На північ	Від проспекту Центральний до вулиці Нікольської
6	Лягіна	На південь	Односторонній рух влаштований по всій довжині вулиці
7	6 Слобідська	Південно-східний напрямок	Від вул. Колодязної до проспекту Центральний
8	Котельна	Північно-східний напрямок	Ділянка між вулицями 1 Воєнна та 9т Воєнна.
9	Одеське шосе	На захід	Від вул. Туристів до мостового переходу
10	Веселинівська	На схід	Від вул. Туристів до мостового переходу

На даний момент в місті існує одна вулиця пішохідного руху – Соборна, пішохідний рух влаштований по всій її довжині. Загальна довжина пішохідної вулиці становить приблизно 1000 метрів. Вулиця знаходиться в центральній частині міста та має ширину між фасадами забудови 30-35 метрів. Рух пішоходів по даній вулиці ускладнюється тим, що її перетинають інші вулиці по яким дозволяється проїзд автомобільного транспорту. Через це на вулиці Соборній знаходяться світлофори і рух пішоходів не можна вважати безперервним.

Вантажний транспорт

Обслуговування вантажних автомобілів в місті здійснюється на території наступних автотранспортних підприємств:

- АТ АТП 1405, площа території 6,0 га
- ТОВ АТП Янг-марк термінал
- АТП 14855, площа території 4,4 га
- АТП ВАТ “Автопродсервіс”, площа території 1,8 га
- АТП Акро
- АТП ТОВ “Авантехтранс”, площа території 2,2 га
- АТП ТОВ “Інтерком”, площа території 1,6 га
- АТП-1428
- ВАТ “Миколаївське САТП-1402”, площа території 3,4 га
- ВАТ АТП 14854, площа території становить 4,0 га
- ВАТ САТП 1404, площа території становить 2,4 га
- Миколаївське САТП 1403, площа території становить 2,0 га
- Миколаївське спеціалізоване АТП 1401, площа території становить 2,8 га

Інформація щодо обсягів перевезень, кількості рухомого складу та основних показників роботи по кожному АТП відсутня.

Легковий транспорт

Інформація щодо точної кількості автотранспорту, який зареєстрований в Миколаєві, відсутня. Орієнтовна кількість автомобілів в місті була підрахована на основі даних щодо кількості автотранспорту в Миколаївській області із застосуванням коефіцієнту збільшення рівня автомобілізації для крупних міст. Даний коефіцієнт було отримано аналітично, шляхом порівнянні середнього рівня автомобілізації по області та рівня автомобілізації в обласному центрі.

Нижче у таблиці 3.9.13, наведена орієнтовна кількість рухомого складу.

Таблиця 3.9.13

№ з/п	Вид рухомого складу	Рівень автомобілізації	Кількість автомобілів.
1	Легкові всього,	250	123700
	в тому числі у приватній власності	237	117250
2	Вантажні всього	26,5	13100
3	Автобуси всього,	8,5	4200
	в тому числі автобуси у приватній власності	4,5	2250
Всього		285	141000

Легковий автотранспорт, власники якого проживають в садибній забудові, зберігається на території їх садиб. Зберігання автотранспорту, власники якого мешкають в багатоквартирній забудові, здійснюється на території 62 одноповерхових боксових гаражних кооперативів. Інформація щодо їх місткості відсутня, проте їх площа становить 1056692 м². Таким чином, їх сумарна місткість становить приблизно 30150 машиномісць. Окрім того, приватний легковий автотранспорт мешканців багатоквартирної забудови зберігається на території окремих боксових гаражів та на автостоянках для постійного зберігання автомобілів сумарною площею 351794 м², та орієнтовною місткістю - 11750 машиномісць. Сумарна місткість місць для постійного зберігання легкового автотранспорту в місті, становить 41900 машиномісць.

Розрахунок необхідної кількості заправних колонок і АЗС(для існуючого обслуговування).

Потрібна кількість АЗС: $N_{\text{існ}}=P \cdot K_t / q = 141000 \cdot 1,1 / 600 = 259$ колонок.

Приймаючи існуючу потужність однієї АЗС- 4,0 колонки, одержуємо: $259 / 4 \approx 65$ АЗС, де:

P – кількість автотранспорту в місті

K_t – коефіцієнт, що враховує транзитний та іногородній транспорт

q – кількість заправного парку на одну колонку

На сьогоднішній день в місті функціонує 93 АЗС, потужностей яких вистачає для заправки паливом всього автотранспорту в місті.

Розрахунок потрібної кількості станцій технічного обслуговування (для існуючого обслуговування).

Потрібна кількість СТО:

$N_{\text{існ}}=P_{\text{легк}} \cdot K_t / q = 141000 \cdot 1,1 / 400 = 388$ постів.

Приймаючи орієнтовну існуючу потужність однієї СТО- 10,0 постів, одержуємо: $388 / 10 = 39$ СТО, де:

K_t – коефіцієнт, що враховує транзитний та іногородній транспорт;

q – кількість автомобілів на один пост СТО (400 одиниць);

P – кількість автотранспорту в місті

За наявною інформацією в місті розташовано 43 СТО.

Водний транспорт

У гирлових портах Миколаївщини стикуються річкові і морські вантажопотоки, відбувається перерозподіл цих вантажопотоків, йде подальше їх транспортування всіма видами транспорту – морським, річковим, залізничним, автомобільним та ін. Це дає потужний поштовх розвитку транспортних коридорів у даному регіоні.

Вагомою складовою економіки Миколаївщини є діяльність з обробки вантажів, які прибувають до морських та річкових причалів. Серед 12 регіонів України, які займаються таким

видом діяльності, Миколаївщина посідає за обсягом обробки провідне – друге, після Одеської області, місце. Як і в цілому по Україні, найбільша частка вантажів в області обробляється на морських причалах. Необхідно зазначити, що в останні 3-4 роки на території обласного центру утворилися нові підприємства із власними причалами, які поряд з існуючими портами роблять вагомий внесок у діяльність з обробки вантажів на власних або орендованих причалах регіону. Понад дві третини оброблених на причалах суден – закордонні та інфракт. Майже весь обсяг (99,8%) оброблений саме на підприємствах обласного центру.

Водний транспорт представлений у області морськими та річковими портами. Акваторії портів з'єднуються з морем через Бузько-Дніпровський лиман.

Нижче наведено перелік морських терміналів у межах Миколаївського морського порту згідно з даними Реєстру морських портів України:

- Державне підприємство «Миколаївський морський торговельний порт»;
- Товариство з обмеженою відповідальністю «Дунайська судноплавно-стивідорна компанія»;
- Товариство з обмеженою відповідальністю «Стивідорна компанія Нікмет-Термінал»;
- Філія публічного акціонерного товариства «Державна продовольчо-зернова корпорація України» «Миколаївський портовий елеватор»;
- Товариство з обмеженою відповідальністю «Нікморсервіс Ніколаєв»;
- Товариство з обмеженою відповідальністю «Южная Сті відорінг Компані Лімітед»;
- Товариство з обмеженою відповідальністю «Стивідорна інвестиційна компанія»;
- Товариство з обмеженою відповідальністю «Нова європейська компанія»;
- Товариство з обмеженою відповідальністю «Метал стивідорінг компані»;
- Товариство з обмеженою відповідальністю «Європейська транспортна стивідорна компанія»;
- Товариство з обмеженою відповідальністю «Грінтур-Екс»;
- Товариство з обмеженою відповідальністю «Евері»;
- Приватне підприємство «Глобал-Інвест»;
- Товариство з обмеженою відповідальністю «Порт Очаків»;
- Дніпро-Бузький морський порт товариства з обмеженою відповідальністю «Миколаївський глиноземний завод»;
- Товариство з обмеженою відповідальністю Миколаївське підприємство «Термінал-Укрхарчозбутсировина»;
- Товариство з обмеженою відповідальністю сільськогосподарське підприємство «НІБУЛОН»;
- Публічне акціонерне товариство «Чорноморський суднобудівний завод».

Нижче наведена характеристика основних портів, що розташовані в межах зони впливу.

Державне підприємство Миколаївський морський торговельний порт (далі – Миколаївський МТП) є одним з найпотужніших портів області та однією з провідних вітчизняних гаваней. Територія порту з'єднана з Чорним морем Бузько-Дніпровським лиманом. Проходження по каналу суден довжиною більше за 187м забезпечується буксирами.

Загальні обсяги переробки вантажів стивідорними компаніями в межах Миколаївського морського порту за 2017 рік за видами сполучення, тис. тонн (згідно з даними державного підприємства «Адміністрація морських портів України» (надалі – ДП «АМПУ»).

Таблиця 3.9.14

ВСЬОГО, у т.ч.	23 534,80
Експорт	16 116,58
Імпорт	5 613,57
Транзит	1 220,46
Внутрішнє сполучення	584,19

В порту є 14 причалів, до яких підходять під'їзні залізничні колії. Порт має три сучасних виробничих перевантажувальних комплекси для переробки навалочних вантажів зерна, руди (два – в м. Миколаїв, третій - у портопункті Очаків). Технічний стан причалів і рухомого майна задовільний.

Пасажирські перевезення порт не виконує.

Дніпро-Бузький морський торговельний порт (далі – Дніпро-Бузький МТП) розташований на лівому березі ріки Південний Буг в районі Російської коси, у 10 милях на південь від Миколаївського МТП. Дніпро-Бузький МТП призначений для прийому імпортованих бокситів для Миколаївського глиноземного заводу, а також для переробки інших вантажів. Порт має 5 причалів.

Порт спеціалізується на переробці бокситів (до 4,7 млн.т на рік) і має можливість переробляти генеральних вантажів до 200 тис.т на рік. Постійно ведуться роботи по подальшому розвитку порту із збільшенням потужностей по переробці вантажів до 17 млн.т на рік. Будується термінал по перевантаженню глинозему та комплекс по безводненню шламу із розрахованою потужністю кожного об'єкта – 1 млн.т на рік.

Необхідна реконструкція підхідного каналу в Дніпро-Бузькому МТП – для безпечної провідки судів, які обробляються в порту, виключення аварійних ситуацій, а також приведення ширини підхідного каналу порту у відповідність до ширини лиману з урахуванням кількості оброблених великотоннажних суден типу „панамакс” (завдовжки більше 215м і завширшки 32м).

Спеціалізований морський порт «НИКА-ТЕРА». Порт має 7 глибоководних причалів, спеціалізується на переробці генеральних вантажів – контейнерів, оснащений сучасними

виробничими перевантажувальними комплексами для переробки навалочних вантажів (зерна, руди, техніки, металів, обладнання, вантажів у ящиках та пакетах); є криті склади місткістю до 40 тис.м²

Дочірнє підприємство «Миколаївський річковий порт» АСК «Укррічфлот» відноситься до портів I категорії. Навігаційний період триває цілий рік. Переробка і перевезення вантажів здійснюється на протязі всього року. Порт має основний вантажний район та пасажирську ділянку. За 2018 рік порт обробив 816,8 тис.т вантажів.

У порту ведеться переробка експортно-імпортних і каботажних вантажів – металу, лісу, вугілля, коксу, металобрухту, катанки, залізорудного концентрату, мінерально-будівельних вантажів, хімічних добрив, продукції сільського господарства. Вантажні перевезення здійснюються до портів Турції, Греції, Румунії, Італії.

Порт оснащений необхідною технікою: порталні і плавучі крани вантажопідйомністю до 16т, трактори, авто- і електронавантажувачі.

Миколаївський річковий порт біля своїх причалів може приймати судна завдовжки до 140м і з осіданням 4,5м; на рейдовому вантаженні – судна з осіданням до 9м.

Пік об'ємів по переробці і перевезенню вантажів був досягнутий в 1988р.(об'єм вантажно-розвантажувальних робіт складав 6912тис.т, а місцевих перевезень – 3682тис.т. Наявні потужності в порту дозволяють збільшити об'єм переробки в 3 рази, а місцеві перевезення – в 5 разів.

На балансі порту знаходиться 21 пасажирський причал. Навігація по перевозці пасажирів триває сім місяців, а на лінії Каботажний мол-Мала Корениха цілорічно. Всього в 2018 році річковим транспортом було перевезено приблизно 200 тис. пасажирів з пасажирооборотом 0,4 млн.пас.км,

На пасажирській ділянці порту розташований річковий вокзал, розрахований на 300 пасажирів. Далі наведений перелік *портів, приписних портопунктів, пристаней*, що знаходяться в межах міста та зони впливу м. Миколаїв:

- річковий вокзал м. Миколаїв
- причал Каботажний мол;
- причал Мала Корениха;
- причал Октябрське;
- причал Намив;
- причал Нова Богданівна;
- причал Радсад;
- причал Хвиля;
- причали Сади-1, Сади-2, Сади-3, Сади-4.

Технічний стан пасажирських причалів, вантажний і пасажирський флот знаходиться у задовільному стані.

В межах міста уздовж берегів р. Південний Буг розташовані 13 ділянок станцій для зберігання приватних човнів (маломірного флоту) та 3 яхт-клуби. Окрім човнів, що зосереджені на причалах, ще велика їх кількість хаотично розміщена вздовж берегів. На сьогодні постала необхідність у розробці проекту щодо упорядкування цих прибережних територій.

3.10. Інженерна інфраструктура

3.10.1. Водопостачання

Характеристика існуючого стану водопостачання м. Миколаїв наведена на підставі звітних даних МКП «Миколаївводоканал», Регіонального офісу водних ресурсів у Миколаївській області.

Сучасні об'єми водоспоживання в цілому по місту, характеризується наступними показниками (згідно даних МОУВР, форма 2-ТП (водгосп)):

Максимальний рівень використання води по місту (1990р.): усього 156,39 млн.м³, у т.ч. на госпитні потреби 69,02 млн.м³, на виробничі потреби 87,37 млн.м³, з них води питної якості 12,13 млн.м³.

На даний час по місту використовується води за рік близько: усього 39,09 млн.м³, середньодобове – 107,10 тис. м³ (25% до рівня 1990 р.), у т.ч. на госпитні потреби 18,87 млн.м³ (27,3%), на виробничі потреби 20,21 млн.м³ (23,1%), з них води питної якості 2,19 млн.м³ (18,1%).

Джерелом водопостачання м. Миколаїв є поверхневі води річок Дніпро, Інгул, Південний Буг (Бузький лиман) та підземні води Причорноморського артезіанського басейну.

Водопостачання міста здійснюється централізованою комунальною системою водопостачання, локальними системами окремих районів міста та локальними системами водопостачання промислових підприємств.

Комунальний водопровід обслуговує населення міста, комунальні та окремі промислові підприємства. Виробнича потужність водопроводу складає 225,00 тис. м³/добу.

Водозабір розташовано у с. Микільське Херсонської області. Насосна станція I підйому подає воду по двом водоводам «Дніпро-Миколаїв» довжиною 73,00 км на водопровідні очисні споруди (ОСВ) Після очистки та знезараження вода потрапляє до п'яти резервуарів чистої води. Очисні споруди будувались послідовно у три черги: в 1958, 1968, 1978 роках, на сьогоднішній день потребують суттєвої та термінової реконструкції.

Складний рельєф і значний перепад відміток поверхні землі (відносно НС III-го підйому - район Ліски розташований на 52 м нижче, а промзона на 30 м вище) обумовили зонування системи водопостачання Миколаєва на зону високого та низького тиску.

Від ділянки ОСВ за допомогою НС II-го підйому по двом водогонам вода подається у зону високого тиску на ділянку НС III-го підйому (вул. Миколаївська,9) у п'ять РЧВ.

У зону низького тиску вода поступає від НС III-го підйому по водоводу на площадку НС IV-го підйому (вул. Рюміна, 9) у РЧВ і далі по дюкеру на НС «Північна» у два РЧВ.

Споживачам Корабельного району (південна частина міста) вода подається безпосередньо від НС II-го підйому ВОС по двом водоводам та на (ВНС «Заводська» по вул. Рибна).

Після зазначених насосних станції вода подається у розподільчі водопровідні мережі міста, які знаходяться на балансі МКП «Миколаївводоканал».

Для забезпечення водопостачання багатоквартирної забудови використовуються підвищувальні насосні станції – 22 одиниць, загальною продуктивністю 42,56 тис. м³/добу.

Водопостачання окремих мікрорайонів міста здійснюється з власних локальних систем водопроводу, джерелом яких є артезіанські свердловини (верхньосарматський водоносний горизонт), якість яких не відповідає вимогам діючих нормативів (близько 4786 тис. м³/рік):

Вода з свердловин насосами I-го підйому подається у підвищувальні станції та у розподільчу мережу районів. Також існують технологічні свердловини на території: водозабору у с. Микільське Херсонської області (2од.), Варварівських КОС (1од.) та Галицинівських КОС (3од.).

Система водопостачання централізована, об'єднана, господарсько-протипожежна, трьохзонна. Водопровідна мережа – кільцева, низького тиску, має протипожежні гідранти, а також арматуру для аварійного відключення ділянок мережі.

За даними МКП «Миколаївводоканал» забір води за 2018 р. склав 47,956 млн. м³ (131,39 тис. м³/добу). Очищено води на очисних спорудах – 35,936 млн. м³ (98,45 тис. м³/добу). Подано води у розподільчу мережу, усього 36,031 млн. м³ (98,72 тис. м³/добу), Втрати води та витрати на власні технологічні потреби міського водопроводу – 13,122 млн. м³ (27,4% від забору води).

Загальна протяжність водоводів 283,10 км, з них у незадовільному технічному стані – 33,193 км (11,7% від загальної протяжності. Вуличної водопровідної мережі – 704,806 км, у тому числі у аварійному стані 20,169 км (2,9%). Внутрішньоквартальної та внутрішньодворової мережі – 209,840 км, з них аварійних 17,379 км (8,3%).

Послугами централізованого водопостачання охоплено 83,4% населення міста. Частина мешканців садибної забудови використовує воду з водорозбірних колонок, яких на мережі встановлено 95 одиниці.

Для зрошення зелених насаджень, поливу та миття вулиць використовується вода з централізованого водопроводу. Полив здійснюється поливальними автомашинами з заповненням цистерн на ділянках водопровідних споруд.

В межах території міста існує Жовтневе водосховище, яке згідно з рішенням Миколаївської міської ради від 10.07.2002 р. за №3/9 є об'єктом природного ландшафту.

Водосховище, проектний термін експлуатації якого закінчився в 2006 році, було побудовано у 1956 році. Воно має значне замулення (термін замулення по проекту складає 50 років) і потребує значних зусиль для відновлення його функції - резервного джерела водопостачання.

Промисловість міста представлена підприємствами переробної промисловості; виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів; текстильного виробництва; виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів; виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічна діяльність; виробництва хімічних речовин і хімічної продукції, виробництва основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів; виробництва гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції; металургійного виробництва, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування; машинобудування, в т.ч. суднобудування і судноремонт; виробництва меблів, іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування; постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря; водопостачання; каналізації, поводження з відходами.

Локальні системи з самостійними водозаборами з поверхневих джерел мають наступні підприємства :

- з Бузького лиману (р. Південний Буг) - ПАТ «Миколаївська теплоелектроцентраль», ДП НКВГ «Зоря» – Машпроект», ТОВ СП «НІБУЛОН», ТОВ «Стерх», ДП «СК «Ольвія».
- з р. Інгул - ДП «Суднобудівний завод».

Локальні системи з самостійними водозаборами з підземних джерел мають наступні підприємства:

- ПАТ «Завод Екватор», ТОВ «Миколаївтранспортплюс», МКП «Миколаївводоканал», КП «Миколаївобленерго», СТ «Жовтнева», ДП НКВГ «Зоря» – Машпроект», ТОВ «СМП НІКА-ТЕРА», ТОВ СП «НІБУЛОН», ФОП «Барбалука», ТОВ «Смарт-Мерітайм груп», МФ ДУ «Держгідрографія», ТОВ «Спируліна ЛТД», ТОВ «Аква Сана».

В межах власних територій підприємств існують резервуари води та розподільчі мережі.

В системах оборотного і повторного використання води промислових підприємств за рік використовується – 14,21 млн. м³.

Основні проблеми водопостачання міста:

- незадовільний технічний стан та застаріла технологія системи очистки води (амортизація очисних споруд складає близько 50%, відсутні споруди попередньої очистки води, незадовільний стан складів зберігання хлору та обладнання для його дозування, відсутня станція зневоднення і утилізації осадів та повернення промивних вод).

- значна водоемкість промислового виробництва (технологічні процеси, продуктивність систем оборотного та повторного водопостачання, рівень використання очищених стічних вод не відповідають сучасним вимогам екологізації водогосподарського комплексу).
- незадовільний технічний стан та відсутність резервного насосного обладнання.
- незадовільний технічний стан мереж, призводять до аварій та втрат води (32,8% від загального забору).
- зношення обладнання водоочисних споруд складає 66%.
- повністю амортизовані і знаходяться в аварійному стані 7,0% водопровідних мереж.
- нерациональне використання води питної якості на полив та миття територій зрошення садиб, технологічні потреби промпідприємств.
- незадовільна якість води у локальних системах водопостачання мікрорайонів Надбугське, Матвіївка, Варварівка, В. Корениха.
- незадовільний технічний стан резервного джерела водопостачання.
- недосконалість економічних та правових основ функціонування водопровідно-каналізаційного господарства, що не забезпечує відтворення та розвиток одного з основних елементів інженерної інфраструктури міста.

3.10.2. Каналізація

Характеристика існуючого стану системи каналізації Миколаєва наведена на підставі звітних даних МКП «Миколаївводоканал», Регіонального офісу водних ресурсів у Миколаївській області.

Основні показники водовідведення в цілому по м. Миколаїв (згідно даних МОУВР, форма 2-ТП (водгосп):

Максимальний рівень (1990р.) по місту об'єму випуску стічних вод у поверхневі водні об'єкти, усього 137,06 млн.м³, у т.ч. нормативно очищених 0,37 млн.м³, нормативно чистих без очистки 69,58 млн.м³, недостатньо очищених 62,62 млн.м³, забруднених без очищення 4,49 млн.м³. Продуктивність очисних споруд 78,52 млн.м³.

На даний час об'єм випуску стічних вод у поверхневі водні об'єкти за рік, усього складає близько 31,67 млн.м³, середньодобове – 86,76 тис. м³ (23,1% до рівня 1990 р.). У тому числі нормативно очищених 0,029 млн.м³ (7,8%), нормативно чистих без очистки 11,33 млн.м³, недостатньо очищених 20,31 млн.м³ (32,4%). Продуктивність очисних споруд 26,60 млн.м³.

Каналізування міста здійснюється по неповній роздільній схемі. Відведення і очищення побутових та виробничих стічних вод здійснюється загальноміською централізованою системою каналізації міста та локальними системами районів Велика Корениха і Матвіївка.

Згідно інформації наданої МКП «Миколаївводоканал» за 2018р. на міські очисні споруди було відведено та очищено 19,82 млн.м³ стічних вод (54,30 тис.м³/добу). установлена потужність системи каналізації 221,20 тис.м³/добу.

Сумарна одиночна протяжність головних колекторів 141,00 км, із них ветхих та аварійних 97,70 км (69,3%). Вуличної каналізаційної мережі 334,81 км, із неї ветхої та аварійної 56,67 км (16,9%). Внутрішньоквартальної та внутрішньодворової мережі 245,79 км, із неї ветхої та аварійної 46,64 км (19,0%).

У системі каналізації міста задіяні 32 каналізаційні насосні станції(дві з яких дренажні), які належать МКП «Миколаївводоканал». Характеристика насосних станцій наведена у таблиці 3.10.2.1.

Таблиця 3.10.2.1

Характеристика каналізаційних насосних станцій

№ з/п	Найменування	Адреса	Виробнича потужність, тис.м ³ /добу
1	КНС №1	вул. Нова, 17	84,48
2	КНС №2	вул. Передова, 69/1	62,40
3	КНС №3	вул. Б. Бульвар, 3	14,59
4	КНС №3а	вул. Б. Бульвар, 5	3,00
5	КНС №4	вул. Біла,73	38,40
6	КНС №4а	Вул. Озерна 106 (вул. Чер. Майовщиків)	13,82
7	КНС №5	вул. Троїцька, 63/1 (Кірова)	19,20
8	КНС №6	Територія морпорту	4,92
9	КНС №7	вул. Спортивна,9	10,37
10	КНС №8	вул. Приміська, 24	10,37
11	КНС №9	вул. Карпенко, 1/3	26,40
12	КНС №9а	вул. Бутоми,7	3,46
13	КНС №10	вул. Чепіги,30 (вул. Чапаєва)	2,16
14	КНС №11	с.Надбугське, Одеське шосе,112	3,46
15	КНС №11а	пр. Героїв України (пр. Героїв Сталінграду)	21,60
16	КНС №12	пров. Карьєрний,1	2,40
17	КНС №14	вул. Троїцька, 63/2 (вул. Кірова)	6,91
18	КНС №15	вул. Привільна,14	10,37
19	КНС №16	вул. Ватутіна,1	15,36

20	КНС №16а	вул. Фонтанна	7,68
21	КНС №17	вул. Айвазовського	38,40
22	КНС №18	вул. Вокзальна	6,91
23	КНС №19	вул. Д. Яворницького (вул. Горького)	5,38
24	КНС №20	вул.295 Стрільцевої Дивізії	0,38
25	КНС №22	вул. Арх. Старова,11	9,00
26	КНС дренажна	вул.3-я Слобідська	0,60
27	КНС №1 (В.К.)	В. Корениха	1,92
28	КНС №2 (В.К.)	В. Корениха	1,92
29	КНС №1 (М)	Матвіївка	3,00
30	КНС №2 (М)	Матвіївка	
31	КНС «Варварівка»	Варварівка	1,20
32	КНС ЖДП	вул. Крилова	1,06

Стічні води від багатоповерхової житлової забудови, установ та підприємств обслуговування, промислових підприємств по басейнам каналізування надходять у районні каналізаційні насосні станції. Районні насосні станції перекачують стічні води у головну каналізаційну насосну станцію №1 і далі по двом напірним трубопроводам Ø1400 та Ø1200 мм подаються на міські очисні споруди (МКОС).

Безпосередньо на очисні споруди також перекачують стічні води КНС №17 та КНС ТОВ «Миколаївський глиноземний завод».

Міські очисні споруди каналізації мають встановлену виробничу потужність 104,00 тис. м³/добу, розташовані на південь від міської межі біля с. Галицинове Вітовського району. Вони були побудовані у 1973 році. Площа споруд складає 13,49 га, нормативна санітарно-захисна зона від споруд – 500 м забезпечується. Очистка - повна біологічна на аеротенках, після знезараження стічні води по скидному колектору Ø1400 мм, довжиною 2,50 км та глибоководному випуску надходять у Бузький лиман.

Стічні води від споживачів районів Велика Корениха, Варварівка системою самопливно-напірних колекторів та насосних станцій (3 одиниці) надходять на локальні очисні споруди проектною потужністю 3,00 тис. м³/добу (фактична до 1,30 тис. м³/добу). Очистка - повна біологічна на біофільтрах, після ставка - доочищувача та знезараження очищені стічні води потрапляють на ставок – випарник. Площа очисних споруд - 8,05 га, місце розташування - на захід від межі міста. Нормативна санітарно-захисна зона від споруд – 300 м, забезпечується. Технічний стан очисних споруд незадовільний. На Варварівські очисні споруди каналізації за 2018 р. було відведено та очищено 355,70 тис. м³ стічних вод (0,97 тис.м³/добу).

Стічні води від багатоповерхової забудови району Матвіївка по самопливним трубопроводам потрапляють на каналізаційну станцію №1, яка подає їх на насосну станцію №2, що розташована на території ЧП «Полякова» (колишня територія «МКСІ») і потім по напірному трубопроводу Ø150 потрапляють на каналізаційні очисні споруди встановленою виробничою потужністю 1,26 тис. м³/добу (поля фільтрації). Вони розташовані на західній околиці Матвіївки, займають площу 3,92 га, нормативна санітарно-захисна зона від споруд – 300 м забезпечується. Технічний стан очисних споруд незадовільний. На Матвіївські локальні очисні споруди каналізації за 2018 р. було відведено та очищено 78,20 тис. м³ стічних вод (0,21 тис.м³/добу).

Частка населення Миколаєва, яке мешкає у житловому фонді обладнаного централізованою системою каналізації складає 83,0%. Садибна забудова частково не каналізована, мешканці користуються вигребами з наступним вивезенням стічних вод на очисні споруди каналізації.

Основна частина промислові підприємства після попереднього очищення скидають стічні води у міську каналізацію.

Власні очисні споруди з самостійними випусками в водні об'єкти мають (потужність, млн. м³/рік):

- ДП НВКГ «Зоря»- Машпроект» – 0,001;
- ТОВ СП «НІБУЛОН» – 0,029;
- ФОП «Барабальюка» – 0,065.

Основні проблеми каналізування міста:

- основна частина об'єктів каналізації побудована до 1980р. і використало свій технічний ресурс.
- незадовільний технічний стан каналізаційних мереж. Близько 30% мереж знаходяться у аварійному стані.
- перекачування стічних вод здійснюється значною кількістю каналізаційних насосних станцій, насосно-силове обладнання яких має значний знос.
- майже всі каналізаційні насосні станції запроектовані та побудовані по нормативам які не відповідають сьгоднішнім вимогам по надійності, рівню екологічної безпеки і вимагають повної реконструкції, обсяги реконструкції по кожній насосній станції будуть установлені при розробці спеціалізованих проектів.
- невідповідність діючої технології очищення стічних вод сучасним вимогам.
- незадовільний технічний стан Варварівських та Матвіївських локальних очисних споруд каналізації.
- наявність не каналізованої забудови на території міста, що веде до забруднення ґрунтів.

- очищення промислових стічних вод окремих підприємств та автозаправних станцій з високими концентраціями органічних сполук вимагає рішення на рівні науково-дослідних розробок.
- недосконалість економічних та правових основ функціонування водопровідно-каналізаційного господарства, що не забезпечує відтворення та розвиток одного з основних елементів інженерної інфраструктури міста.

3.10.3. Санітарна очистка території

Об'єм централізованого накопичення твердих побутових відходів за 2018 рік складає близько 1085159,5 м³.

Єдиним місцем видалення відходів, які вивозяться з території м. Миколаїв, є міський полігон ТПВ, розташований за адресою: Миколаївський район, с. Весняне вул. Нова, 16. Полігон введено в експлуатацію у 1972 році, розрахунковий строк експлуатації -50 років, площа – 37, 93 га, розрахунковий обсяг видалення відходів – 50 млн.м³. Суб'єктом господарювання, який експлуатує та обслуговує полігон ТПВ є КП ММР «Миколаївкомунтранс».

Полігон має контрольно-пропускний пункт, побутове приміщення, будівлю для приймальників машин, майданчик для стоянки техніки, комплекс трансформаторної підстанції, дезбар'єр. Полігон обнесено валом по всьому периметру території та ровом. Рів має глибину 1 м, що дає можливість недопущення течії зливових вод через територію полігону та запобігає заїзду сторонніх машин. Також навколо полігону створена захисна смуга з дерев. Існує під'їзна дорога з твердим покриттям. Найменша відстань від житлової та громадської забудови 870 м. Санітарно – захисна зона – 500 м витримано.

Система санітарного очищення міста, якою охоплено 98,1% території - планово-регулярна, якою охоплено 98,1% території міста. Вона здійснюється за допомогою контейнерів. Частина сектору індивідуальної забудови обслуговуються за планово – подвірною (побудинковою) системою. Вивезення ТПВ здійснюється по графіках, що затверджені у терміни визначені санітарними нормами.

Рідкі побутові відходи вивозяться асенізаційним транспортом та знешкоджуються на очисних спорудах промпобутової каналізації, через дві зливні станції: в районі Широка балка (Галицинівські КОС) та на каналізаційних очисних спорудах Варварівки. За рік через зливну станцію в районі Широка балка проходить біля 30,00 м³ рідких побутових відходів.

Підприємства, що здійснюють вивезення ТПВ на території міста: КП «Миколаївкомунтранс», КП «Обрій-ДКП», ТОВ «ВалАн». Кількість та стан машин, що використовуються для санітарного очищення: КП «Миколаївкомунтранс» - 10 од, ступінь зносу-47,85%; КП «Обрій-ДКП»-9 од., ступінь зносу – 75%,ТОВ «ВалАн»-20 од, ступінь зносу – 35%.

3.10.4. Електропостачання

Електропостачання м. Миколаїв здійснюється від підстанцій 330кВ «Трихати» та «Миколаївська», які входять в Південну електроенергетичну систему. Підстанції живляться від Південно-Української АЕС, Криворізької ТЕС та пов'язані між собою лінією електропередачі 330кВ. На території міста знаходиться Миколаївська ТЕЦ з встановленою потужністю 40МВт.

Схема електропостачання міста базується на чотирьох підстанціях: ПС «Центральна» (два трансформатори), ПС «Темвод» (два трансформатори), ПС «Варварівка» (два трансформатори) та ПС «Ліски». Від опорних підстанцій відходять повітряні лінії, які живлять розподільчі ПС, що розташовані на території міста. На балансі ПАТ «Миколаївобленерго» знаходяться: ПС «Нова», ПС «Чкаловська», ПС «Октябрська», ПС «Промзона», ПС «Сухий Фонтан», ПС «Соляні», ПС «Восточна», ПС «Вокзальна», ПС «Піски», ПС «Водопитна», ПС «Больнична», ПС «Советська», ПС «Матвіївка», ПС «Морпорт», ПС «Тернівка», ПС «Овощна», ПС «Космонавтська», ПС «Кульбакіне», ПС «Ракетна Роща», ПС «МТЕ», ПС «ім.Ягодіна», ПС «Тор» та ін.. Також на території міста знаходяться ряд абонентських ПС 150/35/6кВ, 150/6кВ та 35/6кВ.

3.10.5. Теплопостачання

Теплопостачання м. Миколаїв здійснюється централізованими та децентралізованими системами. Основними джерелами централізованого теплопостачання багатоквартирного житлового фонду, підприємств та закладів обслуговування міста є ПАТ «Миколаївська ТЕЦ», районні, квартальні і місцеві опалювальні котельні, основна кількість з яких знаходиться в експлуатації ОКП «Миколаївоблтеплоенерго».

Стислу теплотехнічну характеристику найбільш значних джерел системи централізованого теплопостачання наведено нижче:

- ПАТ «Миколаївська ТЕЦ». Адреса: вул. Каботажний узвіз,18. Встановлена потужність – 410,0Гкал/год, приєднана – 365,0Гкал/год. Основним видом палива є природний газ;

- ОКП «Миколаївоблтеплоенерго». Загальна встановлена потужність 107од. котелень підприємства (районні, квартальні, групові) складає приблизно 581,268 Гкал/год, приєднана – 335,467 Гкал/год. Протяжність теплових мереж складає 383,641 км, а також 129,425 км, що транспортують теплоносій ПАТ «Миколаївська ТЕЦ».

Котельні ОКП «Миколаївоблтеплоенерго» встановленою потужністю 7,0 Гкал/год і більше відображені на Схемі інженерного обладнання території (теплопостачання та газопостачання). Основні характеристики зазначених котелень:

- котельня по вул. Спортивна, 1-к. Встановлена потужність – 37,90 Гкал/год, приєднана – 22,30 Гкал/год, протяжність траси теплових мереж – 31,77км;

- котельня 135 мкр. по вул. Новозаводська, 48а. Встановлена потужність – 42,39 Гкал/год, приєднана – 33,13 Гкал/год, протяжність траси теплових мереж – 35,96км;
- котельня 112 мкр. по вул. Миколаївська, 34б. Встановлена потужність – 32,50 Гкал/год, приєднана – 24,09 Гкал/год, протяжність траси теплових мереж – 15,92км;
- котельня 114 мкр. по вул. Китобоїв, 7а. Встановлена потужність – 32,50 Гкал/год, приєднана – 23,79 Гкал/год, протяжність траси теплових мереж – 19,55км;
- котельня пл. Заводська, 1. Встановлена потужність – 100,0 Гкал/год, приєднана – 32,29 Гкал/год, протяжність траси теплових мереж – 42,97км;
- котельня МГЗ по вул. Самойловича, 42а. Встановлена потужність – 90,0 Гкал/год, приєднана – 31,64 Гкал/год, протяжність траси теплових мереж – 39,40км;
- котельня по пр. Героїв України, 21а. Встановлена потужність – 19,50 Гкал/год, приєднана – 10,10 Гкал/год, протяжність траси теплових мереж – 7,24км;
- котельня по пр. Героїв України, 72 (КЕЧ). Встановлена потужність – 16,98 Гкал/год, приєднана – 9,56 Гкал/год, протяжність траси теплових мереж – 14,57км;
- котельня мкр. «Намив» по вул. Біла, 71. Встановлена потужність – 30,0 Гкал/год, приєднана – 37,18 Гкал/год, протяжність траси теплових мереж – 47,42км;
- котельня 25 мкр. по вул. Курортна, 7а. Встановлена потужність – 29,90 Гкал/год, приєднана – 18,24 Гкал/год, протяжність траси теплових мереж – 19,18км;
- котельня по вул. Озерна, 45а. Встановлена потужність – 10,0 Гкал/год, приєднана – 4,41 Гкал/год, протяжність траси теплових мереж – 3,01км;
- котельня 18 мкр. по вул. Карпенко, 51а. Встановлена потужність – 17,0 Гкал/год, приєднана – 8,82 Гкал/год, протяжність траси теплових мереж – 10,91км.
- котельня по вул. Знам'янська, 2. Встановлена потужність – 7,5 Гкал/год, приєднана – 6,73 Гкал/год, протяжність мереж – 12,02 км.

Одночасно, в багатоквартирному житловому фонді набуває поширення тенденція переходу до систем теплопостачання через влаштування модульних котелень.

Основною проблемою по ОКП «Миколаївоблтеплоенерго» є застарілий стан теплових мереж, які вже відпрацювали нормативний термін експлуатації. Трубопроводи теплових мереж протяжністю 143 км потребують заміни.

У садибній забудові застосовується індивідуальне теплотехнічне обладнання.

В основному, за паливо для теплотехнічного обладнання використовується природний газ.

3.10.6. Газопостачання

На даний час рівень газифікації м. Миколаїв на базі використання природного газу, досягає близько 100%. Джерелами системи газопостачання є три газорозподільні станції: ГРС-2, розташована на відгалуженні від магістрального газопроводу I класу (5,5 МПа) «Шебелинка-

Дніпро-Одеса» Ø 500 мм, ГРС-1 – на відгалуженнях від магістрального газопроводу «Мар’ївка-Херсон-Крим I, II» Ø 500 мм та ГРС-3 (МГЗ) на відгалуженні від підвідного магістрального газопроводу до ГРС-1 Ø 400 мм.

Також по території міста проходить магістральний газопровід від ГРС-1 до ДП «НВКГ «Зоря»-Машпроект».

За даними ПАТ «Миколаївгаз» система газопостачання в межах міста є багатоступеневою, з подачею газу споживачам по розподільчих газопроводах:

- високого тиску I категорії (до 1,2 МПа) – 65,6 км
- високого тиску II категорії (до 0,6 МПа) – 58,82 км;
- середнього тиску (до 0,3 МПа) – 225,55 км;
- низького тиску (до 0,005 МПа) – 643,75 км.

В межах міста експлуатуються 10 ГГРП, 78 ГРП та 344 ШРП.

ГРС-3 (МГЗ) є джерелом системи газопостачання саме промислового підприємства «Миколаївський глиноземний завод» і населених пунктів: Галицинове, Лимани, Лупареве.

3.10.7. Мережі зв’язку

В місті розвинена мережа телефонного магістрального, дротяного та мобільного зв’язку, кабельні телекомунікаційні системи, телемеханічні системи підприємств та відомств, системи дротяної радіотрансляції, системи Інтернет. Загальна протяжність телефонної мережі – понад 6,4 тис. км. В місті працюють 12 каналів ефірного мовлення, 3 телекомпанії кабельного телебачення, міська комунальна телекомпанія «МАРТ» та канали ефірного мовлення. На території міста розвивається мережа мобільного зв’язку. Експлуатуються 3 мобільних оператори: Київстар, Vodafone, «Lifecell». Покриття мобільного зв’язку на території міста досягає 100%. Послуги зв’язку надаються 28 АТС Миколаївської дирекції ВАТ «Укртелеком» та 34 відділеннями зв’язку Миколаївської дирекції УДППЗ «Укрпошта».

3.11. Інженерна підготовка та захист території

3.11.1. Гідротехнічні заходи

Територія міста Миколаєва розсічена ріками Південний Буг та Інгул, берега яких схильні до абразії.

Водні ресурси представлені: ріками Інгул, Південний Буг та Дніпро-Бузьким лиманом.

Рівневий режим річок залежить від сезонного притоку, впливу моря, дії згінно-нагінних вітрів, випаровування, опадів. До поверхневих вод міста, крім річок Південний Буг та Інгул, відноситься також Бузький лиман шириною до 2 км. Правий берег лиману крутий, обривистий висотою до 40 м. Характерним для лиману є наявність згінно-нагінних явищ, які зумовлюють підйоми рівнів води, особливо протягом лютого-березня і листопада-грудня.

Протяжність річок в межах міста становить 54 км: Південний Буг - 39 км та Інгул 15 км. В місті функціонують 3 морські та 1 річковий порти.

Вздовж берегів розташовані ряд причалів, загальною кількістю 16 шт., із яких на перспективу пропонуються до реконструкції 2 шт., а саме: причал № 0 і №7.

Річка Південний Буг має як круті обривисті береги висотою від 20÷40 до 60 м, так і низькі, пологі терасовані схили. Русло біля берегів замулене та заросле вологолюбною рослинністю, потребує розчистки, особливо на ділянках акваторії біля рекреаційних об'єктів. В період весняного паводку ріки і лиман представляють одну акваторію, максимальні рівні забезпеченістю 1% складають 0,90 м БС (за даними інституту «Укрдипроводгосп»). Повінню затоплюються заплави річок, долини балок.

Схили долин річок і балок схильні до ерозійних процесів. Інститутом «Миколаївводпроект» виконаний робочий проект «Установление водоохранной зоны и прибрежной полосы р. Ингул, Южный Буг и Бугского лимана на территории землепользования г. Николаева», згідно якого, передбачено також виконання і протиерозійних заходів.

На території міста спостерігається активізація екзогенних геологічних процесів, з них найбільш небезпечними для життєдіяльності населення та об'єктів економіки є зсуви, абразія, карстові процеси та підтоплення територій. На території мікрорайону Намив берегова лінія розмивається водами Бузького лиману, ґрунт змивається зливовими водами. Внаслідок ерозійних процесів та підмивання річкою Південний Буг схилів лівого берега відбувається їх руйнування в мікрорайоні Соляні (вул. Берегова), в тому числі в районі існуючого старого кладовища. За останні декілька десятків років захоронення на кладовищі проводились на відстані 2÷15 м від прямовисних схилів, що поглибило ймовірність обвалів ґрунтових мас з могилами, які там розташовані. Для вирішення даної ситуації у 2009 році було розроблено проектну документацію по об'єкту «Будівництво берегоукріплювальних споруд уздовж р. Південний Буг у районі старого кладовища в мкр. Соляні (вул. Берегова)». На даний час виконано роботи з будівництва берегоукріплювальних споруд довжиною 132 м.

По вул. Піщаній у мкр. Велика Корениха в м. Миколаїв зона впливу зсуву (утворення тріщин поверхні землі, тріщин у житлових будинках і будівлях) охоплює територію по схилу довжиною до 120 м і шириною 85÷90 м площею 1 гектар, (згідно «Програми економічного і соціального розвитку м. Миколаєва на 2018÷2020 роки»).

За даними УНС в межах міста мають прояв такі несприятливі для забудови геологічні явища та процеси:

Назва геологічного явища	Райони міста	Кількість населення на небезпечних територіях	Площа, кв.км
Підтоплення територій міста			12,195
Карстові процеси	<i>Заводський район</i> мкр.Сухий Фонтан	Дослідження не проводились	-
Зсуви	1. мкр.Намив <i>Заводський р-н</i> 2. мкр.Соляні вул.Берегова <i>Центральний р-н</i>	4800 чол. кладовище	0,08 0,008
Переробка берегів водосховищ, рік, озер, лиману	Не виконувалось	-	-

Серед причин *підтоплення* міста переважають наступні: зміни умов формування поверхневого стоку; підняття рівня ґрунтових вод; засипання природних дренажів (ярів, балок); недостатня увага до розвитку зливової каналізації; створення зон намивного ґрунту; втрати води з водонесучих мереж і комунікацій житлово-комунального і промислового призначення та інше. Значні площі міста підтоплюються внаслідок дії ґрунтових вод, замулення русел річок та ін.

Ґрунти представлені глинами, лесовидними суглинками, супісками, пісками. В долинах річок зустрічаються піски, нерідко глинисті з прошарками глин, гальки, мулу. Так, як присутні лесовидні суглинки, то можуть мати місце *просадні* явища

На території міста присутній відкритий карст, який представлений *карстопроявами* (провали, ніші, каверни, пустоти), що мають розвиток вздовж ерозійних урізів рік.

Техногенні *порушення території* спостерігаються локальними ділянками в місцях кар'єрних виробок.

Більш детальна характеристика природних умов міста приводиться в розділі 2 «Природні умови та інженерно-будівельна оцінка території».

3.11.2. Дощова каналізація

На теперішній час єдиної системи відведення дощових вод в місті не існує. Згідно даних Департаменту житлово-комунального господарства Миколаївської міської ради протяжність мереж зливової каналізації становить 56,1 км, у тому числі 44,1 км закритої мережі та 12,0 км відкритої водовідвідної мережі (канави, лотки). Нараховується 19 випусків у водні об'єкти. Очисні споруди дощової каналізації у місті відсутні. Скиди поверхневого стоку здійснюються у Південний Буг, Бузький лиман, Інгул, оз. Солоне.

Дошову каналізацію побудовано у середині та другій половині минулого сторіччя у Центральному, Заводському та Інгульському районах. Мережа існуючої дошової каналізації представляє собою окремі локальні колектори, прокладені в основному по окремих вулицях, їх ділянкам та пониженням рельєфу (тальвегам балок).

Дошова каналізація знаходиться у незадовільному стані, подекуди замулена. Мережі дошової каналізації мають зношеність від 30 до 60%. Потребують очищення дощоприймальні колодязі і колектори. На багатьох дощоприймальних колодязях відсутні решітки. Відкриті канали засипані побутовим сміттям. Деякі колектори мають незаконні підключення господарчо-побутової каналізації з прилеглих приватних садибних будинків. В період значних опадів дошова мережа не виконує свою функцію, на деяких ділянках колекторів спостерігається зворотний підпір води.

Система дошової каналізації міста потребує проведення інвентаризації, виконання розчищення колекторів, їх реконструкції, або проведення капітального ремонту з відновленням роботи зливостоків.

4. Проблеми і переваги містобудівного розвитку міста

Миколаїв має сприятливі передумови для подальшого соціально-економічного розвитку. До важливих конкурентних переваг, які визначають специфіку використання території міста і створюють умови для його перспективного розвитку, відносяться:

- сприятливе економіко-географічне положення: розташування на березі р. Південний Буг, у вузлі залізничних, автомобільних та водних шляхів сполучення; прямий вихід через Бузький та Дніпровський лимани до Чорного моря; близькість до великих промислових центрів Донецько-Придніпровського регіону;
- унікальна багатогалузева структура промисловості (машинобудування, зокрема, суднобудування – профілююча підгалузь машинобудівного комплексу, кольорова металургія, харчова та легкова промисловість тощо);
- розвинена транспортна інфраструктура, яка включає залізничний вузол, морські та річковий порти, аеропорт цивільної авіації та військовий аеродром.
- значний експортний потенціал;
- значний науково-дослідний та проектний потенціал, який значною мірою забезпечує функціонування промислових підприємств та всього господарського комплексу міста та області;
- наявність численних установи вищої освіти;
- вільні виробничі площі, облаштовані необхідною інфраструктурою, що є наслідком ринкової трансформації економіки і дозволяє нарощувати або створювати нові види виробництва з відносно незначними витратами;

- значний резерв територій для формування промислово-комунального та логістичного вузла (Східна промислова зона);
- висококваліфіковані трудові ресурси;
- позитивне сальдо міграції;
- значний рекреаційний потенціал: сприятливі кліматичні умови, водні простори, великі прибережні зелені масиви тощо;
- наявність територій, що мають історичну і культурну цінність та пам'яток історії та архітектури.

Поряд з цим існує система обмежень, що визначає місцевий контекст і ускладнює ефективне використання зазначених вище передумов:

- демографічна ситуація, яка характеризується низькою народжуваністю, високою смертністю, що веде до від'ємних показників природного приросту населення та скорочення його чисельності;
- значна кількість переміщених осіб з окупованих територій Криму, Донецької, Луганської областей та військовослужбовців передислокованих частин;
- несприятлива економічна ситуація;
- деформована структура господарського комплексу, в якому переважають галузі, зорієнтовані на виробництво засобів виробництва, з відсталими, ресурсозатратними, екологічно небезпечними технологіями, значним зношенням основних фондів та низькою ефективністю виробництва;
- обмеженість інвестиційних ресурсів, недостатня інформованість інвесторів про можливості вкладання коштів в розвиток бізнесу, його ресурсний потенціал: наявність вільних земельних ділянок, нерухомості, вільних виробничих площ тощо;
- недостатній рівень використання наявного інтелектуального та наукового потенціалу;
- відставання рівня розвитку соціальної сфери від потреб населення;
- нерозвиненість туристичної сфери;
- недостатній рівень розвитку інфраструктури;
- наявність виробництв, що забруднюють повітряний басейн.

II. ОБГРУНТУВАННЯ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

1. Прогноз демографічного розвитку міста

1.1. Попередні зауваження

Попередній демографічний прогноз для Миколаєва розроблявся в 2007 р. Станом на початок 2018 р. «реалістичний» варіант відхилився від поточної оцінки Держстату на 3.1% у бік завищення (рис. 8), а «оптимістичний» – на 5.0%.

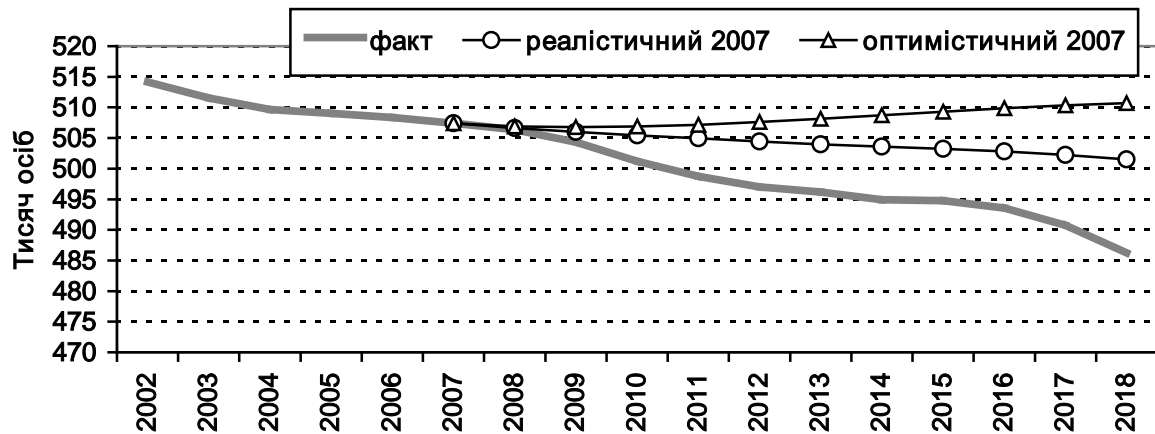

Рисунок 8. Чисельність наявного населення в Миколаєві (факт і варіанти прогнозу 2007 р.)

До такого завищення призвели переоцінка народжуваності та міграцій. Зокрема, чисельність народжених за період 2007–2017 р. за «реалістичним» варіантом прогнозу виявилася більшою за фактично зареєстровану на 16.8% унаслідок переоцінки зростання народжуваності (рис. 9). Слід відмітити, що якби розроблявся "песимістичний" варіант, то він, певно, доволі точно наближався б до факту.

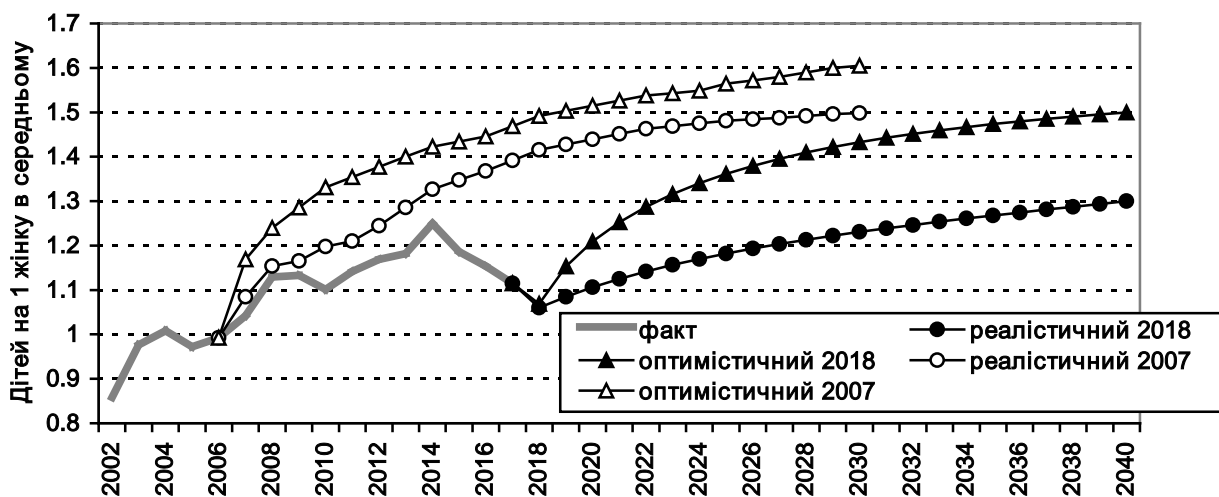

Рисунок 9. Показники сумарної народжуваності в Миколаєві (факт і варіанти прогнозу 2007 та 2018 р. перегляду)

Прогноз міграцій також виявився завищеним. Так, за «реалістичним» варіантом прогнозу 2007 р. перегляду міграційний приріст за 2007–2017 р. становив близько 18 тис. осіб, тоді як по факту він виявився значно скромнішим, лише 4 тис. осіб (рис. 10). Тут впадає в око незначна

відмінність між варіантами прогнозу, що не відповідає мінливості самого явища міграцій населення. Тому в новому прогнозі ця помилка виправлена, і виделка між варіантами розширена (рис. 10), про що детальніше йтиметься у відповідному розділі.

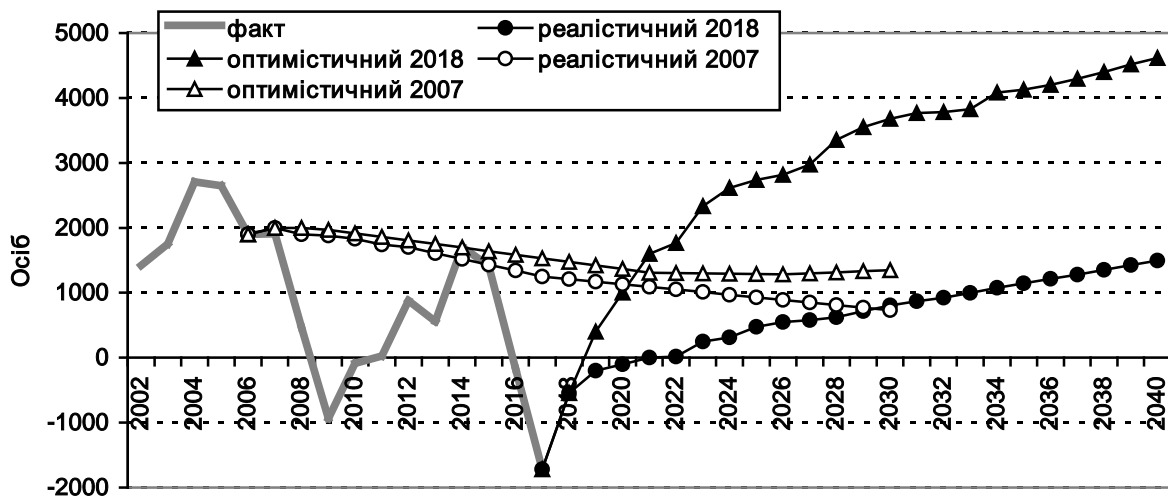

Рисунок 10. Сальдо міграції населення в Миколаєві (факт і варіанти прогнозу 2007 та 2018 р. перегляду)

Прогноз очікуваної тривалості життя навпаки, виявився заниженим. Зокрема, чисельність померлих за період 2007–2017 р. за «реалістичним» варіантом прогнозу виявилася більшою за фактично зареєстровану на 9.6% унаслідок недооцінки зростання тривалості життя чоловіків (рис. 11). Прогноз очікуваної тривалості життя жінок виявився більш-менш вдалим (рис. 12), хоча теж, як і в прогнозі міграцій, впадає в око мала відмінність між варіантами прогнозу, що не дає змоги достатньою мірою охопити мінливість, властиву демографічним показникам.

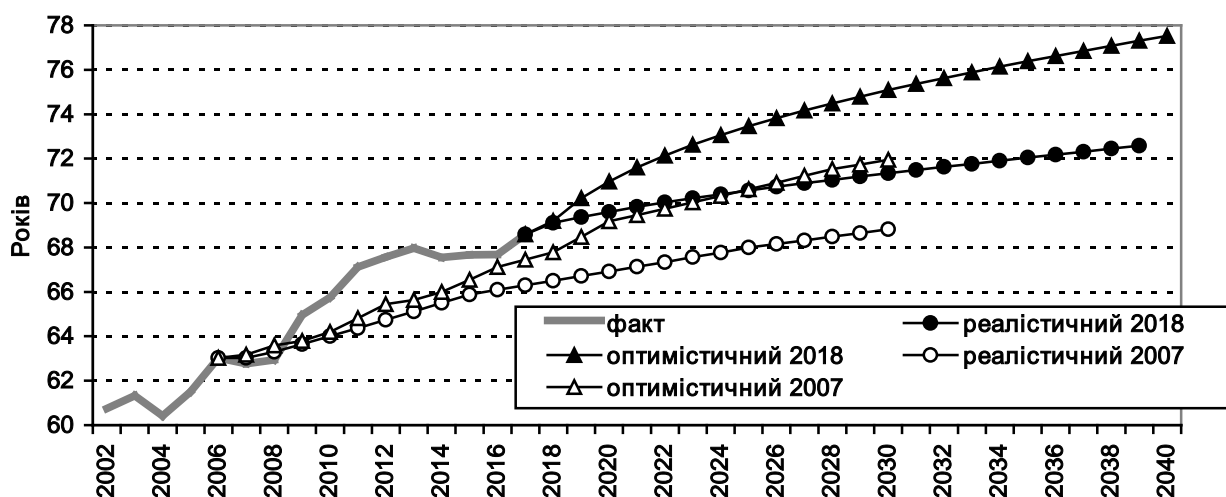

Рисунок 11. Очікувана тривалість життя при народженні для чоловіків у Миколаєві (оцінка та варіанти прогнозів 2007 та 2018 рр.)

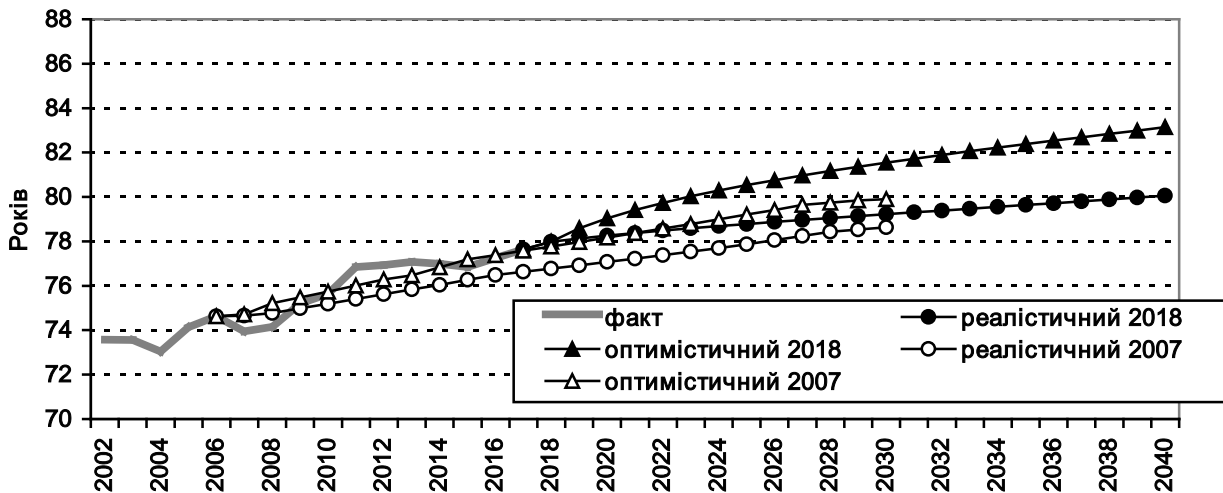

Рисунок 12. Очікувана тривалість життя при народженні для жінок у Миколаєві (оцінка та варіанти прогнозів 2007 та 2018 рр.)

Тут також не зайве буде нагадати, що для зручності під «фактом» розуміється поточна оцінка Держстату України на основі реєстраційних даних (або наш розрахунок на основі цих даних), яка, внаслідок тривалої відсутності перепису, може відрізнятись від реальної ситуації. Тому після отримання результатів нового перепису доцільно буде все це переглянути.

1.2. Прогноз народжуваності

Низька народжуваність є характерною ознакою урбанізованих регіонів, яким є велике місто, як Миколаїв. Досягнутий рівень в 1.1 на жінку умовного покоління є одним із нижчих за всю історію України, а у разі його подальшого зниження велика частина жінок залишиться взагалі бездітними, що видається малоімовірним. Тому в обидва варіанти прогнозу закладена гіпотеза зростання показника сумарної народжуваності внаслідок намагання населення реалізувати свої репродуктивні прагнення.

Так, реалістичний варіант прогнозу передбачає принаймні незниження досягнутого рівня. Показник сумарної народжуваності зростатиме до 1.3 дитини на жінку в середньому (табл. 1.2.1). Загальні коефіцієнти народжуваності при цьому знижуватимуться до 6.1% наприкінці 2020-х, що буде зумовлене входженням у найбільш активний дітородний вік малочисельних поколінь, народжених у середині 1990-х та початку XXI ст. Після цього загальні коефіцієнти наблизяться до сучасного рівня і досягнуть 7.3–7.5% внаслідок входження в дітородний вік більших за людністю поколінь, народжених уже в останньому десятилітті.

Таблиця 1.2.1

Прогноз показника сумарної народжуваності за варіантами (дітей на жінку умовного покоління)

	2017*	2020	2025	2030	2035	2040
Реалістичний	1.10	1.11	1.18	1.23	1.27	1.30
Оптимістичний		1.21	1.36	1.43	1.47	1.50

Джерело: * обчислено за даними Держстату України; решта – прогноз.

Оптимістичний варіант враховує можливість зростання народжуваності до 1.5 дитини на жінку (табл. 1.2.1) внаслідок більш повної реалізації населенням репродуктивних устремлінь. Динаміка загального коефіцієнту народжуваності буде аналогічною до реалістичного варіанту, проте на дещо вищому рівні – від 7.6 до 9.4‰.

Помилка прогнозу 2007 р. врахована: виделка між варіантами розширена, сам прогноз понижено (рис. 9).

1.3. Прогноз смертності та тривалості життя

Негативні тенденції смертності в останні десятиліття ХХ ст. на тлі зниження (і подекуди досить стрімкого) в більшості країн світу призвели до того, що наразі Україна за тривалістю життя знаходиться між «менш розвиненими» і «найменш розвиненими» країнами. Тому будемо сподіватися, що Україна, зрештою, почне наздоганяти решту країн за рівнем тривалості життя. Тому за обома варіантами прогнозу передбачається зростання тривалості життя. Відмінності полягають лише у різному темпі.

За реалістичним варіантом передбачається зростання середньої очікуваної тривалості життя при народженні на 0.16 та 0.09 року на рік для чоловіків і жінок відповідно. Таким чином тривалість життя до 2041 р. в Миколаєві зросте до 72.7 та 80.1 року для чоловіків і жінок відповідно (табл. 1.3.1). Загальні коефіцієнти смертності при цьому зростатимуть до 16.5–16.7‰ внаслідок демографічного старіння (збільшення частки осіб похилого віку).

Таблиця 1.3.1.

Прогноз середньої очікуваної тривалості життя при народженні за варіантами (років)

	2017*	2020	2025	2030	2035	2040
Реалістичний						
чоловіки	68.6	69.6	70.6	71.3	72.0	72.7
жінки	77.6	78.3	78.8	79.2	79.6	80.1
Оптимістичний						
чоловіки		71.0	73.5	75.1	76.4	77.5
жінки		79.0	80.5	81.5	82.4	83.1

Джерело: * точкова оцінка за даними Держстату України; решта – авторський прогноз.

Згідно оптимістичного варіанту можливе більш швидке зростання тривалості життя, яке спостерігалось в країнах Європи й не є неможливим – на 0.38 та 0.23 року за рік у середньому для чоловіків і жінок відповідно. Таким чином, середня очікувана тривалість життя при народженні зросте до 77.5 та 83.1 року (табл. 3) для чоловіків і жінок відповідно. Загальний коефіцієнт смертності знижуватиметься до близько 12‰ в середині 2020-х, після чого дещо зросте через збільшення питомої ваги осіб похилого віку.

Помилка прогнозу 2007 р. врахована: виделка між варіантами розширена, сам прогноз підвищено (рис. 11 та рис. 12).

1.4. Прогноз міграцій населення

Міграційна ситуація у місті Миколаїв в 2002-2017 рр. була нестабільною, проте механічний приріст населення в основному мав додатні значення. Сальдо міграції коливалося в межах від -1,7 до 2,7 тис. осіб (рис. 10).

Подальший розвиток м. Миколаїв відбуватиметься під впливом соціально-економічних процесів як Миколаївського регіону, так і Причорноморського макрорегіону. Міграційну привабливість міста може підвищити впровадження і реалізація стратегій розвитку економічних секторів та їх окремих КВЕДів, а також створення і збереження робочих місць.

За реалістичним варіантом прогнозу сальдо міграції матиме тенденцію до зростання, при цьому, лише починаючи із 2022 р. і до 2041 р. місто матиме додатний міграційний баланс (рис. 10). Так, якщо значення міграційного сальдо у 2017 році у місті Миколаїв складало -1,7 тис. осіб, то станом на 2041 рік воно складатиме близько 1,5 тис. осіб, що безумовно пояснюється зростанням (на перспективу) соціально-економічної ролі Миколаєва у суспільному розвитку регіону.

Згідно з оптимістичним варіантом прогнозу ситуація теж характеризуватиметься тенденцією до зростання значення механічного приросту. Міграційний баланс з 2019 р. і до кінця прогнозного горизонту матиме лише додатні значення (у 2040 р. сальдо міграції населення складатиме приблизно 4,6 тис. осіб – рис. 10), що також пояснюється зростанням (на перспективу) соціально-економічної ролі Миколаєва у житті регіону.

1.5. Прогноз чисельності та статеві-вікового складу населення

Реалістичний варіант прогнозу передбачає зниження кількості населення, на кінець прогнозованого періоду чисельність жителів міста Миколаїв зменшиться на 19% відносно 2002 року – і складатиме **416,6 тис. осіб** (рис. 13). В середньому чисельність жителів міста буде зменшуватися протягом прогнозного періоду на 3,0 тис. осіб щорічно.

На початку прогнозного горизонту (01.01.2018 р.) серед мешканців міста переважали жінки, які становили 54,6% від загальної чисельності населення. Протягом років прогнозу розглянута перевага зменшиться на 0,6 в.п. і частка жінок на початок 2041 р. складатиме 54,0%.

На кінець прогнозного горизонту (2041 р.) більше половини жителів міста Миколаїв перебуватиме у працездатному віці, що на 6,5 відсоткових пунктів менше, ніж на початку прогнозного періоду. Посилюватиметься процес старіння населення: на кінець прогнозного періоду, відносно початку 2018 р., частка осіб віком 60 років і старше у місті збільшиться на 8,5 в.п. і становитиме 32,5%.

За даним варіантом прогнозу частка дітей віком до 15 років у місті Миколаїв у 2041 році зменшиться на 2,8 в.п. у порівнянні з 2018 роком і складатиме 10,8%.

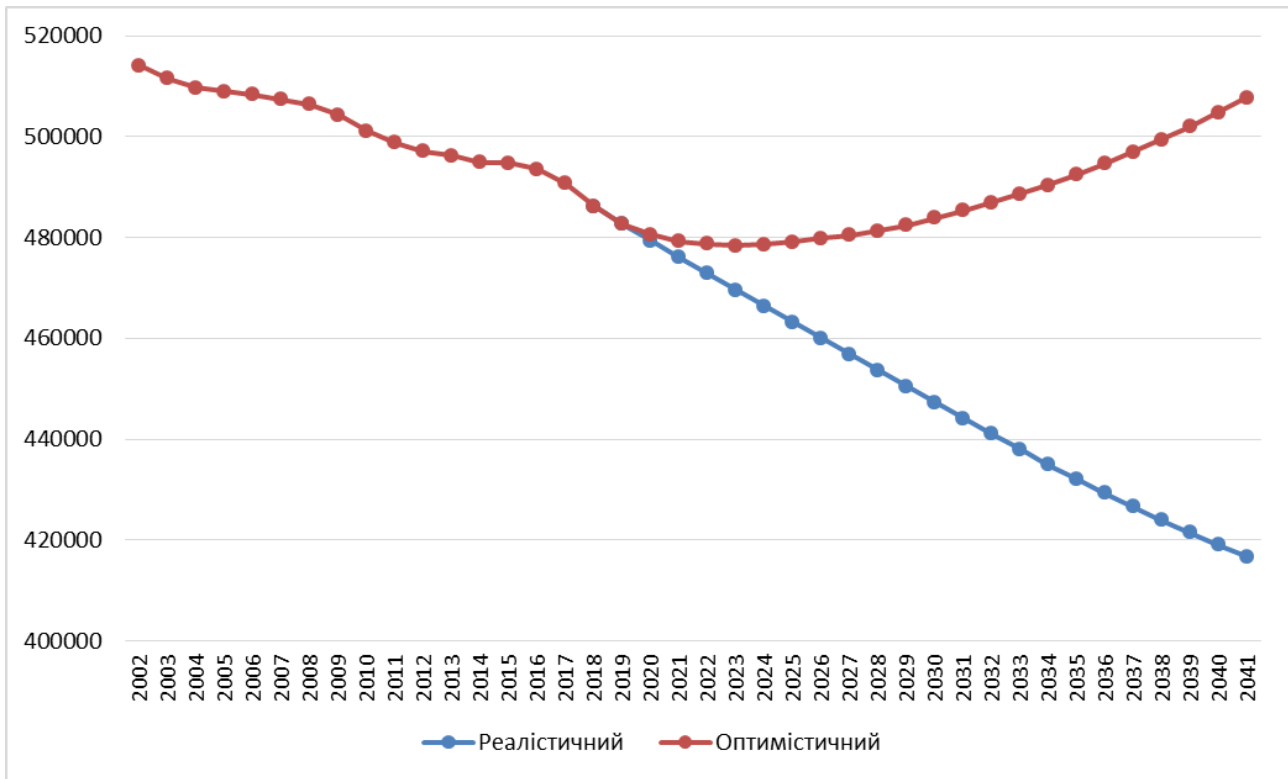

Рисунок 13. Чисельність населення міста Миколаїв у 2002–2041 рр. за варіантами прогнозу, осіб

Згідно з оптимістичним варіантом прогнозу на місто Миколаїв очікує збільшення чисельності населення на 4,4% порівняно з початком 2018 року. На кінець прогнозного періоду чисельність населення міста становитиме **507,7 тис. осіб**.

Протягом років прогнозу перевага жінок у структурі населення знизиться на 1,2 в.п. і їх частка на початок 2041 р. складатиме 53,4%. Трансформація вікового складу населення у місті Миколаїв призведе до зменшення частки осіб працездатного віку на кінець прогнозного періоду на 6,0 в.п. . Абсолютна чисельність осіб даної категорії зменшиться більш ніж на 18,5 тис. осіб.

У місті посилюватиметься процес старіння населення. Якщо у 2018 р. частка осіб віком 60 років і старше складала 24,0% населення міста, то у 2041 р. вона збільшиться на 6,5 в.п. і становитиме вже 30,5%. Загалом, у м. Миколаїв на кінець прогнозного періоду на 0,7 в.п. зменшиться частка дітей віком до 15 років порівняно з 2018 р. (із 13,6% до 12,9%).

Генеральним планом пропонується оптимістичний варіант прогнозу згідно якого, чисельність населення м. Миколаїв складатиме на етап 15-20 років (01.01.2041р.) – **507,7 тис. осіб**.

2. Перспективна чисельність та структура трудових ресурсів міста

Трудоресурсний потенціал міста формується під дією демографічних процесів та широкого спектру соціально-економічних чинників, які впливають на сферу соціально-трудова відносин і рівень економічної активності населення.

Розподіл населення м. Миколаїв за віком помітно вирізняється від вікової структури населення Миколаївської області, яка майже точно відповідає віковій структурі континентальної частини України. Вікова структура міста відрізняється зниженою часткою дітей до 16 років і підвищеною питомою вагою інших вікових груп. Частка осіб у віці від 16 до пенсійного віку, згідно з законодавством в Миколаєві становила 61,0% і відповідала показнику Миколаївської області. На початок 2018 р. населення міста складало 486,3 тис. осіб, з яких 296,4 тис. осіб працездатного віку. Непрацюючі пенсіонери та інваліди I і II груп працездатного віку складають 16,2 тис. осіб. З урахуванням м'ягкої міграції (+ 1,9 тис. осіб) та з урахуванням працюючих осіб у старшому за працездатний віці (22,4 тис. осіб), кількість трудових ресурсів Миколаєва в середньому за 2017 р. оцінюється близько 304,5 тис. осіб (таблиця 1).

Основні ризики та загрози для перспективного розвитку ринку праці Миколаєва насамперед пов'язані зі змінами статево-вікової структури населення та структурними диспропорціями господарського комплексу регіону, що виникли в результаті низької керованості економічними процесами протягом останніх десятиліть. Формування трудоресурсного потенціалу міста відбувається в умовах постаріння жителів. Згідно з розрахунками, навіть у разі реалізації оптимістичного варіанту демографічного прогнозу, кількість осіб працездатного віку зменшиться щонайменше на 16,5 тис. осіб, а їх питома вага в структурі постійного населення — з 61,0% на початок 2018 року до 55,8% на початок 2041 року. Натомість частка осіб старше працездатного віку збільшиться з 28,3% до 35,0%, що призведе до зростання демографічного навантаження на працюючих та може стати вагою проблемою на шляху підвищення соціальних стандартів життя. Актуальними для ринку праці залишаються загрози, пов'язані з процесами перерозподілу робочої сили між окремими регіонами та країнами. Існує ймовірність зростання обсягів еміграції кваліфікованих спеціалістів до європейських країн, які на перспективу все більше відчуватимуть дефіцит трудових ресурсів і активно реалізовуватимуть політику заохочення трудової міграції, натомість збільшуватиметься приток низькокваліфікованої робочої сили з країн, що розвиваються.

Прогноз трудових ресурсів за своєю суттю відображає наближену до максимальної кількість робочої сили, яка може бути задіяна на ринку праці міста за умов реалізації оптимістичного варіанту демографічного прогнозу (507,7 тис. осіб). За умов постаріння

населення діяльність органів влади насамперед повинна бути спрямована на використання наявних переваг і запобігання можливим загрозам шляхом вирішення таких пріоритетних завдань:

- підвищення економічної активності населення, зокрема у вікових групах 18–24 та 55–70 років з метою подовження трудового життя та компенсації прогнозованого зменшення питомої ваги осіб працездатного віку в структурі населення регіону, послаблення навантаження на системи пенсійного та соціального забезпечення. Цьому сприятиме проведення в Україні пенсійної реформи та впорядкування системи надання пільг окремим категоріям громадян, а також активна діяльність влади щодо запровадження механізмів стимулювання зайнятості жінок (у т.ч. шляхом розвитку мережі дитячих дошкільних закладів), осіб з обмеженими фізичними можливостями, гнучких і неповних режимів зайнятості, які є особливо привабливими для працівників старшого віку;

- розширення сфери застосування праці шляхом створення нових робочих місць через реалізацію інвестиційних проектів у різних галузях економіки, сприяння розвитку підприємництва та самостійній зайнятості (зняття зайвих адміністративних й організаційних бар'єрів для започаткування бізнесу, вдосконалення інфраструктури його підтримки, сприяння створенню та діяльності мережі бізнес-центрів, бізнес-інкубаторів, забезпечення освітніми, юридичними, консультаційними, інформаційно-рекламними послугами);

- детінізація трудових відносин, посилення контролю за дотриманням законодавства про працю, зокрема положень щодо укладення трудових договорів між роботодавцями та найманими працівниками;

- протидія зростанню безробіття, активізація ролі служби зайнятості в умовах поглиблення структурних трансформацій економіки, сприяння зайнятості громадян, які потребують соціального захисту та не здатні на рівних умовах конкурувати на ринку праці;

- нарощення освітньо-кваліфікаційного потенціалу за рахунок підвищення якості підготовки кадрів професійно-технічними та вищими навчальними закладами, створення умов для безперервної освіти, здобуття знань і підвищення кваліфікації протягом трудової діяльності, в т.ч. безпосередньо на виробництві, запровадження механізмів залучення роботодавців до участі у формуванні змісту навчання, розвитку системи професійної орієнтації населення, створення системи моніторингу та прогнозування перспективних потреб у працівниках.

Чисельність населення регіону в працездатному віці на прогнозний період зменшиться з 299,9 тис. осіб до 283,4 тис. осіб, або 55,8% від чисельності населення міста. Чисельність трудових ресурсів також зменшиться до 284,0 тис. осіб. У використанні трудових ресурсів

намітяться зростання чисельності працездатних учнів (студентів) з відривом від виробництва до 35,0 тис. осіб.

Чисельність незайнятих в усіх сферах економічної діяльності, які стоять на обліку в службі зайнятості (безробітні) складе 5,0 тис осіб (1,0%). Незайняті через вагітність, пологи та догляд за дітьми до 3(6) років, догляд за інвалідами I гр., особами старше 80 років практично не зміняться і становитимуть 21,0 тис. осіб. Передбачається залучити до суспільної праці працездатне населення незайняте на сьогодні в усіх сферах економічної діяльності шляхом створення мережі нових робочих місць. За рахунок цих заходів його кількість зменшиться до 27,0 тис осіб. Таким чином, кількість трудових ресурсів очікується близько 284,0 тис. осіб, що на 6,7% менше, ніж у 2017 р.

На початок 2041 року очікується збільшення чисельності зайнятих у всіх сферах економічної діяльності з 178,2 тис. осіб до 195,0 тис. осіб, їх частка складе 38,4%, при чому чисельність зайнятих у виробничій сфері складуть близько 33%, а у невиробничій сфері - 67%.

Особливості структури трудових ресурсів м. Миколаїв наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Прогноз балансу трудових ресурсів м. Миколаїв

	на 01.01.2018р.		на 01.01.2041р.	
	тис. осіб	%	тис. осіб	%
Кількість населення, у середньому за рік	486,3	100,0	507,7	100,0
з них працездатного віку	296,4	61,0	283,4	55,8
Всього трудових ресурсів	304,5	62,6	284,0	55,9
в тому числі:				
працездатне населення у працездатному віці(за виключенням непрацюючих пенсіонерів та інвалідів I і II групи працездатному віці*	282,1*	58,0	265,0*	52,2
працюючі особи у віці, старшому за працездатний	22,4	4,6	19,0	3,7
Зайняте населення	178,2	36,6	195,0	38,4
Незайняте населення	67,7	13,9	27,0	5,3
Безробітні	2,2	0,5	5,0	1,0
Особи в працездатному віці, які навчаються з відривом від виробництва	33,7	6,9	35,0	5,1
Незайняті через вагітність, пологи та догляд за дітьми до 3(6) років, догляд за інвалідами I гр., особами старше 80 років.	22,7	4,7	21,0	4,1
Сальдо маятникової міграції	+ 1,9	0,04	+1,0	0,02

Примітка:* З урахуванням сальдо маятникової міграції

3. Концепція перспективного розвитку господарського комплексу міста

Проведене дослідження сучасного стану господарського комплексу м. Миколаїв та особливостей його територіальної організації дозволило виділити низку проблем, основними з яких є:

- низька ефективність виробництва, в основі якої лежить технічна застарілість та високий рівень зношеності основних засобів та недосконалі технології. Це зумовлює низьку продуктивність праці та не конкурентоспроможність на світовому та вітчизняному ринках багатьох видів продукції;

- відсталість структури, зокрема домінування (за кількістю підприємств та чисельністю зайнятих) виробництв із низькою доданою вартістю, а також незначна частка інноваційно-ємних виробництв;

- недостатній розвиток перспективних (враховуючи існуючий потенціал та світові тенденції) невиробничих видів економічної діяльності: рекреаційного господарства, фінансової сфери, ринкової інфраструктури та інших;

- незадовільний в цілому інвестиційний клімат (навіть попри значні обсяги іноземного інвестування), що загострює проблему фінансово-інвестиційного забезпечення структурно-технологічних змін;

- низький рівень прогресивності структури господарства міста, головною рисою якої є переважання галузей сировинної орієнтації при незначній частці інноваційно-ємних високотехнологічних виробництв;

- техногенний пресинг на природне середовище, результатом чого може стати серйозне ускладнення екологічної ситуації. Це зумовлено, головним чином, інтенсивним розвитком матеріалоємних галузей промисловості;

- недостатнє використання переваг наявного потенціалу розвитку та транспортно-географічного положення міста;

- негативні тенденції у демографічному розвитку міста. Зокрема, через невеликі темпи народжуваності посилюється старіння населення; збільшується навантаження особами старше працездатного віку на працездатний вік, що загострює проблеми трудових ресурсів та соціального забезпечення населення;

- невисокий рівень якості життя населення, що є прямим результатом недостатньої ефективності виробництва та недоотримання коштів на соціальні потреби, які повинні були б у прямій або опосередкованій формі надходити від реалізації виробленої продукції.

Вирішення даних проблем, а також стратегічні завдання по забезпеченню модернізації регіоноформуючих галузей, визначили **пріоритетні напрями розвитку господарства м. Миколаїв:**

а) комплексне оновлення виробництва на сучасній науково-технологічній основі:

– здійснення переходу на енергозберігаючі та ресурсозберігаючі технології, насамперед в машинобудуванні, електроенергетиці, харчовій промисловості, на транспорті, які є найбільшими споживачами енергоресурсів;

– підвищення конкурентоспроможності виробництва і відповідно покращення результативності та структури експортного потенціалу;

б) створення сучасної виробничої, транспортної та фінансової інфраструктури – як основи перспективного розвитку господарства Миколаєва;

в) посилення соціальної спрямованості економічного зростання, як стратегічної мети трансформаційних процесів ;

Розробка прогнозу розвитку господарського комплексу м. Миколаїв і, в першу чергу, визначення перспективної чисельності зайнятих та їх структури за видами економічної діяльності ґрунтується на таких засадах:

– аналіз сучасного стану та виявлення особливостей і тенденцій розвитку господарства міста, його місця і ролі в економіці країни;

– врахування стадійно-еволюційного характеру розвитку галузей та регіонів та його асинхронність, при якій більш розвинуті регіони є орієнтиром для розвитку регіонів, що характеризуються стадійним відставанням;

– врахування загальносвітових тенденцій розвитку господарства в різних країнах та регіонах світу.

Цей принцип покладений в основу структурно-аналогового підходу, який був застосований при визначенні перспективної структури господарського комплексу міста. Даний підхід ґрунтується на відомій тезі про те, що більш розвинутий суспільно-територіальний таксон (в даному випадку місто) демонструє для менш розвинутого головні риси, які тому необхідно набути в майбутньому. При цьому до уваги брались особливості розвитку та функціонування окремих галузей господарства, прогнозна чисельність і структура населення міста, експертні оцінки фахівців, і що саме головне, наявні інвестиційні проекти, які реалізуються в місті.

В ідеалі становлення перспективної моделі господарства Миколаєва мало б бути спрямованим на:

- ефективне використання існуючого природно-ресурсного потенціалу території, яке передбачає технічну модернізацію матеріально-технічної бази та впровадження сучасних та безпечних технологічних процесів у харчовій промисловості, машинобудуванні, електроенергетиці, виробництві будівельних матеріалів, деревообробці, транспорті, що повинно

забезпечити високопродуктивну роботу галузей і, як результат, збалансований соціально-економічний розвиток міста;

- максимальне використання сприятливого транспортно-географічного положення міста та високої транзитивності його території яке передбачає використання переваг приморського розміщення Миколаєва з метою об'єднання економічних та інвестиційних ресурсів та міжнародної співпраці при розробці масштабних інноваційних проектів та вирішенні соціально-економічних та екологічних проблем.

Разом з тим аналіз сучасних тенденцій та передумов розвитку господарського комплексу Миколаївської області не дає можливості окреслити єдиний безальтернативний варіант розвитку економіки міста на період реалізації генерального плану. Мова може йти про декілька варіантів можливого розвитку господарства регіону у перспективі, де ключову роль буде відігравати промислове виробництво та транспорт.

Найбільш ймовірними із них вбачаються наступні сценарії розвитку господарства міста: **інерційний, інноваційний та проміжний**. Кожний з них має свої особливості та специфіку, що визначають соціально-економічний стан, стан природного середовища, основні характеристики та рівень життя населення.

1. **Інерційний сценарій** розвитку господарства Миколаєва пов'язаний із досить ймовірним збереженням, «консервацією» нинішнього стану виробництва міста. Цей сценарій виходить із того, що зміни у промисловій політиці практично не відбуваються – продовжується повільне реформування, спрямоване на поступову адаптацію до нових ринків, а також повільний процес структурних трансформацій господарського комплексу. Вплив держави на економічні процеси обмежений лише рекомендаційними програмами, відносно невеликою кількістю державних замовлень, незначною фінансовою підтримкою за рахунок державних інвестицій, деякими змінами податкового законодавства. За таких умов прогноз має переважно інерційний характер з корегуванням на експертну оцінку можливих змін у попиті на традиційну продукцію галузей та пристосування наявних виробничих потужностей до нової продукції, що користується попитом.

При інерційному сценарії розвитку подій пріоритет в розвитку господарства буде надаватися підприємствам, що не потребують значних капіталовкладень в організацію та підготовку виробництва або мають швидку економічну віддачу. При цьому динамічні показники розвитку виробництва будуть залишатись малорухомими.

Зокрема при збереженні існуючого тренду динаміки розвитку галузей промисловості, не варто й сподіватися на швидкі прогресивні структурні зрушення в цій галузі.

При збереженні існуючих тенденцій зростання виробництва, структура господарства матиме невідповідний існуючому потенціалу міста рівень прогресивності. Реалізація

інерційного сценарію на довготривалу перспективу є недоцільною, хоча і ймовірною. При такому розвитку подій дуже ускладнюється перехід економіки міста на інноваційну модель розвитку.

2. Інноваційний (оптимальний) сценарій розвитку господарства міста пов'язаний з його всебічною модернізацією, структурною трансформацією промисловості, транспорту, зв'язку тощо та їх інтеграцією з інноваційним та науково-освітнім комплексом міста.

Вирішення цієї складної та масштабної задачі вимагає максимального використання всіх можливих ресурсів – матеріальних, фінансових, інтелектуальних, організаційних. Саме ці аспекти визначають механізм та напрями реалізації Стратегії розвитку Миколаєва, в якій Миколаїв повинен стати провідним центром розвитку півдня України, визнаним на міжнародному рівні головним логістичним хабом Чорноморського басейну, що в тісній співпраці з науково-освітніми закладами впроваджує сучасні технології, забезпечує конкурентоздатність на світових ринках.

Інноваційна економіка в сучасних умовах характеризується, перш за все, готовністю формуючих її суб'єктів господарювання до конкуренції, пошуку та освоєння нових ринків. Досягнення цього стану сьогодні можливе тільки на основі широкого впровадження технологічних нововведень, виходу на ринок з новою наукоємною, конкурентоспроможною продукцією. Ці риси мають бути притаманними усім галузям економіки міста.

Реалізація інноваційного сценарію вимагає ініціативи та значних організаційних зусиль з боку управлінських структур. Це зумовлено тим, що цей варіант базується на припущенні, що держава буде проводити активну промислову політику, спрямовану на кардинальні зміни у внутрішньогалузевій та міжгалузевій структурі промислового виробництва у відповідності зі світовими тенденціями та змінами кон'юнктури ринку.

З цією метою буде здійснюватися вплив держави на систему кредитування певних галузей (пільгове – для галузей з прискореним обігом вкладених коштів). Кредити мають надаватись лише під конкретний проект, а процентна ставка має бути нижчою за прогнозовану рентабельність виробництва.

Повинна бути реалізована нова податкова система, яка передбачала б стимулювання оновлення виробничого апарату та складу кінцевої продукції. Нова промислова політика має бути спрямована на стимулювання експорту кінцевої продукції обробної промисловості при одночасному стримуванні експорту сировини та матеріалів, захист вітчизняного ринку від напливу імпортової продукції аналогічної виробленій в Україні. Важливу роль при цьому має відіграти антидемпінгове законодавство, яке принаймні вирівнює умови внутрішнього ринку для зарубіжних та вітчизняних товарів. У організаційному плані доцільним є створення центру по координації та допомозі при впровадженні інноваційних проектів.

У реальній ситуації економіка міста може розвиватися по **проміжному варіанту**, що поєднає у собі риси як інерційного, так і іноваційного варіантів розвитку. Проміжні варіанти розвитку господарського комплексу міста досить різноманітні, однак об'єднані загальними особливостями. Суть їх полягає в тому, що при загальному інерційному варіанті розвитку більшості складових господарського комплексу, окремі з них усе-таки будуть розвиватися інноваційним шляхом. У результаті їхньої реалізації, тією чи іншою мірою, будуть пом'якшені соціальні й екологічні проблеми міста. Однак це не забезпечить їхнього комплексного рішення. Разом з тим, реалізація одного з проміжних варіантів, з подальшим його розширенням усе-таки може забезпечити становлення інноваційної економіки міста, хоча й у трохи віддаленій перспективі.

Генеральною схемою планування території України (ДП «ДПРОМІСТО», Київ, 2000р.) передбачалося жорстке регулювання розвитку з першочерговим якісним удосконаленням економічної бази та структури землекористування, деконцентрацією виробництва, екологічною реабілітацією території, а також нарощуванням науково-інформаційної сфери та соціально-культурного потенціалу Миколаєва.

Структура господарського комплексу Миколаєва на сьогодні загалом характеризується незначним переважанням частки невиробничої сфер над виробничою. Світовий досвід засвідчує, що домінування невиробничої сфери (третинний та четвертинний сектори економіки) в структурі господарства є прогресивним явищем. Пов'язано це з тим, що розвиток основних видів діяльності невиробничого сектору економіки – ринкової інфраструктури, інформаційного, інжинірингового та консалтингового обслуговування, науково-дослідної та проектно-конструкторської діяльності є не тільки визначальним чинником зростання ефективності виробничої сфери регіону, а й запорукою його постіндустріального розвитку.

Враховуючи це та опираючись на викладених вище методологічних засадах була розроблена перспективна структура господарства Миколаєва, яка відповідає його інноваційній моделі розвитку (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1

Прогноз чисельності та структури зайнятих за видами економічної діяльності				
Сфери та галузі господарського комплексу	01.01.2018р.		01.01.2041 р.	
	тис. осіб	%	тис. осіб	%
1. Виробнича сфера	69,2	38,8	65,0	33,3
в тому числі:				
промисловість	36,8	20,7	26,9	13,8
будівництво	11,8	6,6	12,1	6,2
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	16,9	9,5	23,0	11,8

Сфери та галузі господарського комплексу	01.01.2018р.		01.01.2041 р.	
	тис. осіб	%	тис. осіб	%
сільське, лісове та рибне господарство	3,7	2,1	3,0	1,5
II. Невиробнича сфера	109,0	61,2	130,0	66,7
в тому числі:				
фінансова та страхова діяльність	2,0	1,1	5,5	2,8
оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	38,4	21,5	37,0	19,0
Тимчасове розміщення та організація харчування	4,0	2,2	5,9	3,0
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	14,4	8,1	14,5	7,4
освіта	14,5	8,1	15,5	7,9
операції з нерухомим майном, діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування; професійна, наукова та технічна діяльність	10,9	6,1	16,0	8,2
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	2,9	1,6	5,8	3,0
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	18,7	10,5	25,0	12,8
Інформація і телекомунікації	2,3	1,3	3,8	1,9
Надання інших видів послуг	1,0	0,5	1,0	0,5
Всього	178,2	100,0	195,0	100,0

Розвиток **промисловості** передбачається завдяки оздоровленню та відродженню існуючих підприємств (особливо машино- та суднобудування), освоєння нових ринків збуту продукції та реалізацією інноваційної політики за рахунок створення інноваційних підприємств та формуванню промислового комплексу, який відповідатиме ресурсному та виробничому потенціалу міста.

Подальший територіальний розвиток промислово-комунального комплексу міста передбачається за рахунок наступних заходів.

1. Реструктуризація виробничо-комунальної території під багатофункціональну, враховуючи містобудівні вимоги (розташування підприємств серед житлової забудови, недотримання нормативних санітарно-захисних зон підприємств I - III класу шкідливості, розташування підприємств в прибережній смузі, яка є природоохоронною, рекреаційною територією).

2. Підвищення ефективності використання існуючих виробничих територій шляхом :

- нарощення виробничого потенціалу існуючих підприємств, їх технічного переозброєння та реконструкції підприємств, які мають застарілі технології та обладнання, а також перепрофілювання підприємств та виробництв, які є не перспективними, на випуск конкурентноспроможної продукції;

- реконструкції підприємств з покращенням технологій для зменшення СЗЗ зі збереженням функціональної промислової направленості території;

- реструктуризації недіючих підприємств, передбачених для відновлення діяльності або розміщення нових підприємств зі збереженням функціональної промислової направленості території.

3. Освоєння нових ділянок під розміщення перспективної промислово-комунальної забудови та для реалізації інвестиційних проектів.

Обстеження території міста Николаєва та аналіз використання виробничо-комунальних територій свідчить про необхідність реконструкції підприємств або реструктуризації території з наступних причин:

- промислові підприємства розташовані серед житлової забудови, що перешкоджає організації чіткого функціонального зонування території;
- розташування житлової забудови в санітарно-захисних зонах підприємств;
- розташування промислових підприємств в прибережній смузі, яка є природоохоронною, рекреаційною територією з суворим режимом заборони господарчої діяльності тощо;
- значний попит на земельні ділянки в центрі міста, а також привабливість пропозицій інвесторів щодо їх використання, які можуть впливати на зміну функціонального призначення цих територій.

Таблиця 3.2

Перелік промислових підприємств м. Николаїв, території яких рекомендовано до реструктуризації виходячи із містобудівних вимог

№ з/п	Назва підприємства	Адреса	Площа ділянки, га	Характеристика сучасного стану розміщення підприємства	Пропозиції
1	ТОВ Проектно-виробниче підприємство «Мехпромтранс» ТОВ «Онікс», ТОВ «Політехпром», ТОВ «Санар»	вул. Лагерне поле, 5	2,0	Підприємство знаходиться у водоохоронній зоні р. Інгул	Територія пропонується під громадську забудову, а підприємства передислокуються на резервну територію Східної промзони

№ з/п	Назва підприємства	Адреса	Площа ділянки, га	Характеристика сучасного стану розміщення підприємства	Пропозиції
2	КП фармацевтична фабрика	вул. В. Морська, 71	0,3	Підприємство знаходиться в зоні сельбищної забудови	Реконструкція з покращенням технологій для зменшення СЗЗ зі збереженням виробничої функції
3	ДП «Дормаш»	пр. Центральний, 93	7,6	Підприємство знаходиться в зоні сельбищної забудови	Розроблено ДПТ, територія підприємства під житлову забудову
4	АТБТ «Завод «Екватор»	вул. Декабристів, 60	5,0	Прилегла сельбищна територія знаходиться в санітарно-захисній зоні підприємства III класу шкідливості	Реконструкція з покращенням технологій для зменшення СЗЗ до V класу зі збереженням виробничої функції
5	ДП «Миколаївський лікєро-горілочний завод»	вул. Корабелів, 17	1,2	Підприємство знаходиться в зоні сельбищної забудови центральної частині міста	Реструктуризація території зі збереженням виробничої функції і СЗЗ V класу
6	Кондитерська фабрика ТОВ «Шелтон»	вул. Садова, 25	3,05	Підприємство знаходиться в зоні сельбищної забудови	Реконструкція з покращенням технологій для зменшення СЗЗ зі збереженням виробничої функції
7	Панчішна фабрика ВАТ фірма «Аура»	вул. Садова	1,3	Підприємство знаходиться в зоні сельбищної забудови	Реконструкція з покращенням технологій для зменшення СЗЗ зі збереженням виробничої функції
8	Пасажирське ремонтне залізничне депо Миколаїв	вул. Шосейна	38,3	Підприємство знаходиться в зоні сельбищної забудови	Реконструкція з покращенням технологій для зменшення СЗЗ зі збереженням виробничої функції
9	Промислові підприємства	вул. Погранична вул. Слобідська, 3,4,5,6	3,0	Підприємство знаходиться в зоні сельбищної забудови	Реструктуризація виробничо-комунальної території з

№ з/п	Назва підприємства	Адреса	Площа ділянки, га	Характеристика сучасного стану розміщення підприємства	Пропозиції
					можливістю перепрофілювання під поліфункціональну
10	Підприємство легкої промисловості	вул. Радісна, 13	0,54	Підприємство знаходиться в зоні сільбищної забудови міста	Реконструкція з покращенням технологій для зменшення СЗЗ зі збереженням виробничої функції
11	Склади, бази, СТО, АЗС	вул. Радісна	3,1	Підприємство знаходиться в зоні сільбищної забудови міста	Реконструкція з покращенням технологій для зменшення СЗЗ зі збереженням виробничої функції
12	Виробничо-складські підприємства	вул. Лескова	13,2	Межують з житловою забудовою	Реконструкція з покращенням технологій для зменшення СЗЗ зі збереженням виробничої функції
12	МП «Родос» (виробництво будматеріалів металовиробів) і інші МПП	вул. Кузнецька, 51	0,6	Межують з житловою забудовою	Реструктуризація виробничо-комунальної території з можливістю перепрофілювання під поліфункціональну
13	ВАТ «Миколаївський комбінат хлібопродуктів»; ТОВ «Добрий смак»; ТОВ «Агроальфа-термінал»	вул. Заводська	16,2	Межують з житловою забудовою	Реконструкція з покращенням технологій для зменшення СЗЗ зі збереженням виробничої функції
16	Малі підприємства	вул. Млинна	1,6	Підприємство знаходиться в зоні сільбищної забудови міста	Реструктуризація виробничо-комунальної території з можливістю перепрофілювання під поліфункціональну

№ з/п	Назва підприємства	Адреса	Площа ділянки, га	Характеристика сучасного стану розміщення підприємства	Пропозиції
17	Завод «Кристал Сервіс» та МПП	вул. Декабристів, 41	5,2	Підприємство знаходиться в зоні сельбищної забудови міста	Реструктуризація виробничо-комунальної території з можливістю перепрофілювання під поліфункціональну
18	Малі підприємства	вул. Радісна	2,0	Підприємство знаходиться в зоні сельбищної забудови міста	Реконструкція з покращенням технологій для зменшення СЗЗ зі збереженням виробничої функції
19	Малі підприємства	пл. Привокзальна, 5	3,7	-//-	Реконструкція з покращенням технологій для зменшення СЗЗ зі збереженням виробничої функції
24	ЗАТ «Асфальтобетон»	вул. Новозаводська, 4	3,6	Прилегла сельбищна територія знаходиться в санітарно-захисній зоні підприємства I класу шкідливості	Реконструкція з покращенням технологій для зменшення СЗЗ до III класу зі збереженням виробничої функції

Аналіз територіальних ресурсів дав змогу визначити території, які можуть використовуватись під розміщення перспективної промислово-комунальної забудови. Це ділянки:

- на вільних від забудови територіях промислово-комунального призначення;
- на вільних промислових територіях, в межах існуючих промислових утворень;
- в межах запропонованих проектом нових промислових утворень (Північна промзона, Південна промзона, промзона в районі ДП «СК «Ольвія», Західна промзона, промзона Матвіївка);
- на частині Східної промзони;
- на ділянках промислових підприємств, які реструктуризуються.

Проектом передбачені резервні ділянки, які можуть використовуватись під розміщення підприємств переробної промисловості, баз, складів, транспортно-складських комплексів, логістичних центрів, терміналів, об'єктів портової інфраструктури, індустріальних та технопарків.

Оскільки деякі ділянки межують з сельбищною територією міста, вказані підприємства повинні мати IV – V клас небезпеки з нормативною санітарно-захисною зоною 100-50 м та розташовуватись таким чином, що б у санітарно-захисну зону не потрапляла житлова забудова.

Протягом 2007-2017 року щорічно незалежним рейтинговим агентством «Кредит-Рейтинг» підтверджувався кредитний рейтинг міста на рівні uaBBB. За Національною рейтинговою шкалою, прогноз рейтингу стабільний.

Також агентством «Кредит-рейтинг» Миколаєву присвоєно високий рейтинг інвестиційної привабливості за національною шкалою - uaINV4. За даними головного управління статистики у Миколаївській області, обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) внесених в економіку міста з початку інвестування, станом на 01.12.2017 склав 132 155,3 тис. дол. США.

Згідно інвестиційному паспорту міста визначені пріоритетні напрямки розвитку промисловості Миколаєва:

- відродження машино- та суднобудування;
- відновлення роботи колишніх підприємств, модернізація існуючих та створення нових;
- впровадження енергозберігаючих технологій та альтернативних джерел енергії;
- впровадження інноваційних технологій на промислових підприємствах міста;
- підвищення екологічної безпеки.

Миколаївською міською радою було надано інвестиційні проекти, які сприятимуть економічному розвитку міста.

Характеристика **нових ділянок** запропонованих проектом під перспективну промислово-комунальну забудову та інвестиційні проекти наведена в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

	Земельні ділянки та Інвестиційні проекти	Адреса	Площа. га	Робочі місця, осіб
1	Промзона Матвіївка:	Північно-західна частина міста		150
	Перевантажувальний термінал з відвантаженням зернових та олійних культур (Об'єм зберігання зерна 75,6 тис.т) на річковий транспорт ТОВ СП «НІБУЛОН» з майданчиком відстою вантажного автотранспорту		12,0	60

	Земельні ділянки та Інвестиційні проекти	Адреса	Площа. га	Робочі місця, осіб
	Цех переробки м'яса (Миколаївський національний аграрний університет)			20
	Сільськогосподарські підприємства:		48,0	50
	Підприємство «Плодові потоки в структурі «Плодотехнологічна компанія». Створення підприємства з виготовлення та реалізації плодово-овочевих, фруктово-ягідних, коренеплідних, трав'яних та ферментованих потоків з них, а також повноти потоків продуктів тваринництва, птахівництва, рибальства, вирощених у режимі вільного утримання та натуральної відгодівлі і продуктів з них			100
	Ракоферма. Підприємство по вирощуванню раків в натуральному або штучному середовищі. Продукція живі раки або охолоджене м'ясо.	На існуючих просторах озер. Гребель, не функціональних зрошувальних каналів, рибних господарств		20
	Ферма з використанням системи аквапоніки. Основна продукція фрукти, овочі та риба.			30
	Вирощення рослин з використанням систем гідропоніки. Основна продукція фрукти, овочі та декоративні кімнатні рослини			20
2	Транспортно-складські комплекси	Північна промзона з боку аеропорту		300
	Перевантажувальні термінали		80,0	150
	Логістично-складський виставковий центр		25,0	50
	Накопичувальна стоянка під великовантажний автотранспорт (Адміністрація Миколаївського морського порту АМПУ) орієнтовна місткість стоянки 1750-2000 вантажних автомобілів	Північна промзона	35,0 га	100
3	Виробничо-складська територія	Північна промзона	17,0	100
4	Виробничо-складська територія	Район Тернівка		160
	Підприємства з виробництва неметалевої і мінеральної продукції		20,0	100
	Фірма з виробництва сухих будівельних сумішей, клеїв та штукатурки зі спеціальних матеріалів для будівництва		3,0	60
5	Транспортні підприємства	Район Тернівка	2,5	50
6	Технопарк з направленістю суднобудування	На території промзони Темвод, Миколаївського судноремонтного заводу	115,0	1000
7	Індустріальний парк Миколаїв Розміщення об'єктів інноваційної сфери,	На території Східної промзони	130,0	2000

	Земельні ділянки та Інвестиційні проекти	Адреса	Площа. га	Робочі місця, осіб
	промисловості, логістики й супутнього сервісу			
8	Сміттєпереробний комплекс у складі: сміттєпереробного підприємства, комунальних підприємства зі збирання та сортування ТПВ; підприємств повторного використання та регенерації ТПВ, підприємств приймання збирання вторинної сировини	На території Східної промзони	54,0	100
9	Виробничо-складська зона в районі кладовища	На території Східної промзони	26,0	100
10	Південна промзона	В Корабельному районі м. Миколаїв	65,0	1900
	Індустріальний парк «Енергія» всього, в тому числі:	по вул. Самойловича на території промзони	36,0	1800
	Виробництво харчових продуктів та напоїв			500
	Виробництво гумових і пластмасових виробів, виробництво неметалевої і мінеральної продукції (будівельні матеріали, скло та вироби зі скла та інше)			400
	Виробництво хімічної речовини та хімічної продукції			150
	Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування			200
	Виробництво машин і устаткування			350
	Інформація та телекомунікації			100
	Науково-дослідна діяльність			100
	Сонячна електростанція	на території промзони	21,0	40
	Підприємство по сортуванню та переробці побутових відходів (пластик, скло)		8,0	60
11	Промзона в районі ДП «СК «Ольвія»	Південна частина міста прибережна територія		480
	Будівництво зернового комплексу (3 проекти)	Подовження причальної лінії 270 м	211,0	300
	Для об'єктів портової інфраструктури	Північна коса ковша. Біля причалу №6 – відкритих складських площадок ДП «СК «Ольвія» та території залізничної станції «Жовтнева»	25,7	180
12	Комунально-складські підприємства	Західна промзона	14,0	50

	Земельні ділянки та Інвестиційні проекти	Адреса	Площа. га	Робочі місця, осіб
13	Під промислове виробництво (колишні цеха трамвайного депо) 3734 м ² -цеха; 21309 -м ² двір	вул. 8-а Поздовжня,2-а	2,5	50
14	ВАТ «Рикеса» виробництво пошукових приладів «Прогрес» призначеного для використання в нафто- і газовій промисловості, автономній та лінійній енергетиці, підприємств зв'язку і будівництва, ЖКГ, в теплоенергетиці та інших підприємствах, які мають підземні комунікації.	вул. Спаська,56		20
15	Будівництво нових перевантажувальних комплексів; Реконструкція причалу №0 у Миколаївському морському порту АМПУ збільшення вантажообігу МПМ на 1 млн. тонн вантажів на рік	В межах МПМ на захід від діючого причалу №1		380
16	Підприємство по сортуванню та переробці побутових відходів нетрадиційними методами (органіка) Продукція: електрика, тепло, органічні добрива	Веснянська територіальна громада Біля існуючого звалища	6,0	50
17	Ферма червоних хробаків Продукція: компост червоних хробаків, хробаки, органічні добрива	Веснянська територіальна громада Біля існуючого звалища		10
18	Підприємства з виробництва неметалевої і мінеральної продукції (будівельні організації і підприємства по кадастровій карті)	Веснянська територіальна громада Біля існуючого звалища	3,8 1,6 0,6	100
	Всього			7000

На етап 15-20 років для подальшого розвитку промисловості Миколаєва необхідні:

- послідовна структурно-технологічна та організаційно-економічна модернізація основних виробництв і галузей промисловості;
- розвиток високотехнологічних, наукоємних, енергозберігаючих виробництв з конкурентоспроможною продукцією;
- збільшення в складі промислової продукції питомої ваги машинобудування, насамперед суднобудування, харчової та легкої промисловості;
- створення сприятливих умов для інноваційних процесів у промисловості;
- оновлення науково-технічного потенціалу міста, у тому числі досліджень у суднобудуванні (створення технопарку);

- розвиток інноваційної і підприємницької діяльності;
- розширення ринку збуту товарів підприємств міста та виведення на міжнародний ринок місцевого виробника тощо.
- реконструкція виробничих потужностей підприємств відповідно до кон'юнктури внутрішнього та зовнішнього ринків шляхом вилучення надлишкових потужностей, морально і фізично застарілого обладнання;
- створення сприятливого інвестиційного клімату, запровадження ефективних форм співпраці з потенційними інвесторами;
- участь підприємств у втіленні міжнародних проектів;
- впорядкування промислових територій виходячи з містобудівних потреб;

Програмою економічного і соціального розвитку м. Миколаєва на 2018-2020 роки передбачені наступні заходи щодо забезпечення розвитку промисловості:

- розробка та впровадження Плану місцевого економічного розвитку м. Миколаїв за участю суб'єктів господарювання та експертної підтримки Європейського Союзу, в рамках Ініціативи Європейського Союзу «Мери за економічне зростання»;
- проведення моніторингу обсягів реалізації продукції (робіт, послуг) промисловими підприємствами міста;
- залучення підприємств міста до участі у конкурсах та виставках-ярмарках промислової продукції міжнародного, всеукраїнського, регіонального та місцевого рівнів;
- розширення випуску інноваційної продукції;
- впровадження у виробництво енерго- та матеріалозберігаючих технологій.

На перспективу промисловість залишиться основою господарського комплексу міста і його виробничої сфери. Загальна чисельність зайнятих у промисловості міста на етап 15-20 років складатиме 26,9 тис. чол. або 13,8% зайнятих у господарському комплексі.

Нижче, в таблиці 3.4, наведена динаміка середньої кількості зайнятих в промисловості міста за видами промислової діяльності

Таблиця 3.4

Прогноз галузевої структури промисловості м. Миколаїв за чисельністю зайнятих на етап 15-20 років

	Кількість зайнятих, тис. осіб	Питома вага у %	Кількість зайнятих, тис. осіб	Питома вага у %
Промисловість	36,8	100,0	26,9	100,0
Переробна промисловість	27,0	73,4	22,3	82,9
Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	4,0	10,9	4,4	16,4

	Кількість зайнятих, тис. осіб	Питома вага у %	Кількість зайнятих, тис. осіб	Питома вага у %
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	0,5	1,4	0,7	2,6
Виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічна діяльність	0,4	1,1	0,5	1,9
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції. Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	0,3	0,8	0,2	0,7
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	0,8	2,2	1,0	3,7
Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	1,0	2,7	1,0	3,7
Машинобудування, в т.ч. суднобудування і судноремонт	19,8	53,8	14,0	52,0
Виробництво меблів, іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	0,2	0,5	0,5	1,9
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря; Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	9,8	26,6	4,6	17,1

Прогноз розвитку галузей промисловості

Машинобудування, в т.ч. суднобудування і судноремонт

Протягом останніх років відбувалося збільшення обсягів реалізації продукції машинобудівного комплексу, тож провідна роль машинобудування в промисловому виробництві збережеться і на перспективу за умов покращення інвестиційного клімату. За чисельністю зайнятих машинобудування збереже лідерство на перспективу (52% від зайнятих в промисловості міста).

Одним із пріоритетних напрямків розвитку Миколаєва є відродження суднобудування і судноремонту. Інвестиційно-привабливою спеціалізацією цієї галузі є будівництво спеціалізованих, невеликих портових та річкових суден, військових суден для внутрішнього ринку. Створення технопарку з направленістю суднобудування дасть поштовх для відродження епохи суднобудування в Миколаєві. Відродження вже почалося з минулого року. ТОВ «Суднобудівна судноремонтна компанія «Миколаївська верф» отримала замовлення від голландської суднобудівної компанії на виробництво танкера-хімовозу.

Миколаївський суднобудівний завод «Океан», який нещодавно змінив власника, відновлює роботу. Завод отримав перше державне замовлення – ремонт судна технічного флоту (земснаряд) «Ріон», яке належить ДП «Адміністрації морських портів України». Для виконання робіт буде вперше за багато останніх років задіяний сухий док – одну з найголовніших технологічних споруд підприємства. На судні будуть виконані корпусні роботи по заміні металу, ремонт землечерпального механізму, фарбування та ін. Паралельно на підприємстві виготовляються металоконструкції. На даний час керівництво працює над укладенням контрактів на будівництво суден. Очікується, що це буде вітчизняне замовлення. На сьогоднішній день на підприємстві працює понад 500 працівників і їх кількість збільшуватиметься з напливом замовлень. Заводу належить земельна ділянка площею близько 101 гектарів та ділянка водної акваторії площею 42 гектари. Загальна довжина добудованих набережних перевищує 600 метрів.

ТОВ СП «НІБУЛОН» чи не єдине в Україні підприємство, що сьогодні буде повнокомплектні судна. Практично кожного місяця із заводського сліпу на воду спускається нове судно. До кінця 2019 року на заводі буде збудовано 8 нових суден. Таким чином, флот компанії сягне позначки 80 одиниць. Підприємством проводиться реконструкція і модернізація наявних потужностей, після чого завод стане найсучаснішим в Україні і, без сумніву, одним із найкращих в Європі. Проведення реконструкції заводського сліпу дозволило нібулонівським суднобудівникам самостійно, без залучення сторонніх іноземних та українських компаній, будувати та спускати на воду 140-метрові судна. Саме таку довжину за проектом має самохідний перевантажувач проекту П-140 з двома крановими частинами, вантажомісткістю 10,0 тис. т та продуктивністю 18 000 т/добу. Будівництво такого надсучасного вантажного судна зараз триває на суднобудівному заводі компанії.

Зростає попит продукції Державного підприємства «Науково-виробничий комплекс газотурбобудування «Зоря»-Машпроект» (газотурбінні генератори та двигуни), які продаються у Китаї, Індії, Узбекистані, Туркменістані, В'єтнамі та інших країнах Близького Сходу.

Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів

Розвиток металургії в Миколаєві пов'язаний з нарощуванням об'ємів виробництва і покращення якості продукції. На підприємствах з металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів повинно впроваджуватись інноваційні проекти, розширення ринку збуту продукції та виведення на міжнародний ринок, реконструкція виробничих потужностей. На перспективу чисельності зайнятих в галузі залишається стабільною – 1,0 тис. чол. (3,7% кількості зайнятих у промисловості).

Виробництво харчових продуктів і напоїв

На перспективу виробництво харчових продуктів і напоїв залишається однією з пріоритетних, структуроформуючих галузей промислового комплексу міста і відіграватиме провідну роль у розвитку і розміщенні продуктивних сил, забезпеченні потреб населення у продовольстві, формуванні експортного потенціалу.

Агротененціал Миколаєва та Миколаївської області, зручне географічне розташування та розвинена транспортна логістика робить місто інвестиційно привабливим для розміщення сільськогосподарських підприємств та підприємств з переробки сільгосппродукції в Промзоні Матвіївка, які описані вище в інвестиційних проектах, створення нових перевантажувальних терміналів, розміщення харчових підприємств в індустріальному парку. Також розвитку галузі буде сприяти технічне переозброєння існуючих підприємств, нарощування обсягів виробництва, розширення експорту агропродукції завдяки морській інфраструктурі міста.

Чисельність зайнятих на підприємствах з виробництва харчових продуктів і напоїв_ на етап 15-20 років складатиме 4,4 тис.осіб, що дорівнюватиме 16,4% загальної кількості зайнятих у промисловості.

Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів

На підприємствах галузі ТОВ Швейна фабрика «Текстиль-2000», ТОВ «Виробничо-торгова фірма «Велам», ТОВ «НИКОТЕКС», ТОВ фірма «Аура», ТОВ фірма «Ангела», ТОВ «Кіфа», швейні майстерні ТОВ «Земал», ТОВ «ВО Сандера», ТОВ «Миколаїв Стиль Шуз», які займаються пошиттям одягу, білизни, взуття, постільної білизни та нетканих виробів за останні роки зростає обсяг реалізованої продукції. Як зазначено у інвестиційному паспорті міста, головним чинником подальшого розвитку цієї галузі є спроможність підприємств міста конкурувати з імпортерами завдяки ціні та якості продукції.

Кількість зайнятих на підприємствах галузі зросте до 0,7 тис.осіб і складе 2,6% кількості зайнятих у промисловості міста .

Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції

Розвиток цієї галузі буде зумовлений інвестиційною зацікавленістю створенню підприємств з виробництва будівельних матеріалів, та виробів зі скла в індустріальному парку «Енергія», розміщенням Фірми з виробництва сухих будівельних сумішей, клеїв та штукатурки зі спеціальних матеріалів для будівництва в виробничій зоні в районі Тернівка, розміщення будівельних організацій і підприємств на території Веснянської територіальної громади біля існуючого звалища.

Чисельність зайнятих на підприємствах галузі зросте до 1,0 тис. осіб і складе 3,7% кількості зайнятих у промисловості міста .

Чисельність зайнятих на підприємствах з виробництва хімічних речовин і хімічної продукції та виробництва основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів залишиться на сьогоднішньому рівні 0,2 тис. осіб і 0,7% зайнятих у промисловості міста.

Підприємства з виробництва меблів та іншої продукції

ТОВ «Виробничо-торгова фірма «Велам» та ПП «ТК-Ренессанс» нарощує обсяги реалізації продукції, яка користується попитом завдяки ціновій політики.

Найбільш перспективний напрямок росту економіки Миколаєва це розвиток портового господарства. Порти та стивідорні компанії створюють нові робочі місця, сприяють розвитку зовнішньоекономічної діяльності та створенню позитивного інвестиційного клімату.

Саме у цій сфері реалізовані найбільші інвестиційні проекти з залученням іноземних інвестицій компаній з США і Китаю. І сьогодні підприємства портового господарства мають великий інвестиційний потенціал, а саме:

ТОВ СП «НІБУЛОН» планує створення перевантажувальний термінал з відвантаженням зернових та олійних культур (об'єм зберігання зерна 75,6 тис.т) на річковий транспорт з майданчиком відстою вантажного автотранспорту.

Миколаївська філія ДП «АМПУ» (Адміністрація миколаївського морського порту) має план розвитку морського порту Миколаїв на коротко- (5 років), середньо- (10 років) та довгострокову перспективу. Напрямами розвитку є розвиток інфраструктури морських терміналів, днопоглиблення, розвиток автомобільної та залізничної інфраструктури. Планується будівництво універсальних, перевантажувальних та виробничо-перевантажувальних комплексів, будівництво комплексу з переробки зріджених газів, світлих нафтопродуктів та інших вантажів, будівництво причалів та реконструкція причалів і складів (збільшення вантажообігу МПМ на 1млн.тонн вантажів на рік).

ДП «Стивідорна компанія «Ольвія» планує до 2023 року реалізувати п'ять інвестиційних проектів (будівництво допоміжної залізничної колії, нових комплектів для обробки вантажів).

Смарт-Холдинг вирішив створити логістичний хаб у форматі індустріального парку з акцентом на вантажоперевалювання продукції аграрного сектору та металоконструкцій. Проект реалізується на не задіяних в основному виробництві територіях Миколаївської верфі Смарт Мерітайм Груп. У межах проекту створено керівну компанію «Наваль Логістик» і компанію-оператора «Наваль Парк». Остання надає повний спектр послуг, пов'язаних із перевалюванням вантажів: обробка, навантаження, експедирування, ваговий і якісний контроль, надання спеціалізованих складських потужностей тощо. У середньостроковій перспективі «Наваль» планує оновлення кранового господарства, модернізацію складських приміщень, а також реалізувати проект ремонтного черпання для досягнення паспортних глибин у найближчій

акваторії. Стратегічна мета проекту — досягненням у середньостроковій перспективі вантажообігу до 4 млн. тонн вантажів на рік.

Становлення інноваційної моделі розвитку господарства Миколаєва повинно спиратись на сучасну **транспортно-логістичну інфраструктуру**. Виходячи з Стратегії розвитку Миколаївської області Миколаїв повинен стати логістичним хабом Чорноморського басейну. Транспортно-логістична інфраструктура має містити комплекс таких логістичних операцій як інтер- та мультимодальні перевезення, навантаження та розвантаження, складування та зберігання вантажів, їх обробку (комплектацію, консолідацію) тощо. За цих умов виробникам товарів стає економічно недоцільно займатися питаннями їх доставки, оскільки цю функцію більш ефективно можуть виконувати спеціалізовані транспортно-логістичні фірми. Ключовими елементами транспортно-логістичної інфраструктури є логістичні термінали та комплекси. Дослідження показало, що в місті має бути створена мережа цих об'єктів. В першу чергу вони мають розміщуватись поблизу основних транспортних вузлів регіону та на перетині міжнародних транспортних коридорів (існуючих та проєктованих) і головних транспортних магістралей регіону.

Поштова та кур'єрська діяльність – одна з найбільш прогресивних галузей господарського комплексу міста представлена в основному підприємствами, що надають послуги поштового та телефонного зв'язку, проводового мовлення, передачі і прийому телевізійних та радіопрограм, радіозв'язку, комп'ютерного, мобільного зв'язку та ін. В місті розвинена мережа телефонного магістрального, дротяного та мобільного зв'язку, кабельні телекомунікаційні системи, телемеханічні системи підприємств та відомств, системи дротяної радіотрансляції, системи Інтернет. Загальна протяжність телефонної мережі – понад 6,4 тис. км. В місті працюють 12 каналів ефірного мовлення, 3 телекомпанії кабельного телебачення, міська комунальна телекомпанія «МАРТ» та канали ефірного мовлення. На території міста розвивається мережа мобільного зв'язку. Експлуатуються 3 мобільних оператори: Київстар, МТС Україна, Vodafone, «Lifecell». Покриття мобільного зв'язку на території міста досягає 100%. Послуги зв'язку надаються 28 АТС Миколаївської дирекції ВАТ «Укртелеком» та 34 відділеннями зв'язку Миколаївської дирекції УДППЗ «Укрпошта».

Розвиток інформаційного суспільства в Україні та впровадження новітніх інформаційних та комунікаційних технологій (ІКТ) в усі сфери суспільного життя визначається як один з пріоритетних напрямків державної політики.

Національна політика розвитку інформаційного суспільства в Україні ґрунтується на засадах:

- пріоритетності науково-технічного та інноваційного розвитку;
- формування необхідних для цього законодавчих і сприятливих економічних умов;

- всебічного розвитку загальнодоступної інформаційної інфраструктури інформаційних ресурсів та забезпечення повсюдного доступу до телекомунікаційних послуг та ІКТ;
- сприяння збільшенню різноманітності та кількості електронних послуг, забезпеченню створення загальнодоступних електронних інформаційних ресурсів;
- поліпшення кадрового потенціалу;
- посилення мотивації щодо використання ІКТ;
- широкого впровадження ІКТ в науку, освіту, культуру, охорону здоров'я, охорону навколишнього середовища;
- забезпечення інформаційної безпеки.

З метою поліпшення розвитку зв'язку передбачається інтенсивний розвиток безпроводних засобів зв'язку, охоплювання щільною комунікаційною системою всієї території міста, закріплення міжрегіонального та міжнародного співробітництва в цій галузі. Враховуючи, що галузь є однією з найсприятливіших для інвестиційних та інноваційних процесів, концептуальною основою її розвитку є орієнтація на залучення закордонних інвесторів, що володіють сучасними інформаційними технологіями.

Пріоритетними напрямками розвитку зв'язку є:

- завершення будівництва цифрових телекомунікаційних транспортних мереж в обласному центрі як основи цифровізації телефонних мереж;
- підтримка створення вітчизняних конкурентоспроможних телекомунікаційних систем;
- проведення науково-дослідних робіт, пов'язаних з конверсією радіочастотного ресурсу і створенням національної системи радіочастотного моніторингу;
- адаптації нормативно-правової бази з питань зв'язку до законодавства ЄС та інтеграції у світовий простір в рамках діяльності Міжнародного союзу електров'язку та Всесвітнього поштового союзу.

Загальна кількість зайнятих у зовнішньому транспорті і зв'язку на перспективу становитиме 23,0 тис. осіб, або 11,8% загальної кількості зайнятих у господарському комплексі міста.

Важливою галуззю господарського комплексу міста є сільське, лісове та рибне господарство. На сьогодні найбільш значним сільськогосподарським підприємством міста є ТОВ СП «НБУЛОН», яке є найбільшим вітчизняним сільгоспвиробником, інвестором та експортером аграрного ринку. На перспективу галузь набуде подальшого розвитку. Інвестиційними проектами передбачено розміщення в місті ферм по вирощуванню раків, червоних хробаків, вирощуванню рослин з використанням системи гідропоніки та ферми з використанням системи аквапоніки для вирощування овочів та ягід, а також вирощування риби. Кількість зайнятих в галузі на перспективу складе 3,0 тис. осіб.

Будівельний комплекс служить матеріальною основою розвитку продуктивних сил, підвищення життєвого і культурного рівня населення. Протягом останніх років в капітальному будівництві Миколаєва простежується позитивна тенденція нарощування обсягів капітальних інвестицій. Капітальні інвестиції міста за останні роки зростали і за рахунок усіх джерел фінансування у фактичних цінах у 2017 році становили 6338,2 млн. грн. Майже всі капітальні інвестиції були спрямовані на матеріальні активи. Головним джерелом фінансування були кошти підприємств та організацій.

Будівельно-монтажні та ремонтно-будівельні організації є провідною ланкою у будівельному комплексі. Від них залежить інтенсивність будівництва, строки введення в дію об'єктів, ефективність інвестицій. На сьогодні основними будівельними підприємствами міста є ТОВ «АНТАРЕС-БУД», ТОВ «МИКОЛАЇВАВТОДОР», ТОВ «ПІВДЕНЬТРАНСБУД», ТОВ «ПРОСПЕР ТЕЛЕКОМ ЕНЕРЖИ», ПАТ «БУДІВЕЛЬНА КОМПАНІЯ «ЖИТЛОПРОМБУД -8» та інші. Чисельність працівників у галузі становить 11,8 тис. осіб.

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку міста станом на 01 січня 2018 року склав 208,3 млн. дол. США. Найбільші обсяги іноземного капіталу надійшли до підприємств транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності, у які залучено 60,0% від загального обсягу інвестицій, 14,6% складають інвестиції підприємства промисловості.

Протягом останніх років збільшилися обсяги іноземних інвестицій у морегосподарський комплекс області, що сприяло росту експорту транспортних послуг.

Для ефективного здійснення будівельної діяльності в цілому потрібно, щоб його основні складові ланки (будівельно-монтажні, ремонтно-будівельні організації, будівельна інфраструктура, тощо) розвивалися випереджаючими темпами по відношенню до темпів зростання основного капіталу і відповідали умовам розвинутого соціально спрямованого ринку та потребам розширеного відтворення. Тому будівельна галузь матиме пріоритетні напрямки розвитку.

Основними напрямками розвитку будівельного комплексу Миколаєва є:

- поліпшення інвестиційної привабливості міста з метою залучення інвестицій для технологічної модернізації економіки ;
- ефективного маркетингу, головним завданням якого є просування інвестиційного потенціалу міста на інвестиційні ринки;
- створення ефективних фінансово-кредитних механізмів залучення коштів населення та довгострокових банківських кредитів у житлове будівництво, впровадження іпотечного кредитування згідно Закону України «Про іпотеку» від 5 червня 2003 р. № 898-IV, Закону України «Про запобігання впливу фінансової кризи та розвиток будівельної

галузі та житлового будівництва» від 25.12.2008 р № 800 -VI, Закону України від 12.01.2006 р. № 3334- ІУ про будівництво соціального житла;

- залучення вітчизняного капіталу до розвитку підприємництва, малого та середнього бізнесу
- першочергове спрямування бюджетних капітальних вкладень та цільових інвестицій субвенцій на завершення пускових та перехідних недобудов з високим рівнем готовності у житловому фонді, об'єктів освіти, охорони здоров'я та комунального господарства.

Найбільш перспективними галузями для інвестування в області є: харчова і легка промисловість – галузі зі швидким періодом окупності; морегосподарський комплекс – галузь з високим рівнем прибутковості, а також наукомісткі галузі - машинобудування, суднобудування та оборонна промисловість. За наявності реальних інвестицій ці галузі промисловості могли б швидко трансформуватися у ринковий простір, сприяти зростанню економічних показників промислового виробництва області, збільшенню надходжень до місцевих бюджетів та створенню нових робочих місць. Чисельність працівників у будівництві на прогнозний період зросте до 12,1 тис. осіб.

Становлення інноваційної економіки, як показує міжнародний досвід, завжди слугує потужним стимулом у розвитку третинного сектора економіки (сфери послуг). На його частку в розвинутих країнах припадає переважна (до 70%) частина зайнятих і створюваного в економіці суспільного продукту. У господарському комплексі міста цей сектор усе ще залишається недостатньо розвиненим. У ньому практично відсутні галузі ринкової інфраструктури, інформаційного і наукового обслуговування, консалтингового, інжинірингового і рекламного бізнесу і т.п. Оптимальний варіант якраз і передбачає випереджаючий розвиток третинного сектору економіки міста у відповідності з постіндустріальними тенденціями.

Розвиток галузі оптової та роздрібної торгівлі, тимчасового розміщення та організації харчування передбачається за рахунок якісних змін при збільшенні кількісних показників.

Подальшого розвитку набуватиме і галузь фінансової та страхової діяльності, яка забезпечуватиме функціонування виробничого та соціального комплексу міста, місцевих фінансових потоків, акумулюватиме фінансові ресурси і надаватиме кредити підприємствам та населенню.

Основною передумовою ефективного функціонування сучасної економіки є сформована ринкова інфраструктура. Вона являє собою систему інституцій, що забезпечують рух капіталів, товарів та послуг від виробника (продавця) до споживача (покупця). В залежності від функціональних ознак ринку, який обслуговується, розрізняється інфраструктура ринків споживчих товарів та послуг, фінансів, засобів виробництва, робочої сили тощо.

Інфраструктура ринку споживчих товарів та послуг включає в себе об'єкти роздрібної торгівлі, ярмарки, маркетингові та рекламно-інформаційні фірми, виставкові комплекси тощо. Сутність їх діяльності полягає в оперативній доставці товарів і послуг до споживача. Важливою складовою діяльності інфраструктури ринку споживчих товарів та послуг є вивчення попиту та інформування споживача про властивості товарів та послуг.

Одним з основних факторів економічного розвитку і конкурентоспроможності галузей економіки є розвиток наукової та технічної діяльності, зміцнення та ефективне використання науково-технічного прогресу, який відіграє особливу роль в процесі відтворення основних фондів господарського комплексу міста. У сучасних умовах наука стає безпосередньо виробничою чинністю, головною умовою розвитку науково-технічного прогресу, який сприяє зростанню ефективності суспільного виробництва.

Науково-технічний потенціал Миколаєва складається з науково-дослідних інститутів різної спеціалізації, дослідно-експериментальних та інформаційних організацій та підприємств, а також включає мережу вищих учбових закладів.

Науково-технічний потенціал міста відзначається певною спеціалізацією в галузі суднобудування та сільського господарства.

Серед вищих навчальних закладів міста відомими в Україні так і за її межами є Національний університет кораблебудування імені Адмірала Макарова (готує фахівців із усіх сучасних суднобудівних спеціальностей, дипломи університету визнаються в США, Німеччині та ін.), Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, Миколаївський національний аграрний університет (є засновником єдиного на півдні України Наукового парку «Агроперспектива» та Національного інноваційного кластера «Родючість ґрунтів»), Чорноморський державний університет імені Петра Могили.

Подальший розвиток науки і наукового обслуговування буде відбуватися відповідно до Закону України «Про пріоритетні напрямки розвитку науки й техніки до 2020 року» та державних наукових й науково-технічних програм, затверджених Кабінетом Міністрів України.

Інтенсивний розвиток наукового потенціалу і здійснення науково-технічної та інноваційної політики передбачає:

- всебічну підтримку науково-дослідних, дослідно-технологічних, дослідно-конструкторських, венчурних, впроваджувальних та інших інноваційних організацій;
- формування наукоємних виробничих процесів, сприяння створенню та функціонуванню інноваційних структур (технопарків, інкубаторів тощо);
- створення конкурентоспроможних переробних виробництв;
- технологічне і технічне оновлення базових галузей економіки держави;

- впровадження високорентабельних інноваційно-інвестиційних проектів, реалізація яких може забезпечити якнайшвидшу віддачу і започаткувати прогресивні зміни в структурі виробництва і тенденціях його розвитку;
- переорієнтацію фінансування науково технічної сфери на засади державного замовлення та конкурентності, забезпечення реальної економічної віддачі від вкладених у науку ресурсів;
- формування планів наукових досліджень за програмно-цільовим принципом, приведення їх у відповідність з потребами економіки та розвитку суспільства;
- розширення участі малого і середнього бізнесу в науково-технічному та інноваційному розвитку;
- підсилення і удосконалення матеріально-технічної бази наукових установ, оснащення їх новітнім обладнанням та приладами;
- збереження і покращення кадрового потенціалу науково-дослідної сфери;
- створення і розвиток мережі технологічних інкубаторів, технопарків, технополісів та інших ефективних форм поєднання наукової діяльності з промисловим виробництвом і капіталом;
- створення галузевих і регіональних науково-технічних центрів, науково-технічних служб;
- налагодження тісної взаємодії наукових організацій сфери промисловості з науковими установами Національної академії наук України, Міністерства освіти і науки України, посилення наукового забезпечення циклу «наука-техніка-виробництво-збут».

До найбільш поширених і ефективних форм організації науково-технічної діяльності слід віднести насамперед технологічні і наукові парки (технопарки).

Україна входить в десятку провідних суднобудівних країн світу. Володіючи значним експортним потенціалом суднобудування в Україні визначено пріоритетною галуззю. Слід відмітити, що в даний час вітчизняне суднобудування значно скоротило науково-дослідну базу фундаментальних досліджень у цій сфері. Необхідне створення вітчизняної бази фундаментальних досліджень у сфері підвищення пропульсивних характеристик цивільних суден, озброєння, пасивного та активного захисту і маскуванню бойових кораблів, нових принципів руху в водному середовищі.

Пріоритетом у галузі суднобудування є також подальший розвиток інвестиційного науково-технічного та інноваційного співробітництва і кооперації, насамперед у виробництві, постачанні та сервісному обслуговуванні газотурбінної техніки, а також спільних розробок, освоєнні і запровадженні на водному транспорті високоефективних газотурбінних двигунів нового покоління за участю потужного ДП НВКГ «Зоря»-Машпроект». Слід відмітити необхідність наукового супроводження базових галузей економіки.

У Миколаєві наявний високий ІТ-потенціал та рівень ІТ-освіти, місто перебуває в топ-п'ятірці міст України за кількістю людей, залучених до аутсорсингу, що сприяє розвитку бізнесу, пов'язаному з інформаційними технологіями.

Галузь інформаційних технологій представлена у Миколаєві 21 компанією та підприємцями. У місті завдяки рівню освіти у вузах технічної спрямованості розвинена сфера аутсорсингу та фрілансу, відкрито представництва ІТ компаній міжнародного та державного рівня. Серед крупних ІТ компаній міста:

Global logic (Київ, Харків, Львів, Миколаїв)	Розробка програмного забезпечення
Просото хостінг (Київ, Миколаїв)	Хостінг
Сіті хост (Київ, Одеса, Миколаїв, Львів)	Хостінг
Стайлус (Київ, Харків, Одеса, Миколаїв)	Продаж програмного забезпечення
Templatemonster	Веб дизайн
Sintez Technologies Ukraine	Розробка програмного забезпечення
ТОВ «КвадроЛоджик»	Розробка та впровадження програмного забезпечення

Зважаючи на рівень оплати праці, в порівнянні з містами-конкурентами у сфері ІТ (Київ, Харків, Одеса, Львів, Дніпропетровськ), на фоні високої кваліфікації спеціалістів цієї галузі у місті, Миколаїв має суттєвий потенціал для розвитку цієї сфери й для того, щоб стати одним із провідних міст у ІТ галузі.

Чисельність працюючих в галузі операції з нерухомим майном, діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування; професійна, наукова та технічна діяльність на прогнозний період збільшиться до 16,0 тис. осіб.

Туристична галузь м. Миколаїв - одна з найменш розвинених галузей міського господарства. Це обумовлено історичною спадщиною міста - закритого осередку оборонної промисловості країни. Проте наразі Миколаїв має всі передумови для інтенсивного розвитку внутрішнього та зовнішнього туризму: особливості географічного положення та рельєфу, сприятливий клімат, багатство природного, історико-культурного та туристично-рекреаційного потенціалів. На сьогодні в місті функціонують 53 суб'єкта туристичної діяльності, якими було обслуговано близько 8,0 тис. осіб. Для ознайомлення з етнографічними особливостями та культурною спадщиною міста протягом 2017 року започатковано проведення низки щорічних фестивальних заходів: «Молодіжний «STARtfest», фестиваль вуличних культур «Skills», FEST MRП - свято українських традицій та популяризація народних ремесел, «Миколаїв RIVER FEST» - водне свято тощо.

З урахуванням вищенаведеного, розбудова туристичної галузі у м. Миколаїв потребує комплексних заходів за важливими для міста векторами розвитку:

- створення програми розвитку туризму на основі природних, культурних та рекреаційних можливостей міста та області (спортивний, культурний, транзитний та бізнес – туризм);
- розвиток туристично-рекреаційних зон міста;
- брендінг міста як привабливого туристичного центру;
- посилення маркетингових програм у туристичній сфері.

В зв'язку з значною дислокацією в місті військових частин, важливою галуззю в структурі зайнятих за видами економічної діяльності залишатиметься державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування, частка якої складатиме 12,8%.

Винятково важлива роль у реалізації інноваційного варіанта розвитку господарського комплексу міста належить малому і середньому бізнесові, що також недостатньо розвинутий у місті.

Система малого підприємництва є невід'ємною складовою сучасної ринкової економіки. Малий бізнес здійснює значний та багатогранний вплив на економіку міста, його соціальну сферу, комунальне господарство, інфраструктуру.

Зростання малого підприємництва значною мірою визначає темпи розвитку економіки, її структурну трансформацію, сприяє насиченню ринку споживчими товарами та послугами. Посилюється значення малого бізнесу як джерела наповнення бюджету, що має безпосередній вплив на міський та регіональний розвиток.

В умовах реструктуризації господарства, коли вивільняється значна кількість зайнятих, мале підприємництво покликане виконувати важливі соціальні функції – створювати додаткові робочі місця; формувати новий суспільний прошарок підприємців-власників, чи так званий «середній клас»; забезпечувати зростання життєвого рівня населення. Завдяки функціонуванню малого бізнесу зменшується тиск на місцеві та державний бюджети, що пов'язано із зниженням витрат на соціальний захист безробітних.

Однак, не дивлячись на соціально-економічну значимість, розвиток малого підприємництва у Миколаєві, як і в Україні в цілому, ще не досяг необхідного рівня. Пояснюється це рядом об'єктивних причин, які потребують вирішення на державному рівні: удосконалення нормативно-правової бази щодо малого підприємництва, забезпечення розвитку підприємництва доступними фінансово-кредитними ресурсами, майновими ресурсами тощо.

Досягнення європейського рівня розвитку малого бізнесу у місті за період до 2041 року, вимагає зростання кількості малих підприємств майже в 4 рази. Саме такі темпи і дозволили б досягти середнього європейського показника – 46 малих підприємств у розрахунку на 1 тисячу жителів. На сьогодні цей показник становить 10,6. Загальна кількість малих підприємств Миколаєва мала б зрости до 20 тисяч. Загальна чисельність зайнятих у малому бізнесі повинна

досягти щонайменше 100 тисяч осіб, що складало б близько 50% від загальної чисельності зайнятих у господарстві міста і приблизно відповідало б середньому показнику для країн ЄС.

Враховуючи необхідність переходу міста на інноваційну модель розвитку, випереджуючими темпами малий бізнес має розвиватись, перед усім, у сфері ІКТ- технологій, науково-інноваційної та пов'язаної з нею виробничої діяльності. Прискореного розвитку малий бізнес має набути й у невиробничій сфері: охороні здоров'я, туризму, сфері колективних, громадських та особистих послуг, готельному господарстві, консалтинговій та рекламній діяльності тощо.

Природно, що інноваційний розвиток господарського комплексу дозволив би значно скоротити безробіття, тому числі і латентне. Пожвавлення економічної активності у всіх сферах господарського комплексу сприяло б і раціоналізації землекористування в місті, а також поступовому росту чисельності населення.

Проміжні варіанти розвитку господарського комплексу міста досить різноманітні, однак об'єднуються спільними особливостями. Суть їх полягає у тому, що при загальному інерційному варіанті розвитку більшості галузей та виробництв, окремі із них будуть розвиватися інноваційним шляхом. В результаті їх реалізації в тій чи іншій мірі будуть пом'якшуватись соціальні та комунальні проблеми розвитку міста, однак це не забезпечить комплексного їх вирішення.

Разом з тим, реалізація одного із проміжних варіантів, з наступним його розширенням, все ж може забезпечити становлення інноваційної моделі економіки хоча і в дещо віддаленій перспективі. Тобто в основі цього варіанту лежить припущення щодо можливості становлення та розвитку інноваційної моделі господарства через певну точку (або точки) зростання, як мультиплікатора інноваційних змін в регіоні або у галузі.

4. Житлове будівництво

Житловий фонд м. Миколаїв на 01.01.2018 р. складав 10,6 млн. м² загальної площі житлових приміщень, з якого 7,6 млн. м² (71,7%) – це багатоквартирний житловий фонд і 3,0 млн. м² (44,3%) - садибний житловий фонд. Середня житлова забезпеченість жителів міста складала 21,8 м²/люд., що менше ніж в цілому по Україні (по міським поселенням 23,3 м²/люд.) і нижче у порівнянні з країнами ЄС (35 – 45 м²/люд).

Житловий фонд непридатний для проживання, що складається з ветхого (6,9 тис. м²) та аварійного (4,1 тис. м²) нараховує біля 11,0 тис. м², в якому проживає 0,4 тис. осіб. На квартирному обліку тих, хто потребує поліпшення житлових умов, перебуває 2,2 тис. осіб.

Основним напрямком програми житлового будівництва є забезпечення сталого розвитку міста з гарантуванням основних соціальних стандартів життя гарантованих Конституцією України.

На виконання Закону України № 800 -УІ від 25.12.2008 р. «Про запобігання впливу фінансової кризи та розвиток будівельної галузі та житлового будівництва» генеральним планом передбачається будівництво доступного житла - недорогого житла, яке спроможні придбати громадяни з невисоким рівнем доходів, що потребують поліпшення житлових умов.

Генеральним планом згідно Закону України «Про житловий фонд соціального призначення» № 3334- ІУ від 12.01.2006 р. передбачене будівництво соціального житла.

Генеральним планом враховано Постанову КМУ від 20.09.2017р. №708 «Про внесення змін до порядків, затверджених постановами КМУ від 11.02.2009р. №140 та від 29.02.2012р. №193 про забезпечення доступним житлом учасників АТО і внутрішньо переміщених осіб».

Обсяги житлового будівництва, передбачені в генеральному плані, визначені з урахуванням необхідності підвищення комфортності житлових умов населення, вибуття з різних причин з експлуатації існуючого житлового фонду та на основі детальної проробки територіальних ресурсів міста, придатних для його розміщення.

Виходячи з вищевказаного, в основу розрахунків обсягів та структури нового житлового фонду покладено такі принципи:

- розселення сімей в житловому фонді з розрахунку, що кожна родина мешкає в окремій квартирі або будинку;
- формування багатоквартирної забудови квартирами різних типів: соціальне житло, доступне житло та квартири підвищеної комфортності;
- формування одноквартирної забудови будинками загальною площею від 100 м².

Генеральним планом передбачено вибуття існуючого житлового фонду в обсязі 0,3 млн. м².

Таблиця 4.1

Вибуття житлового фонду (тис. м2)

Види житлового фонду	Вибуває з експлуатації, (всього)	в тому числі за причин:				
		В наслідок реконструкції застарілого житлового фонду	Винос з СЗЗ	реконструкція гуртожитків	Переобладнання житлових приміщень під нежитлові	знос з планувальних міркувань
багатоквартирний	290,0	120,0	30,0	40,0	100,0	
садибний	10,0		3,0			7,0
Разом	300,0	120,0	33,0	40,0	100,0	7,0

Таким чином, житловий фонд, що зберігається, складе 10,3 млн.м², з нього – 7,3 млн. м² – багатоквартирний . У житловому фонді, що зберігається, виходячи з принципу розселення на прогнозний період проживатиме 410,0 тис. осіб.

Згідно демографічного прогнозу чисельність населення м. Миколаїв на 01.01.2041 року складатиме 507,7 тисяч осіб. Таким чином, необхідно розселити ще 97,7 тисяч осіб.

Генеральним планом передбачається наступне співвідношення багатоквартирної і садибної забудови - 70:30.

З урахуванням принципів, які покладені в основу програми житлового будівництва, передбачений генеральним планом обсяг нового житлового фонду на етап 15-20 років складе 3,0 млн. м², з нього 2,1 млн. м² – це багатоквартирний житловий фонд і 0,9 млн. м² – одноквартирний (садибний).

Зміни житлового фонду та розселення населення по м. Миколаїв наведено в таблиці 4.2.

Житловий фонд міста на кінець етапу 15-20 років (01.01.2041р.) складе 13,3 млн. м². Забезпеченість житлом у середньому на одного жителя міста складе 26,2 м² загальної площі.

Досягнення передбачених обсягів житлового будівництва та нарощування в зв'язку з цим обсягів випуску будівельних матеріалів та виробів, дасть змогу в першу чергу мати на первинному ринку житла біля 28,0 тисяч квартир та 9,3 тисяч будинків, що дасть можливість поліпшити житлові умови жителів міста і надати земельні ділянки учасникам АТО та збільшити кількість робочих місць у сфері будівництва. Для здійснення будівництва прогнозованих обсягів житла передбачається залучення коштів з різних джерел фінансування: державного та місцевих бюджетів, коштів населення, підприємств, установ та організацій, іпотечного та інших видів кредитування. Фінансування будівництва житла громадянам, які потребують соціального захисту з боку держави, передбачається здійснювати за рахунок державного та місцевих бюджетів.

Таблиця 4.2

Житловий фонд та розселення населення

Поверховість	Існуючий стан (на 1.01.2018.р.)			Житловий фонд, що вибуває з експлуатації		Житловий фонд, що зберігається			Нове будівництво			Етап 15-20 років 01.01.2041р.		
	Житловий фонд		Населення (тис. осіб.)	Загальна площа, (млн. м ²)	Кількість квартир, будинків (тис. од.)	Загальна площа, (млн. м ²)	Кількість квартир, будинків (тис. од.)	Населення (тис. осіб)	Загальна площа (млн. м ²)	Кількість квартир, будинків (тис. од.)	Населення (тис. осіб)	Загальна площа (млн. м ²)	Кількість квартир, будинків (тис. од.)	Населення (тис. осіб)
	Загальна площа, (млн. м ²)	Кількість квартир, будинків (тис. од.)												
Багатоквартирна забудова														
- малоповерхова	0,7	14,9	32,4	0,15	3,1	0,55	11,8	21,8	-	-	-	0,55	11,8	21,0
- середньоповерхова	2,4	50,3	110,6	0,06	1,3	2,34	49,0	92,9	0,2	2,2	5,5	2,54	51,2	97,2
- багатоповерхова	4,5	95,7	208,3	0,08	1,9	4,42	93,8	175,3	1,9	25,8	64,5	6,32	119,6	241,8
Всього	7,6	160,9	351,3	0,29	6,3	7,31	154,6	290,0	2,1	28,0	70,0	9,41	182,6	360,0
Одноквартирна (садибна) забудова														
1-2 поверхи	3,0	38,1	135,0	0,01	0,1	2,99	38,0	120,0	0,9	9,3	25,7	3,89	47,3	145,7
Разом	10,6	199,0	486,3	0,3	6,4	10,3	192,6	410,0	3,0	37,3	97,7	13,3	229,9	507,7

5. Територіальний розвиток. Проектне використання території

Аналіз ресурсних можливостей і об'єктивно існуючих обмежень просторового росту міста дали змогу визначити оптимальну сельбищну ємність Миколаєва на перспективу.

Основним принципом розміщення житлової забудови міста є раціональне використання існуючої території.

- Щільність багатоквартирного житлового фонду на території мікрорайону приймалась диференційовано у відповідності до містобудівних умов та комплексністю місцевого обслуговування, а також з урахуванням архітектурно-планувального потенціалу території. Розрахунки проводилися у відповідності до рекомендації ДБН Б.2.2-12:2018 «Планування і забудова територій».

Пропонуються наступні показники щільності:

- середньоповерхова забудова – 6700 – 7900 м² / га;
- багатоповерхова забудова – 8900 - 13100 м²/ га.

Для розміщення садибної забудови приймалися наступні показники розрахункової щільності населення при середньому складі домогосподарства для м. Миколаїв - 2,6 осіб:

- блокована забудова з розміром ділянки 400 м² – 51-52 осіб/га;
- садибна забудова з розміром присадибної ділянки 1000 м² – 22-23 осіб/га.

Потреба в територіях для житлового будівництва на 01.01.2041р. складе 1127,0 га, з них:

- для багатоквартирної забудови – 212,0 га;
- для садибної забудови – 915,0 га.

Райони житлового будівництва визначені з урахуванням еколого-містобудівної характеристики території.

Генеральним планом пропонується освоєння наступних ділянок житлового будівництва.

Таблиця 5.1.

№ з/п	Найменування ділянки, місце розташування	Територія (га)	Кількість квартир або садиб (тис.од.)	Житловий фонд (тис. м ²)	Населення (тис. осіб)
Центральний район					
	Багатоквартирна забудова, всього	155,3	21,4	1595,0	53,3
	у тому числі:				
1	МКР Північний-1	17,3	2,8	210,0	7,0
2	Соляні-2	13,3	2,1	155,0	5,0
3	МКР «Сонячний»	8,7	1,4	110,0	3,7
4	Матвіївка 1	110,0	14,1	1050,0	35,0
5	Район пр. Героїв України (в/ч)	6,0	1,0	70,0	2,6
	Садибна забудова, всього	303,7	2,8	292,0	8,2
	у тому числі:				

№ з/п	Найменування ділянки, місце розташування	Територія (га)	Кількість квартир або садиб (тис.од.)	Житловий фонд (тис. м ²)	Населення (тис. осіб)
6	Тернівка-1	12,1	0,1	11,0	0,3
7	Тернівка-2	23,4	0,2	21,0	0,6
8	Соляні-Тернівка	118,5	1,0	100,0	3,0
9	Матвіївка 3	59,0	0,5	50,0	1,5
10	Матвіївка 4	34,3	0,3	30,0	0,9
11	Варварівка-1	24,7	0,5	50,0	1,5
12	Варварівка-2	16,0	0,1	16,0	0,4
13	МКР Північний-2	15,7	0,1	14,0	0,4
	Всього по Центральному району	459,0	24,8	1887,0	61,5
Заводський район					
	Багатоквартирна забудова, всього	27,3	4,0	284,0	9,5
	<i>у тому числі:</i>				
14	МКР «Ліски-2»	16,1	2,5	175,0	5,9
15	Район вул. Морехідна	2,4	0,3	24,0	0,8
16	«Дормашина»	8,8	1,2	85,0	2,8
	Садибна забудова, всього	34,3	0,3	30,0	0,9
	<i>у тому числі:</i>				
17	Велика Корениха	34,3	0,3	30,0	0,9
	Всього по Заводському району	58,6	3,4	264,0	10,4
Корабельний район					
	Багатоквартирна забудова, всього	19,4	2,6	194,0	6,5
	<i>у тому числі:</i>				
18	МКР-8	15,0	2,0	150,0	5,0
19	Район вул. Янтарна	4,4	0,6	44,0	1,5
	Садибна забудова, всього	577,0	6,2	620,0	16,6
	<i>у тому числі:</i>				
20	Район «Балабанівка»	146,0	1,0	100,0	3,0
21	Район «Богоявленське»	405,0	5,0	500,0	13,0
22	Район вул. Степова	26,0	0,2	20,0	0,6
	Всього по Корабельному району	596,4	8,8	814,0	23,1
	Разом по місту Миколаєву, всього, у тому числі:	1117,0	37,3	3015,0	95,0
	багатоквартирна забудова	202,0	28,0	2073,0	69,3
	садибна забудова	915,0	9,3	942,0	25,7

Крім того, проектом передбачається 10,0 га вибіркової багатоквартирної забудови.

Для розміщення соціального та доступного житла генеральним планом пропонується освоєння ділянки «Район пр. Героїв України».

Для забезпечення прав пільгових категорій населення на отримання земельної ділянки (згідно чинного законодавства) проектом передбачена ділянки «Велика Корениха», частково «Балабанівка» та «Матвіївка-3».

Розміщення обсягів нового житлового фонду в межах міста пропонується за рахунок:

- вільних території – 94,2га;
- земель сільськогосподарського призначення – 1018,1га;
- земель МО – 14,7га.

Виходячи з інформації «Нормативної грошової оцінки земель міста Миколаїв» виконаною ДП «ДПРОМІСТО» у 2018 році особливо цінні землі сільськогосподарського призначення в межах міста відсутні.

Умови освоєння ділянок житлового будівництва наведено у таблиці 5.2.

На основі передбаченого проектом перспективного розвитку економіки, соціальної сфери, інженерно-транспортної інфраструктури міста були визначені території, що потрібні для розміщення усіх видів міського будівництва, які становлять на етап 15-20 років близько 2,7 тис. га.

Основним принципом територіального розвитку м. Миколаїв є найбільш ефективне використання міських земель.

Тому, в існуючих межах міста передбачається трансформація використання території в таких напрямках:

- підвищення ефективності використання забудованих територій за рахунок їх ущільнення;
- використання вільних від забудови територій в максимально можливих обсягах, виходячи з еколого-містобудівної оцінки території міста та передбаченого функціонального зонування;
- впорядкування виробничо-комунальних територій шляхом трансформації підприємств, які розміщені з порушенням санітарно-гігієнічних нормативів мають значний ступінь зносу основних фондів і не відповідають функціональному зонуванню.

У зв'язку з вищевикладеним, за рахунок використання внутрішньо міських ресурсів може бути використано біля 2,3 тис. га.

Таблиця 5.2.

Умови освоєння ділянок житлового будівництва

Назва ділянки	Водопостачання	Каналізація	Газопостачання	Теплопостачання
МКР Північний-1	Будівництво магістральних мереж ділянки 1,20 км, сумісно з ділянкою МКР Північний-2. Підключення до існуючим водопровідним мережам з урахуванням їх реконструкції.	Підключення к існуючим каналізаційним мережам з урахуванням їх реконструкції.	Від мереж низького тиску	Індивідуальні теплоустановки
Соляні-2	Будівництво магістральних мереж ділянки 2,20 км. Підключення до існуючим водопровідним мережам з урахуванням їх реконструкції.	Підключення к існуючим каналізаційним мережам з урахуванням їх реконструкції.	Від мереж низького тиску	прокладання 0,7км мереж
МКР «Сонячний»	Будівництво магістральних мереж ділянки 1,30 км. Підключення до існуючим водопровідним мережам з урахуванням їх реконструкції.	Підключення к існуючим каналізаційним мережам з урахуванням їх реконструкції.	Від мереж низького тиску	Від модульної котельні
Матвіївка-1	Будівництво магістральних мереж ділянки 6,50 км частково з ділянками Матвіївка 3, Матвіївка 4. Підключення до існуючим водопровідним мережам з урахуванням їх реконструкції.	Будівництво самопливних мереж ділянки 3,80 км частково з ділянками Матвіївка 3, Матвіївка 4. Підключення до існуючих каналізаційних мереж з урахуванням їх реконструкції.	будівництво 1 ГРП, прокладання 0,5 км газопроводів високого тиску	будівництво котельні, прокладання 6,5км мереж

Назва ділянки	Водопостачання	Каналізація	Газопостачання	Теплопостачання
Район пр. Героїв України (в/ч)	Підключення до існуючим водопровідним мережам з урахуванням їх реконструкції.	Підключення до існуючих каналізаційних мереж з урахуванням їх реконструкції.	Від мереж низького тиску	прокладання 1,5км мереж
Тернівка-1	Будівництво магістральних мереж ділянки 2,50 км. Підключення до існуючим водопровідним мережам з урахуванням їх реконструкції.	Будівництво самопливних мереж ділянки 2,10 км. Будівництво КНС та напірних трубопроводів 0,25 км сумісно з ділянкою Тернівка-2. Підключення до існуючих каналізаційних мереж з урахуванням їх реконструкції.	Від мереж низького тиску	Індивідуальні теплоустановки
Тернівка-2	Будівництво магістральних мереж ділянки 2,70 км. Підключення до існуючим водопровідним мережам з урахуванням їх реконструкції.	Будівництво самопливних мереж ділянки 3,40 км. Будівництво КНС та напірних трубопроводів 0,25 км сумісно з ділянкою Тернівка-1. Підключення до існуючих каналізаційних мереж з урахуванням їх реконструкції.	Від мереж низького тиску	Індивідуальні теплоустановки
Соляні-Тернівка	Будівництво магістральних мереж ділянки 10,40 км. Підключення до існуючим водопровідним мережам з урахуванням їх реконструкції.	Будівництво самопливних мереж ділянки 2,40 км. Будівництво КНС та напірних трубопроводів 1,30 км. Підключення до існуючих каналізаційних мереж з урахуванням їх реконструкції.	будівництво 1 ГРП, прокладання 1,2 км газопроводів високого тиску	Індивідуальні теплоустановки

Назва ділянки	Водопостачання	Каналізація	Газопостачання	Теплопостачання
Матвіївка-3	Будівництво магістральних мереж ділянки 5,90 км частково з ділянками Матвіївка 1, Матвіївка 4. Підключення до існуючим водопровідним мережам з урахуванням їх реконструкції.	Будівництво самопливних мереж ділянки 2,20 км частково з ділянками Матвіївка 1, Матвіївка 4. Будівництво КНС та напірних трубопроводів 0,40 км. Підключення до існуючих каналізаційних мереж з урахуванням їх реконструкції.	Від мереж низького тиску, винесення з-під плями забудови 0,5 км газопроводів високого тиску	Індивідуальні теплоустановки
Матвіївка-4	Будівництво магістральних мереж ділянки 4,30 км частково з ділянками Матвіївка 1. Підключення до існуючим водопровідним мережам з урахуванням їх реконструкції.	Будівництво самопливних мереж ділянки 1,80 км. Будівництво КНС та напірних трубопроводів 1,90 км. Підключення до існуючих каналізаційних мереж з урахуванням їх реконструкції.	будівництво 1 ГРП, прокладання 1,5 км газопроводів високого тиску	Індивідуальні теплоустановки
Варварівка-1	Будівництво магістральних мереж ділянки 2,80 км. Підключення до існуючим водопровідним мережам з урахуванням їх реконструкції.	Будівництво самопливних мереж ділянки 1,40 км. Підключення до існуючих каналізаційних мереж з урахуванням їх реконструкції.	Від мереж низького тиску	Індивідуальні теплоустановки
Варварівка-2	Будівництво магістральних мереж ділянки 2,40 км. Підключення до існуючим водопровідним мережам з урахуванням їх реконструкції.	Будівництво самопливних мереж ділянки 0,80 км. Підключення до існуючих каналізаційних мереж з урахуванням їх реконструкції.	будівництво 1 ГРП, прокладання 0,7 км газопроводів середнього тиску	Індивідуальні теплоустановки

Назва ділянки	Водопостачання	Каналізація	Газопостачання	Теплопостачання
МКР Північний-2	Будівництво магістральних мереж ділянки 1,20 км, сумісно з ділянкою МКР Північний-1. Підключення до існуючим водопровідним мережам з урахуванням їх реконструкції.	Будівництво самопливних мереж ділянки 1,10 км. Підключення до існуючих каналізаційних мереж з урахуванням їх реконструкції.	Від мереж низького тиску	Індивідуальні теплоустановки
МКР «Ліски-2»	Будівництво магістральних мереж ділянки 1,80 км. Підключення до існуючим водопровідним мережам з урахуванням їх реконструкції.	Будівництво самопливних мереж ділянки 1,80 км. Будівництво КНС та напірних трубопроводів 0,70 км. Підключення до існуючих каналізаційних мереж з урахуванням їх реконструкції.	Від мереж низького тиску	прокладання 0,8км мереж
Район вул.Морехідна	Підключення до існуючим водопровідним мережам з урахуванням їх реконструкції.	Будівництво самопливних мереж ділянки 0,60 км. Підключення до існуючих каналізаційних мереж з урахуванням їх реконструкції.	Від мереж низького тиску	Від існ. мереж
«Дормашина»	Підключення до існуючим водопровідним мережам з урахуванням їх реконструкції.	Підключення до існуючих каналізаційних мереж з урахуванням їх реконструкції.	Від мереж низького тиску	прокладання 1,0км мереж
Велика Корениха	Будівництво магістральних мереж ділянки 3,10 км. Підключення до існуючим водопровідним мережам з урахуванням їх реконструкції.	Будівництво самопливних мереж ділянки 1,10 км. Будівництво КНС та напірних трубопроводів 1,30 км. Підключення до існуючих каналізаційних мереж з	будівництво 1 ГРП, прокладання 1,9 км газопроводів високого тиску	Індивідуальні теплоустановки

Назва ділянки	Водопостачання	Каналізація	Газопостачання	Теплопостачання
		урахуванням їх реконструкції.		
МКР-8	Підключення до існуючим водопровідним мережам з урахуванням їх реконструкції.	Підключення до існуючих каналізаційних мереж з урахуванням їх реконструкції.	будівництво 1 ГРП, прокладання 0,1 км газопроводів середнього тиску	прокладання 2,3км мереж
Район вул. Янтарна	Будівництво магістральних мереж ділянки 0,70 км. Підключення до існуючим водопровідним мережам з урахуванням їх реконструкції.	Будівництво самопливних мереж ділянки 0,40 км. Підключення до існуючих каналізаційних мереж з урахуванням їх реконструкції.	Від мереж низького тиску	Від модульної котельні
Район «Балабанівка»	Будівництво магістральних мереж ділянки 4,50 км. Підключення до існуючим водопровідним мережам з урахуванням їх реконструкції.	Будівництво самопливних мереж ділянки 1,10 км. Будівництво КНС та напірних трубопроводів 3,10 км. Будівництво КНС та напірних трубопроводів 0,20 км. Підключення до існуючих каналізаційних мереж з урахуванням їх реконструкції.	будівництво 1 ГРП, прокладання 1,0 км газопроводів середнього тиску	Індивідуальні теплоустановки
Район «Богоявленське»	Будівництво магістральних мереж ділянки 10,50 км частково сумісно з ділянкою Район вул. Степова. Підключення до існуючим водопровідним мережам з урахуванням їх реконструкції.	Будівництво самопливних мереж ділянки 7,10 км частково сумісно з ділянкою Район вул. Степова. Підключення до існуючих каналізаційних мереж з урахуванням їх реконструкції.	будівництво 1 ГРП, прокладання 0,1 км газопроводів високого тиску та 9,0 км середнього тиску	Індивідуальні теплоустановки

Назва ділянки	Водопостачання	Каналізація	Газопостачання	Теплопостачання
Район вул. Степова	Будівництво магістральних мереж ділянки 2,80 км частково сумісно з ділянкою Район «Богоявленське». Підключення до існуючим водопровідним мережам з урахуванням їх реконструкції.	Будівництво самопливних мереж ділянки 1,00 км сумісно з ділянкою Район «Богоявленське». Підключення до існуючих каналізаційних мереж з урахуванням їх реконструкції.	Від мереж низького тиску	Індивідуальні теплоустановки

Генеральним планом передбачається приєднання на проектний період 479,2 га територій необхідних для розміщення перспективного будівництва, з яких 80,0 – вантажний термінал аеропорту, 75,0 – транспортні підприємства, 100,0 – комунальні підприємства, 20,0 га – промислові підприємства, 26,5 га - багатоквартирна забудова, 65,0га – формування санітарно-захисних смуг, 1,7 га - озеленені території загального користування та 111,0 га дороги.

Крім того, до проектної межі пропонується включення Міжнародного аеропорту «Миколаїв» площею 293,8 га та 14,4 га забудованих міських територій, з яких 3,0 га – це одноквартирна забудова, що розташована в безпосередній близькості до міста і є житловим фондом його мешканців, а також 8,3 га територій транспортних об'єктів міста і 3,1– смуга відводу залізниці.

Таким чином, територія м. Миколаїв на етап 01.01.2041р. збільшиться на 787,4 га і складе 26140,0 га.

Збільшення території міста передбачається за рахунок земель Баловненської сільської ради Новоодеського району.

За період проектування відбудуться позитивні зміни в використанні території міста:

- з 2,8% до 4,4% збільшуються озеленені території загального користування;
- з 2,4% до 3,8 % зростають території вулично-дорожньої мережі;
- території житлової забудови збільшиться на 3,6 %;
- території сільськогосподарського призначення зменшаться з 11,4% до 1,5%;
- забудовані території складатимуть 63 % проти 53,5 %.

Таблиця 5.3

Проектне використання території міста

Показники	На 01.01.2041р.	
	га	%
1. Житлова забудова, всього, у тому числі:	6606,0	25,3
- багатоквартирна	1074,0	4,1
- садибна	5532,0	21,2
2. Громадська забудова	923,0	3,5
3. Виробнича забудова	1827,0	7,0
4. Комунально- складська забудова	755,0	2,9
6.Території транспортної інфраструктури, всього, у тому числі:	1924,0	7,4
- вулично-дорожньої мережі	996,0	3,8
- зовнішнього транспорту	928,0	3,6
7. Ландшафтно-рекреаційні та озеленені території загального користування, всього, у тому числі:	2253,0	8,6
- озеленені території загального користування	1148,0	4,4
з них території природно-заповідного фонду	129,5	0,5
- дач та садівницьких кооперативів	741,0	2,8

Показники	На 01.01.2041р.	
	га	%
- ландшафтно-рекреаційні	364,0	1,4
8. Території природно-заповідного фонду	975,0	3,7
у тому числі водна поверхня Заказника «Жовтневе водосховище»	231,0	0,9
9. Спецтериторії	2175,0	8,3
в тому числі житлова забудова	6,0	0,02
10. Території сільськогосподарського призначення	398,8	1,5
11. Водні поверхні	7579,2* [/]	29,0
12. Озеленені території спеціального призначення	724,0	2,8
Територія в межах населеного пункту	26140,0	100,0

*[/]без урахування водної поверхні Заказника «Жовтневе водосховище» - 231 га.

6. Архітектурно-планувальна організація територій

6.1. Функціональне зонування територій

За основу функціонального зонування територій міста взято наступні принципи: виділення функціональних зон повинно бути чітким, а їх взаєморозміщення - раціональним; формування транспортно-планувального каркасу має здійснюватись на основі мінімізації витрат часу на пересування населення між місцями розселення, прикладення праці та рекреації, установами громадського обслуговування; оздоровлення та охорона навколишнього середовища, створення санітарно-захисних зон, забезпечення екологічного балансу природно-ландшафтних та урбанізованих територій.

З метою створення раціональної планувальної структури міста передбачається зонування територій з виділенням наступних функціональних зон за видами переважного використання: сільбищної; виробничої; ландшафтних та рекреаційних територій; зони транспортної інфраструктури.

Сельбищна зона призначена для розміщення кварталів садибної, блокованої, багатоквартирної забудови, громадських центрів, об'єктів культурно-побутового обслуговування, озелених територій загального користування. Сельбищна зона центральної (історичної) частини міста представлена кварталами мішаної житлової багатоквартирної малоповерхової, садибної та громадської забудови.

Вона є найбільшою за територією функціональною зоною міста.

Розвиток сельбищної зони міста передбачається у південному, північному і західному напрямках та в центрі.

Генеральним планом пропонується освоєння 22 ділянок житлового будівництва.

Ділянки багатоквартирного будівництва: «Матвіївка-1», «Північний-1» «Соляні-2», «8 мікрорайон» (частково), «м-н Сонячний», «Ліски-2», «вул. Морехідна», «Дормашина» вул.

Героїв України (військова частина) забудова передбачається в 5-9 поверхів (поверховість перспективних житлових ділянок визначена у розділі «Житлове будівництво», при забудові в центральній частині міста: керуватися Історико-архітектурним опорним планом м. Миколаїв з визначенням меж і режимів використання зон охорони пам'яток та історичних ареалів», зонами обмеження по висоті забудови).

В межах етапу до 01.01.2041р. передбачається реконструкція існуючих кварталів під багатоквартирну та громадську забудову: «м-н Селище залізничників», р-н вулиць Погранична-Чкалова, «м-н 109», «м-н 111», «8 мікрорайон» (частково), «вул. Янтарна».

Після 2041р. (етап стратегічної перспективи) у центральній частині міста (південніше вул. Погранична та м-н Ялти) передбачається резерв реконструкції кварталів під багатоквартирну та громадську забудову середньої поверховості (до 5 поверхів). Такі пропозиції надані з метою упорядкування кварталів, що склалися, які на даний момент хаотично забудовані різними типами забудови, в т.ч. виробничо-комунальною, а також безпосередньою близькістю до центральної виробничої зони. Крім того в р-ні ділянки «Матвіївка-1» резервуються території для подальшого розвитку багатоквартирної забудови.

Вибіркова багатоквартирна забудова передбачається на ділянках, де на даний час ведуться будівельні роботи, зокрема житлові комплекси: «Грандбуд», «Рів'єра», «Гражданский посад», «Мрія», «Гранд Парк», «Северная звезда», «Концепт», «Курортний», «Нікола-Град», «Уютний», «Леваневський», «Апельсин», «Адмірал», «Центральний», «Мирний», «Олімп», та по вул. Потьомкінська 61, вул. Мала Морська 24а, м-н Потьомкінський.

З метою збереження характеру традиційного історичного середовища та підпорядкування контексту оточуючого середовища в межах історичного ареалу, зонах регулювання забудови та охоронюваного ландшафту зокрема при реконструкції кварталів ветхого або аварійного житла надаються рекомендації щодо комплексної реконструкції кварталів/групи кварталів та вулиць з урахуванням режимів, визначених історико-архітектурним опорним планом, за умови розроблення детальних планів території і досягнення єдності об'ємно-планувальної композиції із суміжною забудовою.

Ділянки перспективної садибної забудови: «Матвіївка-3», «Матвіївка-4», «Тернівка-1», «Тернівка-2», «Соляні-Тернівка», «Північний-2», «Варварівка-1», «Варварівка-2», «р-н Богоявленське», «Балабанівка-1», «Балабанівка-2», «Велика Корениха», «вул. Степова».

В р-ні Матвіївки («Матвіївка-2», Матвіївка-3 (частково)), Балабанівки, Богоявленського проспекту передбачене резервування території для подальшого розвитку садибної зони.

Дачні та садівницькі товариства в мікрорайонах Ракетне урочище, Варварівка (частково), в р-ні вул. Космонавтів та Залізничної запропоновані до реконструкції під садибну забудову за

умови приведення територій у відповідність до параметрів садибної забудови, а також виконання відповідних інженерних заходів з підготовки та захисту територій.

Надаються пропозиції щодо винесення житлової садибної забудови з промислових зон міста (в р-ні вул. Заводська, вул. 295-ї Стрілецької дивізії, вул. Січова) з наступним переведенням звільнених територій у виробничу зону (на етап стратегічної перспективи). З містобудівних міркувань з метою формування транспортних зв'язків, передбачається винесення житлової садибної забудови в р-ні вул. Індустріальна (м-н Залізничників) та в р-ні вул. 2-а Набережна, 9 Воєнна, Привільна.

Гранична висота забудови (блакитні лінії):

При розміщенні об'єктів будівництва:

1) В комплексній охоронній зоні пам'яток історичного центру міста

- на території охоронної зони в районі вулиці Садова гранична висота - 15 метрів від рівня денної поверхні землі,

- квартали у межах вулиць Потьомкінська, Інженерна, Велика Морська, Садова та Садова, Велика Морська, 1-а Слобідська, Потьомкінська, а також частини кварталу, на території якого розташовується церква Касперівської ікони Божої Матері, де гранична висота - 10 метрів від рівня денної поверхні землі до гребня даху;

- в районі пл. Соборна та вул. Соборна гранична висота - 19 метрів від рівня денної поверхні землі до гребня даху (5 поверхів);

- на решті території даної комплексної охоронної зони гранична висота нових будівель і споруд не повинна перевищувати 13 м від денної поверхні до гребня даху, кутові будівлі можуть бути акцентовані з підвищенням висоти до 15 м.

- В рамках опрацювання Детального плану території можливе підвищення поверховості до 3 метрів на окремих ділянках та в окремих кварталах у тій частині комплексної охоронної зони, де гранична висота визначена у 13 м.

2) В комплексній охоронній зоні пам'яток: Леонідо-Феодосієвської церкви, вул. 2-а Екіпажна, 4; будинку, в якому лікувався М.Горький, вул. 2-а Екіпажна, 4; училища для доньок нижчих чинів морського відомства, вул. Котельна, 10; Пам'ятного знаку на місці диверсії миколаївських підпільників в парку «Народний сад», вул. 1-а Воєнна:

- на території охоронної зони по фронту парного боку вул. 2-а Екіпажна гранична висота нових будівель і споруд не повинна перевищувати 10 м від рівня денної поверхні до гребня даху, на решті території даної охоронної зони – 13 м;

- щодо вже існуючих об'єктів, висота яких перевищує висотні параметри, запропоновані для нової забудови в даній зоні, можливе проведення ремонтних робіт з їх модернізації: заміна плоских дахів на горищні (без влаштування мансардних поверхів), заміна форм та конфігурацій

існуючих дахів з метою підвищення їх експлуатаційних якостей (без влаштування додаткових мансардних поверхів), утеплення фасадів, їх тинькування, фарбування, заміна вікон.

3) **Комплексна охоронна зона пам'яток: Будинок, в якому розміщувалась школа, в якій навчався юний розвідник Шура Кобер, вул. 1-а Госпітальна, 1; Олександрівська церква морського госпіталю, вул. 1-а Екіпажна, 2**

- на території зони гранична висота: 10 м від рівня денної поверхні до гребня даху;

4) **Охоронні зони окремих пам'яток: Миколаївського некрополю, вул. Степова, 35 – Хресонське шосе:** на території зони гранична висота: 10 м від рівня денної поверхні до гребня даху

5) **Охоронні зони окремих пам'яток: Свято-Духівської церкви, вул. Троїцька, 109:** на території даної охоронної зони гранична висота нових будівель і споруд не повинна перевищувати 10 м від денної поверхні до гребня даху.

б) **Зона регулювання забудови комплексу пам'яток історичного центру:**

- вздовж набережної р. Південний Буг до вул. Спортивна та Леваневців - 10 м від рівня денної поверхні;

- у разі виведення миколаївського суднобудівного заводу, санації даної території та зміни функціонального призначення – забудови житловими, адміністративними та торгівельними будівлями їх повздовжні фасади, орієнтовані на р. Інгул, не мають бути протяжними (до 20-25 м); з розривами між окремими об'єктами, розміщення будівель має носити каскадний характер; їх висота має не перевищувати 15 м.

- На решті території зони регулювання забудови гранична висота нових будівель та об'єктів реконструкції – 15 м.

- На ділянці зони в межах вул. Мала Морська, Чкалова, Інженерна по фронту вул. Мала Морська та в тилах забудови Центрального проспекту гранична висота нових будівель та об'єктів реконструкції – 15 м, на решті території даної ділянки можливе підвищення поверховості 21-24 м.

7) **Зона охоронюваного ландшафту:** гранично допустима висота будівель при реконструкції або новому будівництві – 7 м (один поверх) від рівня денної поверхні землі до гребню даху.

8) **На іншій території міста:** залежно від територіального розташування в місті та типу житлової забудови за поверховістю, та існуючої об'ємно-просторової композиції забудови гранична висота може варіюватися від 5 до 12 поверхів. Уточнення поверховості має відбуватись при розробленні детальних планів території. Рекомендована поверховість для нового житлового багатоквартирного будівництва визначена в розділі 4 «Житлове будівництво». Для вибіркової забудови багатоквартирними житловими будинками в межах

кварталів існуючої житлової багатоквартирної забудови, кварталів, що передбачаються Генеральним планом під реконструкцію на етап 2041р. або на етап стратегічної перспективи надаються наступні рекомендації щодо визначення граничної висоти таких будинків:

- «Північний», «Темвод» гранична поверховість: **9-10 поверхів**
- в р-ні вулиць Озерна та Лазурна: 9 поверхів;
- в р-ні вулиць Біла, Індустріальна, Озерна, Курортна): 9 поверхів;
- в р-ні вулиць Генерала Карпенка, Леваневців: 9 поверхів;
- в кварталах південніше вул. Генерала Карпенка: 5 поверхів;
- при реконструкції ділянки «м-н Селище залізничників»: 5 поверхів (7-9 як акценти);
- «Ліски -2»: 10 поверхів (12 як акценти);
- в р-ні вулиць Морехідна, Шосейна, Центральний проспект (за межами охоронних зон пам'яток): 5 поверхів;
- квартали, що на етап стратегічної перспективи передбачені під реконструкції з розміщенням багатоквартирного будівництва південніше вул. Чкалова (м-н Ялти, вул. Погранична, вул. Кузнецька): 5 поверхів;
- квартали, що на 2041р. передбачені під реконструкцію з розміщенням багатоквартирного будівництва вздовж Центрального проспекту: 9 поверхів (12 поверхів - як акценти).
- в р-ні вулиць Богоявленський проспект, Театральна, Паркова, Передова, Молодогвардійська: 5 поверхів (9 поверхів - як акценти);
- в р-ні вулиць Богоявленський проспект, Будівельників, Миколаївська, Космонавтів: 5 поверхів (9 як акценти);
- квартали вздовж проспекту Мира: 9 поверхів (10 поверхів - як акценти);
- квартали вздовж вул. Космонавтів: 9 поверхів.
- квартали в р-ні вулиць: Богоявленський проспект, проспект Корабелів, вул. Океанівська: 5 поверхів;
- квартали в районі вулиць Богоявленський, проспект Корабелів, вул. Ольжича: 9 поверхів (12 як акценти);
- квартали в межах вулиць пр. Богоявленський - вул. Самойловича: 9 поверхів;

9) **поверховість на приаеродромних територіях МА «Миколаїв» та Кульбакіне** регламентується зонами обмеження забудови по висоті відповідно до спеціалізованих проектів.

10) **Планування і забудова в місцях розміщення діючих РТО** повинні здійснюватись з урахуванням меж санітарно-захисної зони і зони обмеження забудови з використанням захисних містобудівних та конструктивних заходів, які забезпечують зниження рівня ЕМП до нормативних значень з урахуванням можливих перевипромінювань.

Розвиток виробничої зони

Виробнича зона представлена промисловими підприємствами, об'єктами портового господарства, транспортними підприємствами (водного, автомобільного, залізничного та повітряного транспорту), будівельними, складськими, комунальними об'єктами та об'єктами інженерного забезпечення, які зосереджені в різних частинах міста.

Низка крупних промислових підприємств, складів і комунальних підприємств міста, сформувались в значні промислово-складські і комунальні зони, на даний час лінійно концентруються вздовж Миколаївського залізничного вузла:

- *Східна та Центральна промислові зони* (вул. Новозаводська, вул. Космонавтів, вул. Заводська, вул. Індустріальна)
- *Південна промислова зона*, в якій можна виділити групу підприємств по вул. Остапа Вишні, Доктора Самойловича; та значна за площею промислово-портова зона, сформована вздовж вул. Айвазовського.

На в'їздах в місто із заходу (Одеське шосе) та півночі (Київське та Олександрівське шосе, р-н Тернівки) можна виділити групи промислових підприємств: відповідно Західну (сформована переважно транспортно-складськими підприємствами) та Тернівську (сформована більшою мірою промисловими підприємствами). Значна кількість підприємств розташована в центральній сельбищній зоні безпосередньо серед житлової забудови, що значно погіршує комфортність проживання на цих територіях.

До складу виробничої зони відносяться також території об'єктів спеціального призначення. Основний масив таких територій розташований в східній частині міста (район Кульбакіне) та північній частині міста в районі вул. Героїв України. На перспективу до меж міста передбачається включення Міжнародного аеропорту «Миколаїв».

Враховуючи розміщення промислових зон, груп підприємств, або ж локально розміщених виробничих об'єктів в структурі міста та відповідно до еколого-містобудівного аналізу, генеральним планом запропонований поділ виробничих територій відповідно до пріоритетів розвитку територій з відповідними рекомендаціями щодо їх перспективного використання:

- **Території із збереженням пріоритету виробничої функції**, до яких належать «Південна», «Центральна», «Східна», «Західна» виробничі зони. Основними напрямками розвитку цих територій є: раціональне використання території; інтенсифікація використання територій; реконструкція об'єктів з покращенням технології; відновлення діяльності підприємств із збереженням виробничого профілю; розміщення нових підприємств за умови дотримання санітарних розривів, а також відповідно до санітарних та технологічних ознак до прилеглих в зоні об'єктів; можливість розміщення підприємств,

які виносяться із сельбищної зони міста (зокрема винесення рекомендується в Східну, Західну виробничі зони). Пріоритет виробничої функції зберігається.

Покращення транспортного обслуговування Центральної, Східної виробничих зон передбачається завдяки створенню зв'язків вул. Індустріальна - вул. Заводська – вул. Новозаводська; вул. Індустріальна - вул. Пушкінська.

- **Території, із збереженням виробничого профілю, які передбачені до реконструкції із покращенням технології.** Це стосується в першу чергу підприємств, розташованих на периферії великих виробничих утворень, які межують із сельбищною забудовою (р-н ДП «НВКГ «Зоря» - Машпроект», р-н вул. Заводська), вул. Казарського, вул. Янати, вул. 1-а Інгульська, Тернівка). Основними напрямками розвитку цих територій є: раціональне використання та інтенсифікація використання територій; реконструкція об'єктів з покращенням технології з мінімізацією впливу на прилеглі території, зменшення санітарно-захисних зон. Існуюча житлова забудова, яка на даний час розміщена у виробничих зонах, підлягає винесенню. Крім того, генеральним планом надаються рекомендації щодо реконструкції житлових кварталів прилеглих до центрального промислового вузла в багатоквартирну забудову на етап стратегічної перспективи, внаслідок чого, будуть дотримані необхідні санітарні розриви.
- **Території з можливістю перепрофілювання.** Генеральним планом визначені наступні території з відповідним пріоритетом розвитку, як зона в районі вул. Героїв України та вул. Малко-Тернівська, «Східна промислова зона» (вздовж вул. Космонавтів), вул. Ванди Василевської (в районі якої вже ведеться житлове будівництво), вул. Морехідна-Транспортний провулок; 8-го березня, вул. Декабристів, Основними напрямками розвитку цих територій є: перепрофілювання територій під житлову та громадську забудову внаслідок винесення виробничих потужностей або ж ліквідації підприємства, тощо; можливе виробничо-комерційне використання, за умови дотримання санітарних розривів до забудови або розміщення підприємств, які не є джерелами викидів шкідливих речовин, не створюють шуму, вібрації, електромагнітних та іонізуючих випромінювань вище нормативних рівнів, що не потребують обладнання під'їзних залізничних шляхів, інтенсивного руху автомобільного транспорту. Враховуючи можливість змішаного функціонального використання на такі території мають бути розроблені детальні плани території.
- **Території без збереження пріоритету виробничої функції сформовані об'єктами, які передбачаються до винесення і на перспективу перепрофілюються в громадську або сельбищну забудову.** («Дормашина», в р-ні м-ну «Північний», «Матвіївка-1», «Матвіївка-2»).

- **Створення нових виробничих територій** (зони «Північна», «Матвіївка», «Західна», «Південна»). В т.ч. до таких територій належать території, що резервуються під таке функціональне використання, освоєння яких передбачається на стратегічну перспективу.
- **Території інноваційних підприємств.** Реалізація інноваційної діяльності передбачається за рахунок розміщення в місті технопарку «Миколаїв 1788», індустріальних парків «Миколаїв» та «Енергія».

Отже, Генеральним планом пропонується дати нове життя територіям в центральній частині міста, за рахунок реструктуризації виробничої території під багатофункціональну зону «ТЕХНОПАРК МИКОЛАЇВ 1788», який у співпраці з Інститутом кораблебудування зможе стати потужним Інноваційно-освітнім центром суднобудування, центром ІТ-технологій, інноваційного бізнесу і науково-освітніх організацій. Враховуючи історичну складову, такий об'єкт може розглядатися як центр промислового туризму, а також важливим публічним простором для жителів міста та туристів. Запропоновано розвивати зазначену територію за принципом технопарку. Технопарк - це територіально відокремлений комплекс, заснований на базі провідного університету, що включає в себе наукові установи, промислові підприємства, інформаційні, сервісні та виставкові комплекси, комфортні житлово-побутові умови, є найбільш розвиненої форми об'єднання академічної науки та науки вищих навчальних закладів з промисловим виробництвом. Основна мета створення технопарку: комерціалізація науково-технічної діяльності. Технопарки безпосередньо здійснюють розробку і впровадження нових технологій у виробництво. Ймовірний розвиток технопарку буде відбуватися за змішаною моделлю розвитку, в основі якої поєднання:

- *виробництва, за рахунок структурної перебудови підприємства ДП «Миколаївський суднобудівний завод» (колишня назва ДП «Суднобудівний завод імені 61 комунара»), в основі якої лежатиме модернізована суднобудівна галузь та пов'язані з нею супутні та обслуговуючі виробництва, за рахунок раціонального підходу до використання територіального ресурсу та враховуючи екологічну складову, оскільки об'єкт знаходиться в оточенні сельбищної зони і є важливим елементом загальноміського центру.*

- *освітньо-дослідної функції (враховуючи планувальну структуру та близькість до Національного університету кораблебудування ім. Адмірала Макарова та ДП «Дослідно-проектний центр кораблебудування», та інших навчальних закладів подібної спеціалізації).* Зокрема перспективна спеціалізація буде спрямована на новітні напрямки розвитку морської інфраструктури України, впровадження інноваційних технологій управління, технологічного переозброєння портів, екологічний моніторинг, створення конкурентоздатних наукомістких технологій та проведення новітніх наукових досліджень; метрологія; інформаційно-

вимірювальні технології, комп'ютеризація; IT-технології в т.ч. в кораблебудуванні, навігації, а також в авіаційно-космічні технології;

- *громадської функції* (оскільки є важливим елементом планувальної структури міста, знаходиться в загальноміському центрі). Такий об'єкт може стати міжнародною ареною обміну досвідом та знаннями, центром ділового та освітнього туризму, існуюча водно-спортивна станція зможе стати яхтенно-туристичним комплексом міжнародного класу, де будуть впроваджуватись новітні розробки технопарку. Враховуючи історію підприємства (більше 200 років), такий об'єкт започаткує розвиток промислового туризму в т.ч. за рахунок створення музейного експозиційного парку кораблів та механізмів із зонами проведення тематичних фестивалів, конференцій, інсталяцій тощо. За рахунок створення низки громадських об'єктів та формуванні відкритої планувальної структури з громадськими просторами, створенням набережних та зон відпочинку біля води з максимальною ув'язкою з оточуючими об'єктами, жителі міста та туристи зможуть отримати важливий простір, якого так бракує у місті, а також унікальний об'єкт, який зацікавить туристів та інвесторів.

Об'єкт формується на протилежних берегах р. Інгул, зв'язок яких передбачений за рахунок створення та реконструкції існуючих пішохідних мостових переходів, внаслідок вдосконалення «зеленого» каркасу міста, а це – формування активної набережної від мікрорайону «Ліски-2» до мікрорайону «Північний» технопарк стане кульмінацією цього маршруту.

Рішенням Миколаївської міської ради Від 17 липня 2018р № 40/10 передбачалось створення *індустріального парку «Енергія»* та затвердження концепції його розвитку». Перспективна спеціалізація: виробництво харчових продуктів та напоїв, які згідно з санітарними нормами можливо виробляти на території індустріального парку, враховуючи розміщення інших видів виробництва; виробництво гумових і пластмасових виробів, виробництво неметалевої і мінеральної продукції (будівельні матеріали, скло та вироби зі скла та інше); виробництво хімічної речовини та хімічної продукції, які згідно санітарними нормами можливо виробляти на території індустріального парку, враховуючи розміщення інших видів виробництва; металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування; виробництво машин і устаткування. Об'єкт передбачається в р-ні вул. Самойловича. Об'єкт внесений до реєстру індустріальних (промислових) парків України.

Крім того, серед інвестиційних проектів, визначених міською радою, є створення *індустріального парку «Миколаїв»* в Східній промисловій зоні (в районі Баштанського шосе). перспективна спеціалізація індустріального парку: регенерація ТПВ та їх повторне використання. Передбачається створення сміттєпереробного комплексу. Такий комплекс передбачено створити у складі: сміттєпереробного підприємства, комунальних підприємства зі

збирання та сортування ТПВ; підприємств повторного використання та регенерації ТПВ, підприємств приймання збирання вторинної сировини.

В процесі реалізації рішень генерального плану на подальших стадіях проектування та забудови виробничо-комунальної забудови необхідно застосовувати проектні рішення, що забезпечували підвищення ефективності використання території промислових підприємств за рахунок ущільнення забудови, шляхом укрупнення та блокування споруд, чітке функціональне зонування різних технологічних зон, взаєморозміщення та групування підприємств відповідно до санітарних та технологічних ознак.

Розвиток ландшафтно-рекреаційної зони

Розвиток зони орієнтований на захист довкілля, на розвиток різних видів туризму та рекреації, пов'язаних з ними галузей та видів діяльності. Стимулювання розвитку пізнавального, наукового туризму, екстремального туризму на основі індустріальної спадщини, а також ділового туризму, пов'язаного з інноваційною діяльністю перспективних підприємств міста.

Ландшафтна зона

В існуючій та перспективній системі зелених насаджень міста присутні всі три групи насаджень, що визначаються за функціональною ознакою і певними територіями, а саме:

- насадження загального користування міської забудови – парки, сквери, бульвари, набережні, зелені кутки і насадження за межами забудови у межах міста – ліси, у тому числі лісопарки;
- насадження обмеженого користування: житлових кварталів, промислових, комунально-складських підприємств, установ і підприємств обслуговування;
- насадження спеціального призначення: санітарно-захисні зони, насадження вулиць, залізниць і автошляхів, зона санітарної охорони водосховища.

До окремої групи віднесені природоохоронні території – території об'єктів природно-заповідного фонду які є важливим структурним елементом екологічної мережі, діяльність в межах яких регламентована природоохоронним законодавством. Розміри і режими використання охоронних зон об'єктів природно-заповідного фонду встановлюються за проектами землеустрою щодо організації і встановлення меж територій природно-заповідного фонду.

Основним завданням щодо розвитку ландшафтної зони була забезпечення нормативного показника щодо озеленення, створення «зеленого» планувального каркасу, основою якого стануть не тільки існуючі та перспективні об'єкти зеленого господарства, а й прибережні території водних об'єктів міста та можливі зв'язки між ними (піші та велосипедні). Створення активної набережної (так звана «Миколаївська Венеція») від мікрорайону Ліски до

загальноміського центру, враховуючи особливість міста, зокрема наявність бульварів, а також поперечних профілів, достатніх для влаштування велосипедних доріжок, досягається можливість впровадження велоінфраструктури, яка б пов'язала не тільки важливі об'єкти громадського призначення, а й всі основні елементи зеленого каркасу міста. Головна ідея полягає у формуванні зв'язків від «Матвіївки» до «Балабанівки», від «Лісок» до «Дубків», яка може бути покладена в основу формування велоінфраструктури міста як першочерговий захід до реалізації при розробці галузевих проектів.

Передбачаються реконструкція парків, благоустрій і впорядкування території існуючих озелених територій загального користування із розміщенням спортивних майданчиків, майданчиків відпочинку.

Згідно рішень генерального плану передбачається благоустрій прибережних територій р. Південний Буг, р. Інгул та Бузького лиману та інших водних об'єктів міста, передбачається влаштування набережних, зон відпочинку біля водних об'єктів, пляжів, скверів, бульварів, зон відпочинку, зокрема для обслуговування перспективних ділянок житлового будівництва.

Створюється: Інгульська, Прибузька, Тернівська ландшафтні зони, Матвіївська прибережна ландшафтна зона, Варварівська прибережна зона, прибережні ландшафтні зони у Корабельному районі. В розділі 9 «Озеленені території» пояснювальної записки детально описуються прийняті проектом рішення щодо озеленення.

Межі усіх озелених територій загального користування, лісопарків, зон охоронюваного ландшафту співпадають з «зеленими лініями» (п.3.21 ДБН Б 2.2-12:2018) з обмеженням щодо розміщення об'єктів у межах вказаних територій. Благоустрій таких об'єктів необхідно передбачати згідно ДБН Б.2.2-5:2011 «Благоустрій територій» та чинного законодавства.

Рекреаційна зона сформована в центральній частині міста, в районі вул. Спортивна, Генеральним планом передбачається до реконструкції з метою формування доступу до прибережних територій. Завдяки створенню набережної передбачається зручний транспортний зв'язок зони із центральною частиною міста.

Відпочинок населення передбачається в дачних та садівницьких товариствах у західній частині міста (район дачних та садових товариств Варварівки та Великої та Малої Корених).

Передбачається розміщення аквапарку, водноспортивних центрів, центрів спортивної риболовлі з риболовним клубом; спортивний табір; спортивно-туристичний центр; туристично-фестивальний комплекс.

Розвиток зони транспортної інфраструктури

Розвиток міста, як міста пріоритетного розвитку портових та логістичних господарств, місто – інноваційний, та туристичний центр, та транспортний вузол (головний транспортний

хаб) напряму залежить від розвитку транспортної інфраструктури як в системі області так і в межах міста, та взаємозв'язків між ними.

Зона транспортної інфраструктури (комунікацій) складається з вулиць, доріг, об'єктів підприємств та мереж міського і зовнішнього транспорту.

Відповідно до постанов Кабінету Міністрів України, Генеральної схеми планування території України, Схеми планування території Миколаївської області, поблизу міста Миколаїв проходять траси наступних міжнародних автомобільних та залізничних коридорів, які визначили надзвичайно вигідне положення як в регіоні, так і в транспортній системі держави:

Автомобільні транспортні коридори:

- Північ-Південь (новий). Даний коридор проходитиме сполученням Харків - Полтава - Кременчук – Кіровоград (Кропивницький) – Одеса;
- **ЧЕС** (чорноморське економічне співтовариство) сполученням Рені-Ізмаїл-Одеса-Миколаїв-Херсон-Мелітополь-Бердянськ-Маріуполь-Новоазовськ.
- **Євроазіатський** сполученням Одеса-Миколаїв-Херсон-Джанкой-Керч.

Також в зоні впливу міста Миколаєва пройде траса одного міжнародного автомобільного коридору, який намічено під будівництво: **Євроазіатський (новий)** сполученням Одеса-Миколаїв-Херсон-Джанкой-Керч.

Залізничні транспортні коридори ЧЕС з відгалуженнями – Колосівка-Миколаїв-Херсон-Чаплине-Бердянськ; - Євроазійський – Херсон-Миколаїв-Одеса.

Серед принципових рішень щодо транспортної інфраструктури є створення північного транспортного обходу з мостовими переходом через р. Південний Буг з організацією перетинів у різних рівнях з подальшим підключенням до міської транспортної системи та в межах агломерації і виходом на міжнародне сполучення в т.ч. на проектний міжнародно-транспортний коридор «Євроазіатський новий» траса якого орієнтовно проходитиме на відстані 10 км від північної межі міста), трасування якого визначалось Схемою планування території Миколаївської області.

Враховуючи розміщення в зоні впливу коридорів, а також потужних об'єктів, які в тому числі працюють на зовнішню інфраструктуру, а також потребують організації перевезень з відповідними об'єктами обслуговування – логістичними центрами, центрами обслуговування транспорту, перспективні виробничі зони з основними об'єктам для обслуговування транспорту пропонується розмістити в периферійних зонах міста.

Важливим елементом ефективного функціонування центральної виробничої зони є транспортна складова, генеральним планом передбачається можливість створення зв'язку вулиць Індустріальна, Заводська, Новозаводська (продовження Новозаводської до перетину з Богоявленським проспектом, що відведе вантажні потоки з центральної частини міста.

Додатково створюються зв'язок вулиць Індустріальна-Пушкінська-Героїв України, що покращить транспортне обслуговування мікрорайонів Ліски та Намив із центром та приміським залізничним вокзалом, автовокзалом. Враховуючи перспективи розвитку багатоквартирного будівництва в т.ч. і на етап стратегічної перспективи, створення активної зони відпочинку, такий зв'язок розвантажить вул. Генерала Карпенка, яка на даний час є єдиним зв'язком з цією територією, і значно покращить доступність цього району міста.

До 2041р. передбачається створення південного мостового переходу через Бузький лиман комбінованого типу (автомобільно-залізничний), з метою формування залізничного сполучення з портом «Очаків», як визначалось Схемою планування території Миколаївської області. Завдяки створенню такого зв'язку активізується розвиток Великої Коренихи та Малої Коренихи, с. Радсад, зокрема розвиток туризму. Він підключатиметься до проектного зв'язку Індустріальна-Заводська-Новозаводська і матиме вихід до східної ділянки кільцевої дороги м. Миколаїв, а також додатковий (альтернативний) вихід з центральної виробничої зони у одеському та очаківському напрямках, а також максимально ізолює вантажні транспортні потоки центральною частиною міста.

Вирішення перспективної вулично-дорожньої мережі орієнтоване на вирішення однієї з головних проблем міста, а це транзитні транспортні потоки та проблеми транспортного обслуговування виробничих зон міста (центральної та південної), створення альтернативних зв'язків для поліпшення транспортної ситуації міста, або доопрацювання існуючих з метою ефективнішого функціонування транспортної системи міста.

Генеральним планом визначена можливість створення транспортно-логістичних центрів з відповідною інфраструктурою, необхідною для обслуговування таких територій (центри обслуговування транспорту, автосалони, СТО, мотелі) на основних в'їздах в місто (Західний, Північний, Східний) , в т.ч. з організацією зон відстою вантажного транспорту, який прямує до Центральної та Південної промислових зон міста, куди зосередженні основні вантажні транспортні потоки.

На перспективу передбачається включення до межі міста Міжнародного аеропорту Миколаїв, який розглядається як основний вантажно-пасажирський аеропорт півдня України, що працює за схемою «море – повітря – земля». Передбачається створення вантажного терміналу і транспортно-складського комплексу вздовж міжнародної дороги державного значення М-14 та підведення залізничної колії до нього.

Для покращення екологічного стану сельбищної зони південної частини міста в Корабельному районі надаються пропозиції щодо створення обхідної залізничної гілки до Миколаївського глиноземного заводу та південної виробничої зони міста, після будівництва

якої залізничний зв'язок вздовж вул. Доктора Самойловича ліквідується (етап стратегічна перспектива).

Враховуючи значний водний ресурс, та наявність віддалених районів внаслідок рішеннями генерального плану передбачається можливість розвитку системи річкового громадського транспорту, який в т.ч. розглядається як туристичний. В таких районах передбачається створення причалів.

Вздовж магістральних вулиць загальноміського та районного значення, житлових вулиць передбачається створення велодоріжок або велосмуг.

Системи пішохідних маршрутів, елементи вулиць і доріг слід формувати з урахуванням особливостей руху осіб з обмеженими фізичними можливостями відповідно до вимог чинного законодавства.

6.2. Планувальна структура міста

Планувальна структура м. Миколаїв установлена виходячи з умов розселення за принципом трудового тяжіння, раціональної організації виробничих зон, сельбищних зон, мережі обслуговування (система громадських центрів), системи зелених насаджень, магістралей та транспорту, які в свою чергу є планувальними елементами міста, вузлами та планувальним каркасом міста. Основою планувальної організації території міста є збалансований розвиток урбанізованого та природно-ландшафтного каркасів.

Чітка ув'язка всіх складових елементів структури забезпечує передумови раціонального вирішення системи магістралей і транспорту та забезпечення доступності від місць проживання до місць прикладання праці та відпочинку.

В планувальній структурі міста виділено 4 планувальних райони, що визначались відповідно до природних та штучних перешкод територіального розвитку:

- «Північний» (Матвіївка, Соляні, Тернівка);
- «Центральний» (Ліски, центр, Ракетне урочище, Водопій);
- «Південний» (Корабельний район, Кульбакіне);
- «Варварівський» (Варварівка, Велика Корениха, Мала Корениха).

Планувальна структура сельбищних територій

Основою каркасу планувальної структури м. Миколаїв є планувальна структура сельбищних територій міста, яка формувалась на основі системи розселення, що складається в місті, у взаємозв'язку з організацією сельбищних і житлових районів, які формуються з урахуванням системи культурно-побутового обслуговування, магістрально-вуличної мережі, системи зелених насаджень.

Внутрішня структура сельбищних районів побудована на організації житлових районів, які скомпоновані навколо громадського центру сельбищного району.

В межах сельбищних і житлових районів виділяються центри відповідних рівнів. В місті Миколаєві виділено 6 сельбищних районів: «Західний», «Центральний», «Східний», «Північний», «Корабельний», «Варварівський».

Планувальна структура виробничих територій

До виробничих територій включені найбільш значні території промислових підприємств, підприємств автотранспорту, морського та річкового транспорту, комунальні території, бази, склади та іншого призначення.

На даний час підприємства на території міста розташовані як окремо, так і компактно – у вигляді промутворень. В структурі міста можна виділити Центральну, Східну, Південну промислові зони, та групи промислових підприємств: Західна, Північна, Тернівська.

Природно-ландшафтний каркас території представлений водними об'єктами міста та системою зелених насаджень різного типу.

Урбанізований каркас представлений:

Автомобільними дорогами загального користування:

Проектною магістральною дорогою безперервного руху (Північно-східна об'їзна дорога)

Магістральними вулицями загальноміського значення існуючими:

Героїв України, Центральний проспект, Богоявленський проспект, Херсонське шосе, проспект Миру, Малко-Тернівська, Софіївська, Пушкінська, Одеське шосе, Веселинівська, Очаківська, Комунальна, Велика Морська, Троїцька, Садова, Олега Ольжича

Магістральними вулицями загальноміського значення проектними: вул. Проектна 1-9.

Магістральними вулицями районного значення:

існуючими: Чкалова, Погранична, Кузнецька, Силікатна, 68 Десантників, 2-а Екіпажна, 9-а Воєнна, Привільна, вул. Архітектора Старова, Променева, 116-ї дивізії, Очаківська-Північна-Суворова, Нікольська, Шосейна, проспект Корабелів, вул. Космонавтів, вул. Доктора Самойловича, вул. Остапа Вишні, Степова, Гагаріна, Айвазовського, Будівельників, Янати, Казарського, Автомобільна, Нагірна, Озерна, Лазурна, Курортна, Біла, Крилова, Індустріальна, Московська, Спортивна, Нікольська, Адмірала Макарова, Рюміна, Фалєєвська, 3-я Слобідська.

Магістральними вулицями районного значення проектними для обслуговування перспективних районів житлового будівництва: вул. Проектна 10 - 32;

Житловими вулицями.

6.3. Система центрів

Важливим елементом планувальної структури міста є система громадських центрів.

Загальноміський центр отримує свій подальший розвиток як поліфункціональна система, що містить громадську, ділову, культурно – освітню функцію, а також функції громадського харчування і торгівлі.

Проектом передбачається збереження тенденцій щодо подальшого розвитку загальноміського центру, але з посиленням ролі водних об'єктів у подальшому його функціонуванні за рахунок активізації територій, які на даний час занепадають, але мають значний потенціал для розвитку: правого та лівого берегів р. Інгул.

Принциповим рішенням в Генеральному плані міста є надання територіям ДП «Миколаївський суднобудівний завод» нового функціонального навантаження, внаслідок чого вказані території стануть важливим елементом загальноміського центру, які завдяки розвитку системи активних пішохідних, в т.ч. мостових зв'язків, створення набережної, зон відпочинку біля води, підвищити роль водних поверхонь, які на даний час нівелюються. Враховуючи специфіку зазначених територій, їх історико-культурну складову, такий об'єкт стане важливим туристичним, бізнес-центром, публічним простором міста.

Крім вул. Соборна зв'язок з Інгульською набережною отримають вул. Садова, вул. 1-а Восня. Система зелених насаджень центральної частини міста буде доповнена зеленими публічними просторами технопарку.

Рішеннями генерального плану передбачається доповнення вже існуючої лінійно-вузлової системи центрів центрами районного та місцевого значення, які передбачені в перспективних районах житлової забудови, зокрема в Матвіївці, р-н Богоявленське, в р-ні Тернівки, Варварівки та Балабанівки з відповідними об'єктами повсякденного обслуговування.

Зберігається необхідність формування мережі загальноміських спеціалізованих центрів:

- ділового бізнес-центру в технопарку «Миколаїв 1788»;
- туристичного-фестивального центру - передбачається в районі с. Мала Корениха;
- спеціалізованих спортивних центрів (р-н Богоявленське, прибережні території р. Інгул, Південний Буг та Бузького лиману) з метою розвитку спортивно-розважальної та спортивно-оздоровчої діяльності; надаються пропозиції щодо комплексного підходу щодо функціонування існуючої спортивно-рекреаційної зони в районі вул. Спортивна на предмет формування доступу до водних поверхонь прилеглих територій, та формування спільної набережної.
- спеціалізованих центрів-парків як місць масового відпочинку. Основні центри рекреаційної активності (парки, лісопарки, парки, що проектується).

В зоні загальноміського центру та центрів сельбищних районів передбачається розміщення об'єктів громадської забудови (торговельних, розважальних комплексів, виставкових центрів тощо); офісних приміщень та бізнес-центрів; спеціалізованих спортивних об'єктів (аквапарк, спортивно-оздоровчі клуби, яхт-клуб тощо).

6.4. Збереження та охорона культурної спадщини

Згідно постанови Кабінету міністрів України від 26 липня 2001 р. №878 «Про затвердження Списку історичних населених місць України», м. Миколаїв віднесено до історичних.

Усі архітектурно-планувальні заходи в межах історико-архітектурної зони центральної частини Миколаєва, включаючи функціональне оновлення, регенерацію, повинні здійснюватись відповідно з вимогами Закону України «Про охорону культурної спадщини».

На умовах субпідрядного договору з ДП «ДІПРОМІСТО» згідно договору від 29.11.2018 № 10-18/П у складі робіт з генерального плану розроблений «Історико-архітектурний опорний план м. Миколаїв з визначенням меж і режимів використання зон охорони пам'яток та історичних ареалів», розробник – Підприємство об'єднання громадян «Інститут культурної спадщини» Всеукраїнської ради з охорони культурної спадщини України.

Згідно вищевказаної документації на території міста визначені:

1. Території пам'яток.
2. Комплексні охоронні зони.
3. Охоронні зони дискретно розташованих пам'яток.
4. Зона регулювання забудови комплексів пам'яток історичного середмістя.
5. Зона охоронюваного ландшафту
6. Зони охорони археологічного культурного шару I, II і III категорії.

Межі території та режими використання пам'яток національного та місцевого значення (окрім археології)

На територіях пам'яток заборонене нове будівництво, не пов'язане з реставрацією, музеєфікацією та реабілітацією пам'яток, регенерацією історичної забудови, прокладенням чи реконструкцією інженерних мереж, необхідних для функціонування пам'яток.

На територіях пам'яток допускається тільки реставрація і реабілітація пам'яток та реконструкція інших будівель і споруд без збільшення їх висотних та габаритних параметрів, а також компенсаційне будівництво замість знесених малоцінних та дисгармонійних будівель у рамках проекту регенерації території відповідної пам'ятки.

Режим використання територій пам'яток також передбачає:

- збереження розпланування та історичного упорядження (благоустрою);
- забезпечення сприятливого для пам'яток гідрологічного режиму, пожежної безпеки, захисту від динамічних навантажень та інших негативних техногенних і природних впливів;

- проведення робіт щодо реставрації і пристосування пам'яток культурної спадщини, упорядження та озеленення території за проектами, погодженими з органами охорони культурної спадщини.

Наведені вище режими використання територій пам'яток визначені переважно для пам'яток за видом «архітектура», а також пам'яток за видом «історія», представлених архітектурними об'єктами.

На територіях пам'яток історії (якщо вони представлені похованнями або пам'ятними знаками) та монументального мистецтва заборонена будь-яка господарська діяльність, окрім реставрації, реконструкції (за проектами, погодженими у встановленому порядку), благоустрою.

Території пам'яток археології та зони охорони археологічного культурного шару м. Миколаїв

Для пам'яток археології визначені 2 типи режимів використання території:

1) В межах території пам'яток археології (як національного, так і місцевого значення) встановлюється режим використання, спрямований на максимальне збереження об'єктів археологічної спадщини та археологічного культурного шару; він передбачає:

- на пам'ятці археології дозволяється проведення наукових археологічних досліджень з подальшою консервацією та музеєфікацією виявлених старожитностей, а також збереження недоторканих (резервних) ділянок для їх дослідження у майбутньому;
- роботи з благоустрою території, прокладання інженерних мереж повинні відповідати вимогам охорони культурної спадщини та збереження традиційного характеру середовища; при прокладанні підземних інженерних мереж пріоритетним є дотримання вже існуючих трас комунікацій;
- у виняткових випадках дозволяється нове будівництво на незабудованих ділянках території за умови відсутності на цих ділянках об'єктів, що вимагають консервації та музеєфікації *in situ*; проекти на таке будівництво обов'язково повинні бути погоджені з державними органами у сфері охорони культурної спадщини;
- будь-які проекти щодо землеустрою, будівництва, протизсувних та інженерних заходів, ландшафтних перетворень, археологічних досліджень, реставрації пам'яток, реконструкції та благоустрою території повинні погоджуватись з державними органами управління у сфері охорони культурної спадщини;
- будь-яким земляним роботам в межах території пам'ятки повинні передувати наукові археологічні розкопки (з метою вивчення культурного шару), а самі роботи повинні здійснюватись за спеціальним дозволом державного органу управління у сфері охорони культурної спадщини та під наглядом фахівця-археолога. У проектно-кошторисній

документації на будівництво обов'язково повинні передбачатися кошти на проведення археологічних досліджень перед початком земляних робіт.

Внаслідок того, що межі територій пам'яток археології є визначеними зі значною долею гіпотетичності, рекомендується провести їх додаткове обстеження, визначити межі території, предмет охорони, розробити облікову документацію у відповідності до сучасних вимог.

2) В межах території пам'ятки зберігається як сам об'єкт археологічної спадщини, а також ландшафтні елементи (насип кургану);

- на цій пам'ятці дозволяється проведення наукових археологічних досліджень. - забороняється нове будівництво менше ніж за 25 м від кургану;

- містобудівні, архітектурні чи ландшафтні перетворення, будівельні, шляхові, земляні роботи проводяться лише за наявності дозволу відповідного органу в сфері охорони культурної спадщини;

- роботи з благоустрою території, встановлення парканів, прокладання інженерних мереж повинні відповідати вимогам охорони культурної спадщини та збереження традиційного характеру середовища; при прокладанні підземних інженерних мереж пріоритетним є дотримання вже існуючих трас комунікацій;

- погодженню землевпорядної документації на земельні ділянки з відповідним державним органом у сфері охорони культурної спадщини повинна передувати археологічна експертиза (натурне обстеження або шурфування) в межах відповідної земельної ділянки;

- будь-яким земляним роботам в межах території пам'ятки повинні передувати наукові археологічні розкопки або шурфування (в запроектованих межах), а самі роботи повинні здійснюватись за спеціальним дозволом відповідного органу у сфері охорони культурної спадщини та під наглядом фахівця-археолога. У проектно-кошторисній документації на будівництво обов'язково повинні передбачатися кошти на проведення археологічних досліджень перед початком земляних робіт. Рекомендується провести додаткове обстеження, з уточненням меж території, розробити облікову документацію у відповідності до сучасних вимог.

Межі зон охорони пам'яток та режими їх використання

Комплексна охоронна зона пам'яток історичного центру міста

Забезпечується:

1. необхідні для збереження пам'яток та об'єктів культурної спадщини гідрогеологічні умови, захист від зсувів, динамічних впливів, пожежна безпека та інші фактори;
2. Збереження існуючої просторово-розпланувальної системи, сформованих ліній забудови.
3. Збереження існуючого характеру забудови, її параметрів (в залежності від типу і параметрів забудови на окремих ділянках зони).

4. Збереження композиційної єдності містобудівних комплексів, історично сформованої щільності забудови, парцеляції, історичних елементів благоустрою.
5. Збереження та благоустрій скверів і бульварів у межах даної зони.

Забороняється:

1. Будь-яка містобудівна діяльність, яка негативно впливає на стан об'єктів культурної спадщини;
2. Зміни історичного розпланування;
3. Прокладання транспортних комунікацій, інженерних мереж, які порушують підземні частини об'єктів культурної спадщини або гідрологічний режим території, встановлення повітряних ліній електромереж і трансформаторних пунктів.
4. Будівництво промислових, нових господарських і технічного призначення об'єктів.
5. Екранування новобудовами і надбудовами пам'яток, особливо тих, що виконують роль домінант та акцентів в архітектурно-просторовій композиції історичного центру міста
6. Перевищення новобудовами і надбудовами висоти пам'яток та прилеглої традиційної забудови, порушення існуючих масштабних співвідношень у забудові.
7. Розміщення зовнішньої реклами та малих архітектурних форм, що порушують характер історичного середовища і заважають огляду пам'яток та їх оточення.

Дозволяється:

1. Проведення ремонтно-реставраційних та реабілітаційних робіт на пам'ятках та об'єктах культурної спадщини, які виконуються відповідно до вимог чинного законодавства, державних стандартів, норм та правил.
2. Проведення поточних та капітальних ремонтів існуючих історичних будинків без змін будівельних габаритів об'єктів, форм дахів, завершень та матеріалів зовнішнього оздоблення фасадів.
3. Санація внутрішніх територій кварталів від малоцінної утилітарної забудови.
4. Компенсаційне будівництво замість втрачених або малоцінних будівель. Нові складові забудови повинні мати мінімальні безпосередні впливи на існуючий характер історичного середовища. Об'ємні параметри та архітектура об'єктів нового будівництва повністю підпорядковуються контексту оточуючого середовища.
5. Нові об'єкти мають підтримувати контекст традиційного середовища – висоту, масштаб, членування, колористичне рішення. В історичних кварталах вони підпорядковуються існуючим масштабам та масштабності оточуючого середовища, особливо в тому, що стосується об'єму та висоти будівель, форм дахів, завершень.
6. Рекомендується розробка проекту комплексної реконструкції пл. Соборна та вул. Садова зі збереженням домінантної і акцентної ролі розташованих на них пам'яток.

7. Дозволяється розміщувати об'єкти нового будівництва замість малоцінних, втрачених споруд та на історично недоохоєних ділянках з дотриманням обмежень щодо висоти та габаритних розмірів в плані, а саме:

- на території охоронної зони в районі вулиці Садова гранична висота нових будівель і споруд не повинна перевищувати 15 метрів від рівня денної поверхні землі, окрім кварталів у межах вул. Потьомкінська, Інженерна, Велика Морська, Садова та Садова, Велика Морська, 1-а Слобідська, Потьомкінська, а також частини кварталу, на території якого розташовується церква Касперівської ікони Божої Матері, де гранична висота нових будівель і споруд не повинна перевищувати 10 метрів від рівня денної поверхні землі до гребня даху;

- в районі пл. Соборна та вул. Соборна гранична висота нових будівель і споруд не повинна перевищувати 19 метрів від рівня денної поверхні землі до гребня даху (5 поверхів);

- на решті території даної комплексної охоронної зони гранична висота нових будівель і споруд не повинна перевищувати 13 м від денної поверхні до гребня даху, кутові будівлі можуть бути акцентовані з підвищенням висоти до 15 м.

- щодо вже існуючих об'єктів, висота яких перевищує висотні параметри, запропоновані для нової забудови в даній зоні, можливе проведення ремонтних робіт з їх модернізації: заміна плоских дахів на горищні (без влаштування мансардних поверхів), заміна форм та конфігурацій існуючих дахів з метою підвищення їх експлуатаційних якостей (без влаштування додаткових мансардних поверхів), утеплення фасадів, їх тинькування, фарбування, заміна вікон.

В рамках опрацювання Детального плану території можливе підвищення поверховості до 3 метрів на окремих ділянках та в окремих кварталах у тій частині комплексної охоронної зони, де гранична висота визначена у 13 м.

8. Незначні за обсягами добудови до історичних значних та рядових будинків можливі лише на внутрішніх кварталних ділянках, якщо ці доповнення не будуть сприйматися з вулиць.

9. Проведення благоустрою вулиць та прибудинкових територій.

11. Усунення будівель, зелених насаджень, які порушують традиційний характер історичного середовища і візуальне розкриття пам'яток.

12. Проведення робіт з ремонту вуличної мережі (відновлення та ремонт деформованих профілів та покриття проїжджих частин вулиць та тротуарів), робіт з реконструкції інженерних мереж та комунікацій, приладів зовнішнього освітлення.

13. Проектні пропозиції щодо сучасних втручань в історичне середовище мають виконуватись на підставі історико-архітектурних та містобудівних досліджень традиційного середовища, всебічного аналізу та оцінки культурного та візуального впливу нових об'єктів на успадкований характер історичного середовища. Проектна документація в обов'язковому порядку підлягає

погодженню у відповідних органах охорони культурної спадщини, а саме – Міністерстві культури України.

Комплексна охоронна зона пам'яток: Леонідо-Феодосієвської церкви, вул. 2-а Екіпажна, 4; будинку, в якому лікувався М.Горький, вул. 2-а Екіпажна, 4; училища для доньок нижчих чинів морського відомства, вул. Котельна, 10; Пам'ятного знаку на місці диверсії миколаївських підпільників в парку «Народний сад», вул. 1-а Воєнна

Забезпечується:

1. необхідні для збереження пам'яток та об'єктів культурної спадщини гідрогеологічні умови, захист від зсувів, динамічних впливів, пожежна безпека та інші фактори;
2. Збереження існуючої просторово-розпланувальної системи, сформованих ліній забудови.
3. Збереження існуючого характеру забудови, її параметрів
4. Збереження композиційної єдності містобудівних комплексів, історично сформованої щільності забудови, парцеляції, червоних ліній, історичних елементів благоустрою.
5. Збереження меж парку «Народний сад», рекреаційного характеру даної території.
6. Збереження оптимальних умов візуального сприйняття пам'яток, перш за все Леонідо-Феодосієвської церкви та училища для дівчат.

Забороняється:

1. будь-яка містобудівна діяльність, яка негативно впливає на стан об'єктів культурної спадщини;
2. зміни історичного розпланування;
3. прокладання транспортних комунікацій, інженерних мереж, які порушують підземні частини об'єктів культурної спадщини або гідрологічний режим території, встановлення повітряних ліній електромереж і трансформаторних пунктів;
4. екранування новобудовами і надбудовами пам'яток, особливо тих, що виконують роль архітектурних акцентів в оточуючому середовищі (Леонідо-Феодосієвська церква, училище для доньок нижніх чинів морського відомства).
5. перевищення новобудовами і надбудовами висоти пам'яток та прилеглої традиційної забудови, порушення існуючих масштабних співвідношень у забудові.
6. розміщення зовнішньої реклами та малих архітектурних форм, що порушують характер історичного середовища і заважають огляду пам'яток та їх оточення.

Дозволяється:

1. Проведення ремонтно-реставраційних та реабілітаційних робіт на пам'ятках та об'єктах культурної спадщини, які виконуються відповідно до вимог чинного законодавства, державних стандартів, норм та правил.

2. Проведення реконструкції парку відповідно до вимог чинного законодавства, державних стандартів, норм та правил.
3. Проведення поточних та капітальних ремонтів існуючих історичних будинків без змін будівельних габаритів об'єктів, форм дахів, завершень та матеріалів зовнішнього оздоблення фасадів.
4. Санація внутрішніх територій кварталів від малоцінної утилітарної забудови.
5. Компенсаційне будівництво замість втрачених або малоцінних будівель. Нові складові забудови повинні мати мінімальні безпосередні впливи на існуючий характер історичного середовища. Об'ємні параметри та архітектура об'єктів нового будівництва повністю підпорядковуються контексту оточуючого середовища.
1. 5.Нові об'єкти мають підтримувати контекст традиційного середовища – висоту, масштаб, членування, колористичне рішення. В історичних кварталах вони підпорядковуються існуючим масштабам та масштабності оточуючого середовища, особливо в тому, що стосується об'єму та висоти будівель, форм дахів, завершень.
2. 6.Розміщувати об'єкти нового будівництва замість малоцінних, втрачених споруд з дотриманням обмежень щодо висоти та габаритних розмірів в плані, а саме:
 - на території охоронної зони по фронту парного боку вул. 2-а Екіпажна гранична висота нових будівель і споруд не повинна перевищувати 10 м від рівня денної поверхні до гребня даху, на решті території даної охоронної зони – 13 м;
 - щодо вже існуючих об'єктів, висота яких перевищує висотні параметри, запропоновані для нової забудови в даній зоні, можливе проведення ремонтних робіт з їх модернізації: заміна плоских дахів на горищні (без влаштування мансардних поверхів), заміна форм та конфігурацій існуючих дахів з метою підвищення їх експлуатаційних якостей (без влаштування додаткових мансардних поверхів), утеплення фасадів, їх тинькування, фарбування, заміна вікон.
6. Незначні за обсягами добудови до історичних значних та рядових будинків можливі лише на внутрішніх кварталних ділянках, якщо ці доповнення не будуть сприйматися з вулиць.
7. Проведення благоустрою вулиць та прибудинкових територій.
8. Усунення будівель, зелених насаджень, які порушують традиційний характер історичного середовища і візуальне розкриття пам'яток.
9. Проведення робіт з ремонту вуличної мережі (відновлення та ремонт деформованих профілів та покриття проїжджих частин вулиць та тротуарів), робіт з реконструкції інженерних мереж та комунікацій, приладів зовнішнього освітлення.
10. Проектні пропозиції щодо сучасних втручань в історичне середовище мають виконуватись на підставі історико-архітектурних та містобудівних досліджень традиційного середовища,

всебічного аналізу та оцінки культурного та візуального впливу нових об'єктів на успадкований характер історичного середовища. Проектна документація в обов'язковому порядку підлягає погодженню у відповідних органах охорони культурної спадщини, а саме – у місцевому.

Комплексна охоронна зона пам'яток: Будинок, в якому розміщувалась школа, в якій навчався юний розвідник Шура Кобер, вул. 1-а Госпітальна, 1; Олександрівська церква морського госпіталю, вул. 1-а Екіпажна, 2

Забезпечується:

1. необхідні для збереження пам'яток та об'єктів культурної спадщини гідрогеологічні умови, захист від зсувів, динамічних впливів, пожежна безпека та інші фактори;
2. Збереження існуючої просторово-розпланувальної структури, сформованих ліній забудови.
3. Збереження існуючого характеру забудови, її параметрів
4. Збереження композиційної єдності містобудівного комплексу історичного морського шпиталю, історичних елементів його благоустрою.
5. Збереження оптимальних умов візуального сприйняття пам'яток.

Забороняється:

1. будь-яка містобудівна діяльність, яка негативно впливає на стан об'єктів культурної спадщини
2. зміни історичного розпланування;
3. прокладання транспортних комунікацій, інженерних мереж, які порушують підземні частини об'єктів культурної спадщини або гідрологічний режим території, встановлення повітряних ліній електромереж і трансформаторних пунктів;
4. екранування новобудовами і надбудовами пам'яток
5. перевищення новобудовами і надбудовами висоти пам'яток та прилеглої традиційної забудови, порушення існуючих масштабних співвідношень у забудові
6. розміщення зовнішньої реклами та малих архітектурних форм, що порушують характер історичного середовища і заважають огляду пам'яток та їх оточення.

Дозволяється:

1. Проведення ремонтно-реставраційних та реабілітаційних робіт на пам'ятках та об'єктах культурної спадщини, які виконуються відповідно до вимог чинного законодавства, державних стандартів, норм та правил.
2. Проведення благоустрою (зокрема, паркових насаджень) території лікарні відповідно до вимог чинного законодавства, державних стандартів, норм та правил.

1. 3.Проведення поточних та капітальних ремонтів існуючих історичних будинків без змін будівельних габаритів об'єктів, форм дахів, завершень та матеріалів зовнішнього оздоблення фасадів.
2. 4.Санація внутрішніх територій кварталів, перш за все лікарні, від малоцінної утилітарної забудови.
3. 5.Компенсаційне будівництво замість втрачених або малоцінних будівель. Нові складові забудови повинні мати мінімальні безпосередні впливи на існуючий характер історичного середовища. Об'ємні параметри та архітектура об'єктів нового будівництва повністю підпорядковуються контексту оточуючого середовища.
4. Нові об'єкти мають підтримувати контекст традиційного середовища – висоту, масштаб, членування, колористичне рішення. В історичних кварталах вони підпорядковуються існуючим масштабам та масштабності оточуючого середовища, особливо в тому, що стосується об'єму та висоти будівель, форм дахів, завершень.
5. 6.Розміщувати об'єкти нового будівництва замість малоцінних, втрачених споруд з дотриманням обмежень щодо висоти та габаритних розмірів в плані, а саме:
 - на території даної охоронної зони гранична висота нових будівель і споруд не повинна перевищувати 10 м від рівня денної поверхні до гребня даху;
 - щодо вже існуючих об'єктів, висота яких перевищує висотні параметри, запропоновані для нової забудови в даній зоні, можливе проведення ремонтних робіт з їх модернізації: заміна плоских дахів на горищні (без влаштування мансардних поверхів), заміна форм та конфігурацій існуючих дахів з метою підвищення їх експлуатаційних якостей (без влаштування додаткових мансардних поверхів), утеплення фасадів, їх тинькування, фарбування, заміна вікон.
6. Незначні за обсягами добудови до історичних значних та рядових будинків можливі лише на внутрішніх кварталних ділянках, якщо ці доповнення не будуть сприйматися з вулиць.
7. Проведення благоустрою вулиць та прибудинкових територій.
8. Усунення будівель, зелених насаджень, які порушують традиційний характер історичного середовища і візуальне розкриття пам'яток.
9. Проведення робіт з ремонту вуличної мережі (відновлення та ремонт деформованих профілів та покриття проїжджих частин вулиць та тротуарів), робіт з реконструкції інженерних мереж та комунікацій, приладів зовнішнього освітлення.
10. Проектні пропозиції щодо сучасних втручань в історичне середовище мають виконуватись на підставі історико-архітектурних та містобудівних досліджень традиційного середовища, всебічного аналізу та оцінки культурного та візуального впливу нових об'єктів на успадкований характер історичного середовища. Проектна документація в обов'язковому порядку підлягає погодженню у відповідних органах охорони культурної спадщини, а саме – в місцевому

Охоронні зони окремих пам'яток

Миколаївського некрополю, вул. Степова, 35 – Хресонське шосе

Забезпечується:

1. необхідні для збереження пам'яток та об'єктів культурної спадщини гідрогеологічні умови, захист від зсувів, динамічних впливів, пожежна безпека та інші фактори;
2. Збереження традиційного, переважно садибного типу забудови, її параметрів
3. Збереження акцентної ролі пам'яток в оточуючому середовищі.
4. Збереження оптимальних умов візуального сприйняття пам'яток.

Забороняється: 1. будь-яка містобудівна діяльність, яка негативно впливає на стан об'єктів культурної спадщини;

2. прокладання транспортних комунікацій, інженерних мереж, які порушують підземні частини об'єктів культурної спадщини або гідрологічний режим території, встановлення повітряних ліній електромереж і трансформаторних пунктів.

3. розміщення зовнішньої реклами та малих архітектурних форм, що порушують характер історичного середовища і заважають огляду пам'яток та їх оточення.

Дозволяється:

1. Проведення ремонтно-реставраційних та реабілітаційних робіт на пам'ятці відповідно до вимог чинного законодавства, державних стандартів, норм та правил.

2. Санація внутрішніх територій кварталів від малоцінної утилітарної забудови.

3. Компенсаційне будівництво замість втрачених або малоцінних будівель. Нові складові забудови повинні мати мінімальні безпосередні впливи на існуючий характер історичного середовища. Об'ємні параметри та архітектура об'єктів нового будівництва повністю підпорядковуються контексту оточуючого середовища.

4. Розміщувати об'єкти нового будівництва замість малоцінних, втрачених споруд з дотриманням обмежень щодо висоти та габаритних розмірів в плані, а саме:

- на території даної охоронної зони гранична висота нових будівель і споруд не повинна перевищувати 10 м від рівня денної поверхні до гребня даху.

Свято-Духівської церкви, вул. Троїцька, 109

Режим регенерації та обмеженого перетворення історичного середовища пам'ятки.

Забезпечується:

1. Збереження сформованих ліній забудови.
2. Збереження містобудівної ролі пам'ятки – локальної домінанти в оточуючому середовищі.
3. Збереження традиційного садибного характеру оточуючої забудови.

4. Збереження оптимальних умов візуального сприйняття пам'ятки з боку вулиць Троїцька та Бойченка;
5. Збереження озелених територій (парку).
6. Сприятливі для об'єкту культурної спадщини умови гідрологічного режиму, пожежної безпеки, захист від динамічних навантажень та інших негативних техногенних і природних впливів.

Забороняється:

1. Будь-яка містобудівна діяльність, яка негативно впливає на стан пам'ятки.
2. Прокладання транспортних комунікацій, інженерних мереж, які порушують підземні частини об'єктів культурної спадщини або гідрологічний режим території, встановлення високовольтних повітряних ліній електромереж і трансформаторних пунктів.
3. Будівництво промислових, нових господарських і технічних об'єктів.

Дозволяється:

1. Проведення ремонтно-реставраційних та реабілітаційних робіт на пам'ятці відповідно до вимог чинного законодавства, державних стандартів, норм та правил.
2. Усунення будівель, зелених насаджень, які порушують традиційний характер історичного середовища і візуальне розкриття пам'ятки.
3. Проведення поточних та капітальних ремонтів існуючих будинків без змін будівельних габаритів об'єктів.
4. Санація внутрішніх територій ділянок садиб від малоцінної утилітарної забудови.
5. Компенсаційне будівництво замість втрачених або малоцінних будівель. Нові складові забудови повинні мати мінімальні безпосередні впливи на існуючий характер історичного середовища. Об'ємні параметри та архітектура об'єктів нового будівництва повністю підпорядковуються контексту оточуючого середовища.
6. Розміщувати об'єкти нового будівництва замість малоцінних, втрачених споруд з дотриманням обмежень щодо висоти та габаритних розмірів в плані, а саме:
 - на території даної охоронної зони гранична висота нових будівель і споруд не повинна перевищувати 10 м від денної поверхні до гребня даху.

Зона регулювання забудови та режим її використання

Зона регулювання забудови комплексу пам'яток історичного центру

Забезпечується:

1. Збереження пов'язаної з пам'ятками цінної історичної забудови і розпланування, характерних містобудівних утворень та виразних елементів ландшафту (зокрема, південного та східного схилів плато, на якому розташована центральна історична частина міста).

2. Збереження містобудівної акцентної ролі пам'яток в оточуючому середовищі, зон їх візуального впливу.
3. Збереження традиційного, переважно садибного типу забудови, характерних рис історичної забудови (охарактеризованих у розділі 2.2.)

Забороняється:

1. Екранування пам'яток та об'єктів культурної спадщини новобудовами та зеленими насадженнями зі сприятливих боків огляду.
2. Зведення нових будинків і споруд, які негативно впливають на композиційну значущість пам'яток.
3. Розміщувати нові промислові підприємства, транспортні, складські та інші споруди, що створюють значні вантажні потоки, забруднюють повітряний та водний басейни, вогне- та вибухонебезпечні об'єкти.
4. Будівництво транспортних розв'язок, естакад, мостів та інших інженерних споруд, що порушують традиційний характер середовища пам'яток, крім споруд, які зводяться із застосуванням технічних прийомів і конструкції, що не дисонують з пам'ятками та традиційним середовищем історичної частини міста.

Дозволяється:

1. Здійснення реконструкції будівель і споруд у відповідності до вимог збереження традиційного середовища, що охороняється.
2. розміщення об'єктів нового будівництва замість малоцінних споруд, надбудова малоцінних споруд з дотриманням обмежень щодо висоти та розмірів у плані. Висота нових або надбудованих споруд не повинна перевищувати:
 - вздовж набережної р. Південний Буг до вул. Спортивна та Леваневців - 10 м від рівня денної поверхні;
 - у разі виведення Миколаївського суднобудівного заводу, санації даної території та зміни функціонального призначення – забудови житловими, адміністративними та торгівельними будівлями їх повздовжні фасади, орієнтовані на р. Інгул, не мають бути протяжними (до 20-25 м); з розривами між окремими об'єктами, розміщення будівель має носити каскадний характер; їх висота має не перевищувати 15 м.

На решті території зони регулювання забудови гранична висота нових будівель та об'єктів реконструкції – 15 м.

На ділянці зони в межах вул. Мала Морська, Чкалова, Інженерна по фронту вул. Мала Морська та в тилах забудови просп. Центрального гранична висота нових будівель та об'єктів реконструкції – 15 м, на решті території даної ділянки можливе підвищення поверховості

21-24 м. Рекомендується розроблення комплексного проекту забудови даної ділянки – колишньої території заводу братів Донських.

3. Проектна документація щодо зведення новобудов, реконструкції зі збільшенням габаритних та висотних параметрів уже існуючих об'єктів в обов'язковому порядку підлягає погодженню у відповідних органах охорони культурної спадщини – у східній та західній ділянках даної зони – в Міністерстві культури України (оскільки вони відносяться до пам'яток національного значення); на решті території – у місцевому органі.

Зона охоронюваного ландшафту

Незабудовані природні та з розосередженою забудовою узбережжя річок Інгул та Південний Буг.

Консерваційний режим використання території.

Забезпечується:

Охорона природного та переважно природного середовища, збереження і відтворення цінних природних і пейзажних якостей пов'язаного з пам'ятками та історичним центром міста ландшафту.

Усунення чи візуальна нейтралізація будівель, споруд і насаджень, що спотворюють цей ландшафт.

Охорона особливостей рельєфу, рослинності.

Збереження візуальних зв'язків пам'яток та історичних доміант центру міста з природним оточенням, яке є невід'ємною складовою образу міста.

Захист територій від зсувів та розмиву, їх озеленення; рекультивация територій, зруйнованих внаслідок антропогенної діяльності, проведення інших природоохоронних заходів.

Забороняється:

Нове капітальне будівництво.

Господарська діяльність, яка не відповідає умовам збереження природного середовища.

Дозволяється:

Господарська діяльність, якщо вона не порушує характеру ландшафту і не потребує зведення капітальних будівель і споруд.

Використання відкритих галявин та просторів луків для епізодичних масових свят та гулянь з встановленням тимчасових збірно-розбірних споруд, а також як лукопарки з відповідними технічними заходами та впорядкуванням, що не впливають негативно на ландшафт та не змінюють його характеру.

На територіях, які на даний час вже зайняті забудовою (або власники чи орендарі мають чинну дозвільну документацію на ведення забудови), дозволяється будівництво, яке за масштабністю, висотністю, габаритами не буде дисонуючим по відношенню до ландшафту та існуючої

малоповерхової садибної забудови. Гранично допустима висота будівель при реконструкції або новому будівництві – 7 м (один поверх) від рівня денної поверхні землі до гребню даху.

Межі та режими використання зон охорони археологічного культурного шару

Зона охорони археологічного культурного шару I категорії:

Режим використання цієї території ідентичний режиму використання пам'яток археології, оскільки до складу цієї зони увійшли територіальні археологічні об'єкти культурної спадщини – тобто території, на яких напевно встановлено наявність культурного шару. Ці території відрізняються від пам'яток лише тим, що вони не пройшли процедуру постановки на державний облік і не набули статусу пам'яток. Таким чином, усі містобудівні, архітектурні чи ландшафтні перетворення, будівельні, меліоративні, шляхові, земляні роботи у передбачених межах можуть здійснюватися лише з дозволу відповідного органу виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини.

Прокладання транспортних комунікацій, інженерних мереж, які порушують підземні частини будівель і споруд, обладнання, благоустрій територій повинні відповідати вимогам охорони культурної спадщини та збереження традиційного характеру середовища. Під час робіт з благоустрою територій та прокладання інженерних мереж пріоритетними є ті, що дотримуються вже існуючих трас комунікацій.

На території даної зони забезпечується охорона археологічного культурного шару, дозволяється проведення археологічних досліджень з консервацією та музеєфікацією виявлених розкопками цінних об'єктів, а також збереження недоторканих (резервних) ділянок культурного шару для дослідження їх у майбутньому.

Будь-яким земляним роботам, будівельним роботам, пов'язаним з розкриттями, мають передувати археологічні дослідження (розкопки). У проектно-кошторисній документації на будівництво в обов'язковому порядку передбачаються кошти на проведення археологічних досліджень перед початком земляних робіт.

Зони охорони археологічного культурного шару II категорії

На території зони охорони археологічного культурного шару II категорії встановлюється єдиний режим, що передбачає:

всі будівельні і земляні роботи в межах зони охорони археологічного культурного шару проводяться з дозволу відповідних органів охорони культурної спадщини та під наглядом фахівця-археолога;

погодження з відповідним органом охорони культурної спадщини передбачає обов'язкову археологічну експертизу ділянки запроектованих земляних, будівельних або меліоративних робіт за допомогою візуального обстеження або закладання розвідкових шурфів;

розвідкове шурфування в межах зони повинно проводитись до початку будівельних робіт відповідно до планів розміщення будівництва. У проектно-кошторисній документації на будівництво в обов'язковому порядку передбачаються на це кошти; у разі виявлення залишків археологічних об'єктів обов'язковим є проведення археологічних розкопок на всій площі запроектованих робіт.

Зона охорони археологічного культурного шару III категорії.

У даній зоні охорони археологічного культурного шару III категорії:

- всі будівельні і земляні роботи проводяться з дозволу місцевого органу охорони культурної спадщини під наглядом археолога, або після повномасштабної археологічної розвідки;
- у разі виявлення об'єктів нерухомої культурної спадщини вони повинні бути досліджені більш ретельно, поставлені на державний облік як об'єкти нерухомої культурної спадщини та зберігатися відповідно до чинного пам'яткоохоронного законодавства.

Межі та режими його використання історичного ареалу м. Миколаїв

Режими використання територій у межах історичного ареалу визначаються режимами використання територій зон охорони пам'яток, установлених на його території.

В межах історичного ареалу пріоритетним напрямом містобудівної діяльності є збереження традиційного характеру середовища, охорона і раціональне використання розташованих в його межах пам'яток і об'єктів культурної спадщини, збереження містоформуючої ролі об'єктів культурної спадщини.

В межах визначеного історичного ареалу забезпечується збереження сталої просторово-планувальної системи, червоних ліній забудови, форм благоустрою.

В історичному ареалі має зберігатися існуючий характер забудови у вигляді історично сформованих кварталів забудови історичного центру м. Миколаїв, системи домінант та акцентів у просторово-розпланувальній структурі цієї території, візуальних точок та видових фронтів на містобудівні домінанти і акценти міста та історично сформовані панорами архітектурно-містобудівного комплексу історичного ядра м. Миколаїв, а також дискретно розташованих малоповерхових будівель садибної забудови.

На цій території передбачається збереження функцій загальноміського центру при максимальному використанні існуючого фонду; обмеження розміщення нових об'єктів з функціями, які мають тенденцію до активного розвитку, вимагають великих будівельних об'ємів, територій і притягують значні транспортні потоки. Об'єкти нового будівництва слід розміщувати замість втрачених і не цінних споруд з дотриманням обмежень щодо поверховості, габаритів у плані, масштабу, які визначаються режимами використання територій та зон охорони пам'яток, установлених на території ареалу.

Програми та проектна документація на нове будівництво, реконструкцію та капітальний ремонт (крім реконструкції та капітального ремонту квартир чи окремих приміщень, що здійснюються без зміни об'ємно-просторових характеристик) в історичних ареалах населених місць розробляється з урахуванням вимог затвердженого в установленому законом порядку історико-архітектурного опорного плану.

Програми та проектна документація на містобудівні, архітектурні та ландшафтні перетворення, меліоративні, шляхові та земляні роботи історичного ареалу погоджуються центральним органом у сфері охорони культурної спадщини – Міністерством культури України.

7. Система соціальної інфраструктури

Організація системи громадського обслуговування створює умови для раціонального забезпечення всебічних потреб населення у різних видах послуг, які реалізуються в установах та організаціях громадського обслуговування.

Установи та організації громадського обслуговування об'єднуються за ознакою спільності свого функціонального призначення та утворюють відповідні мережі: заклади освіти, установи культури, охорони здоров'я, спортивні та фізкультурно - оздоровчі, підприємства торгівлі, громадського харчування, побутового обслуговування та ін..

Сукупність установ та організацій громадського обслуговування утворюють єдину систему обслуговування, яка є важливим елементом соціальної інфраструктури міста.

Основним принципом розміщення установ та організацій громадського обслуговування є розміщення на територіях, наближених до місць проживання і роботи населення, у складі громадських центрів та в ув'язці з системою громадського пасажирського транспорту. З урахуванням транспортної доступності до об'єктів громадського обслуговування.

Розвиток місцевої мережі, яка забезпечує комплексність забудови відбуватиметься в напрямку доведення до розрахункового рівня забезпеченості населення установами та організаціями громадського обслуговування в районах як існуючої забудови, так і в районах перспективного будівництва.

У розділі «Аналіз сучасного стану» наведені показники ємності основних установ та підприємств обслуговування та забезпеченості ними на 1000 мешканців.

Аналіз цих показників дає можливість зробити висновок про недостатній розвиток деяких видів обслуговування, в зв'язку з чим виникає потреба в розміщенні додаткових об'єктів для задоволення потреб населення міста.

Згідно Схеми планування території Миколаївської області, розробленої ДП «ДПРОМІСТО» у 2017 р., м. Миколаїв є центром:

- Миколаївської регіональної системи розселення (1154,0 тис. осіб);

- Миколаївської локальної системи розселення, в складі якої знаходяться Березанський, Миколаївський, Вітовський, Новоодеський, Очаківський та Снігурівський райони, м. м. Миколаїв та Очаків та (701,5 тис. осіб);
- Миколаївської місцевої (районної) системи розселення (30,5 тис. осіб).

Таким чином, при розрахунках ємності установ і підприємств обслуговування враховано потребу населення м. Миколаїв (507,7 тис. осіб) та населення, що розташовано в зоні впливу міста, який виконує функції регіонального, локального та місцевого центру.

Розрахунок потреби в установах та підприємствах обслуговування для цих категорій населення виконано у відповідності до ДБН Б.2.2-12:2018.

Основними принципами раціональної організації системи соціальної інфраструктури в межах міста є:

- повне задоволення потреб населення в різних видах послуг;
- створення рівноцінних умов обслуговування населення в межах як центральних так і периферійних територій;
- дотримання максимально допустимих радіусів обслуговування.

В генеральному плані відзначаються наступні пріоритети:

- створення умов для всебічного розвитку особистості, трудової підготовки, професійного самовизначення;
- задоволення потреби населення в закладах дошкільної освіти;
- розвиток мережі закладів культури та мистецтва;
- забезпечення розвитку мережі фізкультурно-оздоровчих закладів і спортивних споруд;
- створення багатопрофільних підприємств всіх форм власності з метою поліпшення побутового обслуговування населення і надання якісних послуг тощо.

Проектні пропозиції щодо формування системи соціальної інфраструктури розроблені з урахуванням існуючих установ та організацій громадського обслуговування, що зберігаються на перспективу, та у відповідності з запропонованою планувальною структурою міста.

Необхідна кількість місць в закладах дошкільної освіти, закладах загальної середньої освіти, спеціалізованих закладах позашкільної освіти, міжшкільних навчально-виробничих комбінатів, а також будинків-інтернатів для людей похилого віку, будинків-інтернатів для дорослих людей з інвалідністю з фізичними порушеннями, психоневрологічних інтернатів, спеціальних будинків і будинків інтернатів для дітей розраховані відповідно до очікуваної на перспективу чисельності відповідної демографічної групи населення.

Генеральним планом передбачається створення закладів дошкільної освіти орієнтовною ємністю – 4,7 тис. місць, закладів дошкільної освіти, об'єднаних з закладом загальної середньої

освіти (комплекс «дитячий садок – початкова школа») – 0,5 тис. місць/0,4 тис. учнів, закладів загальної середньої освіти – 8,5 тис. учнів.

В таблиці 7.2. наведені показники ємності підприємств громадського обслуговування на етап 15-20 років для всіх категорій населення.

Таблиця 7.1

Розміщення	Заклади дошкільної освіти, місць	Заклади дошкільної освіти, об'єднаний з закладом загальної середньої освіти (комплекс «дитячий садок – початкова школа»), місць/учнів	Заклад загальної середньої освіти, учнів
«Ліски – 2»	3 x 140 Σ = 420	-	900
«Північний»	280	-	1650
8-й мікрорайон	380	-	Реконструкція школи №48 з добудовою - 550
«Балабанівка»	80	<u>200</u> 90	450
«Богоявленське»	3 x 280 Σ = 840	-	2 x 800 Σ = 1600
Ділянка «Соляні - 2»	280		
Ділянка «Матвіївка-1»	4 x 280 Σ=1120	-	2 x 1650 Σ=3300
Ділянка «Соляні-Тернівка»	-	<u>120</u> 90	-
Ділянка «Матвіївка - 3»	-	<u>90</u> 50	-
Ділянка «Матвіївка - 4»	40	-	-
Ділянка «Варварівка-1»	-	<u>70</u> 50	-
Ділянка «Варварівка-2»	40	-	-
Ділянка «Велика Корениха»	40	-	-
Ділянка «Тернівка - 2»	-	<u>40</u> 30	-
Ділянка «вул. Степова»	280	-	-
Житловий комплекс «Мрія Миколаїв» по вул. Маршала Василевського, 42	50	-	-
Ділянка «мкр. «Сонячний»	330	-	-
Ділянка «Район просп. Героїв України (в/ ч)»	120	-	-
Розширення ЗДО №104	-	<u>70</u> 50	-
Ділянка «р-н вул. Морехідна»	40	-	-

Розміщення	Заклади дошкільної освіти, місць	Заклади дошкільної освіти , об'єднаний з закладом загальної середньої освіти (комплекс «дитячий садок – початкова школа»), місць/учнів	Заклад загальної середньої освіти, учнів
Відновлення діяльності дошкільного закладу №15 по вул. Космонавтів 144-А/1	120	-	-
Ділянка «Дормашина»	120	-	-
РАЗОМ ДПТ та ділянки	4670	<u>590</u> 360	8450

Таблиця 7.2

Розрахунок громадського обслуговування

Найменування установ та організацій	Одиниця виміру	Нормативи ДБН Б.2.2-12:2018 на 1000 осіб для				Розрахункова потреба						Розміщення	
		м. Миколаїв	Миколаївська місцева система розселення	Миколаївська локальна система розселення	Миколаївська регіональна система розселення	Всього	у тому числі для				Існуючі установи, що зберігаються на перспективу		
							м. Миколаїв (507,7 тис. осіб)	Миколаївська місцева система розселення (30,5 тис. осіб)	Миколаївська локальна система розселення (701,5 тис. осіб)	Миколаївська регіональна система розселення (1154,0 тис. осіб)			Необхідне нове будівництво
Заклади освіти													
Заклади дошкільної освіти	місце	рівень забезпеченості дітей у віці 1-2 роки - до 60%; у віці 3-5(6) років – до 100%	-	-	-	16845	16845	-		-	11675 ^{1/}	5170	Розміщення та ємність запропонованих генеральним планом об'єктів наведено в таблиці 7.1

Найменування установ та організацій	Одиниця виміру	Нормативи ДБН Б.2.2-12:2018 на 1000 осіб для				Розрахункова потреба					Існуючі установи, що зберігаються на перспективу	Необхідне нове будівництво	Розміщення
		м. Миколаїв	Миколаївська місцева система розселення	Миколаївська локальна система розселення	Миколаївська регіональна система розселення	Всього	у тому числі для						
							м. Миколаїв (507,7 тис. осіб)	Миколаївська місцева система розселення (30,5 тис. осіб)	Миколаївська локальна система розселення (701,5 тис. осіб)	Миколаївська регіональна система розселення (1154,0 тис. осіб)			
Заклади загальної середньої освіти	місце	рівень забезпеченості школами I-II ступенів дітей 6-15 років – 100%; школами III ступеня дітей старшої вікової групи (16-18 років) -80-90%	-		-	53210	53210	-		-	45387 ^{1/}	7823	Розміщення та ємність запропонованих генеральним планом об'єктів наведено в таблиці 7.1
Міжшкільні ресурсні центри (міжшкільні навчально-виробничі комбінати)	% від загальної кількості школярів	8	80 місць			6697	4257	2440		-	3000	3697 ^{2/}	

Найменування установ та організацій	Одиниця виміру	Нормативи ДБН Б.2.2-12:2018 на 1000 осіб для				Розрахункова потреба					Існуючі установи, що зберігаються на перспективу	Необхідне нове будівництво	Розміщення
		м. Миколаїв	Миколаївська місцева система розселення	Миколаївська локальна система розселення	Миколаївська регіональна система розселення	Всього	у тому числі для						
							м. Миколаїв (507,7 тис. осіб)	Миколаївська місцева система розселення (30,5 тис. осіб)	Миколаївська локальна система розселення (701,5 тис. осіб)	Миколаївська регіональна система розселення (1154,0 тис. осіб)			
Заклади професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти	учнів, студентів			6				183			4575	-	
Заклади вищої освіти	учнів, студентів			3	4				2105	4616		-	Розширення університету кораблебудування ім. адмірала Макарова
Спеціалізовані заклади позашкільної освіти	місце	15,3% загальної кількості школярів	2,3		-	8210	8140	70			14800	-	Центр позашкільної освіти р-н «Богоявленське», р-н «Варварівка»; Спортивна школа інтернат по вул. Степова

Найменування установ та організацій	Одиниця виміру	Нормативи ДБН Б.2.2-12:2018 на 1000 осіб для				Розрахункова потреба					Існуючі установи, що зберігаються на перспективу	Необхідне нове будівництво	Розміщення
		м. Миколаїв	Миколаївська місцева система розселення	Миколаївська локальна система розселення	Миколаївська регіональна система розселення	Всього	у тому числі для						
							м. Миколаїв (507,7 тис. осіб)	Миколаївська місцева система розселення (30,5 тис. осіб)	Миколаївська локальна система розселення (701,5 тис. осіб)	Миколаївська регіональна система розселення (1154,0 тис. осіб)			
Заклади охорони здоров'я, соціального захисту, відпочинку та туризму													
Стационари усіх типів (включаючи пологові будинки) із допоміжними будинками і спорудами	ліжко	9,5	4	2	1	7502	4823	122	1403	1154	5163 ^{1/}	2339	Кількість ліжок в існуючих стационарах відповідає оптимізації згідно медичній реформі
Заклади (центри) первинної медичної допомоги (кабінети сімейних лікарів загальної практики, амбулаторії) і вторинної медичної допомоги (поліклініки, диспансери, діагностичні центри тощо)	відвідувань у зміну	14	2,3	1		7880	7108	70	702		3402 ^{2/}	4478	«Північний»: реконструкція недобудованої будівлі під поліклініку на 400 відвідувань. «Богоявленське»: поліклініка на 360 відвідувань ; Лікувально-діагностичний центр на

Найменування установ та організацій	Одиниця виміру	Нормативи ДБН Б.2.2-12:2018 на 1000 осіб для				Розрахункова потреба					Існуючі установи, що зберігаються на перспективу	Необхідне нове будівництво	Розміщення
		м. Николаїв	Миколаївська місцева система розселення	Миколаївська локальна система розселення	Миколаївська регіональна система розселення	Всього	у тому числі для						
							м. Николаїв (507,7 тис. осіб)	Миколаївська місцева система розселення (30,5 тис. осіб)	Миколаївська локальна система розселення (701,5 тис. осіб)	Миколаївська регіональна система розселення (1154,0 тис. осіб)			
													ділянки «Матвіївка-1»; Заклади первинної медичної допомоги-вул. Степова, на ділянках «Варварівка» та «Матвіївка»
третинної медичної допомоги (спеціалізовані поліклініки та диспансери, лікарні тощо)	відвідувань у зміну	10			0,7	5885	5077			808	4552 ^{2/}	1333	
Станції (підстанції) екстреної (швидкої) медичної допомоги	спецавтомо - біль	0,1	0,1	-		54	51	3			37	17	«Богоявленське»: станція швидкої медичної допомоги

Найменування установ та організацій	Одиниця виміру	Нормативи ДБН Б.2.2-12:2018 на 1000 осіб для				Розрахункова потреба					Існуючі установи, що зберігаються на перспективу	Необхідне нове будівництво	Розміщення
		м. Миколаїв	Миколаївська місцева система розселення	Миколаївська локальна система розселення	Миколаївська регіональна система розселення	Всього	у тому числі для						
							м. Миколаїв (507,7 тис. осіб)	Миколаївська місцева система розселення (30,5 тис. осіб)	Миколаївська локальна система розселення (701,5 тис. осіб)	Миколаївська регіональна система розселення (1154,0 тис. осіб)			
Аптеки	об'єкт	0,09	0,1		-	49	46	3			192		
Територіальні центри соціального обслуговування людей похилого віку та людей з інвалідністю (I-го, II-го та III-го типів)	м ² загальної площі	30	-		-	15231	15231				100	15131	
Будинки інтернати для людей похилого віку, ветеранів війни і праці (з 60 років)	місце	3,1	6	2		2097	511	183	1403		50	2047	За межами м. Миколаїв

Найменування установ та організацій	Одиниця виміру	Нормативи ДБН Б.2.2-12:2018 на 1000 осіб для				Розрахункова потреба					Існуючі установи, що зберігаються на перспективу	Необхідне нове будівництво	Розміщення
		м. Миколаїв	Миколаївська місцева система розселення	Миколаївська локальна система розселення	Миколаївська регіональна система розселення	Всього	у тому числі для						
							м. Миколаїв (507,7 тис. осіб)	Миколаївська місцева система розселення (30,5 тис. осіб)	Миколаївська локальна система розселення (701,5 тис. осіб)	Миколаївська регіональна система розселення (1154,0 тис. осіб)			
Будинки-інтернати для дорослих людей з інвалідністю з фізичними порушеннями (з 18 років)	місце	3,1		3		3678	1574		2105			3678	За межами м. Миколаїв
Психоневрологічні інтернати (з 18 років)	- // -	3		3		3628	1523		2105			3628	За межами м. Миколаїв

Найменування установ та організацій	Одиниця виміру	Нормативи ДБН Б.2.2-12:2018 на 1000 осіб для				Розрахункова потреба					Існуючі установи, що зберігаються на перспективу	Необхідне нове будівництво	Розміщення
		м. Миколаїв	Миколаївська місцева система розселення	Миколаївська локальна система розселення	Миколаївська регіональна система розселення	Всього	у тому числі для						
							м. Миколаїв (507,7 тис. осіб)	Миколаївська місцева система розселення (30,5 тис. осіб)	Миколаївська локальна система розселення (701,5 тис. осіб)	Миколаївська регіональна система розселення (1154,0 тис. осіб)			
Спеціальні будинки і будинки - інтернати для дітей (будинки дитини для дітей сиріт, сімейні дитячі будинки, будинки - інтернати для дітей з інвалідністю 3 до 17 років, притулки неповнолітніх, центри соціальної служби бездоглядних дітей, підлітків, молоді тощо)	місце на 1 тис. осіб відповідної демографічної групи										648		За межами м. Миколаїв
Центри зайнятості населення базового рівня	відвідувач	0,15	-		-	76	76				100		-

Найменування установ та організацій	Одиниця виміру	Нормативи ДБН Б.2.2-12:2018 на 1000 осіб для				Розрахункова потреба					Існуючі установи, що зберігаються на перспективу	Необхідне нове будівництво	Розміщення
		м. Миколаїв	Миколаївська місцева система розселення	Миколаївська локальна система розселення	Миколаївська регіональна система розселення	Всього	у тому числі для						
							м. Миколаїв (507,7 тис. осіб)	Миколаївська місцева система розселення (30,5 тис. осіб)	Миколаївська локальна система розселення (701,5 тис. осіб)	Миколаївська регіональна система розселення (1154,0 тис. осіб)			
Фізкультурно-оздоровчі і спортивні споруди													
Території	га	0,7	0,1	0,1	0,15	601	355	3	70	173	38	563	На території ландшафтних парків
Приміщення для фізкультурно-оздоровчих занять в житловому кварталі (мікрорайоні)	м ² загальної площі	70	-		-	35539	35539				2114	33425	У вбудовано–прибудованих приміщеннях житлових будинків
Спортивні зали загального користування, включаючи приміщення реабілітаційного призначення	м ² загальної площі	80	6	5		44307	40616	183	3508		19200	25107	в межах вул. Лазурна, генерала Карпенка, Нікольська, Велика Морська : спортивний басейн, аквапарк «Ліски-2», спортивний комплекс, тенісний комплекс.
Басейни криті й відкриті загального користування	м ² площі дзеркала води	40	3	1		21101	20308	92	702		421	20680	

Найменування установ та організацій	Одиниця виміру	Нормативи ДБН Б.2.2-12:2018 на 1000 осіб для				Розрахункова потреба				Існуючі установи, що зберігаються на перспективу	Необхідне нове будівництво	Розміщення
		м. Николаїв	Миколаївська місцева система розселення	Миколаївська локальна система розселення	Миколаївська регіональна система розселення	Всього	у тому числі для					
							м. Николаїв (507,7 тис. осіб)	Миколаївська місцева система розселення (30,5 тис. осіб)	Миколаївська локальна система розселення (701,5 тис. осіб)			
												«Північний»: водно-гребна база; Спорткомплекс по пр. Героїв України, «Матвійвка I»; Спортивно-оздоровчий заклад по пр. Богоявленський
Приміщення реабілітаційного призначення	м ² загальної площі	15	-	-	7616	7616					7616	Тренувально-реабілітаційний центр по вул. Набережна, реконструкція існуючого реабілітаційного центру по вул. Садова

Найменування установ та організацій	Одиниця виміру	Нормативи ДБН Б.2.2-12:2018 на 1000 осіб для				Розрахункова потреба						Існуючі установи, що зберігаються на перспективу	Необхідне нове будівництво	Розміщення
		м. Николаїв	Миколаївська місцева система розселення	Миколаївська локальна система розселення	Миколаївська регіональна система розселення	Всього	у тому числі для							
							м. Николаїв (507,7 тис. осіб)	Миколаївська місцева система розселення (30,5 тис. осіб)	Миколаївська локальна система розселення (701,5 тис. осіб)	Миколаївська регіональна система розселення (1154,0 тис. осіб)				
Заклади культури та мистецтва, культурно-видовищні та дозвіллі														
Універсальна зала	місце	17	-			8631	8631					8631	Багатофункціональний видовищний центр, розважальний центр вул. Космонавтів	
Бібліотеки	тис. одиниць збереження	4	0,5	0,5	0,3	2742,95	2030,8	15,25	350,7	346,2	3294,1			
Клубні приміщення (за місцем проживання)	місце відвідування	15	-		-	7615,5	7615,5				н.д.	7616	У вбудовано–прибудованих приміщеннях житлових будинків	
Клубні заклади і центри культури та дозвілля	місце	35	20	1	0,3	19427	17770	610	702	346	4719 ^{1/}	14708	Центр дозвілля в районі парку «Ліски»; Розважальні центри:	

Найменування установ та організацій	Одиниця виміру	Нормативи ДБН Б.2.2-12:2018 на 1000 осіб для				Розрахункова потреба					Існуючі установи, що зберігаються на перспективу	Необхідне нове будівництво	Розміщення
		м. Николаїв	Миколаївська місцева система розселення	Миколаївська локальна система розселення	Миколаївська регіональна система розселення	Всього	у тому числі для						
							м. Николаїв (507,7 тис. осіб)	Миколаївська місцева система розселення (30,5 тис. осіб)	Миколаївська локальна система розселення (701,5 тис. осіб)	Миколаївська регіональна система розселення (1154,0 тис. осіб)			
													«Ліски», вул. Набережна
Кінотеатри	місце	22		1	0,3	12217	11169		702	346	1521	10696	Відбудова кінотеатру по вул. Курортна; В розважальних центрах
Театр	місце	2,1		0,5	0,3	1763	1066		351	346	972	791	Багатофункціональний видовищний центр
Концертні зали	місце	1,3		0,3	0,2	1101,3	660		210	231	788	313	Багатофункціональний видовищний центр
Музеї, виставочні зали	м2	10	2	0,5	0,4	5889	5077		351	462	900	4989	Виставковий центр «Матвіївка 1» Інтерактивний музейний центр
Культові споруди	місце												пр. Богоявленській, м-н Ялти; 8-й мікрорайон; 3-а Воєнна;

Найменування установ та організацій	Одиниця виміру	Нормативи ДБН Б.2.2-12:2018 на 1000 осіб для				Розрахункова потреба					Існуючі установи, що зберігаються на перспективу	Необхідне нове будівництво	Розміщення
		м. Миколаїв	Миколаївська місцева система розселення	Миколаївська локальна система розселення	Миколаївська регіональна система розселення	Всього	у тому числі для						
							м. Миколаїв (507,7 тис. осіб)	Миколаївська місцева система розселення (30,5 тис. осіб)	Миколаївська локальна система розселення (701,5 тис. осіб)	Миколаївська регіональна система розселення (1154,0 тис. осіб)			
													вул. Новобудівна; парк «Дубки»; м-н «Північний»
Підприємства торгівлі, харчування (заклади ресторанного господарства) та побутового обслуговування													
Магазини, всього	м ² торгової площі	237	20	10	7	136028	120325	610	7015	8078	133716	2312	в межах вул. Лазурна, генерала Карпенка, Нікольська, Велика Морська : торговельний центр. «Північний»: торговельний центр, торговельно-розважальний центр. 8-й мікрорайон: супермаркет,

Найменування установ та організацій	Одиниця виміру	Нормативи ДБН Б.2.2-12:2018 на 1000 осіб для				Розрахункова потреба				Існуючі установи, що зберігаються на перспективу	Необхідне нове будівництво	Розміщення
		м. Николаїв	Миколаївська місцева система розселення	Миколаївська локальна система розселення	Миколаївська регіональна система розселення	Всього	у тому числі для					
							м. Николаїв (507,7 тис. осіб)	Миколаївська місцева система розселення (30,5 тис. осіб)	Миколаївська локальна система розселення (701,5 тис. осіб)			
												торговельний комплекс (павільйони); Торговельно-розважальні центри: замість території ринку «Евіс», «Матвіївка I», пр. Богоявленський; Торговельно-побутові центри: вул. Каховська, «Варварівка», «Тернівка-2», «вул. Степова», «Велика Корениха», вул. Слобідська, «Тернівка-2», «Балабанівка»; Торговельні центри: пр. Богоявленський, «Нова

Найменування установ та організацій	Одиниця виміру	Нормативи ДБН Б.2.2-12:2018 на 1000 осіб для				Розрахункова потреба				Існуючі установи, що зберігаються на перспективу	Необхідне нове будівництво	Розміщення
		м. Николаїв	Миколаївська місцева система розселення	Миколаївська локальна система розселення	Миколаївська регіональна система розселення	Всього	у тому числі для					
							м. Николаїв (507,7 тис. осіб)	Миколаївська місцева система розселення (30,5 тис. осіб)	Миколаївська локальна система розселення (701,5 тис. осіб)			
Ринкові комплекси	м ² торгової площі	20				10154	10154			9600	554	лінія» по вул. Троїцька, вул. Старова, вул. Очаківська, «Матвіївка-3»; <i>Підприємства торгівлі:</i> «Балабанівка», вул. Набережна, вул. Янати; <i>Торговельно-офісні центри:</i> пр. Центральний, «Дормашина», пр. Богоявленський
												Ринок в районі вул. Знам'янська

Найменування установ та організацій	Одиниця виміру	Нормативи ДБН Б.2.2-12:2018 на 1000 осіб для				Розрахункова потреба					Існуючі установи, що зберігаються на перспективу	Необхідне нове будівництво	Розміщення
		м. Николаїв	Миколаївська місцева система розселення	Миколаївська локальна система розселення	Миколаївська регіональна система розселення	Всього	у тому числі для						
							м. Николаїв (507,7 тис. осіб)	Миколаївська місцева система розселення (30,5 тис. осіб)	Миколаївська локальна система розселення (701,5 тис. осіб)	Миколаївська регіональна система розселення (1154,0 тис. осіб)			
Підприємства громадського харчування	місце	37	1,5	0,5	0,2	19412	18785	46	351	231	12624	6788	Заклади громадського харчування –пр. Богоявленській, вул. Троїцька, вул. Янати, пр. Корабелів
Майстерні побутового обслуговування	робоче місце	7	1	1	-	4286	3554	31	702	-	1565	2721	У вбудовано–прибудованих приміщеннях житлових будинків
Виробничі підприємства централізованого виконання замовлень (спеццехі, спеціалізовані майстерні, пральні, хімчистки тощо)	робоче місце	4	-	-	-	2031	2031	-	-	-	-	2031	Торговельно-побутові центри: вул. Каховська, «Варварівка», «Тернівка-2», «вул. Степова», «Велика Корениха», вул. Слобідська, «Тернівка-2», «Балабанівка»;

Найменування установ та організацій	Одиниця виміру	Нормативи ДБН Б.2.2-12:2018 на 1000 осіб для				Розрахункова потреба					Існуючі установи, що зберігаються на перспективу	Необхідне нове будівництво	Розміщення	
		м. Миколаїв	Миколаївська місцева система розселення	Миколаївська локальна система розселення	Миколаївська регіональна система розселення	Всього	у тому числі для							
							м. Миколаїв (507,7 тис. осіб)	Миколаївська місцева система розселення (30,5 тис. осіб)	Миколаївська локальна система розселення (701,5 тис. осіб)	Миколаївська регіональна система розселення (1154,0 тис. осіб)				
														<i>Побутові центри:</i> «Матвіївка I», вул. Приміська, «Богоявленське», вул. Янати
Кредитно-фінансові установи, підприємства зв'язку, юридичні установи, правопорядку														
Відділення і філії банківських установ	операційне місце	1 операційне місце (вікно) на 2-3 тис. осіб	-	-	-	169	169				560			Кредитно-фінансова установа «Богоявленське»
Відділення зв'язку	об'єкт	0,16	-	-	-	81	81				90			
Районні (міські суди)	робоче місце	1 суддя на 30 тис. осіб	-	-	-	17	17				н.д.			

Найменування установ та організацій	Одиниця виміру	Нормативи ДБН Б.2.2-12:2018 на 1000 осіб для				Розрахункова потреба					Існуючі установи, що зберігаються на перспективу	Необхідне нове будівництво	Розміщення
		м. Николаїв	Миколаївська місцева система розселення	Миколаївська локальна система розселення	Миколаївська регіональна система розселення	Всього	у тому числі для						
							м. Николаїв (507,7 тис. осіб)	Миколаївська місцева система розселення (30,5 тис. осіб)	Миколаївська локальна система розселення (701,5 тис. осіб)	Миколаївська регіональна система розселення (1154,0 тис. осіб)			
Юридичні консультації	робоче місце	1 юрист-адвокат на 10 тис. осіб	-	-	-	51	51				н.д		
Нотаріальна контора	робоче місце	1 нотаріус на 30 тис. осіб	-	-	-	17	17				н.д		
Опорний пункт охорони порядку	м ² загальної площі на мікрорайон	30	-	-	-	15231	15231				н.д		
Організації житлово-комунального господарства													
Житлово-експлуатаційні організації житлових кварталів (мікрорайонів)	об'єкт	1 об'єкт на мікрорайон з населенням 20 тис. осіб	-	-	-	25	25				37	-	

Найменування установ та організацій	Одиниця виміру	Нормативи ДБН Б.2.2-12:2018 на 1000 осіб для				Розрахункова потреба					Існуючі установи, що зберігаються на перспективу	Необхідне нове будівництво	Розміщення
		м. Миколаїв	Миколаївська місцева система розселення	Миколаївська локальна система розселення	Миколаївська регіональна система розселення	Всього	у тому числі для						
							м. Миколаїв (507,7 тис. осіб)	Миколаївська місцева система розселення (30,5 тис. осіб)	Миколаївська локальна система розселення (701,5 тис. осіб)	Миколаївська регіональна система розселення (1154,0 тис. осіб)			
Пункт приймання вторинної сировини	об'єкт	1 об'єкт на 20 тис. осіб	-	-	-	25	25				н.д.		
Пожежно-рятувальні підрозділи	пожежний автомобіль	1 на 10 тис. осіб ^{4/}	-			59 ^{5/}	59 ^{5/}				29	30	Розміщення та ємність пожежно-рятувальних підрозділів наведено в розділі 8 «Протипожежні заходи»
Готелі	місце	4,8	-			2437	2437				1765 ^{1/}	672	Пр. Театральний, ресторано-готельний центр, готельний

Найменування установ та організацій	Одиниця виміру	Нормативи ДБН Б.2.2-12:2018 на 1000 осіб для				Розрахункова потреба				Існуючі установи, що зберігаються на перспективу	Необхідне нове будівництво	Розміщення	
		м. Миколаїв	Миколаївська місцева система розселення	Миколаївська локальна система розселення	Миколаївська регіональна система розселення	Всього	у тому числі для						
							м. Миколаїв (507,7 тис. осіб)	Миколаївська місцева система розселення (30,5 тис. осіб)	Миколаївська локальна система розселення (701,5 тис. осіб)				Миколаївська регіональна система розселення (1154,0 тис. осіб)
Громадські вбиральні	прилад	1	-		1	508	508				н.д.	508	комплекс «Матвіївка 1» На території парків, скверів, рекреаційних зон, у торговельних, торговельно-побутових центрах
Бюро похоронного обслуговування	об'єкт	не менше 1 на 50 тис. осіб	-		-	10	10				н.д.		
Кладовище традиційного захоронення	га	0,24	-		-	121,8	121,8				3,0	118,8	Поряд з Матвіївським кладовищем - 145,0 га

Примітки: ^{1/} дані статистичного щорічника м. Миколаїв за 2017 рік;

^{2/} дані статистичного щорічника м. Миколаїв за 2017 рік: всього 7954 відвідувань за зміну, в тому числі 3402 відвідувань за зміну підпорядковані управлінню охорони здоров'я Миколаївської міської ради;

^{3/} у складі загальноосвітніх шкіл;

^{4/} йдеться про автоцистерни або автонасоси (включаючи резервні) .

^{5/} додатково розрахована кількість спеціальних пожежних машин з урахуванням 50% резерву таких машин.

Реалізація наміченого будівництва дасть можливість доведення показників до нормативів забезпеченості, які відображають розрахунковий рівень обслуговування населення та комплексності надання послуг на всій території міста на етап 15-20 років.

Крім того, генеральним планом передбачається розміщення ненормованих об'єктів, а саме:

- яхтенно-спортивний центр, туристичний центр - «Ліски – 2»;
- реконструкція існуючого яхт-клубу в районі вул. Поштова;
- центр спортивної риболовлі в районі вул. Залізнична;
- туристично-рекреаційний центр на ділянці «Мала Корениха»;
- туристично-рекреаційний центр (парк-готель) в мікрорайоні «Варварівка»;
- об'єкти придорожного сервісу в районі Тернівки;
- адміністративно-офісні центри - вул. Приміська; ділянка «Матвіївка 1», «Богоявленське»; пр. Корабелів;
- освітньо-культурний центр – пр. Центральний

8. Протипожежні заходи

При розробці генерального плану враховувались вимоги пожежної безпеки у відповідності до ДБН Б.2.2-12:2018 «Планування і забудова територій». Проектом передбачаються наступні містобудівні протипожежні заходи:

- формування житлових кварталів, розділених системою магістралей;
- забезпечення можливості проїзду пожежних машин до житлових і громадських будинків, в тому числі із вбудовано-прибудованими приміщеннями і доступ особового складу пожежно-рятувальних підрозділів з автодрабин і автопідйомників у будь-яку квартиру чи приміщення;
- дотримання протипожежних відстаней від житлових, громадських та адміністративно-побутових будівель до виробничих будинків промислових підприємств і сільськогосподарських будівель;
- створення єдиної системи зелених насаджень, які у випадках пожежної небезпеки повинні бути шляхами евакуації населення і під'їзду пожежних машин;
- визначення місць водозабору для потреб пожежогасіння;
- забезпечення відстаней від будинків, будівель і споруд різного призначення міських населених пунктів до лісових ділянок не менше 50 м;
- забезпечення відстаней від меж присадибних ділянок для зон садибної забудови не менше ніж 15 м;

- на території дачної та садибної забудови необхідно передбачити запаси води для пожежогасіння. Біля водних джерел, які визначені для пожежогасіння, повинні бути обладнані ділянки для встановлення пожежних автомобілів та мотопомп.

Існуюча кількість пожежних депо – 6, існуюча кількість основних та спеціальних пожежних автомобілів – 29 одиниць, в тому числі 5 одиниць спеціальних автомобілів та 23 одиниця основних:

- 1 ДПРЧ ГУ ДСНС України у Миколаївській області по вул. Архітектора Старова 1/1 – 6 одиниць: 1 автодрабина, 1 автопідйомник, 4 автоцистерни;
- 2 ДПРЧ ГУ ДСНС України у Миколаївській області по вул. Наваринська, 13Б – 4 одиниці: 4 автоцистерни;
- 3 ДПРЧ ГУ ДСНС України у Миколаївській області по вул. Кузнецька, 201 – 5 одиниць: 1 автодрабина, 4 автоцистерни;
- 4 ДПРЧ ГУ ДСНС України у Миколаївській області по вул. 3 лінія, 29 – 6 одиниці: 1 автодрабина, 3 автоцистерни, 2 пожежні насосні станції;
- 5 ДПРЧ ГУ ДСНС України у Миколаївській області по вул. Янтарна, 318 В – 5 одиниць: 1 автодрабина, 4 автоцистерни;
- АРЗ СП ГУ ДСНС України у Миколаївській області, вул. Привільна, 136 б – 3 одиниці: 1 автодрабина, 2 автоцистерни.

Згідно нормативу ДБН Б.2.2-12:2018 (1 пожежний автомобіль на 10 тис. населення) потреба для м. Миколаїв з чисельністю населення на етап 15-20 років (01.01.2038р.) – 507,7 тис. осіб складе 51 основний автомобіль. Тут маються на увазі автоцистерни та автонасоси (включаючи резервні).

Згідно таблиці 15.12 ДБН Б.2.2-12:2018 «Планування і забудова територій» додатково вираховується необхідна кількість спеціальних пожежних автомобілів (автодрабин, автопідйомників) – 8 (з урахуванням 50 % резерву).

Таким чином, загальна потреба для населення міста складе 59 основних та спеціальних пожежних автомобілів (включаючи резервні).

Згідно листа ГУ ДСНС у Миколаївській області (вихідн. від 25.03.2019р. №02-1697/05.01) пожежні депо необхідно укомплектувати пожежними автопідйомниками (колінчастими підйомниками) з висотою підйому більше 50 м у кількості 4 одиниці.

Згідно вимог п. 15.1.3 ДБН Б.2.2-12:2018 пожежно-рятувальні підрозділи (частини) розміщуються із розрахунку району виїзду не більше ніж 3 км у функціональних зонах міста по дорогах загального користування.

Відповідно запропонованого ГУ ДСНС України у Миколаївській області та Управління містобудування та архітектури Миколаївської міської ради (протокол №1 від

10.02.2015р.) переліку земельних ділянок, які доцільно відвести під будівництво пожежних депо, проектом на етап 15-20 років пропонується розміщення нових пожежних депо, а саме:

В Центральному районі:

- мікрорайон Варварівка по вул. Очаківській на 4 автомобілі (1,1 га);
- мікрорайон «Матвіївка» по вул. Силікатній на 4 автомобілів (0,9 га);

В Заводському районі:

- мікрорайон Мала Корениха по вул. Радсадівській на 4 автомобілі (1,0 га);
- мікрорайон Велика Корениха на території садибної забудови для учасників АТО на 2 автомобілі (0,6 га);

- мікрорайон «Ліски – 2» на 4 автомобілі (1,0 га);

В Корабельному районі:

- мікрорайон Кульбакіне в районі вул. Знам'янська на 4 автомобілі (1,0 га);
- мікрорайон Широка Балка по вул. Приміській на 5 автомобілів (1,3 га);
- по вул. Айвазовського / вул. Кобзарська на 6 автомобілів (1,9 га);

В Інгульському районі:

- по вул. Казарського / вул. Янати на 4 автомобілі (1,1 га);
- по вул. Водопійна на 4 автомобілі (1,1 га).

Крім того, генеральним планом передбачається розміщення пожежних депо на розі пр. Богоявленській та вул. Березова на 5 автомобілів (1,2 га), вул. Океанівська (8-мікрорайон) на 4 автомобілі (1,0 га) в Корабельному районі та на ділянці «Матвіївка-1» на 6 автомобілів (1,9 га) в Центральному районі.

Таким чином, генеральним планом на період до 01.01.2041 р. намічено розміщення 13 нових пожежних депо із загальною кількістю пожежних автомобілів (основних та спеціальних) – 56 одиниць. Загальна кількість пожежних депо з урахуванням існуючих складе 19 одиниць, кількість пожежних автомобілів – 85 одиниць.

Пожежно-рятувальні підрозділи розміщуються в будинку пожежного депо II типу (2-6 одиниць пожежної та аварійно-рятувальної техніки).

Протипожежні витрати води у цілому по місту: при трьох розрахункових пожежах в населеному пункті: на зовнішнє – 85 л/с, на внутрішнє – 2×5,0 л/с та складе 230л/с. Об'єм протипожежного запасу – 1008 м³. Нормативний строк відновлення протипожежного запасу води – 24 години, забезпечується при зниженні подачі води на інші потреби на 0,5%, що не перевищує допустимих показників згідно ДБН В.2.5-74:2013 п. 6.2.14. Протипожежний запас намічається зберігати в резервуарах чистої води на водопровідних ділянках.

Протипожежні витрати для кожної зони водопостачання визначаються на стадії розробки галузевої схеми згідно з розрахунковою чисельністю населення, категорією виробництв та ступеню вогнестійкості будинків окремих зон.

Загальна ємність водойм для гасіння пожеж повинна складати 78,3 тис.м³ (3000 м³ * 26,1 км² території міста). Біля 70% потреби цього обсягу води забезпечують природні водні об'єкти - р. Південний Буг та р. Інгул. Додатково намічено 8 штучних водойм для гасіння пожеж середньою ємністю у 3000 м³ на озелених територіях загального користування та на рекреаційних ділянках територій промислових зон.

Берегова смуга річок та водойм через кожні 500 м повинна бути облаштована пожежними під'їздами для забору води не менше ніж трьома автомобілями одночасно.

Передбачається влаштування під'їздів з майданчиками (пірсами) розміром не менше 12×12 м для можливості забору води пожежними автомобілями з природних (р. Південний Буг, р. Інгул) та штучних водоймищ будь якої пори року.

Елементи системи, що відносяться до протипожежного водопостачання – першої категорії. Мережа кільцева, протипожежна, низького тиску, з встановленням пожежних гідрантів уздовж вулиць та автомобільних доріг на відстані не більше ніж 2,5 м від краю проїзної частини, але не ближче ніж 5 м від стін будівель. Відповідно до технічних умов та містобудівної документації допускається розташовування гідрантів на проїзній частині.

Відповідно до вимог ДБН В.2.5-74:2013 «Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди» передбачається установка арматури для аварійного відключення ділянок мережі.

Згідно Постанови Кабінету Міністрів від 27 листопада 2013 р. № 874 визначені критерії, які застосовуються для визначення місць розташування пожежних депо. Нормативи прибуття державних пожежно-рятувальних підрозділів до місця виклику не повинні перевищувати: на території міст – 10 хвилин; у населених пунктах за межами міста – 20 хвилин. З урахуванням метеорологічних умов, сезонних особливостей та стану доріг нормативи прибуття можуть бути перевищені, але не більше ніж на 5 хвилин.

Необхідно відзначити, що при подальшому проектуванні, зокрема розробці генеральних планів груп підприємств з загальними об'єктами (промислові вузли), потрібно враховувати, що радіуси обслуговування пожежними депо слід приймати: для підприємств з виробництвами категорії А, Б і В, які займають більше 50% всієї площі забудови – 2 км, для підприємств з виробництвами категорії А, Б і В, які займають до 50% площі забудови та підприємствами категорії Г і Д – 4 км.

Протипожежні витрати для кожної зони водопостачання визначаються на стадії розробки галузевої схеми згідно з розрахунковою чисельністю населення зони, категорією виробництва та ступенем вогнестійкості будівель.

9. Озеленені території

Система озелених територій – частина архітектурно-планувальної структури міста, її формують озеленені території, які за функціональною належністю поділяються на:

- озеленені території загального користування;
- озеленені території обмеженого користування;
- озеленені території спеціального призначення.

Відповідно затвердженого рішення Миколаївської міської ради від 4.04.2013 №27/16 (зі змінами та доповненнями), озеленені території включені до «Переліку об'єктів зеленого господарства, віднесених до територій рекреаційного призначення в місті Миколаєві». На даний час в м. Миколаїв налічується 14 парків, близько 100 скверів, 67 зелених зон, 3 площі, 2 клумби, 10 кіл (транспортні розв'язки), 13 кутків відпочинку, 3 лісопарки, 3 урочища, креативний простір «Понтон», ботанічні пам'ятки природи місцевого значення тощо. Нижче у таблицях 9.1, 9.2 наведений перелік та розміщення існуючих озелених територій в розрізі адміністративних районів Миколаєва та їх розподіл за функціональним призначенням.

Існуюча площа **озелених територій загального користування** (згідно з «Переліком ...», парки, сквери, бульвари, лісопарки тощо) становить 713,0 га, з яких близько 121,7 га віднесено до категорії парків-пам'яток садово-паркового мистецтва місцевого значення: «Парк Перемоги», «Народний сад», «Сквер ім. 68 моряків – десантників», «Флотський бульвар», «Аркасівський сквер», «Ліски», «Юність» та загальнодержавного значення - Миколаївський зоологічний парк.

Таблиця 9.1

Існуючі озеленені території у м. Миколаїв та їх розподіл за функціональним призначенням

№ з/п	Озеленені території	Площа, га		У тому числі :							
				Центральний район		Заводський район		Інгульський район		Корабельний район	
		Всього	з них ПЗФ	Всього	з них ПЗФ	Всього	з них ПЗФ	Всього	з них ПЗФ	Всього	з них ПЗФ
I.	Озеленені території загального користування	713,04	240,32	262,00	60,71	76,96	38,38	122,42	29,53	251,66	111,70
	у тому числі:										
I.1	Парки, сквери, бульвари тощо(на території громадської, житлової та виробничої забудови в межах міста)	371,34	128,62	110,00	60,71	76,96	38,38	73,42	29,53	110,96	-
I.2.	Лісопарки, урочища (території за межами забудови у межах міста)	341,70	111,70	152,00	-	-	-	49,0	-	140,70	111,70
II.	Інші озеленені території	186,19	-	9,96	-	64,80	-	38,83	-	72,60	-
	У тому числі озеленені території спеціального призначення	92,88	-	2,88	-	30,20	-	17,90	-	41,90	-
III.	Території природно-заповідного фонду	919,25^{1/}	919,25	0,03	0,03	0,02	0,02	90,90	90,90	828,30^{2/}	828,30
	Разом	1818,48	1160,47	271,99	60,74 ~	141,78	38,40	252,15	120,43 ~	1152,56	940,00
		~ 1818,5	~1160,5	~272,0	60,7	~ 141,8	~ 38,4	~252,2	120,4	~ 1152,6	

Примітка:

^{1/} у тому числі водна поверхня Заказника «Жовтневе водосховище» - 220 га;

^{2/} Лісовий заказник «Балабанівка» без урахування лісопарку (510, 0га -111,7 га).

Таблиця 9.2

Перелік та розміщення існуючих озелених територій в розрізі адміністративних районів м. Миколаїв та їх розподіл за функціональним призначенням.

Центральний район

№	Найменування об'єкта	Адреса знаходження	Площа, га	
			Всього	з них території ПЗФ
		Центральний район		
I.	Озеленені території загального користування, всього		262,00	60,71
	<i>у тому числі:</i>			
I.1.	Парки, сквери, бульвари		110,00	60,71
	<i>у тому числі:</i>			
	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Парк Перемоги»	пр. Героїв України 2	42,41	42,41
	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Народний сад»	вул. 2 Екіпажна ріг вул. Великої Морської	8,33	8,33
	Парк ім. 61 Комунара	вул. Набережна, вул. 2 Слобідська, вул. 68 Десантників	10,73	-
	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Сквер ім. 68 моряків – десантників»	вул. Соборна (Радянська), вул. Набережна та вул. Адміральська	1,42	1,42
	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Флотський бульвар»	вул. Набережна, від Інгульського спуску до площі Соборної	7,08	7,08
	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Аркасівський сквер»	вул. Пушкінська ріг вул. Адміральської	1,37	1,37
	Сквер «Каштановий»	вул. Спаська, вул. Радянська, вул. Велика Морська	0,60	-
	Сквер «Університетський»	вул. Нікольська, вул. Лагерне поле, вул. Артилерійська	0,54	-
	Сквер «Вербочка»	біля Південно-Бузького мосту з боку Варварівки	1,86	-
	Сквер «Якір»	біля Південно-Бузького мосту з боку в'їзду в Варварівку	0,16	-
	Сквер «Трояндовий»	вул. Соборна ріг пр. Центрального	0,51	-
	Сквер на дворовій території виконкому міської ради	вул. Адміральська, 20	0,35	-
	Сквер біля музею суднобудування та флоту	вул. Адміральська, 4	0,05	-
	Сквер «Манганарівський»	вул. Адміральська, вул. 1 Слобідська, вул. Нікольська, вул. Інженерна	2,21	-
	Сквер на передмостовій площі	вул. Набережна ріг вул. Пушкінської	0,53	-
	Сквер біля готелю «Миколаїв»	вул. Садова	0,06	-

№	Найменування об'єкта	Адреса знаходження	Площа, га	
			Всього	з них території ПЗФ
		Центральний район		
	Сквер біля готелю «Миколаїв»	пр. Центральний	0,13	-
	Сквер ім. В.О. Лягіна	на розі вул. Лягіна та пр. Центрального	0,35	-
	Сквер біля будівлі облдержадміністрації	вул. Адміральська, вул.Набережна ріг вул. Московської	0,82	-
	Сквер «Захисників правопорядку»	бульварна частина вул. Садової, від пр. Центрального до вул. Чкалова	1,09	-
	Сквер на вул. 5 Слобідській (Будинок вчителя)	пр. Центральний, вул. 5 Слобідська	1,00	-
	Сквер Ради Європи	вул. Садова (бульварна частина), від вул. Нікольської до вул. Потьомкінської	1,11	-
	Ботанічна пам'ятка природи, сквер «Пам'ять»	вул. Терасна біля Будинку природи	0,10	0,10
	Сквер «Варварівський»	на перехресті вул. Веселинівські та Одеського шосе	0,79	-
	Сквер вул. Акіма	вул. В.Морська, вул.1 Воєнна ріг вул. Нікольської	0,1	-
	Сквер «Веселинівський»	поворот вул. Веселинівської на Малу Корениху	1,59	-
	Сквер ім. О.С. Пушкіна	вул. Пушкінська ріг вул. Набережної	0,24	-
	Сквер «Солдата»	Одеське шосе ріг вул.Очаківської	1,64	-
	Сквер ім. В.М.Чорновола	на розі вул. В.Морської та вул. Нікольської	0,11	-
	Сквер «Садовий» (зелена зона на підпірній стінці)	пр. Центральний ріг вул. Садової (непарний бік)	0,11	-
	Сквер ТОВ «Облагропромтехніка»	пр. Героїв України (біля Тернівської розвилки)	0,38	-
	Сквер «Чумацький»	на перехресті проспекту Героїв України та вул.Малко-Тернівської	0,21	-
	Сквер «Горобиний»	пр. Центральний (магазин «Фокстрот»)	0,21	-
	Сквер «Єкатеринінський»	пр. Героїв України 17-19	0,95	-
	Сквер по пр. Героїв України 69-71	пр. Героїв України, 69-71	0,09	-
	Сквер «Квітковий»	пр. Центральний ріг вул. 6 Слобідської	0,44	-
	Сквер «Потьомкінський»	вул. Потьомкінська ріг вул. 3 Слобідської	0,32	-
	Сквер «Доброти»	вул. Адміральська ріг вул. Набережної	0,13	-
	Сквер «Колодязний»	вул. Колодязна вздовж житлових будинків №4 та №6	0,35	-
	Сквер «Літератор»	вул. Потьомкінська, 143-а	0,05	-
	Сквер імені Андрія Антоноука	вул.Інженерна ріг вул.Севастопольської, біля управління	0,15	-

№	Найменування об'єкта	Адреса знаходження	Площа, га	
			Всього	з них території ПЗФ
		Центральний район		
		Державної казначейської служби України у м. Миколаїв Миколаївської області (вул. Севастопольська, 47)		
	Сквер «Катальповий»	Вздовж Київського шосе між проїздами до автозаправного комплексу та військової частини	0,25	-
	Сквер «Скорботна мати»	Херсонське шосе ріг вул. І Інгульської біля Староруського цвинтаря	0,13	-
	Сквер «Музичний»	вул. Одеське шосе, 88-Б	0,21	-
	Сквер «Автомобілістів»	пр. Героїв України	0,20	-
	Бульварна частина вул. Чкалова	Вул. Чкалова, від вул. 6 -Слобідської до вул. Малої Морської	7,57	-
	Бульвар по пр. Центральному	пр. Центральний, від вул. 6-Слобідська до вул. Пушкінської	6,70	-
	Бульварна частина вул. Садової	вул. Садова від вул. Чкалова	3,00	-
	Кути відпочинку	пр. Центральний ріг вул. Інженерної; вул. Шевченка, 40; вул. Садова ріг вул. Чкалова; пр. Центральний ріг 2 Слобідської; пр. Центральний ріг 6 Слобідської; пр. Центральний вул. Привільна;	1,27	-
I.2	Лісопарк	Район Матвіївки	152,0	-
II.	Інші озеленені території		9,96	-
	у тому числі:			
	- озеленені території спеціального призначення		2,88	-
III.	Території природно-заповідного фонду		0,03	0,03
	у тому числі:			
	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Дуб черешчатий» по вул. Адміральській, 22	вул. Адміральська, 22	0,01	0,01
	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Дуб черешчатий»	вул. Велика Морська, 38	0,01	0,01
	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Дуб черешчатий»	вул. Адмірала Макарова, 14	0,01	0,01

Заводський район

№ з/п	Найменування об'єкта	Адреса знаходження	Площа, га	
			Всього	з них території ПЗФ
I.	Озеленені території загального користування, всього		76,96	38,38
	<i>у тому числі:</i>			
I.1.	Парки, сквери, бульвари		76,96	38,38
	<i>у тому числі:</i>			
	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Ліски»	вул. Курортна, вул. Озерна	34,55	34,55
	Парк «Спортивний»	вул. Спортивна, вул. Правди, огорожа Центрального міського стадіону- палац спорту «Надія» - огорожа в/ч №А 2488	8,95	-
	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Юних героїв»	на розі вул. Адмірала Макарова та вул. Обсерваторна	3,83	3,83
	Дитяче містечко «Казка»	вул. Декабристів, вул. Дунаєва	2,70	-
	Сквер ім. Михайла Александрова	пр. Центральний ріг вул. Бузника	0,36	-
	Сквер ім. Т.Г. Шевченка	вул. Адмірала Макарова, вул. Нікольська	1,59	-
	Сквер «Привокзальний»	вул. Шосейна, вул. Пушкінська	0,38	-
	Сквер ім. Образцова	вул. Фалєєвська, 91	0,18	-
	Сквер «Комсомольський»	вул. Нікольська, Варварівський узвіз (праворуч у напрямку річного вокзалу)	0,80	-
	Сквер «Комсомольський»	вул. Нікольська, Варварівський узвіз (ліворуч у напрямку річного вокзалу)	0,21	-
	Сквер біля Обласного палацу культури	вул. Соборна, вул. Чкалова	0,10	-
	Сквер «Автомобіліст»	вул. Нікольська ріг вул. Правди	1,30	-
	Сквер біля річвокзалу	дорога вздовж Бузького бульвару, річвокзал	1,44	-
	Сквер «Каскадний»	Бузький бульвар, внутрішньо кварталні проїзди, Спаський спуск	1,16	-
	Сквер «Екологіс»	пр. Центральний, 16	0,27	-
	Сквер біля спорткомплексу «Надія»	вул. Генерала Карпенка, пр. Центральний	0,70	-
	Сквер «Надія»	вул. Нікольська, вул. Робоча, біля будинку культури «Будівельник»	0,31	-
	Сквер «Бойової слави»	вул. Озерна, 25-29, 35	1,57	-

№ з/п	Найменування об'єкта	Адреса знаходження	Площа, га	
			Всього	з них території ПЗФ
	Сквер ім. Ю.І.Макарова	вул. Озерна , 11	0,88	-
	Сквер біля ПАТ «Миколаївобленерго»	вул. Громадянська, 40	0,28	-
	Сквер «Яхт-клуб»	вул. Спортивна,7, територія яхт-клубу	2,00	-
	Сквер по вул. Генерала Карпенка ріг вул. Білої	вул. Генерала Карпенка, вул. Біла	0,70	-
	Сквер «Турист»	пр. Центральний напроти готелю «Турист», біля стадіону	0,60	-
	Сквер «Лазурний»	вул. Озерна, 19 до вул. Лазурної, 52	0,60	-
	Сквер «Сонячний»	вул. Озерна, 13, 15, 17б	0,22	-
	Чорноморський сквер	Біля житлового будинку №56 по вул. Крилова	0,29	-
	Бульварна частина вул. Садової	вул. Садова, від вул. Кузнецької до вул. Чкалова	2,09	-
	Бульвар по пр. Центальному	пр. Центральний, від вул. Пушкінської до вул. Генерала Карпенка	3,80	-
	Бульвар по вул. Пограничній	вул. Погранична, від пр. Богоявленського до вул. 6-Слобідської	4,90	-
	Куток по вул. Бузника	Вул. Бузника - пров. Транспортний	0,20	-
II.	Інші озеленені території		64,80	-
	у тому числі:			
	- озеленені території спеціального призначення		30,20	-
III.	Території природно-заповідного фонду		0,02	0,02
	у тому числі:			
	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Дуб черешчатий»	вул. Адмірала Макарова, 1	0,01	0,01
	Гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення «Турецький фонтан»	Миколаївський яхт-клуб	0,01	0,01

Інгульський район

№ з/п	Найменування об'єкта	Адреса знаходження	Площа, га	
			Всього	з них території ПЗФ
I.	Озеленені території загального користування, всього		122,42	29,53
	у тому числі:			
I.1.	Парки, сквери, бульвари		73,42	29,53
	у тому числі:			
	Парк пам'ятка садово-паркового мистецтва «Юність»	між вул. Паркова та вул. Театральна	11,05	11,05
	Миколаївський зоологічний парк	пл. Миколи Леонтовича, 1	18,48	18,48
	Сквер «Комунальник»	вул. 12 Поздовжня – вул. Космонавтів	0,42	-
	Сквер пам'яті жертв голодомору в Україні 1932-1933 рр.	Херсонське шосе, вул. Будівельників, вул. Кругова	1,14	-
	Сквер біля Миколаївського зоопарку	пр. Богоявленський – ріг Херсонського шосе	1,03	-
	Сквер по пр. Миру та пр. Богоявленському	пр. Миру – пр. Богоявленський	1,50	-
	Сквер ім. Чигрина	пр. Богоявленський між вул. Погранічною та міжміським автовокзалом	0,27	-
	Сквер ім. В.І.Коренюгіна	пр. Центральний, пр.Богоявленський, біля адміністрації Інгульського району ММР	0,98	-
	Сквер Святого Миколая	пр. Миру, біля пасажирського залізничного вокзалу	1,97	-
	Сквер ім. Кірова	вул. Троїцька – ріг вул. Космонавтів	1,30	-
	Сквер «Взуттєвик»	вул. Космонавтів, вул. Вінграновського, вул.В.Чорновола, біля взуттєвої фабрики	2,01	-
	Сквер по Херсонському шосе, між вул.Генерала Свиридова та вул.7 Поздовжнього, вул. Скульптора Ізмалкова	Херсонське шосе, між вул. Генерала Свиридова та вул. 7 Поздовжньою та вул. Скульптора Ізмалкова	1,40	-
	Сквер «Звільнення міста Миколаєва від німецько-фашистських загарбників»	пр. Богоявленський, від пр. Миру до вул. Будівельників	2,76	-
	Сквер по Херсонському шосе	вул. Космонавтів, Херсонське шосе (біля будівлі податкової інспекції)	0,35	-
	Сквер ім. Олександра Казарського	вул. Олександра Янати, між вул. Андрія Шептицького та вул. Вінграновського	1,07	-
	Сквер «Святодухівський»	вул. Троїцька ріг вул. Вінграновського	1,22	-

№ з/п	Найменування об'єкта	Адреса знаходження	Площа, га	
			Всього	з них території ПЗФ
	Сквер біля БК «Молодіжний»	пр. Богоявленський, вул. А.Олійника, вул. Театральна - спорткомплекс	4,00	-
	Сквер подвигу ліквідаторів аварії на ЧАЕС	пр. Миру, вул. Скульптора Измалкова, вул. Генерала Свиридова	1,47	-
	Сквер «Пожежник»	пр. Богоявленський – вул. Кузнецької	0,51	-
	Сквер ДП «НВКГ «Зоря»-Машпроект»	пр. Богоявленський, вул. Космонавтів	3,16	-
	Сквер по вул. Скульптора Измалкова, вул. Генерала Свиридова та вул. 9 Поздовжній	вул. Скульптора Измалкова, вул. Генерала Свиридова та вул. 9 Поздовжня	1,95	-
	Сквер біля ВАТ «Домобудівельний комбінат»	вул. Космонавтів, Херсонське шосе	0,68	-
	Сквер по пр. Миру, 17	пр. Миру, 17-19	0,48	-
	Сквер по пр. Миру, 25	пр. Миру, 25	1,36	-
	Сквер «Тополинний»	пр. Миру, 48	0,57	-
	Сквер «Зелений»	вул. Зелена, вул. Кобера, пров. Кобера	1,42	-
	Сквер «Миколаївський»	вул. Космонавтів, 70, 68-а та ЗОШ № 20	3,71	-
	Сквер біля площі Перемоги	пр. Миру, 23, вул. Космонавтів, 51-53	0,74	-
	Бульварна частина вул. Чкалова	вул. Чкалова від пр. Богоявленського до вул. 6 - Слобідської	1,68	-
	Бульвар по вул. Пограничній	вул. Погранична, від вул. 6-Слобідська до вул. М.Морської	1,00	-
	Бульвар по пр. Центральному	пр. Центральний від пр. Богоявленського до вул. 6-Слобідська	2,00	-
	Кути відпочинку	Херсонське шосе; вул. Логовенка; вул. Космонавтів; вул. Миколаївська	0,74	-
1.2.	Лісопарк по вул. Космонавтів	вул. Космонавтів, вул. Турбіна, вул. Новоазовська	49,00	-
II.	Інші озеленені території		38,83	-
	у тому числі:			
	-озеленені території спеціального призначення		17,90	-
III.	Території природно-заповідного фонду		90,90	90,90
	у тому числі:			
	Заповідне урочище “Дубки”	мікрорайон Старий Водопій, між вул. Г. Дівіної, Троїцькою та залізничною колією	90,90	90,90

Корабельний район

№ з/п	Найменування об'єкта	Адреса знаходження	Площа, га	
			Всього	з них території ПЗФ
I.	Озеленені території загального користування, всього		251,66	111,70
	<i>у тому числі:</i>			
I.I.	Парки, сквери, бульвари		110,96	-
	<i>у тому числі:</i>			
	Парк «Дружба»	територія, обмежена дендропарком, пр. Богоявленським, вул. Липовою та береговою зоною	81,65	-
	Парк «Богоявленський»	пр. Богоявленський, вул. Торгова, вул. Фонтанна, вул. Ключова балка, у районі мосту в Корабельному районі міста Миколаєва	10,40	-
	Сквер «Комсомольський»	вул. Самойловича, пр. Богоявленський, дорога вздовж торговельного комплексу «Генікс-Південь» та ринку «Корабельний»	2,87	-
	Сквер «Слави»	пр. Богоявленський, біля кладовища	1,95	-
	Сквер «Солдатський»	пр. Богоявленський ріг вул. Ольшанців	0,70	-
	Сквер «Ольшанців»	пр. Богоявленський ріг вул. Ольшанців	0,57	-
	Сквер «Зв'язку»	пр. Богоявленський, між житловими будинками №№ 316-320	1,80	-
	Сквер «Металургів»	пр. Богоявленський ріг пр. Корабелів	1,41	-
	Сквер «Водолій»	пр. Богоявленський, за басейном «Водолій»	1,2	-
	Сквер біля адміністрації Корабельного району ММР	пр. Богоявленський, 314	0,39	-
	Сквер «Маячний»	пр. Богоявленський ріг вул. Маячна	0,33	-
	Сквер ім. Данила Самойловича	пр. Богоявленський ріг вул. Самойловича	0,74	-
	Сквер «Вітовський»	вул. Генерала Попеля, біля ЗАГСу в Корабельному районі	0,79	-
	Сквер ім. Михайла Ливанова	між вул. Металургів та вул. Балтійською, біля ЗОШ № 40	0,76	-
	Сквер «Казка»	Пр. Корабелів ріг вул. Айвазовського	1,40	-

№ з/п	Найменування об'єкта	Адреса знаходження	Площа, га	
			Всього	з них території ПЗФ
	Територія рекреаційного призначення, сквер по вулиці Академіка Патона	вул.Академіка Патона, вул.Бригадна, вул.Торгова	4,00	-
				-
I.2.	Лісопарк, урочища		140,70	111,7
	у тому числі:			
	Лісопарк «Балабанівський»	район Балабанівки	111,7	111,7
	Соснове урочище по вул. Менделєєва	від вул. Менделєєва до річки	12,0	-
	Соснове урочище по вул. Новобудівній	від вул. Новобудівної до річки	17,0	-
II.	Інші озеленені території		72,60	-
	у тому числі:			
	- озеленені території спеціального призначення		41,90	-
III.	Території природно-заповідного фонду		940,0	940,0
	у тому числі:			
	Лісовий заказник «Балабанівка» (у тому числі лісопарк «Балабанівський» - 111,7га)	піщана арена лівого берега Бузького лиману	510,0	510,0
	Заказник «Жовтневе водосховище»		430,0 ^{1/}	430,0

^{1/} у тому числі водна поверхня - 220 га.

Нормативна площа озелених територій загального користування, яка включає загальноміські зелені насадження, зелені насадження житлових районів та враховує розміщення в місті промислових підприємств I-II класу шкідливості, складає 22 м² на 1 жителя Миколаєва (ДБН Б.2.2-12:2018 п.8.1.3, таблиця 8.1). Для забезпечення населення міста, чисельність якого станом на 1.01.2018 р. становила 486,3 тис. осіб, необхідно 1069,9 га. Таким чином, існуюча площа озелених територій загального користування нижче за нормативну у 1,5 рази, а забезпеченість на 1 жителя (14,7 м²) становить 66,8% нормативної площі.

На етап 15-20 років потреба в озелених територіях загального користування визначена виходячи з нормативної площі, яка на перспективу складатиме 22 м² на 1 жителя, розрахункової чисельності населення міста, що визначена у кількості 507,7 тис. осіб, і становитиме 1116,9 га.

Збільшення площі озелених територій загального користування передбачається переважно на прибережних територіях рік Інгул, Південний Буг, Бузького лиману тощо.

Генпланом намічене створення нових озелених територій загального користування площею 435,0 га (таблиця 9.3).

Таблиця 9.3

Перелік об'єктів зеленого будівництва

№ з/п	Назва об'єктів	Площа, га
1	Розширення території «Богоявленського парку» (за рахунок прилеглих територій, від вул. Фонтанна до Богоявленського проспекту, від Богоявленського проспекту до вул. Рибна, від вул. Рибна до узбережжя Бузького лиману)	8,0
2	В районі ділянки «р-н Богоявленське»	130,0
3	В районі ділянки «Ліски-2», прибережна частина	8,5
4	Парк Ліски (розширення за рахунок винесення ринку та гаражів)	3,0
5	Історичний парк «м-н Сонячний»	11,0
6	Технопарк набережна (створення зелених насаджень в межах технопарку з влаштуванням набережної)	32,0
7	Парк в мікрорайоні Темвод, узбережжя р. Інгул	17,0
8	Парк в м-ні Північний	17,0
9	Парк в р-ні ділянки «Соляні-Тернівка»	12,0
10	Система зелених насаджень Матвіївка -1 (система бульварів)	26,0
11	Ландшафтний парк «Матвіївка Північна»	37,0
12	Матвіївський прибережний ландшафтний парк	34,0
13	Парк м-н Варварівка (вул. Північна –вул. Мічуріна)	2,4
14	Парк м-н Варварівка (вул. Північна – вул. Ламбертівська)	6,0
15	Парк в р-ні м-н Тернівка (в р-ні вул. Набережна)	8,0
16	Ландшафтний парк Велика Корениха	60,0
17	Парк вул. Айвазовського -Кобзарська	4,0
18	Ландшафтний парк в р-ні вул. Залізнична та південного мостового переходу	7,0
19	Парк (вул.Новобудівна)	1,2

№ з/п	Назва об'єктів	Площа, га
20	Родинна-Липова	11,0
21	Сквер на ділянці «8 мікрорайон»	0,8
22	Сквер вул. Каховська	0,3
	Всього	436,2 ~436,0

Таким чином, на етап 15-20 років загальна площа озелених територій загального користування становитиме 1149,0га, а забезпеченість на 1 жителя близько 22,6м².

Крім того, генеральним планом передбачається створення рекреаційних територій для відпочинку населення міста, а саме ландшафтні зони:

- Інгульська ландшафтна зона – 218,0 га;
- Матвіївська прибережна ландшафтна зона -19,0 га
- Варварівська прибережна зона- 19,0 га
- Прибузька ландшафтна зона -90,0 га
- Тернівська ландшафтна зона (в р-ні вул. Набережна) - 15,0 га
- Тернівська ландшафтна зона – (в р-ні ділянки «Соляні-Тернівка») - 8,0 га
- Прибережна ландшафтна зона (Корабельний район) -7,0 га
- Прибережна зона вул. Берегова – 6,0 га.

Озеленені території обмеженого користування. Ця група насаджень у природному комплексі Миколаєва має велике значення, адже вона включає ділянки зелених насаджень забудови – мікрорайонів, кварталів, установ обслуговування, промислових та комунально-складських підприємств.

Озеленені території спеціального призначення. Група насаджень спеціального призначення включає озеленення вулиць і транспортних розв'язок, санітарно-захисних зон промислових та комунальних підприємств, кладовищ, охоронні зони інженерних споруд тощо.

На даний час організованих санітарно-захисних зон від промислових та комунальних підприємств, кладовищ, охоронних зон інженерних споруд на території міста практично відсутні. Частина житлової забудови перекривається зонами забруднення від підприємств. Значна площа Балабанівського заказнику – 111 га знаходиться у зоні наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферу промисловими підприємствами тощо.

На етап 15-20 років площа зелених насаджень спеціального призначення на території міста становитиме близько 805,0 га, у тому числі: існуюча площа - 93,0 га; передбачається створення зелених насаджень спеціального призначення площею 712,0 га.

В межах міста налічується 18 об'єктів природно - заповідного фонду загальною площею близько 1160,5 га (4,5 % міської території). Перелік та розміщення цих об'єктів

надається у таблиці 9-2. На перспективу усі об'єкти, що є територіями природно-заповідного фонду, потребують поліпшення благоустрою, розроблення проектів утримання та реконструкції.

10. Транспортна інфраструктура

Автомобільні дороги, автомобільний транспорт

Пропозиції стосовно розвитку мережі автомобільних доріг на території спільних інтересів територіальної громади Миколаєва, приймалися з урахуванням Закону України «Про автомобільні дороги», постанов та розпоряджень Кабінету Міністрів України, Генеральної схеми планування території України та Схеми планування території Миколаївської області.

Так поблизу міста Миколаїв пройдуть траси двох міжнародних автомобільних коридорів, які намічено під реконструкцію (траса проходить здебільшого по існуючим автомобільним дорогам):

- **ЧЕС** (чорноморське економічне співтовариство) сполученням Рені-Ізмаїл-Одеса-Миколаїв-Херсон-Мелітополь-Бердянськ-Маріуполь-Новоазовськ.
- **Євразіатський** сполученням Одеса-Миколаїв-Херсон-Джанкой-Керч.

Окрім того, території спільних інтересів територіальної громади Миколаєва пройде траса одного міжнародного автомобільного коридору, який намічений до будівництва:

- **Євразіатський (новий)** сполученням Одеса-Миколаїв-Херсон-Джанкой-Керч.

Передбачається будівництво північного обходу Миколаєва, на ділянці від траси автомобільної дороги М – 14 сполученням Одеса – Мелітополь – Новоазовськ (на Таганрог) до а/д Н – 24 сполученням Благовіщенське - Миколаїв (через м. Вознесенськ).

При будівництві зазначеної ділянки дороги планується звести мостовий перехід через Південний Буг, загальною протяжністю 2,0 км, а загальна протяжність проектної ділянки дороги разом з мостовим переходом становить 11,2 км. Вищезазначеній проектній ділянці пропонується надати статус – автомобільна дорога регіонального значення. Будівництво даної дороги зменшить потік транзитного транспорту, що рухається по міським мостовим переходам, та дозволить зменшити навантаження транзитного транспорту на магістральну мережу в центральній частині міста. Будівництво автомобільного мостового переходу також покращить транспортний зв'язок центральної частини міста з периферійними районами.

Відповідно до Схеми планування території Миколаївської області передбачається зміна статусу низки автомобільних доріг:

Таблиця 10.1

№ з/п	Дорога, на якій пропонується провести зміну статусу	Існуючий/ проектний статус автомобільної дороги	Ділянка зміни статусу	Причина, по якій пропонується змінити статус
1	Н-24	Національна/ міжнародна	Від м. Миколаєва до с. Білоусівка	Траса даної дороги проходить по території трьох областей та виконує роль меридіонального зв'язку між трасами п'ятих міжнародних транспортних коридорів
2	М-14	Міжнародна/ регіональна	Від с. Чапаєвка до виходу з території області	Проходження трас проектних міжнародних автомобільних коридорів, які проходять фактично паралельно до а/д М – 14. Проте вони проходять поза межами населених пунктів і весь транзитний транспортний потік буде рухатися по ним.
3	Т-1513	Територіальна/ регіональна	По всій довжині	Розвиток Очаківського морського порту та розвиток рекреаційних територій поблизу м. Очаків

З метою зменшення транспортного навантаження на вулично-дорожню мережу міста, зокрема проспекту Центральний та Херсонського шосе, на етап 15-20 років передбачається будівництво проектної автостанції. Дана автостанція буде обслуговувати автобуси, що рухаються в Херсонському та Криворізькому напрямках. Автостанцію передбачається звести за параметрами III класу, орієнтовна площа території автостанції становитиме 0,25 га.

Для зменшення навантаження на вулично-дорожню мережу міста від вантажного автотранспорту передбачається влаштування трьох майданчиків для відстою вантажного транспорту. Дані майданчики передбачається розмістити фактично на межі міста з Київського, Одеського та Херсонського напрямку. Влаштування таких майданчиків дасть змогу мінімізувати рух вантажного транспорту по вуличній мережі міста в години «пік», в період, коли більшість магістральних вулиць міста фактично працює на межі своєї пропускної спроможності.

Також на даних майданчиках можливе відстоювання великотоннажного автомобільного транспорту в денний час літом, коли температура повітря вища за температуру, при якій допускається рух вантажного автотранспорту по вулично-дорожній мережі міста. Це дасть змогу збільшити термін експлуатації покриття проїзної частини на низки магістральних вулиць та зменшити витрати на його ремонт.

Місця розміщення майданчиків для відстою вантажного транспорту та проектної автостанції показано на графічних матеріалах генерального плану.

Магістральна мережа

Передбачається подальший розвиток магістральної мережі, що обумовлене розміщенням майданчиків перспективного будівництва, збільшенням населення та, відповідно, кількості автомобілів. Проектні магістральні вулиці з'єднують транспортним зв'язком майданчики перспективного будівництва з центральною частиною міста, значно зменшують кількість транзитного транспорту, що рухається через центральну частину міста, а також зменшують транспортне навантаження на існуючі магістральні вулиці.

Магістральні вулиці загальноміського значення

На перспективу, додатково до існуючих, передбачається влаштування магістральних вулиць загальноміського значення. Дані вулиці здебільшого будуть виконувати функцію по відводу транзитного транспорту з центральної частини міста. Нижче, в таблиці 10.2, наведений перелік всіх проектних магістральних вулиць загальноміського значення з наведення їх основних характеристик.

Таблиця 10.2

Назва вулиці	Протяжність вулиці, км	Ширина проїзної частини, метрів	Ширина вулиці в межах червоних ліній, м	Маршрут проходження
Проектна 1	2,3	14	40;45	Від Крилова до вул. Суднобудівників
Проектна 2	1,2	14	40	Проходить між вулицями Проектна 1 та Пушкінська
Проектна 3	0,5	14	40	Зміна траси проспекту Богоявленського
Проектна 4	2,3	14	60	Ділянка між вулицями Новозаводська та Залізнична
Проектна 5*	16,0	2*8	50	По північній межі міста
Проектна 6	1,9	15	40	Вулиця проходить між проспектом Героїв України та вул. 9-а Воєнна
Проектна 7 (частково проходить по вулиці 2 Набережна)	2,7	12	40	Вулиця проходить між вулицями вул. 9-а Воєнна та Троїцька

Назва вулиці	Протяжність вулиці, км	Ширина проїзної частини, метрів	Ширина вулиці в межах червоних ліній, м	Маршрут проходження
Проектна 8	4,2	15	40	Вулиця проходить між вулицями Проектна 5 та Київське шосе
Проектна 9	6,5 (в т.ч. мостовий перехід 2,5 км)	15	50	Вулиця проходить від ж/м Мала Корениха вул.. Проектна 4

Загальна протяжність проектних магістральних вулиць загальноміського значення становить 37,6 км. Проїзну частину на даних магістральних вулицях пропонується влаштувати з чотирма смугами руху в обох напрямках.

До кінця етапу 15-20 років протяжність всіх магістральних вулиць загальноміського значення становитиме 146,2 км, а щільність мережі магістральних вулиць становитиме 0,9 км/км². Протяжність магістральних вулиць загальноміського значення приведено без врахування довжини МТК, що проходить фактично по межі міста.

Магістральні вулиці районного значення і на далі будуть виконувати функцію по забезпеченню транспортним зв'язком різних частин міста. Нижче, в таблиці наведений перелік всіх проектних магістральних вулиць районного значення з їх основними характеристиками.

Таблиця 10.3

Назва вулиці	Протяжність вулиці, км	Ширина проїзної частини, метрів	Ширина вулиці в межах червоних ліній, м
Проектна 10	3,0	15	50
Проектна 11	0,4	8	30
Проектна 12	1,1	8	35
Проектна 13	5,5	8	30
Проектна 14	5,7	8	30
Проектна 15	1,4	8	30
Проектна 16*	6,2	8	30
Проектна 17	0,8	8	30
Проектна 18	1,6	8	25
Проектна 19	4,6	8	30
Проектна 20	1,6	7,5	35

Назва вулиці	Протяжність вулиці, км	Ширина проїзної частини, метрів	Ширина вулиці в межах червоних ліній, м
Проектна 21	0,5	8	25
Проектна 22	1,0	8	35
Проектна 23	3,1	14	40
Проектна 24	1,8	14	40
Проектна 25*	2,1	2*6,5	2*30
Проектна 26	2,3	7,5	30
Проектна 27	2,2	7,5	30
Проектна 28	2,3	7,5	30
Проектна 29	0,7	15	50
Проектна 30*	4,0	8	30
Проектна 31	0,3	12	30
Проектна 32	0,3	12	40

Протяжність проектних магістральних вулиць районного значення становить 52,5 км. Загальна протяжність магістральних вулиць районного значення до кінця етапу 15-20 років становитиме 171,8 км, а щільність мережі магістральних вулиць районного значення становитиме 1,1 км/км².

Протяжність мережі магістральних вулиць до кінця етапу 15-20 років становитиме 318,0 км, а щільність мережі магістральних вулиць складатиме 2,0 км/км², що відповідає нормативним вимогам.

На етап 15-20 років передбачається будівництво нових мостових переходів, які покращать транспортний зв'язок між різними частинами міста та сприятимуть відводу частини транзитного транспорту з центральної частини міста. Нижче, в таблиці 10.4, в таблиці наведений перелік проектних мостових переходів з основними характеристиками.

Таблиця 10.4

Вулиця, на якій передбачається розмістити мостовий перехід	Довжина мостового переходу, км	Ширина мостового переходу, м
Мостовий перехід по вул. Проектна 5	1,7	16+2*1,5
Мостовий перехід по вул. Проектна 6	0,6	12+2*1,5
Мостовий перехід по вул. Проектна 9	2,5	15+2*1,5
Пішохідний мостовий перехід (через р. Інгул, північний)	0,4	3
Пішохідний мостовий перехід	0,2	4

Для покращення умов безпеки руху в центральній частині міста передбачається влаштування підземних переходів. Проектні підземні переходи передбачається влаштувати на перетинах вулиць з високою інтенсивністю руху пішоходів та автотранспорту:

- *Перетин проспекту Центральний та вул. Пушкінської.* Відповідно до прогнозованої інтенсивності руху пішоходів, ширина підземного переходу становитиме 4 метри. Передбачається влаштування чотирьох входів до підземного пішохідного переходу. Орієнтовна вартість зведення становитиме 40 млн. грн. Влаштування підземного переходу дасть змогу повністю виключити рух пішоходів через проїзну частину на даному перехресті.
- *Перетин проспекту Центральний та вул. Соборна.* Ширина підземного пішохідного переходу становитиме 5 метрів. Вартість зведення даного підземного переходу становить 28,0 млн. грн. Влаштування в даному місті підземного пішохідного переходу обумовлено планувальними міркуваннями - вул. Соборна – пішохідна вулиця, а проспект Центральний - магістральна вулиця загальноміського значення, внаслідок чого на перетині зазначених вулиць сконцентрований один із найбільших пішохідних потоків в місті.
- *Проспект Центральний, на розі з вулицею 3 Слобідська.* В даному місті передбачається влаштувати підземний перехід тільки через проспект Центральний. Ширина даного підземного пішохідного переходу має становити 4 метри, а орієнтовна вартість зведення становитиме 16,0 млн. грн.
- *Пішохідний перехід по вул. Велика Морська в районі будинку №9* - передбачається будівництво на кінець етапу 15-20 років. Ширина даного підземного переходу становитиме 5 метрів, вартість зведення - приблизно 14,0 млн. грн. Влаштування даного підземного пішохідного переходу обумовлене необхідністю покращення сполучення існуючої забудови з перспективною багатоповерховою забудовою на протилежному боці вулиці.
- *Підземний перехід по проспекту Центральний (в районі перетину проспекту Центральний з вулицею 6 Слобідська).* Відповідно до інтенсивності руху пішоходів, ширина підземного переходу становитиме 3 метри, а вартість зведення орієнтовно складе 12,0 млн. грн.
- *Підземний перехід через проспект Миру в районі ринку "Колос".* Відповідно до інтенсивності руху пішоходів, ширина підземного переходу становитиме 5 метрів, орієнтовна вартість його зведення складе 14,0 млн. грн.

Для збільшення пропускної спроможності та покращення умов безпеки руху передбачається влаштування транспортних розв'язок в різних рівнях та шляхопроводів. Нижче, в таблиці 10.5, наведений перелік та основні характеристики даних споруд транспорту.

Таблиця 10.5

№ з/п	Вулиці, на яких влаштовано штучну споруду транспорту	Значення вулиць, на якій пропонується влаштувати штучну транспортну споруду	Тип штучної споруди транспорту
1	Проектна 5 та Київське шосе	Магістральні вулиці загальноміського значення	Транспортна розв'язка в різних рівнях (тип «лист конюшини»)
2	Проектна 5 та Проектна 18	Магістральна вулиця загальноміського значення та магістральна вулиця районного значення	Транспортна розв'язка в різних рівнях (тип «лист конюшини»)
3	Проектна 5 та Проектна 11	Магістральна вулиця загальноміського значення та магістральна вулиця районного значення	Транспортна розв'язка в різних рівнях (тип «лист конюшини»)
4	Проектна 5 та проектна 8	Магістральні вулиці загальноміського значення	Транспортна розв'язка в різних рівнях (тип «турбіна»)
5	Проектна 5 та Київське шосе	Магістральні вулиці загальноміського значення	Транспортна розв'язка в різних рівнях (тип «лист конюшини»)
6	Проектна 5 та Одеське шосе	Магістральні вулиці загальноміського значення	Транспортна розв'язка в різних рівнях (тип неповний «лист конюшини»)
7	Просп. Богоявленський	Магістральна вулиця загальноміського значення та залізниця	Шляхопровід над залізницею
8	Проектна 9	Магістральна вулиця загальноміського значення та залізниця	Шляхопровід над залізницею
9	Кіровоградська	Магістральна вулиця загальноміського значення та залізниця	Шляхопровід над залізницею
10	Проектна 5	Магістральна вулиця загальноміського значення та залізниця	Шляхопровід над залізницею

№ з/п	Вулиці, на яких влаштовано штучну споруду транспорту	Значення вулиць, на якій пропонується влаштувати штучну транспортну споруду	Тип штучної споруди транспорту
11	Вул. Пушкінська та вул. Проектна 2	Магістральні вулиці загальноміського значення та залізниця	Шляхопровід над залізницею

З метою збільшення пропускної спроможності існуючої магістральної мережі міста передбачається розширення проїзної частини окремих магістральних вулиць. При виборі ділянки реконструкції проїзної частини вулиці, враховувалася існуюча інтенсивність руху транспорту, розташування проектної забудови та планувальні міркування.

Нижче, в таблиці 10.6, наведений перелік вулиць, на яких передбачається реконструкція з розширенням проїзної частини.

Таблиця 10.6

Вулиця, на якій передбачається провести реконструкцію проїзної частини	Довжина ділянки реконструкції, км	Існуюча ширина проїзної частини, метрів	Проектна ширина проїзної частини, метрів
Херсонське шосе	3,1	10,0	15,0
3 Слобідська	1,2	7,0	12,0
Заводська	1,9	6,0	14,0
Шосейна	2,7	7,0	12,0
Залізнична	2,4	6,0	14,0
Героїв України	0,6	12	15,0
Проспект Миру	2,8	10	14,0
Кіровоградська, Софіївська	4,3	7	14,0
295-ї Стрілецької дивізії	1,7	7	14,0
Знам'янська	3,6	6	14,0
Ольвійська, Ясна Поляна, Комунальна (вулиці, які співпадають з трасою автомобільної дороги Т1507)	11,8	6	13,0
Очаківська	1,7	8	13,0
Реконструкція Варварівського мостового переходу	1,5	9	12
9 Воєнна	0,9	7	12
Велика Морська (ділянка від вул. Пушкінська до мостового переходу)	1,5	10,5	14

Влаштування додаткових вулиць з однобічним рухом не передбачається. Всі вулиці, які мають однобічний рух на даний момент залишаться такими і на кінець етапу 15-20 років.

Вулиця Соборна залишається і надалі пішохідною вулицею. Влаштування додаткових пішохідних вулиць не передбачається.

Легковий транспорт

На кінець етапу 15-20 років передбачається приріст кількості автотранспорту в місті Миколаєві. При визначенні кількості автомобілів враховувалися дані щодо щорічного збільшення кількості автомобілів в цілому по Україні та в межах Миколаївської області. Визначено щорічний приріст кількості автомобілів в Миколаєві на рівні 1,5% для легкових автомобілів та 1,1% для вантажних автомобілів та автобусів. Орієнтовна кількість автомобілів в місті Миколаєві на етап 15-20 років приведено в таблиці, яка представлена нижче.

Таблиця 10.7

№	Вид транспортних засобів	Існуючий рівень автомобілізації, автомобілів на 1000 мешканців	Існуюча кількість транспортних засобів, одиниць	Розрахунковий рівень автомобілізації, автомобілів на 1000 мешканців	Розрахункова кількість транспортних засобів, одиниць
1.	Легкові	250	123700	335	170850
	В тому числі в приватній власності	237	117250	320	163200
2.	Вантажні	26,5	13100	33	16830
3.	Автобуси	8,5	4200	12	6120
	Всього	260	128650	380	193800

На етап 15-20 років рівень автомобілізації збільшиться на 45 відсотків, а загальна кількість автомобілів виросте приблизно на 50 відсотків.

Планується забезпечити місцями постійного зберігання весь автотранспорт міста. Вантажний автотранспорт, автобуси та легковий автотранспорт, який знаходиться у власності юридичних осіб, буде зберігатися на території АТП та підприємств, на балансі яких він знаходяться.

Нижче, в таблиці 10.8, наведена орієнтовну кількість легкового індивідуального автотранспорту по видам забудови.

Таблиця 10.8

Вид забудови	Кількість проживаючого населення, тис. чоловік	Кількість легкового індивідуального автотранспорту
Багатоквартирна	409,8	131100

Вид забудови	Кількість проживаючого населення, тис. чоловік	Кількість легкового індивідуального автотранспорту
Садибна	100,2	32100
Всього	510,0	163200

Передбачається, що легковий автотранспорт, власники якого проживають в садибній забудові, зберігатиметься на території садиб.

На території проектної багатоквартирної забудови та на території вибіркової реконструкції житлового фонду, автовласники зберігатимуть свій автотранспорт в цокольних поверхах власних будинків та/або в проектних багатопверхових гаражах, які передбачається розташувати в проектній багатоквартирній забудові.

На сьогоднішній день в місті налічується приблизно 41900 машиномісць (боксові гаражі та автостоянки) для постійного зберігання приватного легкового автотранспорту мешканців міста.

На кінець етапу 15-20 років необхідне влаштування додатково 89200 місць для постійного зберігання автотранспорту. Мешканці, що проживатимуть в проектній багатоквартирній забудові, зберігатимуть свій автотранспорт на території проектної багатоквартирної забудови (в проектних багаторівневих гаражах та на відкритих автостоянках). Для мешканців існуючої багатопверхової забудови пропонується влаштування багатопверхових гаражів та реконструкція існуючих боксових гаражних кооперативів. При виборі місця розташування проектних багатопверхових кооперативів враховувалося розміщення багатопверхової забудови, доступність та функціональне призначення території.

Місця розташування проектних багатопверхових гаражів та існуючих гаражних кооперативів, що пропонується реконструювати зазначені на схемі транспорту.

Розрахунок необхідної кількості заправних колонок та АЗС

Потрібна кількість АЗС: $N_{\text{існ}} = P * K_t / q = 193800 * 1,1 / 600 \approx 356$ колонок.

Приймаючи існуючу потужність однієї АЗС- 4,0 колонки, одержуємо: $356 / 4 = 89$ АЗС, де:

P – кількість автотранспорту в місті

K_t – коефіцієнт, що враховує транзитний та іногородній транспорт

q – кількість заправного парку на одну колонку

На сьогоднішній день в місті функціонує 93 АЗС, тому в розміщенні додаткових АЗС на кінець етапу 15-20 років необхідності не має. Всі АЗС до кінця повинні мати можливість заряджати акумулятори автомобілів, що обладнано електродвигуном.

Розрахунок потрібної кількості станцій технічного обслуговування.

Потрібна кількість СТО:

$$N_{\text{існ}} = P_{\text{легк}} * K_t / q = 193800 * 1,1 / 400 \approx 533 \text{ постів.}$$

Приймаючи орієнтовну існуючу потужність однієї СТО- 10,0 постів, одержуємо: 533/10 \approx 54 СТО, де:

K_t – коефіцієнт, що враховує транзитний та іногородній транспорт;

q – кількість автомобілів на один пост СТО (400 одиниць);

P – кількість автотранспорту в місті

На сьогоднішній день в місті налічується 43 СТО. До кінця етапу 15-20 років передбачається влаштувати 34 СТО на 10 постів обслуговування кожне.

Місця розміщення проектних СТО зазначені на «Схемі міського і зовнішнього транспорту». При розташуванні проектних СТО було враховано нормативну санітарну відстань від різних споруд.

Внутрішньо міський транспорт

Перевезення пасажирів у внутрішньому сполученні і надалі буде здійснюватися трамваєм, тролейбусом та автобусом. Проектом не передбачається розвиток міського швидкісного пасажирського транспорту, що обумовлюється незначним збільшенням кількості населення і як в наслідок цього незначним приростом в кількості транспортних кореспонденцій. Нижче наведено пропозиції по розвитку кожного виду пасажирського транспорту.

Трамвай

На кінець етапу 15-20 років передбачається влаштування лінії руху трамваю по просп. Богоявленський. Дане рішення обумовлено недостатнім розвитком мережі громадського транспорту в Корабельному районі міста та розміщенням в ньому ділянок проектної забудови. Протяжність проектної лінії руху трамваю становитиме 9,9 км по вісі вулиці. Для обслуговування проектної лінії трамвая необхідно додатково придбати 10 одиниць (вагонів) рухомого складу. Зберігання та обслуговування рухомого складу, що обслуговуватиме проектну лінію руху трамвая буде здійснюватися на території існуючого трамвайного депо.

Пропонується збільшення кількості рухомого складу на існуючих трамвайних маршрутах. Так, в першу чергу пропонується збільшення кількості трамваїв на маршрутах:

- № 3, з 6 до 8 одиниць (вагонів), що дозволить зменшити інтервал руху з 14-15 хвилин до 11 хвилин.
- № 7, з 3 до 7 одиниць (вагонів), що дозволить зменшити інтервал руху з 37-60 хвилин до 14-20 хвилин.
- №11, з 3 до 6 одиниць (вагонів), що дозволить зменшити інтервал руху з 40-60 хвилин до 20-30 хвилин.

Очікуваний інтервал руху може бути дотриманий за умови, що на маршрутах працюватиме зазначена кількість трамваїв (вагонів). Додатково до існуючих, необхідно збільшити кількість трамвайних вагонів на 9 одиниць рухомого складу.

В збільшені кількості рухомого складу, який працює на інших маршрутах, необхідності не має. На перспективу необхідно проводити роботи, зв'язані з оновленням рухомого складу, це обумовлено тим, що більшість рухомого складу вже вичерпала свій ресурс.

За аналітичними підрахунками, на етап 15-20 років за рік трамваєм буде перевозитися приблизно 37 млн. пасажирів, а рухомість населення становитиме приблизно 73 поїздки на одного мешканця за рік.

Загальна протяжність ліній руху трамвая становитиме 48,9 км, а щільність мережі трамвая складатиме 0,3 км/км²

Тролейбус

Лінії руху тролейбусу будуть проходити по тим вулицям, по яким вони проходять на даний момент. Додатково до існуючих, пропонується влаштувати проектну лінію руху тролейбусу по вулицям Лазурній та Озерна (мікрорайон Намив). Влаштування даної лінії руху тролейбусу обумовлено тим, що мікрорайон Намив має достатньо високу щільність забудови, а існуючі лінії руху громадського транспорту не можуть в повному обсязі забезпечити потреби мешканців у громадському транспорті. Також влаштування проектної лінії тролейбусу обумовлено наявністю рекреаційних зон поблизу мікрорайону Намив, проектного причалу водного транспорту і влаштування проектного мікрорайону житлової забудови Ліски-2. Протяжність проектної лінії руху тролейбусу становить 3,1 км.

Через будівництво проектного шляхопроводу над залізницю в створі вул. Пушкінська, на етап 15-20 років передбачається ліквідація лінії руху тролейбусу по вул. Пушкінська на ділянці від проспекту Центральний до залізниці. Протяжність ділянки ліквідації руху тролейбусу становить 1,1 км. Через ліквідацію даної лінії руху тролейбусу передбачається ліквідувати тролейбусний маршрут №4. Перевезення пасажирів з м/н Намив до залізничної станції Миколаїв-вантажний буде здійснюватися проектними автобусними маршрутами, що проходитимуть по проектному шляхопроводу, який передбачається звести в створі вулиці Пушкінська.

Загальна протяжність мережі руху тролейбусу становитиме 28,0 км. Щільність мережі руху тролейбусу складатиме 0,2 км/км².

Також пропонується збільшити кількість рухомого складу на наступних тролейбусних маршрутах:

- №5 (сполученням Будівельників-Намив). Даний маршрут має обслуговувати 6 одиниць рухомого складу (з врахуванням обслуговування проектної лінії руху тролейбусу). Збільшення кількості рухомого складу на даному маршруті на 5 одиниць, в порівнянні з сьогоднішнім днем, зменшить інтервал руху тролейбусу з 87 хвилини до 16-17 хвилин.
- №7 (м-н Північний-Намив). Кількість рухомого складу на даному маршруті, пропонується збільшити з 5 до 10 одиниць. Це дасть змогу скоротити інтервал руху з існуючих 26-27 хвилин до 13-14 хвилин. Збільшення кількості рухомого складу на даному маршруті також покращить транспортний зв'язок між різними частинами міста.
- №9 (м-н Північний-Ж.Вокзал пас). На даному маршруті пропонується збільшити кількість рухомого складу з існуючих 8 одиниць рухомого складу до 14 одиниць. В результаті цього, інтервал руху скоротиться до 13-15 хвилин замість існуючих 23-24 хвилин.

Потреба у збільшенні кількості рухомого складу на маршрутах №2 та №6 відсутня, що обумовлено невеликим інтервалом руху, який не перевищує десяти хвилин.

Передбачається, що на всіх тролейбусних маршрутах працюватиме 59 одиниці рухомого складу. Додатково до існуючій кількості рухомого складу на лініях, слід передбачити ще 14 тролейбус.

Враховуючи збільшення рухомого складу передбачається і збільшення кількості перевезених пасажирів. Загальний обсяг перевезень пасажирів тролейбусом становитиме приблизно 27 млн. пасажирів. Рухомість населення на тролейбусі становитиме 53 поїздки на одного мешканця за рік.

Збільшення кількості рухомого складу, який працюватиме на трамвайних та тролейбусних маршрутах, призведе до зменшення інтервалу руху всього електротранспорту в місті, що в свою чергу сприятиме збільшенню пасажиропотоку. В свої чергу зазначене сприятиме збільшенню рентабельності, зменшенню собівартості проїзду та покращить умови користування електротранспортом.

Окрім того, збільшення кількості рухомого складу на маршрутах електротранспорту дасть змогу ліквідувати частину автобусних маршрутів, що в свою чергу покращить умови безпеки руху та позитивно впливатиме на довкілля.

Весь рухомий склад, який обслуговуватиме трамвайні та тролейбусні маршрути буде зберігатися та обслуговуватися на території існуючих депо електротранспорту. За наявною інформацією, потужностей даних депо вистачить для зберігання та обслуговування всього електротранспорту в місті.

Автобус

Намічається влаштування проектних ліній руху автобусу, які забезпечуватимуть транспортний зв'язок майданчиків перспективного будівництва з існуючою територією міста, а також забезпечуватиме нормативну пішохідну доступність до ліній руху громадського транспорту від існуючих сельбищної та виробничої зон міста. При визначені вулиці, по якій пройде проектна лінії руху автобусу, враховувалась існуюча або проектна забудова вздовж вулиці, ширина проїзної частини вулиці та планувальні рішення.

Вулиці, по яким пропонується влаштувати проектні лінії автобусу показано на графічних матеріалах генерального плану. Протяжність проектних ліній руху автобусу становить 114,5 км.

Також на перспективу передбачається ліквідація ліній руху автобусу, які проходять по наступним вулицям:

- Лісова, Матвіївська та Верхня. Натомість пропонується організувати проектну лінії руху автобусу по вулиці Верхня, яка проходить до ділянки проектного будівництва Матвіївка 3. Протяжність ділянки ліквідації руху автобусу становить 1,9 км
- В районі ж/м Мала Корениха. Протяжність ділянки ліквідації руху автобусу становить 2,0 км.
- 3 Воєнна вулиця. Ліквідація даної лінії руху автобусу передбачається з метою упорядкування магістральної мережі та розміщення проектного майданчика багатоквартирної забудови м-н 109. Протяжність ділянки ліквідації руху автобусу становить 0,8 км.
- Вул. Індустріальна. Ліквідація даної лінії руху автобусу обумовлено будівництвом проектного шляхопроводу через залізницю. Протяжність ліквідації лінії руху автобусу становить 1,3 км.

Оскільки в місті Миколаєві не передбачається розвиток мережі швидкісного пасажирського транспорту, тому провідну роль в перевезенні пасажирів буде відігравати саме автобус. З метою зменшення транспортного навантаження на магістральну мережу міста, пропонується використання рухомого складу середньої та великої місткості. В центральній частині міста та на найбільш завантажених магістралях, пропонується використовувати лише рухомий склад великої місткості. Рухомий склад малої місткості пропонується використовувати в периферійних районах міста та на маршрутах з невеликим пасажиропотоком, які проходять в обхід центральної частини міста.

Зберігання та технічне обслуговування рухомого складу, який працюватиме на міських автобусних маршрутах, буде здійснюватися на території існуючих АТП. Влаштування проектних АТП для обслуговування рухомого складу, що працює на міських автобусних маршрутах, проектом не передбачається.

Протяжність ліній руху автобусу становитиме 274,7 км, а щільність мережі автобусу складатиме 1,7 км/км²

Загальна протяжність ліній руху громадського транспорту буде складати 278,5 км, а щільність мережі громадського транспорту буде складати 1,8 км/км², що відповідає нормативним вимогам.

Залізничний транспорт

В межах Миколаївської області пройдуть траси двох міжнародних залізничних коридорів:

ЧЕС з відгалуженнями – Колосівка-Миколаїв-Херсон-Чаплине-Бердянськ;

Євроазійський – Херсон-Миколаїв-Одеса.

Траси даних коридорів пройдуть частково по існуючій залізниці сполученням Одеса-Херсон, а також по проектній ділянці залізниці, яку відповідно рішень схеми планування території Миколаївської області планується звести від станції Ясна Зоря. Далі вона пройде зі сходу від Миколаєва до межі Херсонської та Миколаївської області. По трасам міжнародних залізничних коридорів передбачається влаштування двох колій на перегонах та електрифікація. Перетин трас залізничних коридорів з мережею автомобільних доріг передбачається влаштовувати в різних рівнях.

Згідно Схеми планування території Миколаївської області із заходу від Миколаєва передбачається влаштування проектної залізниці, яку пропонується звести на ділянки від ст. Трихати до м. Очакова. Залізницю планується звести одноколіїну, електрифіковану.

На довгостроковий період передбачається будівництво нової під'їзної колії в район ТОВ МСП «НІКА-ТЕРА», що обумовлене розвитком порту. Влаштування проектної під'їзної колії зменшить навантаження від вантажного транспорту на існуючу магістральну мережу міста.

На довгостроковий період, відповідно рішень Схеми планування території Миколаївської області, передбачається будівництво проектної одноколіїної електрифікованої залізниці, яка пройде від проектної залізниці (Трихати - Очаків), далі по проектній ділянці зведення та проектному комбінованому (дворівневий) автомобільно-залізничному мостовому переходу до станції Кульбакіне. Будівництво даної залізничної гілки зменшить перепробіг потягів зі станції Миколаїв-вантажний по території міста.

Відповідно постанові КМУ № 47 від 31.01.2018 року розробляється проектна документація електрифікації дільниці Долинська – Миколаїв.

Планом капітальних інвестицій на 2019 рік заплановані кошти у розмірі 30000 тис. грн. без ПДВ для продовження проектних робіт та 1650000 тис. грн. без ПДВ для будівництва дільниці електрифікації.

На дільниці Миколаїв - Колосівка та з'єднувальній дузі б/п 225 км - пост 102 км на 2019 рік заплановані кошти у розмірі 13000,0 тис. грн. на проектні роботи та експертизу щодо виконання робіт по реконструкції споруд філії електрифікацією та будівництву нових пристроїв СЦБ та зв'язку . Станом на 01.01.2019 року проектна документація розроблена і затверджена встановленим порядком (Урядова постанова КМУ №883-Р від 21.11.2018 року.)

В межах міста передбачається наступні заходи з розвитку залізниці:

- Будівництво залізничної колії з електрифікацією від станції Кульбакіне до станції Жовтнева в обхід забудованої частини міста Миколаїв.
- Будівництво залізничної колії від непарної горловини станції Миколаїв на станцію Мішкове (Мішковська дуга) з її електрифікацією та будівництвом автомобільного шляхопроводу.
- Будівництво другої колії з її електрифікацією на перегоні Миколаїв - Миколаїв-Вантажний
- Реконструкцію станції Миколаїв з будівництвом цехів для відстою та ремонту електровозів
- Реконструкцію станції Миколаїв-Вантажний з будівництвом двох приймально-відправних колій

У зв'язку з відсутністю вантажної роботи більше 10 років, планується демонтаж колійного розвитку примикання під'їзних колій до залізничних станцій:

- ст. Кульбакіне – колишня під'їзна колія "Універсальна торгова база ОПС".

- ст. Миколаїв – колишні під'їзні колії "Миколаїввторресурси", "Укруптбакалія".

Водний транспорт

У зв'язку з політичної ситуацією в країні, особливо гостро постало питання щодо влаштування глибоководних портів.

Зараз Дніпро-Бузький район має порти, що пов'язані водними шляхами з багатьма країнами світу, та мають систему організованих підходів до них (залізничних, автомобільних). Також інтенсивно йде будівництво нових приватних терміналів. Крім того, потрібно враховувати такі фактори та існуючі проблеми, що потрібно вирішувати, і які у перспективі можуть впливати на формування вантажообігу, це:

1/ відсутність електрифікованої залізниці в портах Миколаївського регіону (нині майже до всіх портів в Україні підведена електрифікована залізниця).

2/ недостатня пропускна спроможність залізниці, що має на головних напрямках до Миколаївського транспортного вузла одноколійні лінії;

3/ недостатній розвиток залізничних припортових станцій;

4/ до цієї пори не вирішено питання про будівництво нового мосту через Південний Буг, що дасть можливість збільшити об'єми транзитних вантажних потоків через Миколаївський транспортний вузол.

Запропонований розвиток в два етапи Миколаївського морського транспортного вузла. У основі першого етапу передбачається доведення глибин на БДЛК, підхідних каналах і в акваторіях Миколаївського МТП і МСП «НІКА - ТЕРА» до осідання 13 м з можливістю обробки судів до 70 тис. тонн дедвейту, на другому етапі – до 15 м, з можливістю обробки суден до 100 тис. тонн.

Відповідно до постанов Кабінету Міністрів України та галузевих програм розвитку, у Миколаївському МТП передбачається будівництво перевантажувального комплексу генеральних вантажів на причалі № 1 та реконструкцію причалу № 11.

Дніпро-Бузький МТП. На даний момент необхідна реконструкція підхідного каналу в Дніпро-Бузькому МТП – для безпечної проводки судів, які обробляються в порту, виключення аварійних ситуацій, а також приведення ширини підхідного каналу порту у відповідність з шириною Бузько-Дніпровського лиманського каналу і з урахуванням можливості оброблення великотоннажних суден типу «панамакс»

Миколаївський річковий порт. Наявні потужності в порту дозволяють збільшити обсяг переробки в 3 рази, а місцеві перевезення – в 5 разів.

Київський інститут «Укрдїпрорічтранс» розробив проект глибоководного причалу. На новому причалі планується установка порталних кранів вантажопідйомністю до 40 т, що дозволить збільшити обсягу переробки вантажів в 5-6 разів і різко зменшити час обробки судів підвищеної вантажопідйомності. Також в Миколаївському річковому порту передбачається зведення глибоководного універсального причалу.

Згідно Схеми планування території Миколаївської області, в місті Очакові передбачається будівництво нового морського порту. Тому передбачається поєднати транспортним зв'язком проектний Очаківський порт та існуючі морські та річкові проектною залізницею.

Планується також:

- реконструкція пасажирського та вантажного немеханізованого причалів «Матвіївка», модернізація порталних кранів;
- відновлення пасажирського руху по р. Південний Буг у напрямку до Вознесенська та Очакова з реконструкцією належної інфраструктури;
- розвиток МТП «Очаків»;

- уздовж берегів р. Південний Буг упорядкування територій станцій для зберігання човнів маломірного флоту; у центральній частині міста – закриття станції маломірного флоту «Дикий Сад».

З метою покращення транспортного обслуговування між різними частинами міста Миколаїв та території його спільних інтересів передбачається розвиток місцевих пасажирських перевезень водним транспортом. Так, передбачається влаштувати лінію руху водного транспорту, яка з'єднає між собою Малу та Велику Корениху з ж/м Намив. Протяжність даної лінії орієнтовно становить 12 км, експлуатацію лінії пропонується здійснювати на протязі всього сезону навігації. Більш точно проходження даної лінії та тип суден, які будуть її обслуговувати, передбачається визначити на подальших стадіях проектування. Для влаштування даної лінії передбачається провести реконструкцію існуючих причалів.

Повітряний транспорт

На етап 15-20 років передбачається розвиток вантажних перевезень з Міжнародного аеропорту «Миколаїв». Для цього намічається збільшення існуючої злітно-посадкової смуги до 3200х60 метрів, що дасть можливість обслуговувати повітряні судна майже всіх типів. Злітно-посадкову смугу передбачається збільшити в південно-західному напрямку. Для здійснення вантажних перевезень, на території аеропорту передбачається звести вантажний термінал.

Оскільки на кінець етапу 15-20 років поблизу міста Миколаєва пройдуть траси міжнародних транспортних коридорів, на території Міжнародного аеропорту Миколаїв пропонується влаштувати гелікоптерний майданчик.

11. Інженерна інфраструктура

11.1 Водопостачання

При розробці рішень по розвитку систем водопостачання використано наступні роботи (матеріали):

- Генеральний план м. Миколаїв, виконаний у 2007 р. інститутом «ДІПРОМІСТО».
- Програма «Економічного і соціального розвитку м. Миколаєва.»
- Програма «Питна вода» м. Миколаїв.
- Екологічна політика м. Миколаїв.
- Проект Міської цільової програми «Оновлення інфраструктури водопостачання та водовідведення в місті Миколаїв на 2019-2033 рр.»
- Аналіз стану промислових територій м. Миколаєва (ПНДІ «Харківський ПромБудНДІПроект», Харків, 2006р.).

Згідно завдання на проектування та архітектурно-економічного завдання до розрахункових показників чисельності населення міста, зайнятості у промисловості та

підвищення рівня інженерного обладнання житлового фонду потреба у воді на етап 15-20 років складе орієнтовно, у тис. м³/добу:

	Етап 15-20 років
Вода питної якості	221,22
Технічна вода	80,02

Питомі показники водоспоживання і водовідведення, прийняті згідно ДБН В.2.5-74:2013 «Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди», ДБН В.2.5-64:2012 «Внутрішній водопровід и каналізація».

Потреби у воді для підприємств прийнято на підставі виконаної роботи «Аналіз стану промислових територій м. Миколаєва» (ПНДІ «Харківський ПромБудНДІПроект», Харків, 2006р.). Дані об'єми підлягають уточненню при виконанні проектів розвитку промислових територій.

Протипожежні витрати води у цілому по місту: при трьох розрахункових пожежах в населеному пункті: на зовнішнє – 85 л/с, на внутрішнє – 2×5,0 л/с та складе 230л/с. Об'єм протипожежного запасу – 1008 м³. Нормативний строк відновлення протипожежного запасу води – 24 години, забезпечується при знижені подачі води на інші потреби на 0,5%, що не перевищує допустимих показників згідно ДБН В.2.5-74:2013 п. 6.2.14. Протипожежний запас намічається зберігати в резервуарах чистої води на водопровідних ділянках.

Протипожежні витрати для кожної зони водопостачання визначаються на стадії розробки галузевої схеми згідно з розрахунковою чисельністю населення, категорією виробництв та ступеню вогнестійкості будинків окремих зон.

Покриття розрахункової потреби, у воді питної якості, передбачається за рахунок існуючих джерел.

Джерелами водопостачання Миколаєва прийнято:

- питний водопровід - р. Дніпро;
- технічні водопроводи - р. Південний Буг, р. Інгул, р. Дніпро для ТОВ «Миколаївський глиноземний завод» та підземні води.

Жовтневе водосховище на р. Інгулець згідно рішення Миколаївської міської ради від 10.07.2002 р. № 3/9 залишається резервним джерелом водопостачання міста. Для відновлення його функції, необхідно поновити проект «Розчистка Жовтневого водосховища» розроблений інститутом «Укркомунпроект» в 2011 році та виконати роботи по очищенню та реконструкції водосховища.

Господарсько-питне водопостачання передбачається централізованим комунальним водопроводом, який повинен забезпечити надійний санітарний контроль за якістю, а також за раціональним використанням питної води.

Існуюча продуктивність централізованої системи водопостачання в змозі забезпечити розрахункову потребу у воді питної якості.

Покриття розрахункової потреби у воді питної якості передбачається по схемі, що існує з будівництвом нових споруд та мереж водопроводу. Централізованим водопроводом намічається охопити все населення міста.

Міський водопровід система першої категорії надійності подачі води, мережа – кільцева, протипожежна низького тиску з встановленням пожежних гідрантів згідно п.12.16 ДБН В.2.5-74:2013 «Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди», а також установкою арматури для аварійного відключення ділянок мережі.

Розрахункова виробнича потужність питного водопроводу для міста на кінець етапу 15-20 років – 221,22 тис.м³/добу.

З метою поліпшення роботи комунального водопроводу необхідно здійснити реконструкцію насосних станцій та існуючих мереж, замінити водопровідні мережі на ділянках, що перевантажені, виконати будівництво нових магістральних мереж у районах перспективної забудови.

З метою покращення водопостачання населення мікрорайону Варварівка, у 2017 році ТОВ «ВіК Проект», м. Миколаїв було виконано робочий проект «Нове будівництво дюкеру через річку Південний Буг та магістральних мереж водопостачання мікрорайону Варварівка у м. Миколаєві». Даний проект знаходиться у стадії затвердження. Реалізація даного проекту надасть змогу забезпечити водою належної якості правобережних мікрорайонів м. Миколаїв.

Технічне водопостачання планується здійснювати по схемам, що існують на промпідприємствах з урахуванням необхідної реконструкції та модернізації систем повторного та оборотного водопостачання підприємств. Для зменшення витрат свіжої води з природних джерел, необхідно збільшити використання води у системах оборотного та повторного водопостачання в цілому по місту, орієнтовно на 20-30%.

Для поливу та миття міських територій, зрошення присадибних ділянок передбачається використання місцевих поверхневих джерел і ґрунтових вод. Використання води міського водопроводу допускається тільки для територій, до санітарного стану яких, пред'являються підвищені вимоги (санаторії, лікарні, дитячі заклади). Питання будівництва систем поливального водопроводу вирішується на наступних стадіях проектування з залученням галузевих організацій, через техніко-економічні розрахунки і обґрунтування, визначення джерел та на підставі сучасних технічних умов та інвестиційних пропозицій.

Основні заходи щодо вдосконалення та розвитку системи водопостачання міста:

- технічне переозброєння та інтенсифікація роботи усіх елементів централізованої системи водопостачання до продуктивності 221,22 тис.м³/добу (реконструкція водоочисних споруд, водопровідних вузлів, підвищувальних насосних станцій, зонування системи водопостачання з максимальним використанням рельєфу з метою енергозбереження).
- удосконалення технології очистки води, підвищення ефективності головних стадій її очищення з відпрацюванням оптимальних режимів коагуляції і фільтрації, розробкою процесу ефективного і надійного знезаражування води, використанням сучасних реагентів, перехід на багатоступеневу схему очищення води.
- впровадження комплексу заходів щодо екологізації водогосподарського комплексу промпідприємств, передбачених Загальнодержавною програмою розвитку водного господарства України: запровадження водозберігаючих технологій, скорочення питомих витрат води на одиницю продукції, модернізація діючих та будівництво нових систем зворотного і повторного водопостачання, створення замкнених систем водокористування підприємств, розроблення і здійснення кожним підприємством водозберігаючих і водоохоронних заходів, удосконалення систем лімітування і моніторингу витрат і якості води, ліквідацію витрат та непродуктивних витрат води.
- проведення інвентаризації існуючих джерел водопостачання та моніторинг стану водних об'єктів, вода яких використовується для питного водопостачання
- розробка проекту «Очищення Жовтневого водосховища від замулення» та виконання робіт по його розчищенню та реконструкції.
- впровадження в діяльність відомчих лабораторій нових методик дослідження показників питної води, оснащення лабораторій сучасним обладнанням.
- пошук альтернативних джерел питного водопостачання, наприклад, під руслових.
- запровадження практики використання доочищеної води для пиття у закладах охорони здоров'я, освіти, для колективного користування.
- будівництво дюкеру через р. Південний Буг для забезпечення питною водою районів Варварівка та В. Корениха.
- удосконалення системи подачі та розподілу води будівництвом нових і перекладкою амортизованих водоводів і мереж з використанням сучасних методів прокладки та матеріалів труб (пластмасових).
- повне обладнання житлового фонду системами водопостачання.
- обладнання водомірними пристроями та регуляторами тиску всіх споживачів, ліквідація витоків і непродуктивних витрат води тощо.
- заміна енергоємного обладнання на сучасне.

- створення сучасної автоматизованої системи управління водогосподарським комплексом.
- розробка та запровадження комплексу заходів направлених на зменшення собівартості подачі та реалізації води.
- створення системи забезпечення населення міста водою вищої категорії якості з пунктами розливу води у переносну тару.
- будівництво водопровідних мереж у районах нової та існуючої забудови міста.
- модернізація виробничої бази та удосконалення економічних та правових засад функціонування водопровідно-каналізаційного господарства.

Невідкладні заходи загальноміського значення визначені з урахуванням пропозиції МКП «Миколаївводоканал»:

1. Реконструкція станції мікрофільтрації та сіток, що обертаються на водозаборі.
2. Реконструкція очисних споруд водопроводу:
 - заміна попереднього хлорування на окислення перманганатом натрію та реконструкція коагуляції, флокуляції та седиментації III черги;
 - реконструкція II черги та фільтрів III черги, нового хлорування після фільтрації; резервуарів чистої води
 - впровадження сучасної системи обробки води зворотного промивання та обробки мулу;
 - придбання обладнання для впровадження гіпохлориду натрію.
3. Ремонт огорожі очисних споруд водопроводу (ОСВ).
4. Розробка проекту зонування системи водопостачання.
5. Реконструкція та модернізація насосних станцій водопроводу:
 - заміна електродвигунів і установка частотних перетворювачів на НСВ I-го підйому;
 - комплексна реконструкція будівлі, заміна технологічного обладнання і установка перетворювачів частоти на НСВ II -го підйому.
6. Модернізація системи знезараження питної води на НСВ III-го підйому з впровадженням технології знезараження гіпохлоридом натрію та системи автоматичного регулювання доз реагенту.
7. Ремонт мереж і насосної станції по пр. Героїв України, 101а.
8. Ремонт, реконструкція та приведення до існуючих нормативів підвищувальної насосної станції по пров. Парусний, 7а.
9. Придбання обладнання для виконання горизонтально-направляючого буріння.
10. Купівля обладнання для відеоспостереження на об'єктах водопостачання.
11. Реконструкція критичних ділянок водопровідних мереж та заміна запірної арматури.

12. Будівництво дюкера Ø600 через р. Інгул для забезпечення питною водою мкр. Північний.

13. Створення резервного запасу матеріалів на випадок надзвичайних ситуацій.

14. Тампонаж свердловин.

15. Розробка (коригування) галузевої Схеми водопостачання м. Миколаєва (після затвердження генерального плану) у відповідності з новими рішеннями.

11.2 Каналізація

При розробці рішень по розвитку системи каналізації використано наступні роботи (матеріали):

- Генеральний план м. Миколаєва, виконаний у 2007 р. інститутом «ДІПРОМІСТО».
- Програма «Економічного і соціального розвитку м. Миколаєва.»
- Програма «Питна вода» м. Миколаїв.
- Екологічна політика м. Миколаїв.
- Проект Міської цільової програми «Оновлення інфраструктури водопостачання та водовідведення в місті Миколаїв на 2019-2033 рр.»
- Аналіз стану промислових територій м. Миколаєва (ПНДІ «Харківський ПромБудНДІПроект», Харків, 2006р.).

Згідно завдання на проектування та архітектурно-економічного завдання до розрахункових показників чисельності населення міста, зайнятості у промисловості та підвищення рівня інженерного обладнання житлового фонду об'єм стічних вод складе орієнтовно для міста – 209,13 тис. м³/добу.

Питомі показники водоспоживання і водовідведення, прийняті відповідно до ДБН В.2.5-75:2013 «Каналізація. Зовнішні мережі та споруди», ДБН В.2.5-64:2012 «Внутрішній водопровід и каналізація».

Об'єми водовідведення підприємств прийняті на підставі виконаної роботи «Аналіз стану промислових територій м. Миколаєва» (ПНДІ «Харківський ПромБудНДІПроект», Харків, 2006р.). Дані об'єми підлягають уточненню при виконанні проектів розвитку промислових територій.

Відведення та очищення господарчо-побутових та частини промислових стічних вод передбачається централізованою комунальною каналізацією. Очищення проектного об'єму стічних вод передбачається на існуючих міських очисних спорудах каналізації, які потребують реконструкції та збільшення потужності за рахунок впровадження сучасних технологій очищення стічних вод.

У зв'язку з розташуванням районів Варварівка, В. Корениха та М. Корениха на правому березі річки, пропонується каналізувати їх на Варварівські каналізаційні споруди після їх

реконструкції з застосуванням новітніх технологій очищення стічних вод. Відновлення якості води після Варварівських КОС може здійснюватися як за традиційною схемою - глибоке біологічне очищення, знезаражування, доочищення у ставках з вищою водною рослинністю (що забезпечує зниження органічних забруднень та підвищує знезараження стічних вод), так і на базі новітніх технологій. Рекомендуються очисні споруди закритого типу: біосорбційно-фільтраційної очистки стічних вод, з послідувачим доочищенням на закритих біоплато або на біоінженерних спорудах.

У зв'язку з забудовою північної частини міста пропонується переключення двох КНС району Матвіївки на централізовану систему каналізації з закриттям Матвіївських КОС.

Відповідно до архітектурно-планувальної організації території міста очищення промислово-побутових стічних вод передбачається на спорудах повної біологічної очистки, а саме:

- Галицинівські очисні споруди орієнтовною продуктивністю - 202,00 тис. м³/добу,
- Варварівські очисні споруди орієнтовною продуктивністю - 8,00 тис. м³/добу.

Вибір технології та уточнення необхідних заходів найбільш доцільних для умов м. Миколаїв, відноситься до стадії спеціалізованого проекту очисних споруд. Остаточний вибір варіанту належить до компетенції органів місцевого самоврядування.

Після повної реконструкції очисних споруд можливо розглянути питання використання глибоко доочищених стічних вод на зрошення (за умови наявності споживачів) або в системах повторного водопостачання промислових підприємств, при цьому належить застосовувати найновіші методи підготовки технічної води.

Для вирішення питань по поліпшенню роботи системи каналізації міста необхідно розробити проект «ТЕО розвитку каналізації міста» з обов'язковим погодженням з органами екології.

Поліпшення роботи міської каналізації передбачається за рахунок реконструкції існуючих споруд (насосних станцій, самопливних колекторів, напірних трубопроводів), а також будівництва нових каналізаційних насосних станцій та прокладання самопливної і напірної мережі в районах нової забудови.

Основні напрямки розвитку та модернізації системи каналізації міста:

- нарощування пропускної спроможності системи водовідведення, забезпечення резерву продуктивності міської каналізації для нового житлового будівництва, каналізування садибної забудови.
- розширення та реконструкція каналізаційних очисних споруд: МКОС до продуктивності - 230,00 тис. м³/добу, Варварівські КОС до - 8,00 тис. м³/добу.

- удосконалення технології очистки стічних вод, підвищення ефективності головних стадій її очищення та знезараження.
- модернізація системи каналізації перекладкою амортизованих колекторів і мережі з використанням сучасних матеріалів з антикорозійною та абразивною стійкістю, реконструкцією насосних станцій, дублюванням напірних колекторів, прокладкою самопливних колекторів.
- будівництво мереж, насосних станцій і напірних колекторів у районах нової та існуючої не каналізованої забудови.
- реконструкція I нитки напірного колектора від I перемички (у районі морпорту) до міських очисних споруд каналізації.
- організація заходів щодо вивчення можливостей застосування інших методів знезараження очищених стічних вод замість хлорування.
- забезпечення на кінець етапу 15-20 років повного охоплення забудови міста централізованою каналізацією
- розробка та запровадження системи моніторингу скидів виробничих стічних вод у міську каналізацію, в першу чергу по показникам якості, для забезпечення нормального функціонування технологічних процесів біохімічної очистки і доочистки.
- розробка та впровадження «Правил приймання стічних вод у систему каналізації м. Миколаєва».
- Модернізація виробничої бази, удосконалення правових і економічних основ функціонування водопровідно-каналізаційного господарства.

Невідкладні заходи загальноміського значення визначені з урахуванням пропозиції МКП «Миколаївводоканал»:

1. Реконструкція існуючих очисних споруд каналізації (ГОСК):
 - реконструкція, ремонт та заміна: аеротенків, блоку повітродувок, блоку зневоднення мулу, 2-х первинних відстійників, 2-х вторинних відстійників, насосних станцій перекачування мулу, комунікацій, електрообладнання та системи автоматизації;
 - будівництво наступних нових елементів ГОСК: блоку обробки мулу (включаючи метантенки, блок когенерації і блок тимчасового зберігання мулу), додаткового блоку мікрофільтрації стічних вод на виході з ГОСК.
2. Реконструкція та модернізація насосних станцій каналізації (НСК):
 - комплексна реконструкція 7 великих НСК;
 - переведення 23 малих КНС на систему заглиблених НСК (без будівлі над поверхнею землі), які будуть працювати повністю в автономному режимі;
 - установка системи диспетчеризації і моніторингу SCADA на всіх НСК;

- використання нового більш ефективного та енергозберігаючого насосного обладнання.
3. Реконструкція (заміна, перекладка) критичних ділянок самопливних колекторів та напірних трубопроводів з заміною запірної арматури:
- заміна або санація напірного колектора НСК№1-ГОСК Ø1200, довжиною 25,00км;
 - заміна напірного колектора НСК№2 Ø600, довжиною 0,60км;
 - заміна напірного колектора НСК№5-камера гасіння (вул. Олійника - пр. Миру) Ø600, довжиною 2,60км;
 - заміна або санація самопливного колектора від вул. Променева до НСК№11а по вул. Флотська Ø600, довжиною 2,80км;
 - перекладка самопливного колектору за межі забудови по пр. Богоявленському, 325/4-НСК№17;
 - прокладка напірного колектора від НСК№9 в напірний колектор НСК№4а довжиною 0,80км;
 - виключення НСК№3 зі схеми водовідведення (прокладка напірного та самопливного колекторів);
 - заміна або санація самопливного колектора від вул. Електронна (Троїцька) до НСК№5 Ø1000, довжиною 1,50км;
 - заміна напірного колектора від НСК№12-камера гасіння вул. Лютнева Ø160, довжиною 0,90км;
 - заміна або санація напірного колектора від НСК№8 Ø500, довжиною 1,15км з підключенням в напірний колектор Ø 1400мм
 - заміна напірного колектора НСК№18 Ø150-200 довжиною 2,00 км.
4. Реконструкція каналізаційного колектору самопливної каналізації Ø1400 по вул. Богородичній (Пролетарська);
5. Реконструкція дюкера в мкр. Соляні через р. Інгул, дві нитки Ø500.
6. Передача на баланс МКП «Миколаївводоканал» колодязів на випусках (після їх реконструкції).
7. Реконструкція глибоководного випуску від очисних споруд Ø1400, довжиною 520 м.
8. Заміна двох аварійних кабельних ліній6кВ довжиною 3.80 км, що живлять міські очисні споруди.
9. Придбання 7 одиниць техніки.
10. Купівля обладнання для відеоспостереження на об'єктах водовідведення.
11. Придбання резервного запасу матеріалів на випадок надзвичайних ситуацій (труб).

11.3 Санітарна очистка територій

Згідно з нормами ДБН Б.2.2-12:2018 «Планування і забудова територій» розрахунковий об'єм накопичення твердих побутових відходів та сміття з вулиць складе 213,23 тис. т/рік (чисельність місцевого населення 507,7 тис. осіб, норма накопичення ТПВ 350 кг/рік, сміття та невраховані 20%). Необхідна площа полігону з розрахунку 0,02га на 1,0 тис. т відходів і терміну експлуатації 20 років – 85,3 га, санітарно-захисна зона 500м.

Відповідно до вимог ДБН Б.2.2-12:2018, для поліпшення екологічного стану міста та зважаючи на складність знаходження нових ділянок, придатних для складування твердих побутових відходів і складність розширення існуючого полігону, пропонується будівництво підприємства промислової переробки відходів продуктивністю по 220 тис. т/рік - СПКЕ (сортувально-переробний комплекс з виробництвом електричної чи теплової енергії) Санітарно-захисна зона 300 м. Потрібна площа 20 га. Згідно розробленої Схеми санітарного очищення м. Миколаїв, розміщення підприємств пропонується у Східній промисловій зоні. Прийняття остаточного рішення є пріоритетом органів міської влади. Генеральним планом на вказаній території передбачається створення індустріального парку «Миколаїв», в т.ч. з розміщенням сміттепереробного комплексу у складі: сміттепереробного підприємства, комунальних підприємства зі збирання та сортування ТПВ; підприємств повторного використання та регенерації ТПВ, підприємств приймання, збирання вторинної сировини.

На сьогоднішній час існує необхідність вишукування нових шляхів поводження з ТПВ, тому проводиться робота по розгляду пропозицій інвесторів та інших підприємств щодо співпраці в галузі створення сміттепереробного комплексу для міста Миколаєва та ведеться робота по визначенню місця розташування даного комплексу.

Існуючий полігон потребує закриття з послідувочої рекультивацією та санацією його території, з забезпеченням роботи установок по відбору біогазу (дегазація), для цього необхідно розробити спеціалізований проект рекультивації.

До моменту будівництва та введення в експлуатацію підприємства промислової переробки відходів пропонується СПКЕ та для зменшення навантаження на існуючий полігон побутових відходів, необхідне влаштування на території полігону спеціалізованого майданчику для сортування зібраних відходів, що підлягають переробці.

Орієнтовний перелік техніки та обладнання необхідне для встановлення сміттесортувальної лінії на полігоні твердих побутових відходів

Назва	кількість	Орієнтовна вартість за од.	Всього, тис.грн
Трактор беларус 892	2	1080,00	2160,00
Прицеп тракторний ПТС-6	4	130,00	516,00
Енергетична установка КТП 100 кВа	1	120,00	120,00

Назва	кількість	Орієнтовна вартість за од.	Всього, тис.грн
Комплекс для сортування ТПВ, до 100 тис/т на рік	1	5000,00	5000,00
всього			7796,00

Проблема знешкодження ТБО актуальна для всього регіону, тому необхідна розробка регіональної схеми санітарного очищення із проробленням варіанта дальнього транспортування, будівництва сміттесортувальних станцій, використання великовантажного транспорту. Будівництво регіонального підприємства промислової переробки і знешкодження відходів на базі сучасної технології, що виключає шкідливий вплив на навколишнє середовище.

Для забезпечення виконання “Програми поводження з твердими побутовими відходами” (постанова Кабінету Міністрів України від 4.04.2004р. №265) передбачається організація роздільного збору твердих побутових відходів з подальшим використанням і утилізацією. За умови організації роздільного збору об’єм вивозу твердих побутових відходів можна зменшити на 30-50%.

Рідкі відходи передбачається знищувати на очисних спорудах промпобутової каналізації. На кінець етапу 15-20 років передбачається повне охоплення житлового фонду системою каналізації, тому об’єм рідких відходів від неканалізованої забудови має поступово зменшуватися.

Згідно п. 11.2.4 ДБН Б.2.2-12:2018 на території населеного пункту необхідне облаштування пунктів приймання вторинної сировини. Кількість таких пунктів та їх місце розташування визначаються відповідно до Схеми санітарного очищення. Орієнтовно загальна площа для встановлення пунктів приймання вторинної сировини для Миколаєва на складає - 1,5 га.

Згідно з вимогами п.11.2.6 ДБН Б.2.2-12:2018 на території населеного пункту необхідно передбачити пункти тимчасового утримання безпритульних тварин, розрахункова площа земельної ділянки для їх розташування орієнтовно становить 0,5га. СЗЗ – 300м.

Утилізація трупів домашніх та безпритульних тварин здійснюється шляхом кремації в печах. Генеральним планом пропонується створення кладовищ для захоронення тварин лише після кремації (колумбарій). На сьогодні вимоги щодо будівництва кладовищ для захоронення тварин не існують, але об’єктивна потреба в них є. Площа земельної ділянки для улаштування кремаційної печі орієнтовно буде складати 0,1га (0,01га на 50тис. осіб населення). Але не менше ніж 0,01 га на одну ділянку. Ділянку для кремаційної печі слід розміщати на території

полігону. промислових та комунально-складських зонах та за їх межами за умови організації та дотримання СЗЗ.

**Пропозиції щодо необхідної кількості техніки для санітарного очищення
(машин смітєвезів, контейнерів, і т.д.)**

Назва підприємства	смітєвози з заднім завантаженням, од.	смітєвози з боковим завантаженням.,од.	смітєвози – самоскиди., од.	Контейнери об'ємом 1.1 м ³	Контейнери об'ємом 0.75 м ³
ТОВ «Валан»	2	3	0	200	200
КП «Обрій-ДКП»	1	1	3	200	0
КП «Миколаївкомунтранс»	7	7	7	500	500

Основні заходи щодо вдосконалення та розвитку системи санітарного очищення:

- забезпечення повного збору та своєчасного знезараження і знешкодження всіх видів відходів;
- забезпечення централізованою планово-регулярною санітарною очисткою усіх районів міста;
- впровадження системи роздільного збору, сортування, утилізації, подрібнення, польового компостування відходів зеленого господарства і інших заходів з метою зменшення об'ємів вивозу і поховання відходів;
- виявлення та ліквідація існуючих несанкціонованих сміттєзвалищ, запобігання утворенню нових, рекультивація стихійних сміттєзвалищ;
- придбання спецавтотранспорту, контейнерів та іншої техніки для санітарного очищення, відповідно до схеми санітарного очищення м. Миколаєва;
- встановлення сміттєсортувальної лінії;
- розроблення ТЕО комплексу СПКЕ по переробці ТПВ;
- розробка проекту рекультивації полігону твердих побутових відходів та погодження його з органами екобезпеки;
- будівництво комплексного підприємства промислової переробки твердих побутових відходів потужністю 220,0 тис.т./рік з сортуванням та виробництвом електричною чи теплової енергії (СПКЕ);
- впровадження технологій переробки окремих компонентів ТПВ в товарну продукцію;
- рекультивація з санацією існуючого полігону;
- постійна модернізація спецавтотранспорту та іншої техніки для санітарного очищення.

Правові, організаційні та економічні засади діяльності, пов'язаної із запобіганням або зменшенням обсягів утворення відходів, їх збиранням, перевезенням, зберіганням,

обробленням, утилізацією та видаленням, знешкодженням та захороненням, а також з відверненням негативного впливу відходів на навколишнє природне середовище та здоров'я людини проводити відповідно до положень Закону України «Про відходи».

Приведені показники підлягають уточненню у відповідності до спеціалізованої схеми санітарного очищення.

11.4 Електропостачання

Для вирішення схеми електропостачання виконано розрахунок електричних навантажень на довгостроковий період. Електричні навантаження підраховані згідно до архітектурно-планувальних рішень та економічного завдання суміжних відділів, завдання на проектування та питомих нормативів:

- господарсько-побутові та комунальні навантаження житлового фонду підраховано за укрупненими показниками споживання електроенергії за рік на одну людину згідно норм ДБН Б 2.2-12:2018 «Планування і забудова територій», як для будинків з газовими та електричними плитами. При цьому прийняті нормативи враховують електроспоживання житловими будинками, громадськими закладами, підприємствами побутового призначення, вуличним освітленням, водопостачанням, водовідведенням тощо;

- електричне навантаження промислових споживачів також підраховано за укрупненими показниками споживання електроенергії за рік одним робітником з диференціюванням по галузях господарства.

Прийняті нормативи та підсумки розрахунків наведено в таблицях 11.4.1-3.

Таблиця 11.4.1

Електричні навантаження житлового фонду

№ з/п	Найменування споживачів	Загальна кількість мешканців, тис. чол.	Річне споживання електроенергії, млн. кВт × годин	Загальне навантаження, тис. кВт
I	Багатоквартирна забудова			
1	- малоповерхова забудова (1-3 поверхи)	21,0	46,2	8,1
2	- середньоповерхова	97,2	213,8	37,51
3	- багатоповерхова забудова	241,8	638,35	110,06
	Разом		898,35	155,67
II	Садібна забудова	145,7	320,54	56,23
	ВСЬОГО	505,7	1218,89	211,9
	в т. ч. по ділянках нової забудови:			
	Багатоквартирна забудова	69,3	182,95	31,54
	Садібна забудова	25,7	56,54	9,91

Таблиця 11.4.2

Електричні навантаження промисловості

№ з/п	Найменування галузей промисловості	Кількість зайнятих, тис. осіб	Річне споживан. ел.енергії, млн.кВт × годин	Загальне навантаження, тис.кВт
1	Переробна промисловість			
	Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	4,4	70,4	14,08
	Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	0,7	11,2	2,38
	Виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічна діяльність	0,5	13,0	2,16
	Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції. Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	0,2	4,0	0,8
	Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	1,0	10,0	1,43
	Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	1,0	30,0	6,8
	Машинобудування, в т.ч. суднобудування і судноремонт	14,0	420,0	79,25
	Виробництво меблів, іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	0,5	13,0	4,33
	Разом	22,3	571,6	111,23
2	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря; Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	4,6	73,6	13,89
	ВСЬОГО	26,9	645,2	125,12

Таблиця 11.4.3

Сумарні електричні навантаження

№ з/п	Найменування	Річне споживання електроенергії, млн. кВт × годин	Загальне навантаження, тис.кВт
1	Житловий фонд	1218,89	211,9
2	Промисловість	645,2	125,12
	ВСЬОГО	1864,09	337,02

Виходячи з розрахунків електричних навантажень та враховуючи місцеві умови м. Миколаїв Схема зовнішнього електропостачання міста може залишитись без змін. При цьому, в зв'язку зі ростом навантажень та для забезпечення надійного електропостачання споживачів

міста в цілому та з урахуванням електропостачання нових ділянок забудови, , рекомендуються наступні заходи:

1. Провести реконструкцію на ПС «Центральна» із заміною існуючих силових трансформаторів на трансформатори більшої потужності.
2. Провести реконструкцію на ПС «Темвод» із заміною існуючих силових трансформаторів зі збільшенням потужності трансформаторів.
3. Провести реконструкцію на ПС «Піски» із заміною існуючих силових трансформаторів на трансформатори більшої потужності.
4. Провести реконструкцію на ПС «Соляні» зі збільшенням потужності трансформаторів.
5. Провести реконструкцію на ПС «Октябрська» зі встановленням третього трансформатора.
6. Перевести існуючу ПС «Сухий Фонтан» на номінальну напругу, таким чином зробивши її вузловою для існуючих та проектних підстанцій центральної частини міста. Живлення нової ПС «Сухий Фонтан» здійснити від ПС «Варварівка» кабельними лініями.
7. Перевести існуючу ПС «Соляні» на номінальну напругу із встановленням трансформаторів, живлення здійснити кабельною лінією від ПС «Темвод».
8. Для електропостачання нового житлового району «Матвіївка-Соляні» та нових ділянок садибної забудови у північному районі міста, побудувати ПС «Проектна-1» з двома трансформаторами. Живлення здійснити відгалуженням від ЛЕП «Трихати – Темвод», із заходом на підстанцію ЛЕП «Матвіївка – Тор».
9. Для електропостачання нового житлового району «Сонячний» побудувати ПС «Сонячна», живлення якої здійснити кабельною лінією від реконструйованої ПС «Сухий Фонтан», а також побудувати ПС «Проектна-2», живлення якої здійснити кабельними лініями від перспективної ПС «Сонячна». Побудувати кабельну лінію «Проектна-2 – Лікарняна».
10. Провести будівництво ПС «Намив». Живлення здійснити відпайкою від ЛЕП «Ліски – Трихати».
11. Побудувати ПС «Зелене господарство». Живлення здійснити у розріз до ЛЕП «Центральна – Жовтнева», із заходом на підстанцію ЛЕП «Центральна – Інгулецька».
12. Нові підстанції передбачені закритого типу з влаштуванням шумозахисних екранів для зменшення обмежувальної зони по шуму.
13. Розподіл електроенергії між споживачами передбачено по мережах напругою 6-10-0,4кВ, для чого на території міста передбачити будівництво необхідної кількості розподільчих пунктів 6-10кВ (РП-6-10кВ), трансформаторних підстанцій 6-10/0,4кВ (ТП-6-10/0,4кВ), мереж 6-10кВ та 0,4кВ та мереж зовнішнього освітлення. Кількість, розміщення РП-6-10кВ, ТП-6-

10/0,4кВ та приєднання їх до розподільчої мережі міста вирішуються на подальших стадіях проектування згідно Технічних умов енергопостачальної організації.

14. Протягом всього прогнозного періоду необхідно проводити реконструкцію та розширення електричних мереж 6кВ, 10кВ та 0,4кВ, заміну зношеного та морально застарілого обладнання, впроваджувати енергозберігаюче обладнання та технології.

15. При забудові проектних площадок слід врахувати розташування існуючих повітряних ліній електропередачі 150кВ та 35кВ та передбачити улаштування технічних коридорів і охоронних зон.

16. Як додаткове джерело електроенергії для міста може бути використана енергія сонця. Для виконання умов впровадження та використання альтернативних джерел енергії, на території м. Миколаїв, пропонується будівництво генеруючих електростанцій на сонячних батареях, що дозволить виробляти екологічно чисту електроенергію. Для видачі потужності сонячних електростанцій, що рекомендовані до будівництва, необхідна розробка ТЕО схеми видачі потужності, в якому буде визначатись потенційна потужність сонячних батарей, необхідність спорудження нової підстанції 35кВ (пристанційного вузла ПС-35кВ) та нових ліній електропередачі 35кВ (точка підключення СЕС). У зв'язку з цим, після розробки та погодження ТЕО повинні уточнюватись розташування нової ПС-35кВ та траси ЛЕП-35кВ.

Будівництво сонячних електростанцій дозволить створити мережу локальних генеруючих потужностей на території району в безпосередній близькості від споживачів, а також в місцях найбільшого енергодефіциту.

11.5 Теплопостачання

Виходячи із перспективи розвитку сельбищної території м. Миколаїв, теплопостачання існуючого та нового багатоквартирного житлового фонду, закладів та підприємств обслуговування міста вирішується на базі використання ресурсів Миколаївської ТЕЦ, існуючих та перспективних опалювальних котелень.

Розрахунки теплових потоків по видах споживання виконано відповідно до вимог нормативних матеріалів: ДБН В.2.5-39:2008 «Теплові мережі», ДСТУ-Н Б В.1.1-27:2010 «Будівельна кліматологія», ДБН В.2.6-31:2016 «Теплова ізоляція будівель» та даних по динаміці житлового фонду і розселення населення, а також згідно даних по ємності рекреаційно-оздоровчих закладів та проектів-аналогів відповідних об'єктів.

Теплові потоки для житлових та громадських будівель визначені згідно з прийнятою забезпеченістю:

- багатоквартирної забудови – опаленням та гарячим водопостачанням;
- підприємств та закладів обслуговування – опаленням, вентиляцією, гарячим водопостачанням.

Витрати теплоти по промислових підприємствах визначені за даними фактичного паливоспоживання із урахуванням перспективи їх розвитку та наведені в цілому по місту.

Результати розрахунків необхідного теплового потоку, за умови 100%-го покриття потреб споживання теплової енергії відповідно до прийнятої забезпеченості, наведено в таблиці 11.5.1.

Таблиця 11.5.1

№ з/п	Споживачі	Тепловий потік, МВт (етап 15-20 років)		
		Опалення, вентиляція	Гаряче водопостачання	Всього
1	Багатоквартирний житловий фонд, заклади та підприємства обслуговування в проектних межах м. Миколаїв всього	819,76	146,00	965,76
2	Те ж по ділянках нової забудови	156,52	28,20	184,72
	Промисловість	54,60		
	РАЗОМ	1020,36		

Розмір теплового потоку для житлово-комунального сектору, з урахуванням втрат теплоти в теплових мережах та витрат на власні потреби джерел теплоти складе 1062,34 МВт.

Розвиток існуючої системи теплових мереж обумовлюється потужністю визначених джерел та розміром додаткових навантажень нових споживачів, вимогами відповідних Технічних умов на підключення до централізованої системи з урахуванням фактору оптимізації собівартості житлово-комунальних послуг по об'єктах нового будівництва, як додаткового абонента. Забезпечення рентабельного та надійного теплопостачання для об'єктів, що розглядаються на базі централізованого та децентралізованого теплопостачання від існуючих джерел теплоти, подальша експлуатація яких підтверджується відповідним техніко-економічним розрахунком, потребує проведення їх модернізації з використанням котлоагрегатів сучасного типу, заміни морально застарілого малоефективного обладнання, впровадження енергозберігаючих технологій з урахуванням прогресивних розробок і рекомендацій. За сучасним напрямком підвищення рентабельності експлуатації як існуючих, так і нових джерел теплоти, пропонується оснащення котелень установками прогресивних когенераційних технологій.

Теплопостачання нових об'єктів, що розташовані поза межами радіусу дії існуючих джерел теплоти, можливого додаткового підключення нових абонентів, пропонується через

застосування модульних (блочних транспортних, дахових) котелень, що дозволяє максимально уникати втрат теплової енергії, підвищити інтенсивність вводу в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів.

Орієнтовно для забезпечення додаткового розрахункового теплового потоку намічено побудувати одну котельню та прокласти 12,8 км теплових мереж.

Одночасно за даними ОКП “Миколаївоблтеплоенерго” основною проблемою є застарілий стан теплових мереж, які вже відпрацювали нормативний термін експлуатації, а саме 143 км трубопроводів потребують заміни на попередньо ізольовані.

З метою покращення екологічного стану довкілля, економії паливно-енергетичних ресурсів, подальшого підвищення коефіцієнту ефективності перетворення енергії, для теплопостачання об'єктів одно- і багатоквартирного нового житлового фонду та громадського будівництва пропонується застосування теплових установок сучасного типу (теплогідромеханічні генератори, теплові насоси та інші). Так для теплонасосних установок (ТНУ) джерелом низькопотенційного тепла можливе використання систем утилізації тепла на очисних спорудах каналізації, використання тепла ґрунтів, водоймищ, повітря. Покриття теплових навантажень (у повному обсязі, або частково – на гаряче водопостачання), пропонується через комплексне застосування ТНУ з геліосистемами. Автономність запропонованого обладнання враховує поетапність введення в експлуатацію об'єктів будівництва.

Також в «Екологічній політиці м. Миколаєва» розроблено місцевий план дій:

- теплова зйомка будівель і споруд міста для виявлення теплових втрат та їх усунення;
- використання для котельних міста місцевої сировини брикетованих деревних та інших рослинних відходів;
- обладнання будинків теплообмінними системами теплопостачання без подачі теплоносія в будинки;
- установлення теплолічильників усім споживачам на кожний будинок із розподілом витрат пропорційно житловій площі, на кожену установу та організацію. Кожній котельні – лічильник тепла на виході.

Вибір варіанту системи теплопостачання об'єкту, траса проектних теплових мереж, місця розміщення джерел теплової енергії вирішується на подальших етапах проектування за техніко-економічними розрахунками і обґрунтуванням, з урахуванням відповідних Технічних умов та інвестиційних пропозицій.

11.6 Газопостачання

Подальший розвиток системи газопостачання м. Миколаїв вирішується з урахуванням нових споживачів, навантажень прийнятих до освоєння ділянок розміщення житлового

будівництва. На базі природного мережного газу розглядається забезпечення таких категорій споживачів:

- житлові будинки – на господарсько-побутові потреби;
- джерела теплопостачання – як паливо для одержання розрахункового теплового потоку.

Норми питомих витрат природного газу для споживачів на господарсько-побутові потреби прийняті відповідно до вимог ДБН В.2.5-20:2018 «Газопостачання» з урахуванням наявності в квартирі:

- багатоквартирної житлової забудови – газової плити і центрального гарячого водопостачання;
- садибної забудови – газової плити і газового водонагрівача при відсутності централізованого гарячого водопостачання.

Приготування їжі в лікувально-оздоровчих закладах, дитячих дошкільних та шкільних закладах, підприємствах громадського харчування передбачено на базі використання електроенергії.

Витрати природного газу по промислових підприємствах визначено за даними розміру фактичного паливоспоживання, з урахуванням перспективного розвитку і наведено в цілому по місту.

За результатами розрахунків, орієнтовні величини річних витрат природного газу за умови 100% газифікації міста у межах, визначених проектом на кінець освоєння обсягів будівництва розрахункового етапу, наведено в таблиці 11.6.1.

Таблиця 11.6.1

№ з/п	Споживачі	Річні витрати природного газу, млн.м ³ /рік (етап 15-20 років)			
		Житлові будинки (комунально-побутові потреби)	Опалювальні установки садибної забудови	Джерела теплопостачання житлово-комунального сектору	Всього
1	Житловий фонд, заклади та підприємства обслуговування в проектних межах м. Миколаїв всього.	70,66	143,97	495,38	710,01
2	Те ж по ділянках нової забудови	11,66	33,31	94,85	139,82
	Промисловість				40,40
	РАЗОМ				750,41

Виходячи з розміру паливного еквіваленту природного газу $E=1,16$, прийнятого у даному проекті за вихідний (основний) вид палива, маса умовного палива всього по місту складе приблизно 870,48 тис. тонн.

Для розвитку системи газопостачання міста, проектом пропонується будівництво 9 ГРП (ШРП), прокладання приблизно 8,7 км розподільчих газопроводів високого і 10,0 км газопроводів середнього тисків із застосуванням сучасних технологій та матеріалів прокладання мереж, що значно зменшує капітальні витрати та продовжує термін експлуатації газопроводів.

Даним проектом рекомендовано проведення коригування існуючої схеми газопостачання міста у відповідності до нових навантажень та пропозиціями забезпечення стабільності експлуатації Схеми в цілому. При цьому, за основу коригування Схеми слід брати принципи економної, ефективної і безпечної подачі та споживання природного газу, а також заходи, спрямовані на скорочення його витрат на одиницю виробленої теплоти та продукції, на впровадження нових технологій, які дозволяють заміну природного газу, у т.ч. на інші види палива – відходи сировини, біогаз та інші.

Також в «Екологічній політиці м. Миколаєва» розроблено місцевий план дій:

- установлення газових лічильників;
- повна газифікація малих котелень і приватного сектору, в т.ч. у передмісті, для виключення “низьких” викидів;
- будівництво газопроводу середнього тиску Д-500 від дюкеру через р. Інгул по Ракетному Урочищу.

Кількість проектних ГРП, ШРП та місця їх розташування, трасу проектних розподільчих газопроводів високого та середнього тиску з урахуванням реконструкції окремих ділянок мереж із збільшенням їх пропускної здатності і виносом з під плям нової забудови, уточнюються на наступних стадіях проектування за відповідними гідравлічними розрахунками, із залученням спеціалізованих проектних організацій.

11.7. Мережі зв'язку

11.7.1 Телефонний зв'язок

При розрахунках потреб в телефонах для житлового сектора прийнято 100% телефонізація, тобто 1 телефон на одну сім'ю, яка мешкає в одній квартирі або садибі.

В таблиці 11.7.1 наведено результати розрахунків навантажень по телефонізації по видам забудови в житловому секторі м. Миколаїв.

Таблиця 11.7.1

Результати розрахунків навантажень по телефонізації та проводовому мовленню за видами забудови в житловому секторі

№ з/п	Вид забудови	Існуючий стан	Етап 15-20 років 01.01.2041р.		
		кількість будинків, квартир, шт.	кількість будинків, квартир, шт.	кількість телефонів, шт.	кількість радіоточок, шт.
1. Багатоквартирна забудова					
1.1	малоповерхова	14900	11800	11800	11800
1.2	середньоповерхова	50300	51200	51200	51200
1.3	багатоповерхова	95700	119600	119600	119600
Разом по багатоквартирній забудові		160900	182600	182600	182600
2. Садибна забудова					
2.1	1-2 поверхи	38100	47300	47300	47300
Разом по житловому фонду		199000	229900	229900	229900

При розрахунках потреб в телефонах для підприємств та організацій за видами економічної діяльності м. Миколаїв кількість телефонів орієнтовно прийнята згідно таблиці 11.7.2.

Таблиця 11.7.2

Результати розрахунку навантажень по телефонному зв'язку та проводовому мовленню для працівників за видами економічної діяльності

№ п/п	Види промислової діяльності	Існуючий стан	Етап 15-20 років (01.01.2041 р.)		
		кількість зайнятих, осіб	кількість зайнятих, осіб	кількість телефонних пар	кількість р/точок, шт.
1	Промисловість	36800	26900	2690	897
2	Будівництво	11800	12100	1210	403
3	Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	16900	23000	2300	767
4	Сільське, лісове та рибне господарство	3700	3000	600	10
	Виробнича сфера, всього	69200	65000	6800	2077
	Невиробнича сфера	109000	135000	10910	3257
Разом виробнича та невиробнича сфера		178200	200000	17710	5333

В таблиці 11.7.3 приведені результати розрахунків потреб в телефонному зв'язку для всього міста.

Таблиця 11.7.3

Результати розрахунків навантажень по телефонному зв'язку та проводовому мовленню в житловому секторі та для працівників за видами економічної діяльності

№ з/п	Назва складових потреб в телефонізації та проводовому мовленні	Етап 15-20 років 01.01.2041р.	
		кількість телефонів, шт.	кількість радіоточок, шт.
1	Житловий сектор	229900	229900
2	Господарський сектор	17710	5333
Разом по місту		247610	235233

В таблиці 11.7.4 наведені результати розрахунків потреб в телефонному зв'язку для нових ділянок забудови в місті.

Таблиця 11.7.4

Результати розрахунків навантажень по телефонізації та проводовому мовленню на нових ділянках забудови

№ з/п	Найменування території забудови	Етап 15-20 років 01.01.2041р.		
		кількість квартир (садиб)	кількість тел. пар	кількість р/ точок
1	МКР Північний-1	2,8	2800	2800
2	Соляні-2	2,1	2100	2100
3	МКР «Сонячний»	1,4	1400	1400
4	Матвіївка 1	14,1	14100	14100
5	Район пр. Героїв України (в/ч)	1,0	1000	1000
6	Тернівка-1	0,1	100	100
7	Тернівка-2	0,2	200	200
8	Соляні-Тернівка	1,0	1000	1000
9	Матвіївка 3	0,5	500	500
10	Матвіївка 4	0,3	300	300
11	Варварівка-1	0,5	500	500
12	Варварівка-2	0,1	100	100
13	МКР Північний-2	0,1	100	100
14	МКР «Ліски-2»	2,5	2500	2500
15	Район вул. Морехідна	0,3	300	300
16	«Дормашина»	1,2	1200	1200
17	Велика Корениха	0,3	300	300
18	МКР-8	2,0	2000	2000

№ з/п	Найменування території забудови	Етап 15-20 років 01.01.2041р.		
		кількість квартир (садиб)	кількість тел. пар	кількість р/ точок
19	Район вул. Янтарна	0,6	600	600
20	Район «Балабанівка»	1,0	1000	1000
21	Район «Богоявленське»	5,0	5000	5000
22	Район вул. Степова	0,2	200	200
Разом		37,3	37300	37300

Висновки та рекомендації:

З таблиці 11.7.3 видно, що загальна потреба в телефонному зв'язку по всьому місту, включаючи житловий фонд та підприємства та організації за видами економічної діяльності, на етап 01.01.2041 р. складе 247610 номерів.

Потреба в телефонному зв'язку на нових ділянках забудови, згідно з таблиці 11.7.4, складає на етап 01.01.2041 р. – 37300 телефонів.

Рекомендується:

З урахуванням технологічних потреб в одночасному і гармонійному розвитку телекомунікаційних мереж, а також можливості випереджувального використання сучасних і перспективних засобів телекомунікацій, основними напрямками розвитку телекомунікаційних мереж в м. Миколаїв слід вважати.

- створення сучасних широкосмугових мультисервісних систем;
- транспортних мереж на базі єдиних протоколів, сумісних з Інтернет-протоколами;
- розвиток широкосмугового абонентського доступу з використанням перспективних технологічних рішень, зокрема волоконно-оптичних ліній;
- забезпечення доступу до послуг, що надаються інформаційно-довідковими службами та службами екстреного виклику, зокрема системою екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112;
- забезпечення розвитку мереж загального користування (насамперед телефонної мережі) та мереж рухомого (мобільного) телефонного зв'язку шляхом поступового переходу до мереж наступних поколінь з конвергенцією (взаємопроникненням) інформаційних, мультимедійних, телекомунікаційних та комп'ютерних технологій і послуг;
- забезпечити доступ населення до послуг Інтернет шляхом створення мережі пунктів колективного доступу.

11.7.2. Проводове мовлення

При розрахунках потреб в радіо для постійного населення прийнято 100% радіофікація, тобто 1 радіоточка на одну сім'ю, яка мешкає в одній квартирі або садибі.

В таблиці 11.7.1 наведено результати розрахунків потреб по радіомовленню по видам забудови для житлового сектора м. Миколаїв (див. розділ «телефонний зв'язок»).

В таблиці 11.7.2 приведено результати розрахунку потреб по радіомовленню в м. Миколаїв для підприємств та організацій за видами економічної діяльності (див. розділ «телефонний зв'язок»).

В таблиці 11.7.3 приведено результати розрахунків потреб по радіомовленню в житловому секторі та для підприємств та організацій за видами економічної діяльності в м. Миколаїв (див. розділ «телефонний зв'язок») в цілому по місту.

В таблиці 11.7.4 наведено результати розрахунків потреб по радіомовленню на нових ділянках житлової забудови в м. Миколаїв (див. розділ «телефонний зв'язок»).

У зв'язку із збитковістю надання послуг по поширенню програм проводового радіо, що пов'язане з використанням застарілого та енергетично неефективного обладнання, продовжується процес зменшення кількості радіоточок.

Зменшення кількості радіоточок призводить до зменшення проводових мовників.

На заміну проводовому мовленню прийде сучасне короткохвильове бездротове міське радіомовлення.

Висновки:

В таблиці 11.7.3 визначено, що потреба в радіомовленні складає на етап 01.01.2041 р. 235233 (235230) абонентів.

Потреба в радіомовленні на нових ділянках забудови згідно таблиці 11.7.4 складе на етап 01.01.2041 р. 37300 абонентів.

11.7.3. Телебачення

При проектуванні нових ділянок житлової забудови слід враховувати можливість будівництва кабельного телебачення. Головна станція кабельного телебачення повинна розміщуватись у геометричному центрі забудови відповідної території в будинку, домінуючому за поверховістю. На решті будинках слід встановлювати індивідуальні системи супутникового телебачення. Рекомендується телевізійні кабелі прокладати в телефонній каналізації. Ємність кабельної каналізації повинна враховувати потреби для забезпечення послуг: телефонного зв'язку, доступу до мережі Інтернет, кабельного телебачення, диспетчеризації.

Висновки та рекомендації:

Необхідно впроваджувати сучасні системи телевізійного мовлення по трьом основним напрямкам:

- зростання кількості колективних та індивідуальних установок супутникового телевізійного мовлення;
- впровадження широкосмугових мереж кабельного телебачення в полосі 5-862 МГц, які здатні надавати телеглядачу до 100 і більше телевізійних програм;
- впровадження і розвиток наземного телебачення при реалізації систем так званого стільникового телемовлення (багатоканальні мікрохвильові системи розподілення, локальні багатоточкові системи розподілення телевізійних програм).

Впровадження стільникового телебачення має такі переваги:

- використання ретрансляторів з низьким рівнем випромінювання, що впливає на екологію;
- висока якість сигналів і практично повна відсутність мертвих зон і низький рівень завад;
- можливість вибору користувачем більшої кількості програм;
- більш підвищена надійність за рахунок розосередження ретрансляторів;
- більш дешева абонентська установка;
- незалежність телевізійного прийому від стандартів за рахунок оцифровки сигналів.

Крім того, рекомендується впроваджувати інтерактивне телебачення, яке дозволяє реалізувати двобічний режим роботи, телефонію, телеконференції, високошвидкісний обмін інформацією по мережі Інтернет і яке можливо реалізовувати в системах кабельного телебачення.

12. Інженерна підготовка і захист території

12.1. Гідротехнічні заходи

Внаслідок обстеження території, аналізу природних умов, вивчення наявного картографічного і планового матеріалів та раніше розроблених проектів, а також, враховуючи архітектурно-планувальні рішення та перспективи розвитку міста визначився комплекс гідротехнічних заходів з інженерної підготовки та захисту території, який включає:

- 1) берегоукріплення, протизсувні заходи та благоустрій пляжів;
- 2) регулювання русел річок та струмків, благоустрій існуючих ставків і відновлення Жовтневого водосховища, ліквідацію заболоченостей;
- 3) захист від підтоплення;
- 4) протиерозійні заходи;
- 5) протипросадні і протикарстові заходи;
- 6) рекультивация порушених територій.

Гідротехнічні заходи з інженерної підготовки територій виконані на стадії схеми у відповідності з ДБН Б.2.2-12:2018 «Планування і забудова територій», ДБН Б.1.1-15:2012 «Склад та зміст генерального плану населеного пункту», ДБН В.1.1-25 -2009 «Інженерний захист територій та споруд від підтоплення та затоплення», ДБН В.2.4-3:2010 «Гідротехнічні споруди. Основні положення» на стадії схеми і не можуть бути документом для виконання робіт.

Берегоукріплення, протизсувні заходи та благоустрій пляжів

Внаслідок згінно-нагінних явищ, активної дії хвиль, підйому рівня ґрунтових вод виникає підмив і руйнування берегової смуги (абразія). Із загальної протяжності узбережжя в межах міста біля 27 км припадає на акумулятивну частину (стійкі береги), а 8,8 км – вражено абразією і зсувами. На лівобережній частині Бузького лиману території Корабельного району активізувались абразійні процеси та зсувні явища протяжністю близько 8,0 км берегової смуги.

Інститутом «Николаеводпроект» розроблений Робочий проект «Кріплення берегового укосу уздовж р. Південний Буг у межах вул. Литовченка, вул. Марії Ульянової в м. Миколаєві», згідно якого були виконані роботи по будівництву підпірної стінки на даній ділянці. Також інститутом «Николаеводпроект» розроблений Робочий проект «Берегоукріплювальні роботи уздовж р. Південний Буг у межах вул. Литовченка і вул. Колонтай у Корабельному районі м. Миколаєва». Цим проектом передбачено кріплення берегового укосу вздовж Бузького лиману в межах вищевказаних вулиць – влаштування підпірної стінки, довжиною 0,42 км.

Між маяками «Костянтинівський» та «Нижній Сіверсів» у Корабельному районі спостерігається руйнування берега шляхом обвалу та осипу ґрунту у воду. Даним розділом генерального плану передбачається виконати берегоукріплення на зазначеній ділянці з дорученням розробки проектів спеціалізованим інститутам. На етап 15-20 років в межах міста пропонується закріпити береги майже по всій протяжності рік Південний Буг та Інгул.

На міських територіях берегоукріплювальні роботи проектуються з урахуванням технічних, економічних, та естетичних вимог (із улаштуванням набережних). Влаштування *набережних* створить додатковий захист від затоплення повеневидами водами річок Південний Буг та Інгул, покращить естетичний вигляд міського середовища та створить додаткові місця для прогулянок і відпочинку міського населення. Набережні пропонується влаштувати: у районі мкр. Ліски, протяжністю близько 1,6 км; в районі вул. Куйбишева, протяжністю близько 2,0 км, та на інших ділянках берегової смуги. Загальна проектна площа набережних складатиме 15,8 га.

Як зазначалось вище, за даними УНС, окремі ділянки території міста підлягають враженню *абразією і зсувами*, а саме: - мкр. Намив, Заводський р-н – 0,08 км²; мкр.Соляні, вул.Берегова, Центральний р-н – 0,008 км², разом – 0,088 км² (8,8 га) та інші ділянки в межах

міста. Тому даним розділом пропонується на таких територіях проведення протизсувних (6,2 га) і протиабразійних (4,1 км) заходів з влаштуванням берегоукріплення.

Для максимального використання узбережжя Бузького лиману, для потреб народного господарства міста і з метою попередження подальших втрат земель, даним розділом передбачається виконати спеціальні роботи і заходи, які забезпечать їх збереження. В склад цих робіт і заходів входять роботи по благоустрою схилів (схилів споруди) і берегозахисні споруди.

Першочерговими є заходи і роботи на окремих ділянках загальною протяжністю 2,9 км, на етап 15-20 років необхідно виконати берегоукріплення на ділянках загальною довжиною 24,9 км.

До складу першочергових заходів в м. Миколаєві входять, як схилів споруди, так і берегозахисні. Набережну пропонується влаштувати вертикальну шпунтову, а на схилах – виконати вертикальне планування прилеглої території з організацією поверхневого стоку та проведення агролісомеліоративних заходів. Виконання цих заходів дозволить попередити зсувні явища.

Першочергові заходи гідротехнічного профілю включають капітальний ремонт і реконструкцію існуючих споруд гідротехнічних споруд по благоустрою узбережжя і закріпленню берега лиману; захист від підтоплення; протиерозійні та протизсувні заходи.

У Миколаєві існує 2 міських пляжі «Стрілка» (пр. Героїв України) та «Прибій» (вул. Веселинівська). Міський пляж «Стрілка», площею 60 тис. м² берегової смуги та 15 тис. м² акваторії. Пляжі знаходяться у задовільному стані, обладнанні стаціонарними та переносними об'єктами оснащення та благоустрою. Даним розділом передбачається подальший благоустрій існуючих пляжів, шляхом підсипки піску, облаштування або поточний ремонт грибокми, роздягальнями та іншим оснащенням, проведення обстеження та очищення дна акваторії пляжів. Згідно опорного плану, загальна площа існуючих пляжів - 17,73 га, на етап 15-20 років передбачено благоустрій нових - 35,7 га. Загальна площа пляжів на етап 15-20 років буде складати – 53,4 га. *Нові пляжі* передбачаються: на р. Південний Буг в районах нового житлового будівництва; р-н Ліски, площадка Матвіївка-Соляні, у Корабельному районі між Широкою Балкою та заводом «Океан»; на р. Інгул, по берегах Ракетного урочища; у тому числі інші ділянки згідно Схеми інженерної підготовки та захисту території.

Загальна площа існуючих наливних територій в межах міста складає 172,0 га, на етап 15-20 років складатиме - 257 га.

**Регулювання русел річок та струмків, благоустрій існуючих ставків і відновлення
Жовтневого водосховища. Ліквідація заболоченостей**

«Програмою соціально-економічного розвитку м. Миколаєва на 2018-2020 роки»: визначено основні напрямки щодо захисту від розвитку процесів *підтоплення, просідання ґрунту, карстових та зсувних процесів*. Для визначення і вирішення основних пріоритетних проблем затверджено і обласну Програму охорони довкілля та раціонального природокористування, якою передбачено заходи щодо забезпечення їх виконання: - зменшення скиду господарсько-побутових стоків до поверхневих водойм; - створення стійких, тобто здатних до саморегуляції та відновлення, річкових екосистем на основі збалансування ландшафтної структури водозбірного басейну.

Оскільки, русла річок Південний Буг та Інгул, струмків та їх заплави замулені та потребують розчистки, з метою їх оздоровлення рекомендується здійснити роботи по регулюванню русел річок і струмків (розчистку від побутового та будівельного сміття, від мулу і наносів, від вологолюбної рослинності, поглиблення, тощо). Проведення цих видів робіт дозволить збільшити пропускну і покращити дренажну здатності русел річок і струмків, що призведе до осушення заболочених заплавної ділянок і зниження рівня ґрунтових вод на прилеглих до заплави територіях.

По берегах річок, в ярах є несанкціоновані сміттєзвалища. Категорично забороняється скидання побутового і промислового сміття і неочищених стоків в русла і на заплавної території річок і струмків.

Заходи по розчистці русел річок рекомендується виконувати регулярно, так як із часом, русла поступово замулюються і заростають вологолюбною рослинністю.

Регулювання русел рік та струмків передбачається здійснити на ділянках загальною протяжністю близько 60,8 км.

У місті розташовано 4 мости та 2 підземних переходи; мости через водні об'єкти потребують проведення капремонту та реконструкції (необхідність та обсяги визначити після проведення відповідних обстежень). Гідротехнічні водопропускні споруди, що розташовані на струмках – пропонується до капремонту (10 шт.).

В межах міста і зони впливу м. Миколаєва в радіусі 30 км знаходяться 1 річковий вокзал та 16 причалів – Каботажний мол, Мала Корениха, Жовтневе, Намив, Нова Богданівна, Рад сад, Волна, Сади-1, Сади-2, Сади-3, Сади-4, та інші. Технічний стан причалів та гідротехнічних споруд задовільний, на етап 15-20 років пропонується виконати їх поточний (капітальний) ремонт.

Технічний стан причалів Адміністрації, розташованих у межах м. Миколаїв приведено далі (згідно листа №162/18-02-06 від 17.01.2019 Миколаївської філії ДП «Адміністрація портів

України» (адміністрація Миколаївського морського порту), що підпорядковане Міністерству інфраструктури України:

<i>№</i>	<i>№№ причалів (на 01.01.2018р.)</i>	<i>Стан причалу</i>
1.	Нульовий причал	Задовільний
2.	причал № 1	Задовільний
3.	причал № 2	Задовільний
4.	причал № 3	Задовільний
5.	причал № 4	Задовільний
6.	причал № 5	Задовільний
7.	причал № 6	Задовільний
8.	причал № 7	Задовільний
9.	причал № 9	Задовільний
10.	причал № 10	Задовільний
11.	причал № 11	Задовільний
12.	причал № 12	Задовільний
13.	причал № 13	Задовільний
14.	причал № 14	Задовільний
15.	причал № 15	Задовільний
16.	Улаштування рейдового причалу в районі «Дідової хати» з урахуванням розробки нового рекомендованого шляху	Задовільний

Даним розділом генерального плану пропонується провести розчистку, благоустрій та реконструкцію всіх існуючих водойм в межах міста.

Жовтневе водосховище, що було розташоване в балці Вітовта – було джерелом водопостачання міста. На даний час спущене, знаходиться в незадовільному стані через багатометрові донні відкладення. Передбачається відновлення водосховища, розчистка ложа, наповнення протягом 2÷3-х сезонів з метою подальшого його використання для технічних цілей. Основні технічні характеристики водосховища згідно проекту: площа дзеркала води при НПУ – 231 га; - максимальний напір на греблі - 16 м; водосховище сезонного регулювання.

До гідротехнічних споруд водосховища відносяться: земляна, водозабірна башта «КриБ», галерея водоводів. Гребля земляна, відсипана із суглинку, ширина гребню 5,5 м. Верховий укіс закріплений кам'яним мощенням та збірними залізобетонними плитами. Низовий укіс складається з двох берм, по верхній проходить залізниця, укоси закріплені посівом багаторічних трав. Ширина греблі по підшві – 128 м, довжина по гребню – 2,0 км. Стан гідротехнічних споруд незадовільний, потребує відновлення.

Даним розділом намічається виконати такі інженерно-технічні заходи і роботи по реконструкції водоймищ: - розчистку і поглиблення ложа водойм; - підсипку тіла земляних гребель і закріплення їх відкосів; - реконструкцію водопропускних і водоскидних гідротехнічних споруд /ГТС-10шт./.

Розчистці і поглибленню підлягають водойми в межах міста (крім річок Південний Буг та Інгул) загальною площею водного дзеркала 479,2 га (водойми по території міста - 248,2 га та Жовтневе водосховище - 231,0га). Розчистку ложа водоймищ здійснювати при повному спуску води з них. Для попередження заростання їх водною рослинністю необхідно максимально зменшити площу мілководної зони у водоймах. Також пропонується до розчистки значна площа акваторії лиману і річок в межах міста.

Середня глибина води в ставках у весняно-літній період повинна бути забезпечена не менше ніж 1,5 м. Земляні греблі, які потребують реконструкції необхідно підсипати до проектних відміток, відкоси закріпити: мокрі – каменем або ж залізобетонними плитами, а сухі – посівом багаторічних трав.

На берегах водойм необхідно створити прибережну захисну смугу та водоохоронну зону з посадкою деревно-кущової рослинності, а в місцях інтенсивного відвідування відпочиваючими особливу увагу слід приділити естетичному оформленню берегової смуги водойм. Джерела, які живлять водойми, необхідно розчищати і виконувати їх благоустрій.

Концепцією екологічного розвитку м. Миколаєва в XXI столітті передбачено благоустрій Соленого озера в парку Ліски.

Враховуючи мілководність та замуленість деяких водойм створюються передумови для розвитку анофелогенних (заболочених) ділянок. Для ліквідації можливого осередку малярії проводяться інженерно-меліоративні заходи. Наявність, кількість та поширення осередку малярії визначають малярійну характеристику території. При проектуванні інженерної підготовки слід складати карти анофелогенних територій та водоймищ в радіусі до 5 км з характеристикою кожного осередку.

Комплекс протималярійних заходів включає: вертикальне планування та організацію поверхневого стоку; осушення заболочених територій та зниження рівня ґрунтової води; пропуск малих водотоків в трубах; регулювання стоку; благоустрій берегів струмків та водоймищ.

Загальна площа *заболочених ділянок* у межах міста складає близько 174 га. Ліквідацію заболочених ділянок намічається виконувати шляхом влаштування відкритої або закритої дренажної системи осушення і підсипки території.

Захист від підтоплення

За даними Миколаївської філії інституту «НДІпроектреконструкція», на значній території м. Миколаєва внаслідок змін природної рівноваги у водному балансі територій, а також техногенних факторів, пов'язаних з втратами води з водоносних мереж, порушенням умов природного дренажу вод поверхневого та підземного стоку виникає інтенсивне підтоплення значних територій та об'єктів, загальною орієнтовною площею 3046,5 га.

Згідно даних Управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення м. Миколаєва до інтенсивного підтоплення схильні Корабельний район, с. Тернівка, мкр. «Намив», «Ліски», райони вул. Космонавтів та пр. Миру. Повністю обводнені райони Ш. Балка, смт. Горького, Кульбакіне. Відмічається замокання фундаментів приватних та комунальних житлових будинків - згідно заходів щодо забезпечення виконання «Програми економічного і соціального розвитку м. Миколаїв на 2018-2020 роки».

Згідно обстежень інститутів «НДІпроектреконструкція» м. Миколаїв та «УкркомунНДІпроект» м. Харків в межах міста підтоплено окремі території, а саме:

- загальна площа підтоплення Корабельного району складає 430,0 га, у т.ч. мкр. № 8 – 280,0 га, р-н Ш.Балка – 150,0 га;
- загальна площа підтоплення по Заводському району складає 850,0 га (район Ліски від пр. Леніна до русла р. П. Буг);
- загальна площа підтоплення по Центральному району становить 96,0 га (сел. Горького), та інші ділянки.

Інститутами «НДІпроектреконструкція» м. Миколаїв, «УкркомунНДІпроект» м. Харків виконувались наступні роботи: Проектно-кошторисна документація на прокладання колекторно-дренажної системи по вул. М. Ульянової – вул. Фонтанній довжиною 2,062 км; документація на будівництво колекторно-дренажної системи у р-н Ш. Балка довжиною 1,505 км; ТЕО «Екомоніторинг підземної гідросфери з метою інженерного захисту території «Ліски» у м. Миколаєві від підтоплення».

У місті діє «Програма ліквідації наслідків підтоплення території міста Миколаєва». Цією Програмою передбачається будівництво колекторно-дренажних систем за існуючими проектами у мкр. № 8 та мкр. Ш. Балка, вишукувальні роботи у мкр. Ліски та сел. Горького. Також передбачено будівництво систем інженерного захисту від підтоплення намивної території мкр. «Ліски-2» площею 750,0 га. Кошти на реалізацію вище вказаної Програми в останні роки не виділялись.

Внаслідок створення техногенного водоносного горизонту підземних вод і відповідно до підтоплення міських територій відбувається осідання в лесових ґрунтах, набрякання і зсування ґрунтів, зменшення їх міцності, затоплення підвальних приміщень і підземних

комунікацій, що призводить до зниження експлуатаційних характеристик будинків і споруд, а в окремих випадках і до їх деформації та руйнування.

При освоєнні цих територій в боротьбі з високим рівнем ґрунтових вод рекомендується застосовувати як спеціальні (влаштування дренажу, підсипки та ін.), так і загального характеру (впорядкування поверхневого стоку, гідроізоляцію та ін.) роботи.

При використанні ділянок з високим рівнем ґрунтових вод під забудову капітальними будівлями і спорудами рекомендується виконувати зниження рівня ґрунтових вод на глибину (від проектної відмітки території) не менше ніж на 2,5 м. Найбільш ефективним способом зниження рівня ґрунтових вод при такому використанні території буде влаштування дренажу, або підсипки територій, що освоюється, а при умові забудови цих територій капітальними будівлями, виконати місцеву підсипку під кожен будівлю, або ж під групу будівель.

Заболочені ділянки рекомендується засипати до відміток, які забезпечують відвід поверхневих вод з території, що підсипається. При використанні територій з високим рівнем ґрунтових вод під організацію парків, скверів, спортивних майданчиків та ін. ділянок, зниження рівня ґрунтових вод рекомендується виконати на глибину не менше 1,0 м.

На всіх ділянках, що освоюються, незалежно від їх функціонального призначення, рекомендується виконати заходи по упорядкуванню поверхневого стоку та вертикальне планування території.

З метою більш детальної розробки методів зниження рівня ґрунтових вод в кожному конкретному випадку рекомендується доручити виконати спеціалізованому інституту «Схему пониження рівня ґрунтових вод».

Протиерозійні заходи

Внаслідок *ерозійних процесів* та підмивання річкою Південний Буг схилів лівого берега відбувається їх руйнування в мікрорайоні Соляні, в тому числі в районі існуючого старого кладовища по вул. Береговій. По вул. Піщаній у мкр. Велика Корениха в м. Миколаєві зона впливу зсуву - утворення тріщин поверхні землі, тріщин у житлових будинках і будівлях, охоплює територію по схилу довжиною до 120 м і шириною 85-90 м площею 1 гектар, (згідно «Програми економічного і соціального розвитку м. Миколаєва на 2018÷2020 роки»).

Як зазначалось вище частина території міста підлягає *ерозійним процесам*, площа яких складає біля 958,2 га (в тому числі - 329,3 га з ухілами більше 15%, це Заводський район мкр. Сухий Фонтан та інші ділянки).

Даним розділом на ділянках, що підлягають ерозійним процесам, пропонується застосовувати комплекс заходів, який включає як лісомеліоративні, так і гідротехнічні роботи, по запобіганню росту ярів, а також по підготовці яружної території під забудову, будівництво транспортних магістралей, влаштування спортивних споруд, парків, тощо.

До протиерозійних заходів слід віднести роботи по організації поверхневого стоку, включаючи вертикальне планування території, влаштування закритих водостоків, водовідвідних кюветів і канав в обхід яру (або забезпечити безпечний скид води по дну яру).

Основним методом для захисту відкосів ярів від вітрової і водної ерозії є посадка деревно-кущової рослинності з посівом багаторічних трав. Ці заходи ефективні для ярів зі схилами крутизною не більше 30°. На ярах з крутими схилами виконується уположення і терасування схилів з влаштуванням проміжних берм.

Вибір протиерозійних заходів можливий тільки після виконання більш детального комплексу інженерних вишукувань на подальших стадіях проектування. Виконання вище наведених заходів дозволить ліквідувати шкідливі наслідки ерозійних процесів.

Обстеження еродованих та деградованих земель необхідно виконати спеціалізованими інститутами.

Противпросадні і протикарстові заходи

Створення техногенного водоносного горизонту підземних вод призвело до значних змін в лесових ґрунтах. Внаслідок набрякання лесових ґрунтів, зменшення їх міцності відбувається осідання та зсування лесових ґрунтів.

За інформацією інституту «НДІпроектреконструкція» спостерігаються провальні деформації ґрунту, які часто бувають близько розташовані до існуючих будинків.

Такі провали класифікуються як «псевдокарстові» прояви, які пов'язані з несприятливими інженерно-геологічними процесами. Більш ретельні дослідження на сьогодні не проводилися. Картографічна інформація щодо визначення місця таких ділянок відсутня, тому при будівництві має проводитись більш детальне обстеження.

В разі прояву таких ґрунтів як лесовидні суглинки, для підготовки основи під капітальну забудову необхідно виконати більш детальне інженерно-геологічне та інженерно-будівельне обстеження ділянок під будинки і споруди.

При замочуванні основи, складеної просадними ґрунтами, стійкість та експлуатаційна надійність споруд забезпечується водозахисними та конструктивними заходами, спрямованими на запобігання просідним властивостям ґрунтів:

- в межах деформаційної зони чи її частини – улаштуванням ґрунтових подушок, витрамбовка котлованів;
- в межах всього просідного шару необхідно виконувати глибинне ущільнення ґрунтовими палями, що попередньо замочені в нижніх шарах просідних ґрунтів;

- прорізкою просідних ґрунтів основи фундаментів із забивних, набивних та буронабивних паль, а також з використанням стовпів чи стрічки з ґрунтів, що закріплені хімічним, термічним чи іншим способом, а також заглибленням фундаментів;
- вертикальним плануванням ділянки забудови, якісним заповненням пазух котлованів та траншей, виключенням витоку води із водонесучих комунікацій на проєктованій території.

Як зазначалось вище, за даними УНС, окремі ділянки території міста підлягають враженню *карстовими процесами* - Заводський район, мкр. Сухий Фонтан.

На територіях з карстовими явищами при освоєнні окремих ділянок під забудову інженерну підготовку проєктують на основі прогнозу можливих змін природних умов не тільки у межах забудованої ділянки, але і на територіях, де виявляються гідрогеологічні і гідрологічні особливості карсту.

Необхідно включення питання проведення науково-технічних досліджень з вивчення наявності і розвитку екзогенно-геологічних процесів в межах територій до відповідних природоохоронних програм та визначення шляхів фінансування програмних завдань.

З метою захисту від карстів також необхідно своєчасно виконувати відповідні заходи по рекультивациі порушених територій та по захисту територій від шкідливої дії вод, виконувати всі заходи, намічені спеціальними галузевими програмами по захисту територій і населених пунктів.

Даним розділом передбачено проведення протикарстових заходів вразі їх прояву згідно інженерно-геологічних вишукувань та досліджень під кожний конкретний будинок чи споруду. Тому на даній стадії проєктування неможливо визначити території, де необхідно конкретно проведення таких заходів. Такі заходи рекомендується першочергово враховувати при обстеженні та виконанні забудови на нових ділянках будь-якого будівництва.

Рекультивациія порушених територій

Згідно даних державної статистичної звітності та графічних матеріалів даного проєкту, на території міста Миколаєва є порушені ділянки, зокрема в Корабельному та Заводському районах.

На виконання «Програми залучення вітчизняних та іноземних інвестицій у м. Миколаєві» частково були проведені дослідження щодо можливості розробки проєкту рекультивациі міського полігону ТПВ (Корениха) та видобутку біогазу (метану) разом із представником «Інституту інформації та досліджень Мізухо», Японія.

При проведенні рекультивациі на всіх видах порушених територій необхідно проводити ретельне обстеження та враховувати розміри порушень поверхні, фізичні і біологічні властивості ґрунтів, можливість застосування тієї або іншої технології відновлення території.

Заходи по відновленню порушених територій вибираються залежно від інженерно-геологічних умов, виду використання і типів порушення (повне і часткове засипання глибоких ям і виробок, розрівнювання зритих місць, роботи по запобіганню подальшому руйнуванню порушених територій).

Порушені території кар'єрів та відвалів підлягають проведенню на них поетапної рекультивації: в першу чергу виконуються планувальні роботи, терасування та засипка, потім укладається шар рослинного ґрунту, посадка дерев і кущів, посів багаторічних трав. Такі території в основному використовуються для зон зелених насаджень.

Порушені території після комплексу відбудовних робіт використовуються для створення зон зелених насаджень загального та обмеженого користування, спеціального призначення; промислових зон і зон зовнішнього транспорту; житлових районів і мікрорайонів; зон водо регулюючих гідротехнічних споруд; рибо - і сільськогосподарських; водопостачання; комунально-складських зон.

Даним розділом генерального плану також рекомендується проведення рекультивації полігону ТПВ.

Об'єми та вартісні показники визначені орієнтовно та потребують уточнення на подальших стадіях проектування.

Всі заходи з інженерної підготовки території показані на схемі «Інженерна підготовка та захист території».

Основні гідротехнічні заходи з інженерної підготовки та захисту території в межах міста Миколаїв

№№ п/п	Назва заходів	Одиниця виміру	Кількість
1.	Захист від підтоплення	га	3046,5
2.	Берегоукріплення	км	84,0
3.	Влаштування та благоустрій набережних	га/км	5,5/8,1
4	Намив території	га	85,0
5	Гідротехнічні водопропускні споруди (капремонт)	шт.	10
6	Влаштування і благоустрій пляжів	га	19,0
7	Регулювання (розчистка) русел річок/ струмків	км	54/6,8
8	Розчистка водойм + влаштування та благоустрій Жовтневого водосховища	га	479,2
9	Ліквідація заболоченостей	га	174,0
10	Протиабразійні заходи	км	4,1
11	Протизсувні заходи	га	6,2
12	Протиерозійні заходи	га	958,2
13	Рекультивація порушених територій	га	266,0

12.2. Дощова каналізація

Враховуючи існуючу систему водовідведення, рельєф, містобудівне освоєння, генпланом розроблено принципову схему організації та відведенню дощових та талих вод, яка передбачає

влаштування окремих систем дощової каналізації (враховуючі існуючі мережі) з влаштуванням у кожній системі окремих очисних споруд.

Відведення дощових вод з території існуючої та нової забудови передбачається комбінованим методом – відкритим способом: по спланованій поверхні до лотків проїзних частин вулиць з подальшим відведенням через дощоприймальні колодязі до системи дощової каналізації; та закритою мережею дощової каналізації, яка відводить води до проектних очисних споруд, що влаштовуються на існуючих та проектних випусках. Випуск очищеного стоку здійснюється у Південний Буг, Бузький лиман та Інгул. На наступних стадіях проектування, при розробленні спеціалізованого проекту по будівництву системи дощової каналізації міста, необхідно провести додаткові вишукування з метою визначення питань щодо будівництва глибоководних випусків.

На очисних спорудах дощової каналізації передбачити повну очистку поверхневого стоку відповідно з нормами Правил охорони поверхневих вод від забруднення стічними водами. Система дощової каналізації повинна забезпечити очищення найбільш забрудненої частини дощового стоку, не менш 70% об'єму поверхневих стічних вод, ДБН В.2.5-75:2013.

На найбільш забруднених територіях промислових та комунально-складських зон, автотранспортних підприємств, автостоянок, гаражів, автозаправних станцій та інших джерел забруднення, залежно від особливостей їхнього функціонального використання, необхідно створити локальні системи водовідведення й очищення дощових вод різного ступеня складності з максимальною можливістю використання стоку для оборотного водопостачання або для поливу території. При неможливості оборотного використання стоків їх необхідно підключати до міських мереж дощової каналізації.

Разом із забудовою нових ділянок паралельно передбачено будівництво зливових колекторів та очисних споруд дощової каналізації.

Схемою передбачено:

- проведення інвентаризації існуючих мереж їх прочищення та ремонт;
- встановлення решіток на дощоприймальних колодязях (де відсутні);
- відновлення оглядових та дощоприймальних колодязів, що скриті під твердим покриттям;
- виконання ремонту водовідвідних лотків з заміною окремих елементів;
- виконання накриття водовідвідних лотків з/б плитами (в окремих місцях);
- виконання робіт по відключенню існуючих несанкціонованих врізок побутової та промислової каналізації до зливових мереж;
- розроблення спеціалізованого проекту щодо будівництва дощової каналізації м. Миколаєва з враховуванням планувальних рішень генерального плану;

- розширення, доповнення та реконструкція існуючої дощової мережі;
- будівництво нових головних та магістральних колекторів, до яких підключаються колектори з прилеглих вулиць та мікрорайонів;
- будівництво очисних споруд дощової каналізації;
- підключення усіх існуючих випусків дощової каналізації у водні об'єкти у проектну мережу, а при неможливості підключення - будівництво на цих випусках очисних споруд.

На весь прогностичний період передбачається влаштування:

- дощової каналізації - близько 207,2 км;
- очисних споруд дощової каналізації - 39 об'єктів;

Враховуючи стан існуючої системи відведення дощових та талих вод, генеральним планом запропоновано виконання невідкладних заходів з реконструкції існуючих мереж та будівництва нових мереж та очисних споруд на впусках стоку. Передбачено будівництво зливової каналізації по наступним проблемним територіям:

- проспект Центральний від Херсонського шосе до 3 Слобідської;
- проспект героїв України;
- вулиця Китобоїв;
- вулиця Вінграновського;
- 100 квартал;
- мкр. «Соляні»
- мкр. Північний (вулиця Архітектора Старова. 4,4г,6,6в,г);
- вулиця 8 Березня, 103,105,105а;
- вулиця 8 Поперечна.9;
- вулиця Погранична.43.43-а,47,47а.

Для забезпечення надійної та сталої роботи системи дощової каналізації необхідно:

- придбати спеціальні автомашини (пилососи) для прочищення;
- виконувати регулярне прочищення (як найменше один раз на рік) колекторів, дощоприймальних та оглядових колодязів, проводити регулярну розчистку відкритих мережі: водовідвідних каналів та каналів.

Остаточні умови будівництва систем дощової каналізації (мереж та споруд), місця розміщення очисних споруд, місця випуску очищених стоків уточнюються на наступних стадіях проектування відповідно технічних умов експлуатуючих організацій та гідравлічних розрахунків.

Генпланом розроблені тільки принципові рішення по відводі дощових і поверхневих вод. Зважаючи на масштаб розроблення 1:10000, розроблена схема дощової каналізації

підтверджує можливість здійснення планувального вирішення території, береться за основу та потребує уточнення на наступних стадіях проектування.

13. Території спільних інтересів м. Миколаїв та суміжних територіальних громад

Території спільних інтересів м. Миколаїв об'єднують чотири адміністративних райони – Вітовський, Миколаївський, Новоодеський, Очаківський та м. Очаків, як місто обласного значення. Територія спільних інтересів м. Миколаєва як ареал безпосереднього впливу, є компактною системою міських і сільських поселень, об'єднаних з центром і між собою інтенсивними виробничими, комунально-господарськими, трудовими, рекреаційними та іншими зв'язками.

Територія спільних інтересів бере активну участь у створенні умов для м. Миколаєва та у виконанні ним функцій адміністративного центру області, приймаючи на себе частину виробничих, управлінських і соціальних видів діяльності.

Площа території спільних інтересів м. Миколаєва становить 5,8 тис. км², або 23,7% від загальної площі області, у тому числі Вітовського району – 1,46 тис. км², Миколаївського – 1,43 тис. км², Новоодеського – 1,43 тис. км² та Очаківського (з м. Очаків) – 1,5 тис. км².

На території спільних інтересів проживає 141,4 тис. осіб (12,5% населення області), у тому числі міське населення – 37,2 тис. осіб (12,8% міського населення області) ^{*/}, сільське населення – 104,2 тис. осіб (29,2% сільського населення області).

Загальна щільність населення території спільних інтересів – 24,4 осіб/км² при середній по області 46,2 осіб/км².

На території спільних інтересів м. Миколаїв знаходяться 4 адмінрайони; 2 міста – м. Нова Одеса та Очаків; 3 селища міського типу – смт Воскресенське, Первомайське, Ольшанське; 10 об'єднаних територіальних громад – Воскресенська, Галицинівська, Шевченківська, Веснянська, Куцурубська, Михайлівська, Нечаянська, Ольшанська, Радсадівська, Чорноморська та 164 сільські населені пункти. Кількість адміністративно-територіальних одиниць в зоні наведена нижче у таблиці 13.1.

Таблиця 13.1

Кількість адміністративно-територіальних одиниць в зоні впливу

Перелік адміністративно-територіальних одиниць	Територія (тис. км ²)	Населення (тис. осіб)	Міста (од.)	Селища міського типу(од.)	ОТГ	Сільські населені пункти
Територія спільних інтересів – всього, у т.ч.	5,82	141,4	2	3	10	164

^{*/} без урахування чисельності населення м. Миколаєва.

Перелік адміністративно-територіальних одиниць	Територія (тис. км ²)	Населення (тис. осіб)	Міста (од.)	Селища міського типу(од.)	ОТГ	Сільські населені пункти
- Вітовський р-н	1,5	49,8	-	2	3	42
- Миколаївський р-н	1,4	29,7	-	1	4	51
- Новоодеський р-н	1,4	32,7	1	-	1	41
- Очаківський р-н	1,5	15,1	-	-	2	30
- м. Очаків	-	14,1	1	-	-	-

Згідно пропозицій Мінрегіону у проекті адміністративно-територіального устрою субрегіонального рівня Миколаївської області в межах території спільних інтересів м. Миколаїв передбачено створення ще трьох об'єднаних територіальних громад – Миколаївської, Новоодеської і Очаківської.

По території спільних інтересів проходять важливі магістральні залізничні лінії, які формують Миколаївський вузол: одноколіїні неелектрофіковані лінії Миколаїв – Колотівка, Миколаїв – Долинська, Миколаїв – Снігурівка – Апостолове, Миколаїв – Херсон – Джанкой. Станція Миколаїв має внутрішньовузлове з'єднання Миколаїв – Миколаївський морський порт, Миколаїв – Вантажний – Миколаївський річковий порт.

На території спільних інтересів розташовані залізничні станції: Миколаїв, Миколаїв – Вантажний, Жовтнева, Прибузька, Ясна Зоря, Засілля, Кульбакіне, Горохівка та ряд інших.

По залізничному транспорту передбачається:

В межах Миколаївської області пройдуть траси двох міжнародних залізничних коридорів:

ЧЕС з відгалуженнями – Колосівка-Миколаїв-Херсон-Чаплине-Бердянськ;

Євроазійський – Херсон-Миколаїв-Одеса.

Траси даних коридорів пройдуть частково по існуючій залізниці сполученням Одеса-Херсон, а також по проектній ділянці залізниці, яку відповідно рішень схеми планування території Миколаївської області планується звести від станції Ясна Зоря. Далі вона пройде зі сходу від Миколаєва до межі Херсонської та Миколаївської області. По трасам міжнародних залізничних коридорів передбачається влаштування двох колій на перегонах та електрифікація. Перетин трас залізничних коридорів з мережею автомобільних доріг передбачається влаштовувати в різних рівнях.

Згідно Схеми планування території Миколаївської області із заходу від Миколаєва передбачається влаштування проектної залізниці, яку пропонується звести на ділянки від ст. Трихати до м. Очакова.

Територія спільних інтересів м. Миколаєва має розвинену мережу доріг, яка є складовою частиною обласної системи доріг.

Нижче, в таблиці 13.2, наведений перелік всіх автомобільних доріг державного і місцевого значення, що проходять по зоні впливу м. Миколаїв.

Таблиця 13.2

№ з/п	Індекс дороги	Значення дороги	Маршрут проходження дороги	Технічна категорія проїзної частини
1	М - 14	Міжнародна	Одеса – Мелітополь – Новоазовськ (на Таганрог)	II
2	Н – 11	Національна	Дніпро-Миколаїв (через Кривий Ріг)	I,II
3	Н – 14	Національна	Олександрівка - Кропивницький - Миколаїв	II,III
4	Н – 24	Національна	Благовіщенське - Миколаїв (через м. Вознесенськ)	I-III
5	Р – 55	Регіональна	Одеса - Вознесенськ - Новий Буг	II,III
6	T-15-03	Територіальна	Обхід м. Нової Одеси	II
7	T-15-04	Територіальна	Первомайськ - Новоукраїнка	III
8	T-15-06	Територіальна	Миколаїв - Доманівка - Берізки	II,III
9	T-15-07	Територіальна	Миколаїв - Парутине - Очаків - база відпочинку "Чорноморка"	III, IV
10	T-15-08	Територіальна	Калинівка - Снігурівка	III
11	T-15-10	Територіальна	/Н-24/ - Арбузинка - Єланець - Нова Одеса	III
12	T-15-13	Територіальна	Нечаяне - Очаків	III, IV
13	T-15-15	Територіальна	Федорівка - Рибаківка - база відпочинку "Лугове"	III, IV
14	O151402	Обласна	а/д (Веселинове-Покровка-ад(Миколаїв-Берізки))-Шостаківська річкова пристань	IV
15	O151403	Обласна	а/д (Веселинове-Покровка-а/д (Миколаїв-Берізки))-залізн.ст.Ясна Зоря	III
16	O151404	Обласна	а/д (Веселинове-Покровка-а/д (Миколаїв-Берізки))-Ковалівський меморіал	IV
17	O151405	Обласна	а/д(Веселинове-Покровка-а/д (Миколаїв-Берізки))-Трихати	IV
18	O151406	Обласна	а/д (Миколаїв-Берізки)-Зелений Гай - Ковалівка	IV
19	O151407	Обласна	Корчине-Новоюр'ївка-Ольшанське	IV
20	O151408	Обласна	а/д (Одеса-Новоазовськ)-Комсомольське	IV
21	O151409	Обласна	а/д (Одеса-Новоазовськ)-Крива Балка	IV

№ з/п	Індекс дороги	Значення дороги	Маршрут проходження дороги	Технічна категорія проїзної частини
22	O151410	Обласна	а/д (Одеса-Новоазовськ)-Петрівка-Зелений Яр	IV
23	O151411	Обласна	Зелене-Безводне-Жовтневе	IV
24	O151412	Обласна	а/д (Миколаїв-Очаків)-Мала Корениха	IV
25	O151413	Обласна	а/д (Миколаїв-Очаків)-Мала Корениха-Радсад	IV
26	O151414	Обласна	а/д (Миколаїв-Берізки)-Петрово-Солониха	IV
27	C151401	Районна	а/д (Веселинове-(Миколаїв-Берізки))-Суша Балка	IV
28	C151402	Районна	а/д (Веселинове-(Миколаїв-Берізки))-Андріївка	IV
29	C151403	Районна	а/д (Миколаїв-Берізки)-Новоселівка-Трихатське	IV
30	C151404	Районна	а/д (Миколаїв-Берізки)-Червоне Поле	IV
31	C151405	Районна	а/д (Одеса-Новоазовськ)-Радгоспне	IV
32	C151406	Районна	а/д (Одеса-Новоазовськ)-Сеньчине	IV
33	C151407	Районна	Нечаяне-Лук'янівка	IV
34	C151408	Районна	а/д (Велика Корениха-Кам'янка)-Шурине	IV
35	C151409	Районна	а/д (Миколаїв-Очаків)-Новобогданівка	IV
36	C151410	Районна	а/д (Зелене-Жовтневе)-Новомихайлівка	IV
37	C151411	Районна	Кір'яківка-Кам'яна Балка	IV

Як видно з таблиці наведеної вище, практично всі автомобільні дороги мають категорію проїзної частини, що відповідає значенню дороги. Виключення становить проїзна частина автомобільної дороги М – 14 сполученням Одеса – Мелітополь – Новоазовськ (на Таганрог), яка відповідає параметрам II категорії.

Перевезення пасажирів автомобільним транспортом у зовнішньому сполученні здійснюється з території двох автовокзалів (далі - АВ-1 та АВ-2).

Поблизу міста Миколаїв пройдуть траси двох міжнародних автомобільних коридорів, які намічено під реконструкцію (траса проходить здебільшого по існуючим автомобільним дорогам):

- **ЧЕС** (чорноморське економічне співтовариство) сполученням Рені-Ізмаїл-Одеса-Миколаїв-Херсон-Мелітополь-Бердянськ-Маріуполь-Новоазовськ.
- **Євразійський** сполученням Одеса-Миколаїв-Херсон-Джанкой-Керч.

Окрім того, в зоні впливу міста Миколаєва пройде траса одного міжнародного автомобільного коридору, який намічений до будівництва:

- **Євразійський (новий)** сполученням Одеса-Миколаїв-Херсон-Джанкой-Керч.

Передбачається будівництво північного обходу Миколаєва, на ділянці від траси автомобільної дороги М – 14 сполученням Одеса – Мелітополь – Новоазовськ (на Таганрог) до а/д Н – 24 сполученням Благовіщенське - Миколаїв (через м. Вознесенськ).

Відповідно до Схеми планування території Миколаївської області передбачається зміна статусу низки автомобільних доріг:

№ з/п	Дорога, на якій пропонується провести зміну статусу	Існуючий/ проектний статус автомобільної дороги	Ділянка зміни статусу	Причина, по якій пропонується змінити статус
1	Н-24	Національна/ міжнародна	Від м. Миколаєва до с. Білоусівка	Траса даної дороги проходить по території трьох областей та виконує роль меридіонального зв'язку між трасами п'ятьох міжнародних транспортних коридорів
2	М-14	Міжнародна/ регіональна	Від с. Чапаєвка до виходу з території області	Проходження трас проектних міжнародних автомобільних коридорів, які проходять фактично паралельно до а/д М – 14. Проте вони проходять поза межами населених пунктів і весь транзитний транспортний потік буде рухатися по ним.
3	Т-1513	Територіальна/ регіональна	По всій довжині	Розвиток Очаківського морського порту та розвиток рекреаційних територій поблизу м.Очаків

З метою виносу транзитних транспортних потоків за межі міста передбачається завершення будівництва північно-східного обходу Миколаєва, який частково вже реалізовано. Після завершення його будівництва, враховуючи спорудження нового мосту через р. Південний Буг, цей полукільцевий обхід Миколаєва стане складовою частиною магістралі державного значення Одеса – Миколаїв – Мелітополь – Новоазовськ, яку буде винесено за межі міста, і яка об'єднає між собою всі дороги, що підходять до Миколаєва. Завдяки цьому транзитні потоки

автотранспорту будуть проходити в обхід міста і, що особливо важливо, в обхід його центральної частини.

Намічається також будівництво південно-східного обходу міста. Нова ділянка автодороги Миколаїв – Станіслав – Херсон пройде вздовж межі міста і з'єднається з автодорогою Одеса – Миколаїв – Мелітополь – Новоазовськ.

Згідно із Концепцією створення і функціонування національної мережі міжнародних транспортних коридорів в Україні для забезпечення їх ефективної роботи намічено розмістити транспортно-складські комплекси в м. Миколаєві та м. Очакові.

В межах території спільних інтересів, включно з м. Миколаєвом, сформувався потужний морський транспортний вузол, де функціонують три морські і один річковий порт, розташовані безпосередньо у місті, а також чотири розрізнені порти у м. Очаків.

У зв'язку з політичною ситуацією в країні, особливо гостро постало питання щодо влаштування глибоководних портів.

Зараз Дніпро-Бузький регіон має порти, що пов'язані водними шляхами з багатьма країнами світу, та мають систему організованих підходів до них (залізничних, автомобільних). Також інтенсивно йде будівництво нових приватних терміналів. Крім того, потрібно враховувати такі фактори та існуючі проблеми, що потрібно вирішувати, і які у перспективі можуть впливати на формування вантажообігу, це:

1/ відсутність електрифікованої залізниці в портах Миколаївського регіону (нині майже до всіх портів в Україні підведена електрифікована залізниця).

2/ недостатня пропускна спроможність залізниці, що має на головних напрямках до Миколаївського транспортного вузла одноколіїні лінії;

3/ недостатній розвиток залізничних припортових станцій;

4/ до цієї пори не вирішено питання про будівництво нового мосту через Південний Буг, що дасть можливість збільшити об'єми транзитних вантажних потоків через Миколаївський транспортний вузол.

14. Стратегічна перспектива розвитку населеного пункту

Проведений аналіз стратегічних напрямків територіального розвитку міста дозволив виявити стратегічну перспективу територіально-планувального і функціонального розвитку міської структури з урахуванням усієї сукупності планувальних обмежень, властивостей і якостей території як міста, так і прилеглої до неї території.

Розроблена стратегічна перспектива розвитку міста не має визначених часових рамок реалізації, вона покликана забезпечити сталість розвитку міста, його планувальної структури незалежно від важко прогнозованих інвестиційних процесів, які пов'язані з розвитком господарського комплексу. Рівень інвестицій в розвиток житлово-цивільного будівництва,

інженерно-транспортної інфраструктури значною мірою не впливатиме на зміну функціонально-планувальних рішень, а лише на строки їх реалізації.

Стратегічна перспектива розвитку планувальної структури міста дає можливість планомірного розвитку усіх функціональних зон на віддалену перспективу.

Враховуючи містобудівну ситуацію, що склалася, місто розвиватиметься більшою мірою у південному та північному напрямках. Значну кількість містобудівних пропозиції буде зосереджена в центральній частині міста, зокрема за рахунок реконструкції як виробничої так і житлової забудови.

Розширення меж міста на етап 15-20 років (01.01.2041р.) генерального плану передбачається в північному напрямку за рахунок включення територій Миколаївського міжнародного аеропорту та територій вздовж траси Р-06.

У центральній, східній південно-західній частинах міста, враховуючи інноваційні тенденції щодо його подальшого розвитку, передбачається створення інноваційних зон (індустріальні парки «Енергія», «Миколаїв» та багатофункціональну інноваційну зону технопарку «Миколаїв 1788»).

Південний, північний, центральний та західний напрями передбачені для розвитку сельбищної зони.

Функціонально-планувальна модель насамперед передбачає інтенсифікацію використання міських територіальних ресурсів: реконструкцію застарілого житлового фонду.

На позарозрахунковий етап (етап стратегічної перспективи) у центральній частині міста (вздовж проспекту Центральний, вул. Чкалова, вул. Погранична, вул. Кузнецька) передбачається резерв реконструкції існуючих кварталів забудови та застарілого та аварійного житлового фонду під багатоквартирну та громадську забудову (близько 65,0га). Такі пропозиції надані і з метою завершення композиції кварталів, що склалися, які на даний момент хаотично забудовані різними типами забудови. Для формування комплексного підходу для кварталів, що реконструюються рекомендується розроблення Детальних планів території.

Проектом визначена можливість розвитку сельбищної зони для військовослужбовців та їх сімей в районі вул. Героїв України, м-н Сонячний, вул. Леваневців, сел. Горького, вул. Садова, вул. Океанівська. Території спеціального призначення, які розміщуються на Аляудському півострові рекомендовані до перепрофілювання в курортно-рекреаційну зону, зокрема для віськовослужбовців.

Поверховість забудови центральної частини міста регламентується науково-проектною документацією «Історико-архітектурний опорний план м. Миколаїв з визначенням меж і режимів використання зон охорони пам'яток та історичних ареалів», зонами обмеження по

висоті забудови на приаеродромних територіях, в зоні впливу РТО. Реконструкція кварталів дасть можливість сформувати повноцінну забудову центральної частини міста.

Виходячи з планувальних напрямків розвитку м. Миколаїв і враховуючи необхідність подальшого поліпшення житлових умов населення, визначені як резервні (після 2041 р.) наступні території:

- реконструкція під багатоквартирну забудову (3-5 поверхів) (м-н Ялти, вул. Чкалова-Погорілова, вул. Кузнецька, мікрорайони 109 та 111, «Селище залізничників» – близько 75 га;
- для розміщення багатоквартирної забудови: частина ділянки «Матвіївка - 1» - 66 га, м-н 108 -12 га ;
- для розміщення садибної забудови: в районі ділянок «Матвіївка -2» та «Матвіївка -3» - 123 га, ділянки «Балабанівка» - 12,0 га, «Богоявленське» - 12,0 га вул. Степова - 12,0 га

Крім того проектом запропоновано переведення дачної і садової забудови в районі Ракетного урочища, Широкої балки, Варварівка (вздовж вул. Північна від вул. Мічуріна до вул. Бузька), в р-ні Тернівки, в р-ні вул. Космонавтів та Залізнична у садибну забудову за умови приведення вказаних територій до параметрів садибної забудови і забезпечення заходів з інженерної підготовки та захисту територій.

Загальна будівельна ємність стратегічна перспектива розвитку міста в залежності від структури поверховості і можливих змін показників нормативної щільності забудови може оцінюватися в 15 млн.м².

Надаються пропозиції щодо винесення житлової садибної забудови з промислової зони міста (в р-ні вул. Заводська, Тепла, 295 Стрілецької дивізії) з наступним переведенням звільнених територій у виробничу зону (близько 13,0 га).

15. Заходи з реалізації генерального плану

Організаційне забезпечення реалізації генерального плану має здійснювати спеціально уповноважений орган місцевої виконавчої влади, основною функцією якого є контроль за виконанням рішень генерального плану.

Згідно чинного законодавства міська рада та її виконавчі органи мають керуватися генеральним планом під час:

- вирішення питань щодо розташування та проектування нового будівництва, здійснення реконструкції, капітального ремонту об'єктів містобудування та упорядкування територій;
- вирішення питань вибору, вилучення, надання у власність чи користування земельних ділянок, розміщення об'єктів містобудування;
- організації розроблення та затвердження плану зонування території міста, детальних планів території, іншої містобудівної документації та проектів;

- розроблення і затвердження місцевих містобудівних програм та програми соціально - економічного розвитку міста;
- організації роботи з проведення оцінки впливу діяльності підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності на стан довкілля;
- встановлення на відповідних територіях режиму використання земель, передбачених для містобудівних потреб.

Реалізація генерального плану - це безперервний процес актуалізації та проектування, який стає можливим за умов створення і ведення *моніторингу реалізації генерального плану* на основі створення банку даних з містобудівної документації засобами комп'ютерних технологій. Управління реалізацією положень генерального плану базується на постійному коригуванні проектних рішень, пов'язаному з неминучими змінами різних чинників, що не завжди піддаються прогнозуванню економічного, соціального, демографічного, природного характеру.

Система моніторингового нагляду має контролювати хід реалізації містобудівних програм, порівнювати результати з проектними розробками та повідомляти органи місцевого самоврядування про необхідність коригування рішень, що суперечать проекту та можуть викликати небажані ускладнення містобудівної ситуації.

Діючим законодавством передбачається право місцевих Рад за взаємною угодою перерозподіляти управлінські повноваження, створювати асоціації для вирішення спільних питань.

Після затвердження у встановленому порядку генерального плану м. Миколаїв органам місцевого самоврядування із залученням спеціалізованих організацій необхідно розробити комплексний пакет проектно-планувальної документації:

1. план зонування території м. Миколаїв;
2. план червоних ліній;
3. детальні плани територій районів перспективного будівництва;
4. детальні плани територій промислових зон;
5. план земельно-господарського устрою;
6. створення системи містобудівного кадастру;
7. розробити спеціалізований проект і винести в натуру прибережні захисні смуги та водоохоронні зони;
8. розробити проект «ТЕО розвитку каналізації міста» з обов'язковим погодженням з органами екології;
9. розробка та впровадження «Правил приймання стічних вод у систему каналізації м. Миколаїв».

10. існуючий полігон потребує закриття з послідуною рекультивацією та санацією його території, з забезпеченням роботи установок по відбору біогазу (дегазація), для цього необхідно розробити спеціалізований проект рекультивації
11. розробити (коригувати) галузеву Схему водопостачання м. Миколаїв (після затвердження генерального плану) у відповідності з новими рішеннями

16. Основні показники

Показники	Одиниця виміру	Існуючий стан	Етап 15-20 років 01.01.2041р.
1. Населення	тис. осіб	486,3	507,7
2. Територія, всього, у т.ч.:	га	25282,6	26140,0
Житлова забудова, всього, у тому числі:	---»---	5479,0	6606,0
- багатоквартирна	---»---	862,0	1074,0
- садибна	---»---	4617,0	5532,0
Громадська забудова	---»---	763,0	923,0
Виробнича забудова	---»---	1576,0	1827,0
Комунальна та складська забудова	---»---	640,0	755,0
Території транспортної інфраструктури, всього, у тому числі:	---»---	1164,0	1924,0
- вулично-дорожньої мережі	---»---	610,0	996,0
- зовнішнього транспорту	---»---	554,0	928,0
Ландшафтно-рекреаційні та озеленені території загального користування, всього, у тому числі:	---»---	1725,0	2253,0
- озеленені території загального користування	---»---	713,0	1148,0
з них території природно-заповідного фонду	---»---	129,5	129,5
- дач та садівницьких кооперативів	---»---	741,0	741,0
- озеленені території	---»---	271,0	-
- ландшафтно-рекреаційні	---»---	-	364,0
Території природно-заповідного фонду	---»---	1031,0	975,0
у тому числі водна поверхня заказника «Жовтневе водосховище»	---»---	-	231,0
Спецтериторії	---»---	2175,0	2175,0
в тому числі житлова забудова	---		6,0
Території сільськогосподарського призначення	---»---	2884,4	398,8
Водні поверхні	---»---	7617,2	7579,2
Озеленені території спеціального призначення	---»---	-	724,0
Інші території	---»---	228,0	-

Показники	Одиниця виміру	Існуючий стан	Етап 15-20 років 01.01.2041р.
3. Житловий фонд, всього	<u>млн. м²</u> кількість квартир, будинків (тис. од)	<u>10,6</u> 199,0	<u>13,3</u> 229,9
у т. ч. непридатний (ветхий та аварійний) житловий фонд	тис. м ²	11,0	
Розподіл житлового фонду за видами забудови:			
- одноквартирна (садибна)	<u>млн. м²</u> кількість квартир, будинків (тис. од)	<u>3,0</u> 38,1	<u>3,89</u> 47,3
- багатоквартирна	---»---	<u>7,6</u> 160,9	<u>9,41</u> 182,6
Забезпеченість у середньому на одного жителя загальною площею	м ²	21,8	26,2
Вибуття житлового фонду	млн. м ²		0,3
4. Нове житлове будівництво, всього	<u>млн. м²</u> кількість квартир, будинків (тис. од)		<u>3,0</u> 37,3
у тому числі:			<u>0,9</u>
- одноквартирне (садибне)	---»---		9,3
- багатоквартирне	---»---		<u>2,1</u> 28,0
5. Об'єкти громадського обслуговування			
- заклади дошкільної освіти	місць	11675	16935
- заклади загальної середньої освіти	учнів	45387	54197
- заклади (центри) первинної медичної допомоги (кабінети сімейних лікарів загальної практики, амбулаторії) і вторинної медичної допомоги (поліклініки, диспансери, діагностичні центри тощо)	відв. за зміну	3402	7880
- пожежні депо	<u>об'єкт</u> пож. авт.	<u>6</u> 29	<u>19</u> 85
6. Вулично-дорожня мережа та транспорт			

Показники	Одиниця виміру	Існуючий стан	Етап 15-20 років 01.01.2041р.
Протяжність магістральних вулиць загальноміського значення	км	244,0	318,0
у тому числі:			
- загальноміського значення	км	124,6	146,2
- районного значення	км	119,4	171,8
Щільність мережі магістральних вулиць	км/км ²	1,8	2,0
Загальна довжина ліній міського пасажирського транспорту /по осі вулиць/	км	170,0	278,5
у тому числі:			
- автобус	- // -	166,2	274,7
- трамвай	- // -	39,0	48,9
- тролейбус	-- // -	26,0	28,0
Щільність мережі наземного пасажирського транспорту	км/км ²	1,3	1,8
Загальний рівень автомобілізації у тому числі легковими індивідуальними автомобілями	одиниць/тис. мешк.	285 237	380 320
Кількість місць постійного зберігання автомобілів	машино-місць	41900	131100
<u>Каналізація</u>			
Загальне надходження стічних вод	тис.м ³ /добу	54,30	209,13
Сумарна потужність очисних споруд	тис.м ³ /добу	104,00	210,00
<u>Електропостачання</u>			
Сумарне споживання електроенергії	млн.кВт×години/рік	н.д	1864,09
Загальне навантаження	тис.кВт	н.д	337,02
<u>Теплопостачання</u>			
Потужність централізованих джерел тепла, всього	МВт	1152,84	1122,40
Подача тепла, всього	МВт	814,64	1020,36
<u>Газопостачання</u>			
Споживання газу, всього	млн. м ³ /рік	н.д.	750,41
8. Інженерна підготовка та захист території			
<u>Гідротехнічні заходи</u>			
Захист від підтоплення	га	н. д.	3046,5
Берегоукріплення	км	36,2	120,2
Влаштування та благоустрій набережних	га км	10,3 4,8	15,8 12,9

Показники	Одиниця виміру	Існуючий стан	Етап 15-20 років 01.01.2041р.
Намивні території	га	172,0	257,0
Гідротехнічні водопропускні споруди (капремонт)	шт.	10	10
Благоустрій пляжів	га	17,7	36,7
Регулювання (розчистка) русел річок/ струмків	км	н. д.	54/6,8
Розчистка водойм (+ влаштування Жовтневого водосховища)	га	н. д.	479,2
Ліквідація заболоченостей	га	н. д.	174,0
Протиабразійні заходи	км	н. д.	4,1
Протизсувні заходи	га	н. д.	3,3+2,9
Протиерозійні заходи	га	н. д.	958,2
Рекультивация порушених територій	га	н. д.	266,0
<i>Дощова каналізація</i>	км	56,1	263,3
очисні споруди дощової каналізації	об'єкт	-	39
9. Санітарна очистка території			
Обсяги твердих побутових відходів, всього:	тис. т/рік	1085159,5 м ³	213,23 тис. т/рік
Полігон	га	37,93	-
Полігон рекультивация	га	-	37,93
Підприємство промислової переробки відходів	тис.т.рік / об'єкт	-	220,0 1

ДОДАТКИ